

ΑΥΞ. ΑΘ. 97

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜ. ΒΕΡΟΙΑΣ

ΕΚ ΔΩΡΕΑΣ

ΙΑΤΡΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΤΣΟΥΓΓΕΛΗ

Εν Βερόια τη 19

ΒΕΡΟΙΑΣ

GRVPR-01253

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΒΕΡΟΙΑΣ

+800

2PK

*Αριθ. είσ.

591

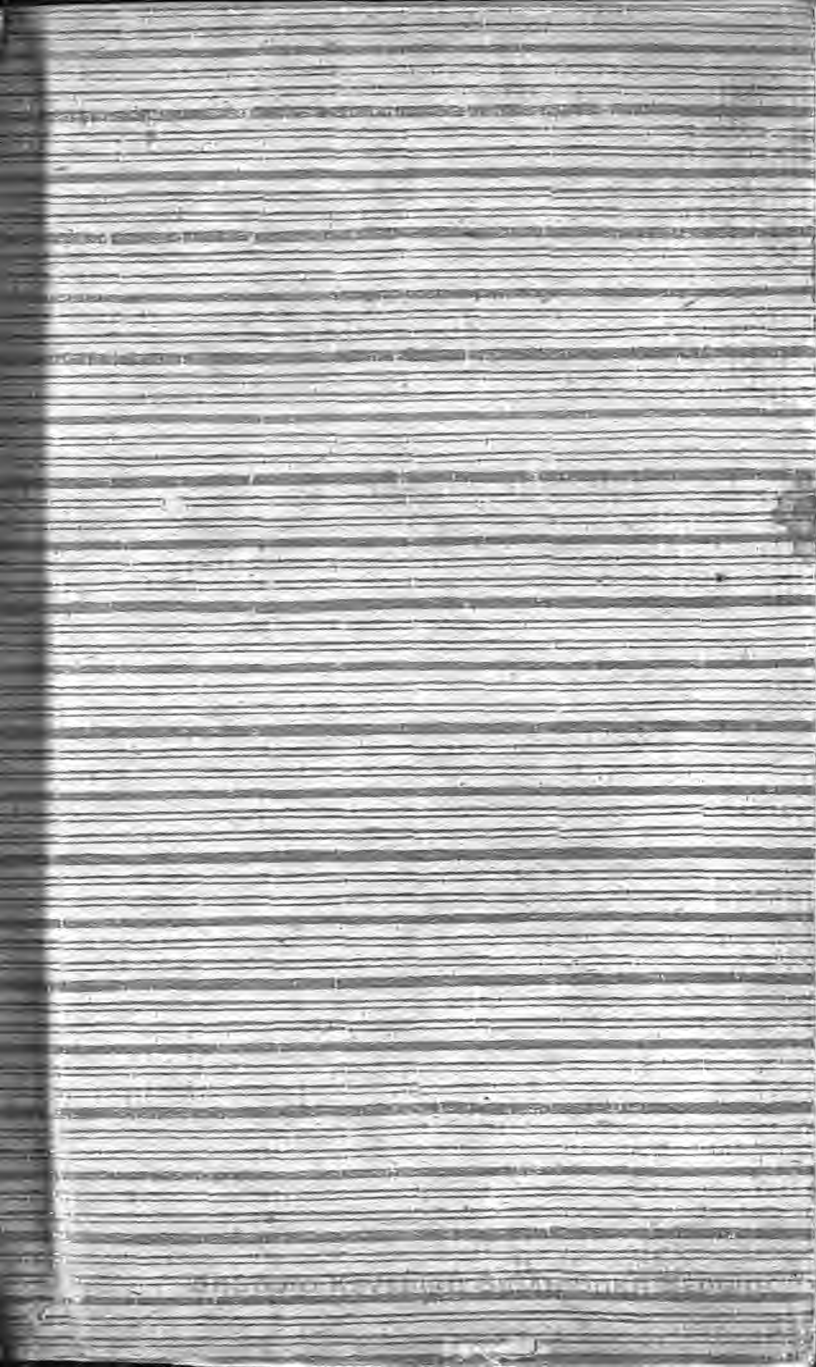
4060

ΔΩΡΕΑ

Τσολιμάνη

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

[Handwritten signature]

ΑΡΡΙΑΝΟΥ

ΤΑ

ΣΩΖΟΜΕΝΑ

ΗΤΟΙ

περὶ Ἀναβάσεως Ἀλεξάνδρου βιβλία ἑπτὰ· ἡ Ἰνδική·
οἱ Περίπλοι τοῦτε Εὐξείνου Πόντου καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς·
ὁ Κυνηγετικός· τὰ Τακτικά, ἐν οἷς προσετέθησαν
καὶ τὰ τοῦ Αἰλιανοῦ· Ἑκταξίς κατὰ Ἀλανῶν· τὸ
Ἐγχειρίδιον τοῦ Ἐπικτήτου· Ὀμιλῖαι ἢ Διατριβαὶ
Ἐπικτήτου βιβλία τέσσαρα, καὶ ἄλλα τινὰ
ἀποσπώμεντα ἀποσπασμῆτια.

Ἐπεξεργασθέντα καὶ Ἐκδοθέντα

ὑπὸ

ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΔΟΥΚΑ

εἰς τόμους ἑπτὰ.

ΤΟΜΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

ἐκδοθὲν ἐν Βιέννῃ χειρὸς...

EN BIENNE: THS ΑΟΥΣΤΡΙΑΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΕΝΔΡΟΤ.

1809.

δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βεροῖας

ΑΡΡΙΑΝΟΥ
ΤΑΚΤΙΚΑ.

Α 2

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΑΡΡΙΑΝΟΥ
ΤΕΧΝΗ ΤΑΚΤΙΚΗ.

α. Ο Πύρρου παῖς (*) καὶ Κλέαρχος, οὗχ ὁ τῶν
μυρίων Ἑλλήνων ἐπὶ βασιλεὺς ἡγησάμενος, ἀλλὰ
ἄλλος οὗτος Κλέαρχος. Καὶ μὴν καὶ Πausανίου

(*) Ἀκέφαλον ἐς ἡμᾶς τὸ βιβλίον τουτὶ τῶν στρατη-
γικῶν παρατάξεν ἀπεσώζει, ὅτι δὲ καὶ τοῦτο πατέρα
ἔσχεν Ἀρρίανόν καὶ ἐκ τῆς φράσεως δῆλον γίνεταί,
καὶ ἐκ τῆς ἐν τῷ τέλει καὶ τούτῳ διεφθαρέντι ὑπογρα-
φῆς ἐν τινι τῶν κωδίκων περισωθείσης οὕτως ἐχούσης,
Ἀρρίανου τέχνη τακτική. Ἀφείλε δ' οὖν ὁ
χρόνος οὐ μόνον αὐτὸ τὸ Προοίμιον τὸ μέρος, ἀλλὰ καὶ
πολλὰ ἄλλα τῆς γραφῆς διέφθισε μεταξὺ, ἥτοι ὡς
ἀπεσβεσμένα ἐν τοῖς χειρογράφοις, ἢ ἀγνοία τῶν ἐκ-
δοτῶν ἡμελημένα, μὴ δυναμένων κατανοῆσαι, οὐδ' ἄλ-
λως τεκμήρασθαι τὴν γραφήν. Διὸ προσέειπα καὶ τὰ
τοῦ Αἰλιανοῦ, ἵν' ἐκ τῆς παραλληλίας ἑκατέρων σαφέ-
στερα γένοιτο τὰ τοῦ λόγου, ἑκατέρου, εἴπου τί δεοί, διὰ
τοῦ ἑτέρου ἑρμηνευομένων, ἐνθ' οὐκ εὐτύχησα τὴν διόρ-
θωσιν, ἢ καὶ τολμηρότερον, ἢ ἔδει ἐν πολλοῖς ἐπεχεί-
ρησα, καὶ θρασύτερον τῇ σμινύῃ (δεῖ γὰρ ὁμολογεῖν
τάληθές) ἐχρησάμην· οὕτω γὰρ διεφθαρμένοις ἐνέτυ-
χον, ἐν ὅσαις μοι οἶοντ' ἐγένετο ἐκδόσεσιν ἐντυχεῖν,

ἐς συγγράμματα ὑπὲρ τούτων, εὖροις δ' αὖ καὶ Εὐαγγέλου, ἀλλὰ καὶ Πολυβίου τοῦ Ἀρκάδος, ὃς καὶ Σκηπίωνι τῷ Ῥωμαίων ξυνεγένετο, πολλοὺς καὶ μεγάλους πολέμους διαπολεμοῦντι ἄλλους τε, καὶ ἐν ᾧ καὶ Καρχιδόνα τὴν ἐν Λιβύῃ εἴλετε καὶ ἠνδραπόδισεν· συγγέγραπται δὲ ἄλλα ὑπὲρ τούτων καὶ Εὐπολέμῳ καὶ Ἰφικράτει, οὗ τῷ Ἀθηναίων στρατηγῷ, ἀλλὰ ἄλλῳ τούτῳ. Ποσειδώνιος δὲ ὁ Ῥόδιος καὶ τέχνην τινὰ τακτικὴν συγγράψας, κατέλιπεν. Ἔστι δὲ ξύμπαντα ταῦτα τὰ συγγράμματα ἐκείνη μάλιστα οὐκ ὠφέλιμα, ὅτι ὡς πρὸς εἰδότας συγγέγραπται· καὶ τοίνυν τὰ ὀνόματα τῆς τε ὀπλίσεως ἐκάστης, καὶ τῆς τάξεως, οἱ μὲν ὡς γνώριμα ἀνέγραψαν, τὰ δ' ἔστιν, εἰ μὴ ἐξηγήσαιο τις, πάντα ἄγνωστα· τοῦτο δὲ αὐτὸς ἔδοξέ μοι πρῶτον ἰάσασθαι αὐτῶν τὴν ἀσάφειαν.

β'. Ὡς οὖν εὐγνωστότατα ἦ τοῖς ἐντυγχάνουσι τά τε πράγματα, καὶ τὰ ὀνόματα ἐνθένδε τοῦ λόγου ἄρξομαι. Ὅτι δὴ τῶν παρασκευῶν τῶν εἰς

ὥς ἀτέκμαρτα καὶ ἀκατάληπτ' ἦν τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐν πολλοῖς· πρὸς γοῦν τὸ σαφὲς ἀποξέσας τινὰ, ἵνα μὴ τοῖς νέοις ἀδιανόητα εἴη, παρεκίνησα, ὁμολογῶ, ἔσθ' οὗ καὶ τῶν συγγραφέων ἴσως τὸ κείμενον, δεύτερον πρὸς τὸ ἕτερον παραβάλλων· ἦν γὰρ καὶ τὰ Αἰλιανοῦ οὐχ ἥττον διεψαρμένα. Τὸ δ' ἐκλιπὲς τοῦ ἐν τῷ Ἀπριανῷ προοιμίου ἀναπληρώσεις ἐκ τῶν τοῦ Αἰλιανοῦ· ἀπὸ γὰρ τῶν αὐτῶν τὴν ἀρχὴν ἐνστήσασθαι δοκοῦσιν ἀμφοτέρω, ὡς δοκεῖν ἕτερον παρ' ἑτέρου λαβεῖν· καὶ πιθανὸν μὲν, οὐ δύναμαι δὲ συμβαλεῖν, πρότερος αὐτῶν ἔγραψε πρότερον· αὐδέτερος γὰρ μέμνηται τοῦ ἑτέρου, καὶ ἐπὶ Ἀδριανοῦ Καίσαρος, ἀμφοτέρω ἔγραψεν.

τὸν πόλεμον, ἡ μὲντις κατὰ γῆν τυγχάνει οὕσα, ἡ δὲ διὰ θαλάττης· καὶ γὰρ οἱ πολέμιοι πολεμοῦνται, οἱ μὲν ἐν γῇ, οἱ δ' ἐν θαλάττῃ. Τῶν δὲ ὅπως οὖν πολεμοῦντων, τὸ μὲν τί ἐστὶ μάχimon αὐτοὶ οἱ στρατιῶται, τὸ δὲ τοῦ μαχίμου ἑνεκα ἡθροισμένον, ὅσον θητικόν, ἢ ἰατρικόν, ἢ ἐμπορικόν, ἢ καπηλικόν. Τοῦ δὲ αὖ ἐν γῇ μαχίμου τοῦδε ἐπὶ σχήματι ἄλλω καὶ ἄλλω καὶ τῆς δευτέρας ιδέας, τὸ μὲν ἵππικόν, ὅπερ ἵπποις χρῆται, τὸ δ' ἐπὶ ἐλεφάντων, καθάπερ τὰ Ἑλιδῶν στρατόπεδα, καὶ τὰ Αἰθιοπικὰ, χρόνῳ δ' ὕστερον καὶ Μακεδόνες, καὶ Παρρηγόνοιοι, καὶ πού καὶ Ρωμαῖοι.

γ'. Τοῦ δὲ ἀφ' ἵππων μαχητικοῦ τὸ μὲν ἰδίᾳ λεχ-
θεῖν ἂν ἱππικόν. Τὸ δὲ ἐφ' ἁρμάτων. Καὶ τοῦ ἱπ-
πικοῦ, οἱ μὲν ἱππεῖς, οἱ δὲ ἄμφιπποι. Ἱππεῖς
μὲν οἱ ἐφ' ἐνὸς ἵππου ὄχουμένοι, ἄμφιπποι δὲ,
οἱ ἐπὶ δυεῖν ἄσρώτοιιν ξυυδεδεμένοι, ὡς μεταπη-
δῆν ἀπ' ἑλλοῦ ἐπ' ἄλλαν. Ἡ μὲν δὴ ἀπὸ τῶν ἐ-
λεφάντων μάχι ἀπλῆῖςιν· πλύνγε δὴ ὅτι καὶ πύρ-
ρους ἔφερον ἔσιν ὅτε οἱ ἐλέφαντες· τῶν δὲ καὶ οἱ
ὀδόντες σιδῆρα· ὕξεῖ ὥπλισμένοι ἦσαν, τοῦτε το-
μῶτεροι εἶναι, καὶ τοῦ μὴ ἀποθραύεσθαι εὐπετῶς.
Ἡ δὲ ἀπὸ τῶν ἁρμάτων μάχι πολυειδεςέρα ταύ-
της. Ἡ γὰρ ψιλὰ ἦν τὰ ἅρματα, καθάπερ τὰ Τρωϊ-
κά ἦν, ἢ ὀρεπανηφόρα, ὡς ὕξεραν τὰ Περσικά· καὶ
ἢ πεφραγμένων τῶν ἵππων, ἢ ἀφράκτων· καὶ ἢ
ἀπλοῦ τοῦ ῥυμοῦ, ἢ διπλοῦ, τὰ δὲ καὶ πολύ-
ρυμα.

δ'. Αἱ δὲ πεζικαί τε καὶ ἱππικαὶ τάξεις, καὶ ἐπλίσεις παλαιοὶ εἶς τε καὶ πολὺ τρόποι εἰσιν. Αὐτίκα τῶν πεζῶν ἡ ὅπλισις ὡς γε δὴ ἐς τὰ ἀνωτάτω τεμεῖν, τριχῇ νεύεσθαι, ἐς τε τὸ ὀπλιτικόν, καὶ ἐς τὸ φιλον, καὶ ἐς τὸ πελτασικόν. Τὰ μὲν

δὴ βαρύτετον ὀπλιτικὸν θώρακος ἔχει καὶ ἀσπίδας ἢ θυρεοὺς παραμήκεις, καὶ μαχαίρας, καὶ δόρατα ὡς Ἕλληνες, καὶ σαρίσσας, ὡς οἱ Μακεδόνες· τὸ δὲ ψιλὸν ἐναντιώτατα ἔχει τῷ ὀπλιτικῷ πᾶν, ὅ,τι περ ἄνευ θώρακος, καὶ ἀσπίδος, καὶ κυνημίδος, καὶ κράνους, ἐκιδόλοισι τοῖς ὅπλοις ἐς διαχρώμενον, τοξεύμασιν, ἢ ἀκοντίοις, ἢ σφενδάωναις, ἢ λίθοις ἐκ χειρός. Τὸ πελτασικὸν δὲ κουφότερον μὲν τυγχάνει ὄν τοῦ ὀπλιτικοῦ· ἢ γὰρ πέλτη, σμικρότερον τῆς ἀσπίδος καὶ ἐλαφρότερον, καὶ τὰ ἀκόντια τῶν δοράτων, καὶ σαρισσῶν λειπόμενα, βαρύτερον δὲ τοῦ ψιλοῦ. Τῷ δὲ ἀκριβεῖ καὶ βαρεῖ ὀπλιτικῷ καὶ κράνη πρόσκειται, ἢ πῖλοι Λακωνικοὶ ἢ Ἀρκαδικοί, καὶ κυνημίδες, ὡς ταῖς πάλαι Ἕλλησιν, ἢ ὡς Ῥωμαίοις κυνὴς μία πρὸ τῆς κυνῆς, ὡς ἐν ταῖς μάχαις, προβαλλομένης, καὶ θώρακες, οἱ μὲν φοριδωτοὶ, οἱ δὲ ἀλύττεισι λεπταῖς ἐπιλλαγμένοι. Τῆς δὲ ἵππικῆς ὀπλίσεως ἢ μὲν κατάφρακτος τυγχάνει οὕσα, ἢ δὲ ἀφρακτος.

εἰ. Καὶ κατάφρακτος μὲν ἢ τοὺς ἵππους καὶ τοὺς ἵππεας πεφραγμένους παρεχομένη, τοὺς μὲν θώραξι φοριδωτοῖς, ἢ λινοῖς, ἢ ἐκ κεράτων, καὶ περιμηριδίοις· τοὺς ἵππους δὲ παραπλευριδίοις καὶ προμετωποδίοις· ἀφράκτοις δὲ ἢ ἐναντία. Τούτων δὲ οἱ μὲν δορατοφόροι εἰσὶν, ἢ κοντοφόροι, ἢ λογχοφόροι, οἱ δὲ ἀκροβολισαὶ μόνον. Δορατοφόροι μὲν οἱ πελάζοντες ταῖς τάξεσι τῶν πολεμίων καὶ δόρασιν ἀπομαχόμενοι, ἢ κοντοῖς, ἐν τῇ ἐπελάσει ἐξωθοῦντες, ὡς Ἀλανοὶ καὶ Σαυρομάται. Ἀκροβολισαὶ δὲ, οἱ πόρρωθεν ἀκροβολισμοῖς διαχρώμενοι, καθάπερ Ἀρμένιοι, καὶ Παρθυαῖον, ὅσοι μὴ κοντοφόροι.

ς. Τῆς προτέρας δὲ ιδέας, οἱ μὲν καὶ θυρεοὺς φε'

ρουσιν, καὶ καλοῦνται θυρεοφόροι, οἱ δὲ ἄνευ τούτων, αὐτὸ μόνον δόρασι καὶ κοντοῖς μάχονται· οἱ δὲ καὶ δορατοφόροι, ἢ κοντοφόροι ὀνομάζονται, ἔσιν δὲ ὑπ' ὧν ξυστοφόροι. Ἀκροβολισαὶ δὲ λεχθεῖεν ἂν οἱ μὴ ἐς χεῖρας ἰόντες, ἀλλὰ πόρρωθεν ἔξακοντίζοντες· καὶ τούτων οἱ μὲν δορατίοις διαχρῶνται ἐς τὸν ἀκροβολισμόν, οἱ δὲ τόξοις. Οἱ μὲν δὲ δορατίοις ἀκροβολιζόμενοι Ταραντίνοι ὀνομάζονται, οἱ δὲ ἕτεροι ἵπποτοξόται· καὶ αὐτῶν δὲ τῶν Ταραντίνων οἱ μὲν αὐτὸ μόνον πόρρωθεν ἐπιστάμενοι, ἢ ἐς κύκλους περιπεύοντες διαχρῶνται τῷ ἀκροβολισμῷ, οἱ δὲ καὶ εἰλικρινεῖς Ταραντίνοι εἰσιν, οἱ δὲ τὰ πρῶτα ἔξακοντίζοντες, ἔπειτα συμπλέκνται ταῖς πολεμίαις ἢ δόρατι ἐνὶ, ὧν ἔσχον ὑπολειπομένῳ, ἢ καὶ σπάθῃ διαχρῶμενοι, καὶ αὐτοὶ καλοῦνται ἑλαφροί.

Ζ'. Ῥωμαίοις δὲ οἱ ἵππεῖς οἱ μὲν κοντοὺς φέρουσιν καὶ ἐπελαύνουσιν εἰς τὸν τρόπον τὸν Ἀλανικόν, καὶ τῶν Σαυροματῶν, οἱ δὲ λόγχας ἔχουσι· σπάθῃ δὲ μακρὰ καὶ πλατεῖα ἀπὴρτῆται αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ὤμων, καὶ θυρεοὺς πλατεῖς παραμήκεις φέρουσιν, καὶ κράνος σιδηροῦν, καὶ θώρακα τὸν πεπλεγμένον, καὶ κυνημίδας μικράς, λόγχας δὲ ἐς ἀμφότερα φέρουσι, καὶ ἀκοντίσαι μακρόθεν ὅποτε τούτου δεοί, καὶ ἐγγύθεν ἐκ χειρὸς ἀπομάχασθαι, συμπλακῆναι τε εἰ δεήσοι εἰς χεῖρας ἔλθόντες, ταῖς σπάθαις μάχονται· οἱ δὲ καὶ πελέκεις μικροὺς φέρουσι πάντοθεν ἐν κύκλῳ ἀκωκῶς ἔχοντας.

Η'. Ἐκάκης δὲ τάξεως πεζικῆς τε καὶ ἱππικῆς συσχηματάτ' ἔστι, καὶ ἡγεμόνες, καὶ ἀριθμὸς, καὶ ὀνόματα, ὡς δέχασθαι ὁξέως τὰ παραγγελλόμενα, ὑπὲρ ὧν ἤδη λεκτέον. Πρῶτον μὲν εἴ καὶ μέγιστον τῶν ἐν στρατηγίᾳ ἔργον παραλαβόντα

πλήθος ἀνδρῶπων, ἀνδρῶν καὶ ἄτακτον, ἐς τάξιν καὶ κόσμον καταστῆσαι, τὸ δ' ἐς καταλοχίσαι τε καὶ ξυλλοχίσαι, ἀριθμὸν τε ἐπιθεῖν, τῷ πλήθει παντὶ ἑυμμετρον, καὶ ἐπιτήδειον ἐς τὰς μάχας. Τὸ γὰρ συντεταγμένον κράτευμα ἔντε τῇ πορείᾳ κουφότερον, καὶ ἐν στρατοπεδία ἀσφαλέςερον, καὶ ἐς τὰς μάχας ὠφελιμώτερον, ὥς ἤδη καὶ μεγάλα στρατόπεδα καὶ εὐοπλοῦντα, δι' ἀταξίαν διαφθαρέντα ἴσμεν ὑπὸ ἐλάττωνός τε στρατιάς, καὶ οὐκ ἀκριδῶς ὠπλισμένης· τὰ δὲ ἀσθενέστερα, καὶ οὐκ εὐοπλοῦντα κρατήσαντα τοῦ πλήθους τῇ εὐταξίᾳ.

Σ'. Τὸ μὲν δὴ καταλοχίσαι ἐστὶν εἰς λόχους συντάξαι· ὁ δὲ λόχος ὀνομάζεται ἀριθμὸς ἀνδρῶν ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν μετὰ τοῦτον κατόπιν τεταγμένων ἕξ ἐπὶ τὸν τελευταῖον κατὰ τὸ βάθος, ὃς δὴ οὐραγὸς καλεῖται. Αἰριθμὸν δὲ τοῦ λόχου οἱ μὲν ὀκτῶ ἀνδρῶν ἐποίησαν, οἱ δὲ δέκα, οἱ δὲ δύο ἐπὶ ταῖς δέκα, οἱ δὲ καὶ ἑκκαίδεκα· ἐκκείσθω δὲ ἡκὶν τὸ βαθυτάτον αὐτοῦ ἐς ἑκκαίδεκα· σύμμετρον γὰρ τοῦτο πρός τε τὴν ἐπὶ μῆκος τάξιν, καὶ πρὸς τὴν ἐς βάθος τῆς φάλαγγος, καὶ πρὸς τὸ ὑπερτοξεύεσθαι τε, καὶ ὑπερακοντίζεσθαι πρὸς τῶν ψιλῶν τῶν ἐφεσηκότων· καὶ εἴτε διπλασιάσαι δεήσειεν τὸ βάθος ἐπὶ τριάκοντα δύο ἀνδρας, ἢ τάξις σύμμετρος ἔσαι. Εἴτε αὖ μικῦναι τὸ μέτωπον ἐς ὀκτῶ, ἔσαι οὐ πάντα ἀβαθὲς ἢ φάλαγξ. Τὴν δὲ εἰς ὀκτῶ εἰ ἐκτεῖναι ἐξελήσειας ἐπὶ τέσσαρας, ἀβαθὲς γίνεται.

Ι. Χρὴ οὖν τὸν λοχαγὸν ἅτε πρῶτον τοῦ λόχου ταττόμενον, τὸν κράτιστον ἐπιλέγεσθαι. Οὗ δὲ αὐτὸς καὶ πρωτοστάτης καὶ ἡγεμὼν καλεῖται· τὸν δὲ λόχον, καὶ εἰχὸν ἤδη τινὲς ὀνομάζουσιν, οἱ δὲ δεκανίαν, τυχὸν οἷς ἐκ δέκα ὁ λόχος ἦν. Ὑπερ

δὲ τῆς ἐνωμοτίας ἀμφιγνοούμενόν ἐστι. Οἱ μὲν γὰρ ἄλλο ὄνομα τῷ λόχῳ εἶναι τοῦτο, οἱ δὲ τὸ τέταρτον τοῦ λόχου ἐνωμοτίαν καλοῦσιν, καὶ ἐνωμοτάρχην τὸν τούτου ἡγούμενον. Τὰς δὲ δύο ἐνωμοτίας διμοιρίαν, καὶ τὸν ἡγούμενον τούτου, διμοιρίτην. Ξενοφῶν δὲ, πόσον μὲν μέρος τοῦ λόχου ἡ ἐνωμοτία ἐστίν, οὐ διαταφεῖ· ὅτι δὲ μείον καὶ πάντως τε τῷ ἡμίσει, δηλοῖ ἐν ᾧ λέγει, ὅτι οἱ λοχαγοὶ κατ' ἐνωμοτίας ἑκάστος ἐποιήσαντο τὸν αὐτοῦ λόχον. Οἱ μὲν δὲ τοῦ λοχαγοῦ κατόπιν ἐξῶς, ἐπισάτης καλεῖται· ὁ δὲ αὖ κατόπιν τούτου, πρωτοσάτης· ὁ δ' ἐπὶ τούτων, ἐπισάτης· ὡς τὸν πάντα τοῦ λόχου εἶχον ἐκ πρωτοσατῶν καὶ ἐπισατῶν τετάχθαι παραλλάξ ἰσαμένων. Χρὴ δὲ μὴ μόνον τὸν λοχαγὸν τὸν κράτιστον τοῦ λόχου εἶναι, ἀλλὰ καὶ Οὐραγὸν οὐ πολὺ τι ἀποδέοντα ἐπιλέγεσθαι. Πολλὰ γὰρ καὶ τούτῳ, καὶ οὐ τὰ φανότατα ἐν τοῖς πολεμίοις ἐπιτέτραπται. Εἴη ἂν οὖν ὁ λόχος, εἶχος ἐξ ἐπισατῶν, καὶ πρωτοσατῶν ἐν μέσῳ λοχαγοῦ τε καὶ Οὐραγοῦ συντεταγμένος.

ια. Συλλοχισμὸς δ' ἐστὶν παράθεσις λόχου ἐτέρῳ λόχῳ, γίνεται δὲ εἰ τῷ τοῦ πρώτου εἶχου λοχαγῷ ὁ τοῦ δευτέρου λοχαγὸς ἐπισαθῇ. Τῷ δὲ τούτου ἐπισάτῃ, ὁ τοῦ δευτέρου λόχου ἐπισάτης, καὶ ἐφεξῆς οὕτως. Παρασάτης δὲ πᾶς ὁ συζυγῶν ὀνομάζεται, λοχαγὸς μὲν ὁ πρῶτος, τῷ δευτέρῳ λοχαγῷ, ἐπισάτης δὲ ὁ πρῶτος, τῷ δευτέρῳ ἐπισάτῃ, καὶ τοῦτο ἐφεξῆς ἕς' ἐπὶ τοὺς Οὐραγοὺς τῶν λόχων, ἐπεὶ δ' ἂν οὖν πολλοὶ ἐφεξῆς λόχοι ταχθῶσι, συλλοχισμὸς τὸ τοιάνδε καλεῖται.

ιβ'. Τὸ δὲ σύμπαν σύνταγμα τοῦ πλήθους, φάλαγξ ὀνομάζεται, ἥς μῆκος μὲν τὸ πρῶτον αὖ

εἴη ἐκ τῶν λοχαγῶν σύνταγμα, ὅπερ καὶ μέτωπον ἤδη τινὲς ὀνομάζουσιν· ἔσιν δὲ οἱ πρόσωπον, καὶ ζυγόν, καὶ σῶμα δὲ ἄλλοι ταυτὸν τοῦτο, καὶ πρωτολοχίαν ἄλλοι. Τὸ δὲ κατόπιν τοῦ μετώπου ἄπαν, ὃ ἔσιν ἐπὶ τοὺς οὐραγοὺς, βάθος ὀνομάζεται, καὶ τὸ μὲν κατὰ μῆκος ἐπ' εὐθείας εἶναι τοῖς πρωτοστάταις ἢ τοῖς ἐπιστάταις, συζυγεῖν καλοῦσι. Στοιχεῖν δὲ τὸ κατὰ βάθος τῷ ἐπ' εὐθείας εἶναι τοῖς οὐραγοῖς καὶ λοχαγοῖς. Τέμνεται δὲ ἡ φάλαγξ εἰς μέρη τὰ μέγιστα δύο, δίχα διαιρουμένου τοῦ παντὸς μετώπου ἕς' ἐπὶ τὸ πᾶν βάθος, καὶ τούτου τὸ μὲν ἡμισυ τὸ ἐν δεξιᾷ, δεξιὸν καλεῖται κέρας, καὶ κεφαλὴ· τὸ δ' ἐν ἀριστερᾷ, εὐώνυμον μέρος καὶ οὐρά. Ἰνα δὲ ἡ διχοτομία γίνεσθαι τοῦ μήκους, ὀμφαλὸς ὀνομάζεται, καὶ σῶμα, καὶ ἀραρὸς.

ιγ'. Ἐπὶ δὲ τοῖς ὀπλίταις τὸ πολὺ οἱ φιλοὶ τάττονται, ὡς αὐτοῖς μὲν τὴν σκέπην ἐκ τῶν ὀπλῶν εἶναι, τοῖς δὲ ὀπλίταις αὐτῶν ὠφέλειαν ἐκ τῶν κατόπιν ἀκοντισμάτων· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλῃ χώρᾳ ἤδη φιλοὶ ἐτάχθησαν ὅποτε δέοι· οὕτω δὲ τάττονται οἱ ἐπὶ κέρως ἑκατέρου· ἢ (εἰ πρόβλημα εἴη τοῦ ἐτέρου κέρως ποταμὸς, ἢ τάφρος, ἢ θάλασσα) ἐπὶ τοῦ ἐτέρου μόνου ὑπερδεξίως τοῦ χωρίου τοῦ ἀποκρούεσθαι τῶν πολεμίων τὴν ταύτην ἐφοδόν, ἢ εἰς κάλυψιν κυκλώσεως. Καὶ γὰρ καὶ αἱ τῶν ἵππων τάξεις ἄλλοτε ἄλλῃ καθίστανται, ὅπως ἂν μέλλωσι ταχθέντες ὠφέλιμοι ἔσσεσθαι.

ιδ'. Τὸ μὲν οὖν ἅπαν πλῆθος τῆς στρατίας, ὅπου χρὴ εἶναι, ἐπὶ τῷ στρατηγῷ ἐλέσθαι τὸ δέον, ὅπως δὲ συντάξει τε, καὶ ἀσκήσει, καὶ ἐκ τάξεως εἰς τάξιν ἄλλην εὐπετῶς μετακινήσει, τοῦτο ἐπασκητέον, τοσὸν δὲ μὲν τοι συμβουλευέσθαι μ' ἂν τῷ στρατηγῷ ἐκ τοῦ παντὸς πλήθους τῆς

πραττῶς τοσούτους ἐς τὰς μάχας ἐξαγαγεῖν, ὅποσοι ἐπιτήδειοι ἔσονται πρὸς τὰς μεταβολὰς τε τῶν τάξεων, καὶ τὰς μετακινήσεις, οἷον τοὺς διπλασιασμούς καὶ πολυπλασιασμούς, καὶ ὅσαι πτύξεις, ἢ ἐξελιγμοὶ, ἢ εἰ δὴ τινες ἄλλαι μεταβολαὶ τάξεων. Ἐνθεν δὴ τούτους μάλιστα τοὺς ἀριθμούς ἐπελέξαντο οἱ δεινοὶ ἀμφὶ ταῦτα, ὅσοι ἀριθμοὶ μέχρι μονάδος οἷοί τε δίχα διαιρεῖσθαι, ὅποια ἐστὶν ἡ τῶν μυρίων, καὶ ἑξακισχιλίων, καὶ τριακοσίων, καὶ ἐπὶ τούτοις τεσσάρων καὶ ὀγδοήκοντα τάξεις, εἰ τύχοι οὕσα ὀπλιτικὴ. Ταύτης δὲ ἡμίσειαν, τὴν τῶν ψιλῶν, καὶ ταύτης ἔτι ἡμίσειαν, τὴν τῶν ἰππέων. Οὗτος γάρτοι ὁ ἀριθμὸς μέχρι μονάδος δίχα τέμνεται, ὥς τε διπλασιάζειν αὐτὸν ἐς τὸ βάθος ξυνάγοντα, καὶ αὐτὸ ἐκτείνειν ἀναπτύσσοντα, εὐμαρὲς καθίστασθαι ὅποτε τούτου δεήσειε. Αὐτίκα ἐπεὶ τῷ λόχῳ ἑκκαίδεκα ἀνδρῶν τὸ βάθος ὑπεθέμεθα, τέσσαρες καὶ εἴκοσι ἐπὶ τοῖς χιλίοις ἔσονται οἱ λόχοι ἐν τῷ δε τῷ ἀριθμῷ.

ἰε'. Καὶ οὗτοι μεμερισμένοι εἰς τάγματα, ὣν ἑκάσῳ καὶ ὄνομα οἰκεῖον πρόσκειται. Οἱ μὲν γε δύο λόχοι, Διλοχία καλεῖται, ἐξ ἀνδρῶν δύο καὶ τριάκοντα, καὶ Διλοχίτης, ὁ τούτου ἡγούμενος. Τετράρχης δὲ, τεσσάρων καὶ ἑξήκοντα ἀνδρῶν ἑξαρχος. Αἱ δὲ δύο τετραρχίαι. Τάξεις, λόχων μὲν ὀκτώ, ἀνδρῶν δὲ ὀκτώ καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν, καὶ ὁ τούτων ἡγούμενος, Ταξίαρχης. Ὅπου δὲ ἐξ ἑκατὸν γίνεται τι σύνταγμα, ἑκατοντάρχης ὁ τοῦτο αὐτὸ ἡγεμῶν ὀνομάζεται. Σύνταξις δὲ, λόχων μὲν ἑκκαίδεκα, ἀνδρῶν δὲ ἐξ καὶ πεντήκοντα καὶ διακοσίων, καὶ ὁ τούτου αὐτὸ ἡγούμενος, Συνταγματάρχης· οἱ δὲ ξυναγίαν τοῦτο ὀνομάζουσι, καὶ ξυναγὸν τὸν τούτου ἡγούμενον. Καθ'

ἐκάστην δὲ Σύνταξιν τῶν ἑξ καὶ πεντήκοντα καὶ διακοσίων ἐπίλεκτοί εἰσι Σημειοφόρος, Οὐραγός, Σαλπιγκτής, Ὑπηρέτης, Στρατοκήρυξ, καὶ τὸ πᾶν σύνταγμα εἰς τετράγωνον σχῆμα ταχθέν, εἰς ἑκαίδεκα ἔχει τὸ μῆκος, καὶ τὸ βάθος. Τὰ δὲ δύο συντάγματα γίνεται ἀνδρῶν μὲν δώδεκα καὶ πεντακοσίων, λόχων δὲ δύο καὶ τριάκοντα. Καὶ τούτων ὁ ἡγούμενος Πεντακοσιάρχης. Αἱ δὲ δύο χιλιαρχίαι, Μεραρχία, δισχιλίων ἀνδρῶν καὶ ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα, καὶ ὁ τούτου ἑξαρχος Μεράρχης, λόχων ὀκτὼ καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν· οἱ δὲ καὶ Τέλος τοῦτο ὀνομάζουσι. Αἱ δὲ δύο μεραρχίαι, Φαλαγγαρχία, τετρακισχιλίων ἀνδρῶν καὶ ἑξ καὶ ἐνενήκοντα, λόχων ἑξ καὶ πεντήκοντα καὶ διακοσίων· καὶ ὁ τούτου αὖ ἡγούμενος, Φαλαγγάρχης· οἱ δὲ Στρατιηγίαν τοῦτο ὀνομάζουσι, καὶ τὸν ἡγούμενον Στρατιηγόν. Αἱ δὲ δύο φαλαγγαρχίαι, Διφαλαγγία, δύο ἀνδρῶν καὶ ἐνενήκοντα καὶ ἑκατὸν καὶ ὀκτακισχιλίων, λόχων δώδεκα καὶ πεντακοσίων. Ἐστὶ δὲ τὸ τάγμα τοῦτο καὶ μέρος, καὶ κέρας. Αἱ γάρ τοι δύο διφαλαγγίαι Τετραφαλαγγαρχίατε καλεῖται, καὶ λόχων γίνεται χιλίων καὶ εἴκοσι καὶ τεττάρων, ἀνδρῶν μυρίων ἑξακισχιλίων τριακοσίων ὀγδοήκοντα τεσσάρων· ὅντινα τὸν πάντα ἄριθμόν τῇ πεζικῇ τάξει ὑπεδέμεθα, καὶ εἶεν ἐν τούτῳ Κέρατα μὲν δύο, Φαλαγγαρχίαι δὲ τέσσαρες, καὶ Μεραρχίαι δὲ ὀκτὼ, Χιλιαρχίαι δὲ ἑκαίδεκα, Πεντακοσιάρχαι δὲ δύο καὶ τριάκοντα, Σύνταγματαρχίαι δὲ τέσσαρες καὶ ἑξήκοντα, Ταξιάρχαι δὲ ὀκτὼ καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν, Τετραρχίαι δὲ ἑξ καὶ πεντήκοντα καὶ διακόσιαι, Διλοχίαι δὲ πεντακόσιαι καὶ δέκα δύο, Λόχοι δὲ εἴκοσι καὶ χιλιοὶ τεσσάρων.

ιζ'. Τάττεται δὲ ἡ φάλαγξ ἐπὶ μῆκος μὲν ὅπου ἀ-

ραιοτέραν χρή τετάχθαι, εἰ ἤτε χώρα παρέχοι, καὶ ὠφελιμώτερον εἶη. Ὅπου δὲ πυκνότερα εἴη, αὐτῇ τῇ πυκνότητι, καὶ τῇ Ῥώμῃ τοὺς πολεμίους ἐξῶσαι δέοι. Καθάπερ Ἐπαμινώνδας, ἐν τε Λεύκτροις αὐτοὺς τοὺς Θηβαίους ἔταξε, καὶ πρὸ Μαντινείας τοὺς πάντας Βοιωτοὺς, ὥσπερ ἔμβολον ποιήσας, καὶ ἐπάγων τῇ τάξει τῶν Λακεδαιμονίων. Ἡ αὖ εἰ δέοι τοὺς ἐπελαύνοντας ἀποκρούσασθαι, καθάπερ πρὸς τοὺς Σαυρομάτας τε καὶ τοὺς Σκύθας χρή τάττειν.

ΙΖ'. Καὶ ἔσι πύκνωσις μὲν, ἡ ἐκ τοῦ ἀραιότερου εἰς τὸ πυκνότερον συναγωγὴ κατὰ παρασάτην τε καὶ ἐπισάτην, ὅπερ ἔσι κατὰ μῆκος τε καὶ βάθος. Συνασπισμὸς δὲ ἐπ' αὐτὸν εἰς τοσόνδε πυκνώσῃ τις τὴν φάλαγγα, ὥς διὰ τὴν συνέχειαν μὴ δὲ κλίσιν τὴν ἐφ' ἑκάτερα ἔτ' ἐγκωρεῖν τῇ τάξει. Καὶ ἀπὸ τοῦδε τοῦ συνασπισμοῦ, τὴν χελώνην Ῥωμαῖοι ποιοῦνται, τὸ πολὺ μὲν τετράγωνον, ἔσι δὲ ὅπου καὶ εὐρογγύλην, ἢ ἑτερομήκη, ἢ ὅπως ἂν προχωρῇ· καὶ οἱ μὲν ἐν κύκλῳ τοῦ πλινθίου ἢ τοῦ κύκλου ἐξηκότες, τοὺς θυρεοὺς προθέβληνται πρὸ σφῶν. Οἱ δ' ἐφεσηκότες αὐτοῖς ὑπὲρ τῶν κεφαλῶν, ἄλλος ὑπὲρ τοῦ ἄλλου ὑπερωρήσας προβάλλεται, καὶ τὸ πᾶν οὕτως ἀκριβῶς φράττεται, ὥς τε καὶ ἀκοντιστὰς ἄνωθεν καθάπερ ἐπὶ σέγῃς διαδέοντας δέχεσθαι, καὶ λίθους ἀμαξιτίους μὴ διαλύειν τὴν σύγκλεισιν, ἀλλὰ κατακλειομένους τῇ ῤύμῃ ὑπερπίπτειν εἰς τὸ δάπεδον.

ΙΗ'. Ἀγαθὸν δὲ εἴπερ τι ἄλλο, καὶ τὸ τοὺς Λοχαγούς τοὺς μεγίστους τε καὶ κρατίστους εἶναι, καὶ τῶν κατὰ πόλεμον δαημονεσάτους. Τοῦτο γάρ τοι τὸ ζυγὸν ξυνέχει τὴν πᾶσαν φάλαγγα, καὶ τὸ ἴσον παρέχεται ἐν ταῖς μάχαις ὅτι περ τὸ σῶμα τῷ σιδήρῳ. Ὅποιον γάρ ἢ τοῦτο ἐν ᾧ ἡ τομὴ τοῦ

σιδήρου, οὕτω καὶ ὁ πᾶς σίδηρος τὸ αὐτὸ ἐργάζεται· ἡ μὲν γὰρ τομὴ αὐτῷ κατὰ τὸ σῶμα γίγνεται, τὸ δὲ ὑπόλοιπον, καὶ εἰ μαλθακὸν τύχει ὄν, τῷ ἔαρει ὁμῶς ξυνεπερείδεται τῷ τεμέντι· οὕτω καὶ τῆς φάλαγγος σῶμα μὲν θείη τίς ἂν τὸ ἐκ τῶν Λοχαγῶν σύνταγμα, ὄγκον δὲ καὶ βάρος, τὸ κατόπιν τούτων πλῆθος. Δευτέρους δ' ἐπὶ τούτοις κατ' ἀρετὴν χρὴ εἶναι τοὺς τῶν Λοχαγῶν ἐπιστάτας. Καὶ γὰρ τὸ τούτων δόρυ ἐξικνεῖται ἔς τε ἐπὶ τοὺς πολεμίους, καὶ τοὺς ὀδισμοὺς τοῖς προτεταγμένοις σφῶν ἐγγύθεν συνερείδουσιν. Ἡ δὲ δέ τις καὶ μαχαίρα τοῦ ἐναντίου ἐφικέσθαι ἡδυνήθη, ὑπερευεγκῶν ὑπὲρ τὸν ἔμπροσθεν τεταγμένον τὴν πληγὴν, καὶ πεσόντος ἡγεμόνος, ἡ καὶ τραπέντος ὡς ἀπόμεχον γενέσθαι, προπηδήσας ὁ πρῶτος ἐπιστάτης ἐς Λοχαγῷ τάξιν τε καὶ ἀξίωσιν κατέστη, καὶ ἀρραγῇ τὴν πᾶσαν φάλαγγα παρέσχετο. Τὸ δὲ τρίτον καὶ τέταρτον ζυγὸν κατὰ λόγον ἤδη τῆς ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀποσάσεως ἐπιλεγομένους τακτεῖν.

15. Ταύτῃ τοι ἡ Μακεδονικὴ φερεῖα τοῖς πολεμίοις οὐκ ἐν τῷ ἔργῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ὀφει ἐφαίνετο. Ἀνὴρ γὰρ ὀπλίτης εἰσὶν αὐτοῖς κατὰ πύκνωσιν ἐν δύο πήχεσι μάλιχα. Τὸ δὲ μέγεθος τῶν σαρισσῶν πήχεις ἐπέειχεν ἑκκαίδεκα, καὶ τούτων οἱ μὲν τέσσαρες τὴν χειρὰ τε τοῦ κατέχοντος, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα ἀπετείνοντο. Οἱ δῶδεκα δὲ προείχον πρὸ τῶν σαμάτων ἑκάστου τῶν πρωτοσάτων. Οἱ δ' ἐν τῷ δευτέρῳ ζυγῷ ὑποβεβηκότες ἐκείνων πήχεσι δυσὶ, τὴν σάρισσαν αὖ εἶχον προβεβλημένην ὑπὲρ τοὺς πρωτοσάτας ἐς δέκα πήχεις. Οἱ δ' ἐν τῷ τρίτῳ ἔτι καὶ οὗτοι ὑπεραίρουσαν ὑπὲρ τοὺς πρωτοσάτας πήχεις ὀκτώ· καὶ ἔτι οἱ ἐν τῷ τέταρτῳ ἐς ἕξ, καὶ ὅτι οἱ ἐν τῷ

πέμπτω τέσσαρας. Οἱ δ' ἐν τῷ ἔκτῳ ἐς δύο. Καθ' ἑκάστων οὖν τῶν πρωτοσάτων ἔξ σάρισσαι προβεβλημέναι ἦσαν, ἐν κύκλῳ ἐφεξῆς ὑποβαίνουσαι ὥς ἐκαστον ὀπλίτην ἔξ σαρίσσαις πεφράχθαι, καὶ ταῖς δυνάμεσιν ἐπερείδωιν ὅποι ἐπιθρίσειαν· καὶ οἱ τῷ ἔκτῳ δὲ ἐφεξηκότες, εἰ μὴ καὶ αὐταῖς ταῖς σαρίσσαις, τῷ τε βάρει τῶν σωμάτων ξυνεπείδωιν τοῖς πρὸ σφῶν τεταγμένοις, ὥς τήν τε ἐμβολήν, τήν ἐς τοὺς πολεμίους τῆς φάλαγγος οὐ φοριτὴν γίνεσθαι καὶ τοῖς πρωτοσάταις αὐτῶν ἀποροὺς τὴν φυγὴν.

κ. Τοὺς δὲ οὐραγοὺς οὐ κατ' ἀλκὴν, ὥς κατὰ σύνεσιν καὶ ἐμπειρίαν τῶν πολεμικῶν ἐπιλέκτους χρὴ εἶναι ὥς ἐπιμελεῖσθαι τοῦ κριχθῆναι τὰ ζυγὰ, καὶ τοῖς ἐδελοκακοῦσι μὴ ἐφιέναι ἀποδιδράσκειν ἔξω τῆς τάξεως. Ὅπου τε συνασπισμοῦ δεήσειεν, οὗτός ἐστιν ὁ μάλιστα ἐς τυκνότητα τοὺς πρὸ ἐαυτοῦ τεταγμένους ξυνάγων, ὅς τὴν πᾶσαν ἰσχύὴν τῷ συντάγματι τούτῳ παρέχεται.

κα. Τοὺς γε μὴν φίλους ἄλλους ἄλλη τακτέον· ἄλλοτε γάρ ἄλλη καὶ ἀφῆλιμοι γίνονται τεταγμένοι, ὅπως ἂν ἡ τῆς χώρας ἔχη, ἵνα ἡ παράταξις γίγνεται, ἢ τῶν πολεμίων ἢ παρασκευῇ, πρὸς ὅς τινες ἀντιταττόμεθα. Ποτὲ μὲν γὰρ προτετάχθαι δεήσει τῆς φάλαγγος, ἄλλοτε δὲ ἐν τοῖς δεξιῶσι, νῦν δὲ ἐν τοῖς εὐωνύμοις τετάχθαι. Τὸ πολὺ δὲ καὶ κατόπισιν τῶν ὀπλιτῶν ἰσάμενοι ὠφελοῦσιν· ἤδη δὲ καὶ ἐς λόχους καταχωρισθέντων τῶν πεζῶν· λόχοι ἐνεβλήθησαν ἐναλλάξ τῶν φιλῶν. Τὸν δὲ ἀριθμὸν τάξεώς τε ἐκάστης, καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῆς τε καὶ τῶν ἡγουμένων ἤδη λεκτέον. Πρῶτα μὲν δὲ ἐπὶ τῶν πεζῶν ἡμίσεως τοὺς φίλους φαρὲν χρῆναι ἔχειν, οἱ σύμμετροι ἔσονται πρὸς τὸ ἔργον, καὶ τοὺς
Τόμ. Ζ.

λόχους αὐτῶν οὐχὶ ἑκαταίδεκα ἀνδρῶν χρή- εἶναι, ἀλλὰ ὀκτώ· ὥς τε τοὺς χιλίους, καὶ τέσσαρας, καὶ εἴκοσι λόχους τὸν ἡμίση ἀριθμὸν ἐπιμπλά- ναι τῆς πεζικῆς φάλαγγος, καὶ εἶναι ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων, καὶ ἑκατὸν, καὶ δύο ἐπὶ ταῖς ἐννεή- κοντα.

κβ'. Ὀνόματα δὲ αὐτῶν, καὶ τάξεις αἷδε εἰσὶν. Οἱ τέσσαρες λόχοι τῶν ψιλῶν καλοῦνται συζάσεις, καὶ εἰσὶν ἕξ ἀνδρῶν δύο καὶ τριάκοντα. Αἱ δὲ δύο συζάσεις, πεντηκονταρχία, τεσσάρων καὶ ἑξή- κοντα ἀνδρῶν. Αἱ δὲ δύο πεντηκονταρχίαι, ἑκα- τονταρχία, ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἀνδρῶν καὶ ἑκατὸν. Καθ' ἑκάστην δὲ ἑκατονταρχίαν ἑκτατοὶ ἄνδρες, τέσσαρες ἔσωσαν, Σημειοφόροι, καὶ Σαλπηγκ- τῆς, καὶ Ἰ'πιρέτης, καὶ Στρατοκέρυξ. Αἱ δὲ δύο ἑκατονταρχίαι εἰσὶ μὲν ἀνδρῶν ἕξ, καὶ πεντή- κοντα, καὶ διακοσίων, καλεῖται δὲ τὸ σύνταγμα, ψιλαγία. Αἱ δὲ δύο ψιλαγίαι ξεναγία, δώ- δεκα ἀνδρῶν καὶ πεντακοσίων. Αἱ δὲ δύο ξενα- γίαι, ἀνδρῶν τεσσάρων, καὶ εἴκοσι, καὶ χιλίων, σύσρεμμα καλεῖται. Τὰ δὲ δύο συσρέμματα, ἐ- πιξεναγία ὀνομάζεται, ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα ἀνδρῶν, καὶ δισχιλίων. Αἱ δὲ δύο ἐπιξεναγίαι, σίρος, ἕξ καὶ ἐννεήκοντα ἀνδρῶν, καὶ τετρακι- σχιλίων. Τὰ δὲ δὴ δύο σίρη, ἐπίταγμα ὀνομά- ζουσι, λόχων μὲν τεσσάρων, καὶ εἴκοσι, καὶ χι- λίων, ἀνδρῶν δὲ ὀκτακισχιλίων ἑκατὸν ἐννεήκοντα δύο· δεῖ δὲ καὶ τούτοις συντετάχθαι ἄνδρας ὀκτὼ ἐπιλέκτους, ὧν τέσσαρες μὲν ἔσονται Ἐπιξεναγοί, τέσσαρες δὲ Σύσρεμματάρχαι.

κγ'. Ὡφέλιμοι δ' ἐν μάχῃ τοξόται τε καὶ ἀκον- τισαί, καὶ σφενδονῆται, καὶ πάντες, ὅσοι ἐκηδό- λοις ὅπλοις διαχρῶνται πολλαχῇ. Καὶ γὰρ ὅπλα συντρίψαι τῶν πολεμίων ἱκανοί, μάλιστα δὲ οἱ

τοῖς λίθοις ἀκροβολιζόμενοι, καὶ τραύματα ἐκ μακροῦ ἐμβαλεῖν, εἰ δὲ βιαιοτέρα πληγὴ γένοιτο, καὶ κατακτανεῖν. Χρήσιμοι δ' ἐκκαλέσασθαι ἐκ χωρίου ὀχυροῦ πολεμίους, τῷ διὰ μακροῦ τὰ βέλη ἐφριέντες ἐλπίδα παρέχειν, ὅτι ἐπιόντας οὐκ ἂν δέξαιντο. Χρήσιμοι δὲ καὶ φάλαγγα τεταγμένην διαλύσαι, καὶ ἵππον ἐπιφερομένην ἀναστῆλαι, καὶ χωρία ὑπερδέξια καταλαβέσθαι, τῇ τεταχεῖς εἶναι διὰ κορυφότητα καὶ τῷ, εἰ καταλάβοιεν, τῇ συνεχείᾳ τοῦ ἀκροβολισμοῦ μηδὲνα ἐπελάσαι αὐτοῖς ἄνευ πολλῶν τραυμάτων. Χρήσιμοι δὲ καὶ ἀποκρούσασθαι ἀπὸ χωρίου τοὺς κατειληφότες, οὐχ ὑπομένοντας τὰ τραύματα. Ἐπιτήδεοι δὲ καὶ τὰ ὑποπτα χωρία διερευνησθαι. Ὠφέλιμοι δὲ καὶ ἐς ἐνέδραν ἐγκαθέζεσθαι. Ἐνί τε λόγῳ καὶ προαγωνίζεσθαι τῶν πεζῶν ἀγαθοί, καὶ συναγωνίζεσθαι ὠφέλιμοι, καὶ ἐπιμαχόμενοι ἱκανοὶ τελέαν τὴν ἥτταν τῆς βαρβάρους τραπέισι τῶν πεζῶν καταστῆσαι.

κδ. Τῶν δὲ δὴ ἱππέων ποικίλαι καὶ πολυειδεῖς αἱ τάξεις. Αἱ μὲν τετράγωνοι, αἱ δὲ ἑτερομήκεις, καὶ δὲ ῥομβοειδεῖς, αἱ δὲ ἐς ἐμβολὴν ζυνηγμέναι. Ἀγαθαὶ δὲ ζύμπασαι αὐταὶ αἱ τάξεις ἐν καιρῷ ταττόμεναι, καὶ μίαν οὐκ ἂν τις ἐπιλεξάμενος αὐτῶν προκρίνειεν τῶν ἄλλων, ὅτι ἐν ἄλλῳ χωρίῳ, καὶ πρὸς ἄλλους πολεμίους, καὶ ἐν καιρῷ ἄλλῳ εὖροι ἂν τῆς προκριθείσης ἀλλήλων ἄλλην ὠφελιμωτέραν. Τῇ μὲν δὴ ῥομβοειδεῖ τάξει τὸ πολὺ Θεσσαλοὶ ἐχρήσαντο, καὶ Γλεῶν, ὡς λόγος ὁ Θετταλός, τὸ σχῆμα τοῦτο πρῶτος ἐξεῦρεν· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, πρᾶξευρημένῳ πολλῷ χρησάμενος, ἀπ' αὐτοῦ εὐδοκίμησεν. Καὶ ἔστιν ἐς πᾶσαν τε μεταβολὴν ἀρμοδιώτατον, καὶ πρὸς τὸ ἥκιστα κατὰ νότον ἢ πλαγίῳ ἀλίσκεσθαι ἀσφαλές.

ρον. Κατὰ μὲν γὰρ τὰς γωνίας τοῦ ῥόμβου τοὺς ἡγεμόνας τεταγμένους ἔχει, ἐπὶ μὲν τῆς ἔμπροσθεν τὸν Ἰλάρχην, ἐπὶ δὲ τῆς δεξιᾶς καὶ εὐωνύμου, τοὺς καλουμένους Πιλαγιοφύλακας, ἐπὶ δὲ τῆς ὑπολοίπου, τὸν Οὐραγόν. Κατὰ δὲ τὰς πλευρὰς τοῦ ῥόμβου τοὺς ἀρίστους τῶν ἰππέων, ὡς καὶ ταύτους ἐν ταῖς μάχαις μεγάλα ἐπωφελεῖν.

κβ. Ταῖς δὲ δὴ ἐμβολοσιδέσι τάξεσι Σκυθῶν κεχρῆσθαι μάλιστα ἀκούομεν, καὶ Θράκας, ἀπὸ Σκυθῶν μαθόντας. Φίλιππος δὲ ὁ Μακεδὼν καὶ Μακεδόνας ταύτῃ τῇ τάξει χρῆσθαι ἐπήσκησεν. Ὁφελίμος δὲ καὶ αὕτη δοκεῖ ἡ τάξις, ὅτι ἐν κύκλῳ οἱ ἡγεμόνες τεταγμένοι εἰσὶ, καὶ τὸ μέτωπον ἐς ὅξυ ἀπολήγον, εὐπετῶς πᾶσαν τάξιν πολέμιον διακόπτειν παρέχει, καὶ τὰς ἐπιστροφὰς τε καὶ ἀναστροφὰς ὀξείας ποιεῖσθαι δίδωσιν. Αἱ γὰρ τετραγώνοι τάξεις δυσπεριάγωγοί εἰσιν. Ἡ δ' εἰς ὅξυ προηγμένη, εἰ καὶ προϊούσα ἐς βάθος προχωρεῖ, ἀλλ' αὕτῃ τε τῇ ἀρχῇ δι' ὀλίγου ἐπιστρέφουσα, τὴν πᾶσαν τάξιν εὐμαρῶς ἐξελίσσεται μὲν παρέχεται.

κγ. Ταῖς δὲ δὴ τετραγώνοις τάξεσι Πέρσαι μάλιστα ἐχρήσαντο, καὶ οἱ ἐν Σικελίᾳ βάρβαροι, καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ πλείστοι καὶ ἰππικώτατοι. Εὐσύντακτός τε γὰρ ἦδε ἡ τάξις ἄλλης μᾶλλον ἢ τε καὶ κατὰ ζυγόν, καὶ κατὰ ζυγὸν τεταγμένων, καὶ τὰς ἐπελάσεις καὶ ἀπελάσεις εὐμαρῶς παρέχεται, καὶ μόνων τούτων πάντων οἱ ἡγεμόνες ἀθρόοι ἐμπίπτουσι τοῖς πολέμοις ἀριστοὶ δὲ εἰσιν, αἱ διπλασίονα τὸν ἀριθμὸν ἐπὶ τῷ μήκει, ἢ περ ἐν τῷ βάθει ἔχουσαι. Οἷον ἐπὶ δέκα κατὰ μέτωπον τεταγμένοι εἶεν, καὶ ἐπὶ πέντε εἰς τὸ βάθος, ἢ ἐπὶ εἴκοσι μὲν κατὰ μέτωπον, ἐπὶ δέκα δ' ἐς βάθος. Αἱ γὰρ τοιαῦ-

ται τάξεις τῷ μὲν ἀριθμῷ ἑτερομήκεις εἰσὶ, τῷ δὲ σχήματι, ἐς τετράγωνον καδίζονται. Τὸ γὰρ τοῦ ἵππου μῆκος ἀπὸ κεφαλῆς ἐπ' οὐρὰν ἐκπλήσι τοῦ τετραγώνου, ὅ,τι περ ἐς βάθος τῷ ἀριθμῷ ἐνδέον, ὥς ἐ ἤδη τινὲς καὶ τριπλασίονα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν τῷ μήκει ταπτομένων ἐποίησαν πρὸς τὸ βάθος, οὕτως οἰόμενοι ἐς ἀκριβὲς τετράγωνον καταστήσειν τὸ σχῆμα, ὥς τριπλασίον τὸ μῆκος τοῦ ἵππου ὑπὲρ τὸ πλάτος τοῦ ἀνθρώπου τὸ κατὰ τοὺς ὤμους ἐπέχων, ὥς ἐννέα κατὰ μῆκος ἐν τῷ μετώπῳ τάττοντες, τρεῖς ἐν τῷ βάθει ἐπέταττον. Ἐπεὶ οὐδ' ἐκεῖνο χρή ἀγνοεῖν, ὅτι οἱ ἐς βάθος ἐπιτεταγμένοι ἵππεῖς οὐ τὴν ἴσην ὠφέλειαν παρέχουσιν, ἣν περ τὸ ἐπὶ τῶν πεζῶν βάθος· οὔτε γὰρ ἐπωθοῦσι τοὺς πρὸ σφῶν, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἐπερεῖδειν ἵππῳ, καδῶπερ κατὰ τοὺς ὤμους καὶ τὰς πλευρὰς αἱ ἐνερεῖσεις γίνονται τῶν πεζῶν· οὔτε συνεχεῖς γινόμενοι τοῖς πρὸ σφῶν τεταγμένοις ἐν τι βάρος τοῦ παντός πλήθους ἀποτελοῦσιν, ἀλλ' εἰ ξυνερεῖδοιεν καὶ πυκνοῖντο ἐκταράσσουσι μᾶλλον τοὺς ἵππους.

κζ. Οἱ δὲ ῥόμβος ὥς ἐχει· ὁ μὲν Ἰλάρχης πρῶτος τάττεται. Οἱ δ' ἐφ' ἐκάτερα αὐτοῦ ἱππῆς οὐκ ἐξ ἴσου αὐτῷ σοιχοῦσιν, ἀλλὰ ἐς τοσόνδε ὑποβεληκότες, ὥς τὰς κεφαλὰς κατὰ τοὺς ὤμους μάλιστα τοῦ ἵππου τετάχθαι, ὅτῳ ὁ Ἰλάρχης ἐποχεῖται, καὶ οὕτω τοὺς ἐφεξῆς σίχους πλατύνοντες ἐς τε ἐπὶ τὸ ἥμισυ τοῦ παντός, ἐνδένδε δ' αὖ κατὰ ταῦτά ἐς σενὸν ξυνάγοντες, τὸν ῥόμβον ἐκπληροῦσι. Τὸ δὲ ἥμισυ τοῦ ῥόμβου ἐμβολὸν ἐσιν, ὥς ἐν ταυτῷ δεδήλωταί μοι καὶ τοῦ ἐμβόλου τὸ σχῆμα. Ἑτερομήκεις δὲ εἰσιν τάξεις, ἢ τὸ βάθος τοῦ μετώπου μείζον ἔχουσα, ἢ τοῦ βάθους τὸ

μέτωπον, ἥπερ ἀμείνων τῆς προτέρας εἰς τοὺς ἀγῶνας, εἰ μήπου ἐκπεσεῖν διὰ πολεμίας τάξεως ἐθέλοιμεν. Τότε γὰρ ἡ βαθυτάτη καὶ κατὰ μέτωπον σενωτάτη τάξις αὕτη ἂν εἴη ὠφελιμωτάτη· ἢ εἴποτε ἀποκρῦφαι ὅσοι τῶν ἱππέων τὸ πλῆθος, ὥς προκαλέσασθαι τοὺς πολεμίους ἐς θάρσος ἀξύμφορον. Ἡ δ' ἐφ' ἓνα ἐπὶ μετώπου ἀβαδῆς τάξις, ἐς λεηλασίας ἀνυπόπτους ἐπιτήδειος, ἥπου καταπατῆσαι τι, ἢ ἀφανίσαι ἐθέλοιμεν. Ἐς δὲ τοὺς ἀγῶνας τὸ πολὺ ἀξύμφορος.

κγ'. Εἰ τοίνυν ἀριθμὸς εἴη τῶν ἱππέων, ἐς ὅσον ὑπερέμεθα, ἀποδεόντων τοῦτε τῶν ὀπλιτῶν, καὶ τῶν ψιλῶν πλῆθους, εἴη ἂν ἐς τετρακισχιλίους καὶ ἕξ καὶ ἐννεήκοντα ἱππέας. Ἰλῆν δὲ ἐκάστην ἐποιοῦν ἐκ τοσοῦδε ἀριθμοῦ, ἕξήκοντα καὶ τεσσάρων ἱππέων, καὶ Ἰλάρχας τοὺς ἐφ' ἐκάστη Ἰλῇ τεταγμένους. Αἱ δὲ δύο Ἰλαὶ ἐπιλαρχίαι αὐτοῖς ὠνομάζετο, καὶ ἦν ὀκτώ, καὶ εἴκοσι, καὶ ἑκατὸν ἱππέων. Αἱ δὲ δύο ἐπιλαρχίαι, Ταραντιναρχίαι ἕξ καὶ πεντήκοντα ἱππέων ἐπὶ ταῖς διακοσίοις αἱ δὲ δύο Ταραντιναρχίαι ἱππαρχία, δώδεκα καὶ πεντακοσίων ἱππέων, ἦν τινα Ῥωμαῖοι Ἰλῆν καλοῦσιν· αἱ δὲ δύο ἱππαρχίαι ἐφιππαρχία, τεσσαράων καὶ εἴκοσι ἀνδρῶν καὶ χιλίων· τέλος δὲ αἱ δύο ἐφιππαρχίαι, ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα καὶ δισχιλίων. Τὰ δὲ δύο τέλη ἐπίταγμα ἤδη ὠνόμαζον, ἕξ καὶ ἐννεήκοντα καὶ τετρακισχιλίων.

κδ'. Τὸ δὲ τῶν ἁρμάτων καὶ ἐλεφάντων τάς τε τάξεις, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν τάξεων, καὶ τὰς νηγεμονίας, καὶ τὰ τούτων αὐτῶν ὀνόματα ἐπεξιέναι ματαίου πόνου εἶναι μοι ἔδοξεν, ὅτι ἐκλελειμμένος ἐκ παλαιοῦ ἤδη λέξεν ἔμελλον. Ῥωμαῖοι μὲν γὰρ οὐδὲ ἐπήσκησάν ποτε τὴν ἀπὸ τῶν ἁρμάτων μάχην. Οἱ βάρβαροι δὲ, οἱ μὲν Εὐρωπαῖοι

οὐδὲ αὐτοὶ διεχρήσαντο ἄρμασιν, πλὴν γε δὴ οἱ ἐν ταῖς Βρεττανικαῖς καλουμέναις ἔξω τῆς μεγάλης θαλάσσης· οὗτοι γὰρ συναρίσιν τὸ πολὺ ἐχρῶντο ἵππων καὶ σμικρῶν, καὶ πονηρῶν· οἱ δὲ ἄλλοι δὲ αὐτοῖς ἐπιτίθδαιοί εἰσιν ἐς τὸ ἐλαύνεσθαι κατὰ χωρίων παντοίων, καὶ τὰ ἱππάρια ἐς τὸ τάλαιπωρεῖσθαι. Τῶν δὲ Ἀσιανῶν πάσαι μὲν Πέρσαι ἐπὶ σκησαν τὴν τῶν δρεπανηφόρων τε ἁρμάτων, καὶ καταφράκτων ἵππων διφρεῖαν, ἀπὸ Κύρου ἀρξάμενοι. Ἔτι δὲ πρὸ τούτων οἱ σὺν Ἀγαμέμνονι Ἕλληνες, καὶ οἱ σὺν Πριάμῳ Τρῶες τὴν τῶν ἀφράκτων, καὶ Κυρηναῖοι δ' ἐπὶ πολὺ ἀπὸ ἁρμάτων ἐμάχοντο· ἀλλὰ ζύμπαντα ταῦτα τὰ ἀσκήματα ἐκλείπεται, καὶ ἡ τῶν ἐλευφάντων δὲ χρεῖα ἐς τοὺς πολέμους, ὅτι μὴ παρ' Ἰνδοῖς τυχόν, ἢ τοῖς ἄνω αἰθίοφιν, καὶ αὕτη ἐκλείπεται.

Λ'. Νυνὶ δὲ τὰ ὀνόματα ἐπέξιμεν τῶν κινήσεων κατ' ἰδέαν ἄλλου καὶ ἄλλου σμητοπέδου, καὶ τὸν νοῦν ἐκάστου τοῦ ὀνόματος. Καλεῖται δὲ τὸ μέντοι κλίσις, καὶ ταύτης ἰδέαι διτταί, ἡ μὲν ἐπὶ δόρυ, ἡ δ' ἐπ' ἀσπίδα. τὸ δὲ μεταβολή, τὸ δέ τι ἐπιπροφή, καὶ ἀναστροφή ἄλλο· καὶ περισπασμός δέ τι ὠνομάζετο, καὶ ἐκπερισπασμός ἄλλο, καὶ σοιχεῖν, καὶ ζυγεῖν, καὶ ἐς ὀρθὸν ἀποδοῦναι, καὶ διπλασιάζειν. Λέγεται δέ τις καὶ ἐπαγωγὴ, καὶ δεξιὰ παραγωγὴ, καὶ ἄλλη εὐώνυμος παραγωγὴ, καὶ πλαγία δὲ φάλαγξ ἐς τις, καὶ ὀρθία φάλαγξ ἄλλη, καὶ λοξὴ φάλαγξ, καὶ παρεμβολή, ἔτι μὲν προτάξεις καὶ ὑποτάξεις.

Λά. Κλίσις μὲν δὴ ἐστὶν ἡ κατ' ἄνδρα κίνησις, καὶ τῆς κλίσεως ἐπὶ δόρυ μὲν καλεῖται ἡ ἐν δεξιᾷ, ἵνα περ τὸ δόρυ ἐς τὴν ὀπλίτην, ἐπ' ἀσπίδα δὲ, ἡ ἐπὶ τὰ λαῖα, ἵνα φέρει τὴν ἀσπίδα. Καὶ εἰ μὲν ἀπλὴ κλίσις, ἐς τὰ πλάγια μόνον παράγει τὴν τάξιν, εἰ

δὲ διπλῇ γένοιτο, ἀποσρέφει τὴν ὄψιν εἰς τὸ κατό-
πιν τοῦ ὀπλίτου. Τοῦτο δὲ ἤδη ἡ μεταβολὴ καλεῖ-
ται· ἐπιστροφὴ δὲ ἐστίν, ἐπεὶ δ' αὖ τὸ πᾶν σύνταγ-
μα πυκνώσαντες κατὰ παρασάτην καὶ ἐπισάτην
καθάπερ ἐνὸς ἀνδρὸς σῶμα, ἐπὶ δόρυ ἢ ἐπ' ἀσπίδα
ἐγκλίνωμεν καθάπερ ἐπὶ κέντρῳ τῷ Λοχαγῷ, παν-
τὸς τοῦ τάγματος περιελιχθέντος καὶ μεταλαβόν-
τος τόπον μὲν τῶν ἔμπροσθεν, ἐπιφάνειαν δὲ τὴν
ἐκ δεξιῶν, διαμενόντων ἐκάσῳ τῶν τε ἐπισατῶν
καὶ παρασατῶν. Ἀναστροφὴ δὲ ἐστίν ἡ ἀποκατάσσις
τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν προτέραν χώραν. Περισπασ-
μος δὲ καλεῖται ἡ ἐκ δυεῖν ἐπιστροφῶν τοῦ τάγμα-
τος κίνησις ὡς μεταλαβεῖν τὸν ὀπίσω τόπον· ἐκπε-
ρισπασμὸς δὲ, ἡ ἐκ τριῶν ἐπιστροφῶν συνεχῶν τοῦ
παντός κίνησις, ὥς μεταλαμβάνειν, εἰ μὲν ἐπὶ
δόρυ γίγνοιτο, τὴν ἐξ ἄριστερῶν ἐπιφάνειαν, εἰ δὲ
ἐπ' ἀσπίδα, τὴν ἐκ δεξιῶν.

λβ'. Στοιχεῖν δὲ λέγεται τὸ ἐπὶ εὐθείας ἰέναι
τῷ Λοχαγῷ, καὶ τῷ Οὐραγῷ, σῶζοντα τὰ ἴδια δια-
στήματα. Ζυγεῖν δὲ τὸ ἐπὶ εὐθείας ἰέναι κατὰ μῆ-
κος ἑκάστῳ τῶν ἐν τῷ λόχῳ τῷ ζυγοῦντι. Συζυ-
γοῦσι δὲ τῷ μὲν Λοχαγῷ οἱ Λοχαγοὶ πάντες, τῷ
δὲ τούτου ἐπισάτῃ οἱ τῶν ἄλλων Λοχαγῶν ἐπισά-
ται, καὶ ἐφεξῆς ὡς οὕτως. Καὶ μὲν εἰς ὀρθὴν ἀπο-
δοῦναι λέγεται τὸ εἰς τὴν καθεσθῶσαν ἐξ ἀρχῆς ἐ-
πιφάνειαν καταστῆσαι τοὺς ὀπλίτας τὴν ὄψιν, οἷον
εἴ τις ἐπὶ τοὺς πολεμίους τετραμμένος, κελευσθεῖν
ἐπὶ δόρυ κλίνειν, ἔπειτα αὖ παραγγελεῖν αὐτῷ,
εἰς ὀρθὴν ἀποκαταστῆσαι, δεήσει πάλιν αὐτὸν ἐπὶ
τοὺς πολεμίους τετράφθαι.

λγ'. Ἐξελιγμῶν δὲ διτταὶ ἰδέαι, ἡ μὲν κατὰ
λόχους, ἡ δὲ κατὰ ζυγά. Τούτων δὲ αὖ ἐκάτερα
τριχῇ νενέμῃται. Ὁ μὲν γάρ τις ἔξελιγμός Μακε-
δόνων, ὁ δὲ Λάκων, ὁ δὲ Κριτικὸς ὀνομάζεται·

τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον καλούμενον εὐρίσκω καὶ Περσικόν, καὶ Χορεῖον. Μακεδόνων μὲν οὖν ἐστὶν ὁ μεταλαμβάνων τῆς φάλαγγος τὸν ἔμπροσθεν τόπον, ἀντὶ δὲ τῆς κατὰ πρόσωπον ἐπιφανείας τὴν κατόπιν. Λάκων δὲ ὁ καταλαμβάνων τῆς φάλαγγος τὸν ὀπίσω τόπον, καὶ ὡσαύτως ἀντὶ τῆς πρόσθεν ἐπιφανείας τὴν κατόπιν. Οἱ δὲ Κρητικότες, καὶ Περσικὸς ὀνομαζόμενος τὸν αὐτὸν μὲν ἐτέχειν ποιεῖ τόπον τῆς φάλαγγος τὸ πᾶν σύνταγμα, τῶν δ' ἐν τῷ μέρει ὀπλιτῶν ἕκαστον ἀπολείποντα, ὃν πρότερον ἐπέιχεν τόπον. ἕτερον μεταλαμβάνειν, τὸν μὲν Λοχαγόν, τὸν τοῦ Οὐραγοῦ, τὸν δὲ Οὐραγόν, τὸν τοῦ Λοχαγοῦ· καὶ ἀντὶ τῆς κατὰ πρόσωπον ἐπιφανείας τὴν κατόπιν.

λδ'. Οἱ δὲ δὴ κατὰ ζυγὰ ἐξελιγμοὶ γίνονται ἐπειδὴν ἀπὸ τῶν ἀποτομῶν βουληθῇ τις τὰ κέρατα καθίσταται, τὰς δὲ ἀποτομὰς ἐπὶ τῶν κεράτων, καὶ τὸ μέσον τῆς πάσης φάλαγγος ἀποτελέσαι καρτερόν· ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ δεξιὰ ἐν τοῖς εὐωνύμοις καθίστησι, καὶ τὰ εὐωνύμα ἐν τοῖς δεξιοῖς. Εἰ δὲ μὴ παρέχοι κατὰ μείζονα μέρη τῆς φάλαγγος ἐξελιγμοὺς ποιήσασθαι, πελαζόντων ἤδη τῶν πολεμίων, δέοι δὲ ἐξελίσθαι τὴν τάξιν, τότε δὴ καὶ τὰ συντάγματα ἐξελίττουσι. Καὶ ὁ μὲν κατὰ σίχους ἐξελιγμὸς Μακεδῶν αὖ καλεῖται, ἐπειδὴν ὁ Λοχαγὸς μὲν μεταβάλλεται, οἱ δὲ ὀπίσω ἐκ δόματος παραπορευόμενοι ἐφεξῆς ἀλλήλων ἰσῶνται. Λάκων δ' ἐξελιγμὸς ὀνομάζεται, ἐπειδὴν ὁ Λοχαγὸς μεταβαλλόμενος ἐκ δόματος, ὅλον τὸν λόχον μεταλλάξῃ εἰς ἄλλον ἴσον τῷ πρόσθεν τόπῳ, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπόμενοι ἐφ' ἐξῆς αὐτῷ τάττονται· ἢ ὁπότεν ὁ μὲν Οὐραγὸς μεταβάλλεται, ὁ δὲ ὀπίσω αὐτοῦ τεταγμένος ἐκ δόματος τοῦ Οὐραγοῦ παραπορευόμενος ἔμπροσθεν αὐτοῦ τάττεται, καὶ οἱ λοιποὶ ὡς

αὐτως, ἄλλος πρὸ ἄλλου ἐπιταχθεὶς τὸν Λοχαγὸν
 αὐτὸν πρωτοσάτην ποιήσονται. Χορεῖος δ' ἐξελιγμὸς
 γίνεται, ἐπειδὴν ὁ Λοχαγὸς μεταβαλλόμενος ἐπὶ
 δόρυ προῖη ἐπὶ τοῦ λόχου ἐς' αὐτὸν κατὰσχῃ τὸν τοῦ
 Οὐραγοῦ τόπον, ὁ δὲ Οὐραγὸς τὸν τοῦ Λοχαγοῦ.
 Οὗτοι μὲν οὖν κατὰ λόχους γίνονται· ὡσαύτως δὲ
 καὶ κατὰ ζυγὰ συντελούμενοι, οὐ χαλεποὶ γνωσ-
 θῆναι.

λέ'. Διπλασιασμῶν δὲ διττὰ γένη τυγχάνει ὄν-
 τα, ἢτοι κατὰ ζυγὰ, ἢ κατὰ βάθος. Καὶ τούτων
 ἕκαστον ἢ τῷ ἀριθμῷ διπλασιάζεται, ἢ τῷ τόπῳ.
 ἀριθμῷ μὲν, εἰ ἀντὶ χιλίων εἴκοσι τεσσάρων τὸ
 μῆκος, δισχιλίων τεσσαράκοντα ὀκτῶ ποιήσαιμεν,
 τὸν τόπον τὸν αὐτὸν ἐπεχούσης τῆς πάσης φάλαγ-
 γος. Γίνεται δὲ τοῦτο, παρεμβαλλόντων ἐς τὰ
 μεταξύ τῶν ὀπλιτῶν τοὺς ἐν τῷ βάθει ἐπιστάτας
 καὶ οὕτω πυκνοῦνται ἡμῖν τὸ μέτωπον τῆς φάλαγ-
 γος. Ἀποκαταστῆσαι δὲ ἐπειδὴν βουλευθῶμεν, πα-
 ραγγελοῦμεν ὥδε· ὁ ἐς τὸ μῆκος ἐπιτεταγμένος ἐ-
 πάνιδι ἐς τάξιν. Εἰ δὲ καὶ τῷ τόπῳ διπλασιάσαι
 ἐθέλοιμεν τὸ μῆκος, ὡς ἀντὶ σαδίων πέντε ἐς δέ-
 κα ἐκτείνειν τὴν τάξιν, τοὺς ἐκ τοῦ βάθους παρεμ-
 βληθέντας ἐς τὸ κατὰ μῆκος μέσον τῶν ὀπλιτῶν
 διάσημα ἐπὶ τὰ δεξιὰ κελεύσομεν ἐξελίσσεσθαι,
 τοὺς δὲ λοιποὺς καὶ ἡμίσεας αὐτῶν ἐπὶ τὰ εὐάνυ-
 μα, ἀπὸ τῶν πρὸς ταῖς κέρασι δευτέρων λόχων ἀρ-
 χόμενοι, καὶ οὕτω διπλάσιον ἐφέξει χωρίον ἢ πᾶ-
 σα τάξις. Ἀποκαταστῆσαι δὲ, ἐπειδὴν βουλευθῶμεν
 αὐτὸν ἐξελίσσειν τοὺς κατὰ κέρατα τεταγμένους, ἐ-
 ὅς τινες πρότερον εἶχον τόπους. Οὐ πάνυ δὲ ὠφέλι-
 μοι οἱ διπλασιασμοὶ ἐγγὺς ὄντων πελεμίων, ὅτι
 ταραχῆς τε τοῦ ἡμετέρου σφαιτεύματος δόξαν παρέ-
 ξουσιν ἐκείνοις, καὶ αὐτὸ τὸ σφάτευμα ἐν τῇ με-
 πακινήσει ἀσθενέστερον ἄμα, καὶ ἀτακτότερον κα-

θισῶσιν· ἀλλὰ τοὺς ψιλοὺς ἐπεκτείνειν ἄμεινον, καὶ τοὺς ἱππέας, ὡς τὴν ἐκ τοῦ διπλασιασμοῦ ἐκπληξὴν ἄνευ κινήσεως τῆς πεζικῆς φάλαγγος τοῖς πολεμίοις ἐμποιῆσαι. Γίνεται δὲ τὸ διπλασιάζειν ἀναγκαῖον, ἢ ὑπερφαλαγγῆσαι ἡμῶν θελισάντων ὑπὲρ τὰ τῶν πολεμίων κέρας, ἢ κωλύσαι ὑπερφαλαγγῆσαι ἐκείνους.

λζ'. Τὸ βάθος δὲ διπλασιάζεται, εἰ ὁ δεύτερος λόχος τῷ πρώτῳ ἐπιταχθεῖν, ὥς τε τὸν τοῦ δευτέρου λόχου Λοχαγὸν ἐπιστάτην τοῦ πρώτου Λοχαγοῦ γενέσθαι, τὸν δ' ἐπιστάτην τὸν πρώτον, τοῦ μὲν ἐκείνου ἐπιστάτου ἐπιστάτην γενέσθαι· οὕτως γὰρ ὁ μὲν πρόσθεν πρῶτος ὢν τοῦ δευτέρου λόχου, δευτέρως ἐστὶ τοῦ πρώτου λόχου· ὁ δὲ δεύτερος ἐν τῷ δευτέρῳ, τέταρτος τοῦ πρώτου καὶ ὡσαύτως ἐφεξῆς ἕς ἂν ἅπας ὁ δεύτερος λόχος κατὰ τὸν πρώτον ἐπ' εὐθείας ἐναλλάξ ἐνταχθῇ ἐς βάθος· οὕτω γάρ ται καὶ ὁ τέταρτος λόχος τὸν τρίτον βαθυνοῖ, συνταχθεὶς αὐτῷ, καὶ ἀπλῶς οἱ ἄρτιοι εἰς τοὺς περιττοὺς ἐνταχθήσονται. Οὐ χαλεπὸν δὲ γινῶναι, ὅπως καὶ αὐτοῦ τοῦ κατὰ βάθος χωρίου διπλασιασμός ἐσται, καὶ ἡ ἀπὸ τοῦδε ἀποκατάστασις.

λζ'. Καὶ μὴν πλαγία μὲν φάλαγξ ἐστίν, ἡ τὸ μήκος τοῦ βάθους πολλαπλάσιον ἔχουσα. Ὀρθία δὲ, ὅταν ἐπὶ καίρως πορεύηται· οὕτω δὲ αὐτὸ βάθος τοῦ μήκους πολλαπλάσιον παρέχεται. Ὅλως τε παράμικτες μὲν τάγμα ὀνομάζεται, ὅτι περ ἂν τὸ μήκος ἔχῃ ἐπὶ πλεῖον τοῦ βάθους. Ὀρθιον δὲ, ὅτι περ ἂν τὸ βάθος τοῦ μήκους. Λοξὴ δὲ ὀνομάζεται φάλαγξ ἡ τὸ μὲν ἕτερον κέρας, ὑπότερον ἂν ὁ στρατηγὸς βούληται, τοῖς πολεμίοις πελάζον ἔχουσα, καὶ αὐτῷ μὲν ἄγωνιζομένη, τὸ ἕτερον δὲ δι' ὑποελλῆς σώζουσα. Παρεμβολὴν δὲ ὀνομάζουσιν, ἐπειδὴν προτεταγμένων τινῶν κατὰ διαστήματα, ἐκ τῶν

ἐπιτεταγμένων ἐγκαθίσκονται αὐτοῖς ἄλλα ἐπ' εὐ-
θείας, ὥς ἀναπληρῶσαι τὸ πρόσθεν ἀπολειπόμενον
κενὸν τῆς φάλαγγος. Πρόσαξις δὲ, ὅταν ἡ ἐξ ἐκα-
τέρων τῶν μερῶν τῆς τάξεως, ἢ ἐκ θατέρου κατὰ
τὸ κέρας αὐτὰ προσεδῇ τι σῆρος, τῇ πάσῃ φάλαγγι
κατ' εὐθὺ τοῦ μετώπου τῆς τάξεως. Ἔνταξιν
δὲ ὀνημάζουσιν, ἐπειδὴν τοὺς ψιλοὺς ἐς τὰ διασή-
ματα τῶν πεζῶν ἐντάξουσιν, ἄνδρα παρ' ἄνδρα ἰσάν-
τες· ὑπόταξιν δὲ, ἐπειδὴν τοὺς ψιλοὺς ἐπὶ τὰ πέ-
ρατα τῆς φάλαγγος ὑποτάξῃ τις, ὥς ἐς ἐπικάμπιον.

Λή. Χρὴ δὲ τὰ παραγγέλματα ἐδίξεσθαι τὴν
στρατιὰν ὁξέως δέχεσθαι, τὰ μὲν φωνῇ, τὰ δὲ ὀ-
ρατοῖς σημείοις, τὰ δὲ τῇ σάλπιγγι. Καὶ σαφέστε-
ρα μὲν τυγχάνει ὅντα τὰ λέξει δηλούμενα, ὅτι καὶ
παντὸς τοῦ νοῦ ἡ δῆλωσις οὕτω γίνεταί, οὐκ ἔστι
σύμβολόν τι αὐτοῦ μόνον ὁρᾶται ἢ ἀκούεται. Ἀλλ'
ἐπειδὴ πολλὰ τὰ ἐξείργουτ' ἐς ἐν ταῖς μάχαις
πρὸς τὰς διὰ φωνῆς δηλώσεις, ὁ κτύπος τε ὁ ἐκ
τῶν ὀπλῶν, καὶ αἱ παρακελεύσεις ἀλλήλοισι, καὶ
οἰμωγαὶ τιτρωσκομένων, καὶ παριππασία δυνάμεως
ἰππικῆς, ψόφος τε τῶν ὀπλῶν, καὶ χρεματισμὸς
τῶν ἵππων καὶ σκευοφόρων παριόντων, προσεδιξέον
τὴν στρατιὰν καὶ τοῖς ὁρατοῖς σημείοις· οὐ μὲν ἄλ-
λὰ καὶ πρὸς ταῦτα ἤδη ἄπορά ἐστιν ἢ γίνεται, ὅσον
ὁμίχλη, ἢ κονιορτὸς πολὺς, ἄνω αἰρόμενος, ἢ ἥλιος
κατὰ προσώπου ἀντιλάμπων, ἢ νιφετὸς ξυνεχὴς,
ἢ ὕδωρ λάθρον ἐξ οὐρανοῦ, ἢ τίποι σύνδενδροι, ἢ
γῆλοφοι ἀνεσηκότες, ὥς μὴ πάσῃ τῇ φάλαγγι ὁ-
ρατὰ γίνεσθαι τὰ σημεία. Ὅποτε μὲν δὴ γῆλοφοι
διακρίνοισιν τὴν ὄψιν, πλείω τὰ ὁρατὰ σημεία ποιη-
τέον. Πρὸς δὲ τὰ ἐκ τοῦ αἵρος ἐμπόδια ἢ σάλπιγγ'
ἀφέλιμος.

Λθ'. Ἰπὲρ δὲ τῶν πορειῶν, ὅσας ποιεῖται τὰ στρα-
τόπεδα, ἐκεῖνα χρὴ ἐνθυμεῖσθαι, ὅτι ἡ μὲν τις ἐ-

παγωγὴ ἐν ταῖς πορείαις, ἡ δὲ παραγωγὴ καλεῖται. Καὶ ἐπαγωγὴ μὲν ἐστίν, ἐπειδὴν τάγμα τάγματι ἐπ' εὐθὺ ἐπιταί, οἷον ἡγουμένης τετραρχίας, αἱ λοιπαὶ τετραρχίαι ταύτῃ ἐπιτεταγμέναι πορεύονται· ἢ αὖ ξεναγίας ἡγουμένης, αἱ λοιπαὶ ξεναγίαι ἐπώνται· ἐνί τε λόγῳ, ἐπειδὴν τοῦ προηγουμένου τάγματος τοῖς Οὐραγοῖς οἱ τοῦ ἐφ' ἑξῆς τάγματος ἡγεμόνες συνάπτωσιν. Παραγωγὴ δ' ἐστίν, ἐπειδὴν ἡ φάλαγξ πᾶσα πορεύεται, τοὺς ἡγεμόνας ἦτοι ἐκ τῶν εὐωνύμων, ἢ ἐκ τῶν δεξιῶν ποιησάμενοι. Κἂν μὲν ἐκ τῶν εὐωνύμων ποιήσῃται, εὐάνυμος παραγωγὴ καλεῖται· ἂν δὲ ἐκ τῶν δεξιῶν, δεξιά. Ὅπως δ' ἂν ἡ πορεία γίγνηται, εἴτε κατ' ἐπαγωγὴν, εἴτ' ἐν παραγωγῇ, ἦτοι ἐν μονοπλεύρῳ τῷ τάγματι ἢ σρατιᾷ βαδιεῖται, ἢ ἐν διπλεύρῳ, ἢ ἐν τριπλεύρῳ, ἢ ἐν τετραπλεύρῳ. Μονοπλεύρῳ μὲν, ἐπειδὴν ἓνα τόπον ὑποπτου ἔχη ὁ σρατιηγός· διπλεύρῳ δὲ, ἐπειδὴν δύο· τριπλεύρῳ δὲ, ἐπειδὴν τρεῖς· τετραπλεύρῳ δὲ, ἐπειδὴν πάντα. Δεν οἱ πολέμιοι ἐπικείμεσθαι πιθανοὶ δοκῶσι.

μ'. Καὶ μὴν ποτὲ μὲν μονοφαλαγγία ἡ πορεία γίγνεται, ποτὲ δὲ διφαλαγγία, καὶ οὕτως τριφαλαγγία τε, καὶ τετραφαλαγγία· καὶ ταῦτα οὐ χαλεπὸν ξυμβάλλειν ἀπὸ τῶν πρόσθεν τάξεων. Ἔτι δὲ ἀμφίσκομος μὲν φάλαγξ καλεῖται ἡ τοὺς ἡμίσεας τῶν ἐν τοῖς λόχοις ἀνδρῶν ἀπεσραμμένους ἀπὸ σφῶν ἔχουσα, ὡς ἀντινώτους εἶναι. Διφαλαγγία δὲ ἀμφίσκομος, ἥτις ἐν τῇ πορείᾳ τοὺς ἡγεμόνας ἐξ ἐκατέρων τῶν μερῶν ἐν παραγωγαῖς τεταγμένους τοὺς μὲν ἐν δεξιᾷ, τοὺς δὲ ἐν εὐωνύμῳ. Ταῦς δὲ Οὐραγοὺς ἔξω ἐσραμμένους ἐξ ἐκατέρων τῶν μερῶν ἐν παραγωγαῖς. Ἐτερόσκομος δὲ φάλαγξ ἐστίν, ἡ τὸ μὲν ἡγούμενον ἡμισυ ἐν τῇ πορείᾳ ἔχουσα ἐν εὐωνύμῳ παραγωγῇ, τοῦτ' ἔστι τοὺς ἡγεμόνας ἐξ εὐωνύμων.

νύμου, τοῦ δὲ λοιποῦ ἡμίσεος τῆς φάλαγγος τοὺς ἡγεμόνας ἐν δεξιᾷ παραγωγῇ. Ὁμοίοσμος δ' ἐν πορείᾳ διφάλαγγία ἐστίν, ἣτις τοὺς ἡγεμόνας ἐκατέρως τῆς φάλαγγος ἐκ τῶν αὐτῶν μερῶν ἔχει τεταγμένους, ἢ ἐκ δεξιᾶν, ἢ ἐκ τῶν εὐωνύμων ἐκατέρας τῆς φάλαγγος.

μά. Ὅταν δὲ ἡ ἀμφίσομος διφάλαγγία τὰ μὲν ἡγούμενα πέρατα ἀλλήλοις συνάψῃ, τὰ δὲ ἐπόμενα διασῆσῃ, τὸ τοιοῦτον ἔμβολον καλεῖται. Ἐπὶ αὐτῷ δὲ ἀντίσομος διφάλαγγία τὰ μὲν ἐπόμενα πέρατα συνάψῃ, τὰ δὲ ἡγούμενα διασῆσῃ, τὸ τοιόνδε κοιλέμβολον καλεῖται. Πλαίσιον δὲ ὀνομάζεται, ὅπῃται πρὸς πάσας τὰς πλευρὰς παρατάσσεται τις ἐν ἑτερομήκει σχήματι.

μβ'. Πλινθιον δὲ ὅταν ἐν τετραγώνῳ σχήματι ταῦτό τοῦτο πράξῃ, ὕπερ Ξευορῶν ὁ τοῦ Γρύλου διπλασίον ἰσόπλευρον καλεῖ· ὡς καὶ ὑπερφάλαγγισι μὲν ὀνομάζουσιν τὴν καθ' ἑκάτερον τὸ πέρας τῆς φάλαγγος ὑπεροχὴν ὑπὲρ τοὺς πολεμίους· ὑπερκέρασιν δὲ, τὴν καθ' ἐν ὁποτέρου κέρας· καὶ τὴν μὲν ὑπερφάλαγγήσει ἢ ὑπερκέρασις ἐπόμενόν ἐστιν ἀνάπαλιν δὲ οὗ· οὕτω τοι κέρατι μὲν ὁποτέρῳ οὐκ ὑπέρειν καὶ ἐλάττωνας κατὰ πλήθους δυνατόν, καὶ ἐν ἴσῳ βάθει φυλάττοντας τὴν πᾶσαν τάξιν· ὑπερφάλαγγῆσαι δὲ ἐν ἴσῳ τῷ πλήθει, ἢ καὶ μείονι μὴ ἐπὶ λεπτὸν ἐπεκτείνοντα, οὐχ οἷον τε.

μγ'. Τῶν δὲ σκευοφόρων ἀγωγαὶ ξὺν ἡγεμόνι γιγνέσθωσαν. Τρόποι δὲ αὐτῶν πέντε, ἢ γὰρ ἡγεύσθαι αὐτὰ καὶ τῆς στρατιᾶς σὺν οἰκείᾳ φυλακῇ, ἔπαισθαι, ἢ ἐκ πλαγίου ἰέναι· καὶ τοῦτο διττόν, γὰρ ἐκ δεξιῶν, ἢ ἐξ ἀριστερῶν, ἢ ἐντὸς τῶν ὅπλων ἄγεισθαι. Πρὸ μὲν δὲ τῆς φάλαγγος καὶ ἄγειν τὰ σκευοφόρα, ἐπειδὴν ἐκ πολέμου ἀπάγῃς· ἐπόμεν δὲ τῇ φάλαγγι, ἐπειδὴν εἰς πολέμιον ἐμβάλλῃς.

κατὰ παραγωγὴν δὲ ὁποτέρῃν οὖν, ἐπειδὴν τὰ πλάγια φοβώμεθα· ἐντὸς δὲ τῆς φάλαγγος, εἰν τὰ πανταχόθεν ὑποπτα ἤ.

μδ'. Τὰ δὲ παραγγέλματα χρή συντομωτάτα τε ὥς οἶόν τε καὶ σαφέστατα ποιείσθαι· ἔσαι δὲ τοῦτο, εἰ ὅσα ἀμφιβάλλως δέξασθαι δυνατοὶ εἶεν οἱ στρατιῶται, ταῦτα φυλαττοίμεθα· αὐτίκα, εἰ κλῖνον λέγοις, ἐν ᾧ προσίθης τὸ ἐπὶ δόρυ, ἢ ἐπ' ἀσπίδα, οἱ ὀξέως κατακούειν εἰδισμένοι τῶν παραγγελμάτων, ἄλλοι ἄλλο δεξάμενοι ἔπραξαν· οὐκ οὖν ὥδε χρή λέγειν, κλῖνον ἐπὶ δόρυ, ἢ κλῖνον ἐπ' ἀσπίδα. Ἀλλ' ἀνασρέψαντα, ἐπὶ δόρυ κλῖνον, ἢ ἐπ' ἀσπίδα κλῖνον· οὗτοι γὰρ ξύμπαντες τὸ αὐτὸ ἀκούονται τε καὶ δράσουσιν· οὐκ οὖν οὐδὲ μεταβαλοῦ, ἢ ἐξέλιξον χρή παραγγέλλειν· ταῦτα γὰρ τοῦ γένους τὴν πρᾶξιν δηλοῦντα, ἐπὶ διάφορα ἔργα ἄξει τοὺς ἀκούοντας· ἀλλὰ τὰ εἶδη γὰρ προτακτέον πρὸ τῶν γενῶν, οἷον ἐπὶ δόρυ μεταβαλοῦ, ἢ ἐπ' ἀσπίδα. Καὶ αὖ ὥδε ἐροῦμεν, τὸν Λάκωνα ἐξέλισσε, ἢ τὸν Χορεῖον, ἢ Μακεδόνα. Εἰ δὲ μὴ προσθεῖς ὄν τινα, αὐτὸ μόνον ἐξέλισσε φαίνης, ἄλλοι ἐπ' ἄλλον ἐξελιγμὸν ἤξουσιν.

με'. Οὐδὲν δὲ ὡσαύτως ἀγαθὸν ἐν τε πορείαις καὶ ἐν μάχαις, ὥς σιγὴ τοῦ παντός στρατεύματος. Καὶ τοῦτό γε καὶ Ὅμηρος ἐν τῇ πιήτει ἐδήλωσεν. Περὶ μὲν γὰρ τῶν ἡγεμόνων τῶν Ἑλλήνων φησὶν, ὅτι κέλευε δὲ οἷσιν ἕκαστος ἡγεμόνων. Περὶ δὲ τῆς στρατιᾶς, ὅτι οἱ δ' ἄλλοι ἀκὴν ἴσαν· (οὐδέκε φαίης τόσον λαὸν ἔπεσθαι ἔχοντ' ἐν σήθεσιν αὐδῇ) σιγῇ δεδιότες σιμάντορας. Τῶν δὲ δὴ βαρβάρων τὴν ἀταξίαν δηλῶσαι θελήσας, κλαγγῇ καὶ ἐνοπή φησὶν ἵεναι τοὺς Τρῶας ἴσα καὶ ὄρνιθας· καὶ αὖ ἐν ἄλλοις ἔπεσι. Τῶν δ' ὥς ὀρνίθων πετεηνῶν φησὶν, ἔδνευ πολλὰ, χηνῶν, ἢ γεράνων, ἢ κύκνων δουλι-

χοδείρων. Καὶ ἐπεξελθὼν τῶν ὀρνίθων τὸν Σόρυθον
ὡς Τρώων ἀλαλιτὸς, φησὶν, ἀνὰ στρατὸν εὐρὺν ὀ-
ράρει· οὐ γὰρ πάντων ἦεν ὁμὸς θρόος, οὐδ' ἴα γῆ-
ρυς. Ὑπὲρ δὲ τῶν Ἑλλήνων. Οἱ δ' αὖ ἴσαν σιγῇ
φησὶν, μένεα πνεύοντες Ἀχαιοὶ, ἐν Σομφῷ μεμαῶ-
τες ἀλεξέμεν ἀλλήλοισιν. Οὕτως γὰρ οἱ μὲν ἡγε-
μόνες ὁξέως παραγγελλοῦσιν αὐτά. Ἡ δὲ στρατιὰ
ὁξέως δέχεται τὰ ἐνδιδόμενα.

μς'. Τὰ παραγγέλματα δὲ ἔσω τοιαῦδε· ἄγε εἰς
τὰ ὄπλα, ὅπλοφόρος ἀπίτω τῆς φάλαγγος· σίγα,
καὶ πρόσεχε τῷ παραγγελλομένῳ· ἄνω τὰ δόρυτα,
κάθευ τὰ δόρυτα· ὁ Οὐραγὸς τὸν λόχον ἀπευθυνέ-
τω. Τήρει τὰ διασήματα. Ἐπὶ δόρυ κλῖνον. Ἐπ' ἀ-
σπίδα κλῖνον. Πρόαγε· ἐχέτω οὕτως. Ἐς ὄρθον ἀ-
πόδος. Τὸ βάθος διπλασίουζε. Ἀποκατάσθισον. Τὸν
Δάκωνα ἐξέλιττε· ἀποκατάσθισον. Ἐπὶ δόρυ ἐκπε-
ρίσπα· ἀποκατάσθισον. Ταῦδε μὲν ὥσπερ ἐν τέχνῃ
δι' ὀλίγων ἐδήλωστα ἱκανά· ὑπὲρ τῶν πάλαι Ἑλλη-
νικῶν, καὶ τῶν Μακεδονικῶν τάξεων, ὅς τις μὴδὲ
τούτων ἀπείρως ἐδέλοι ἔχειν.

μζ'. Ἐγὼ δὲ τὰ ἱππικὰ γυμνάσια, ὅσα Ῥω-
μαῖοι ἱππεῖς γυμνάζονται ἐν τῷ παρόντι ἐπεξελ-
θὼν, ὅτι τὰ παγῇ* καὶ ἔφθην δηλῶσαι ἐν τῇ συγ-
γραφῇ, ἣν τινα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως συνέγρα-
φα· τὸ δέ μοι ἔσαι τέλος τοῦ λόγου τοῦ τακτικοῦ.

μη'. Καὶ τοι οὐκ ἀγνοῶ χαλεπὴν ἐσομένην τῇ
δήλωσιν τῶν ὀνομάτων ἐκάσων, ὅτι οὐδὲ αὐτοῖ
Ῥωμαῖοις τὰ πολλὰ τῆς πατρίου φωνῆς ἔχεται, ἀλ-
λά ἔσιν ἅ τῆς Ἰβήρων, ἢ Κελτῶν, ἐπεὶ τὰ πράγμα-
τα αὐτῶν ὄντα, προσέλαβον, εὐδοκιμήσαντος αὐτοῖ
ἐν ταῖς μάχαις τοῦ Κελτῶν ἱππικοῦ. Εἰ γάρτοι ἐπ'
ἄλλῳ τῷ, καὶ ἐπὶ τῷδε ἄξιον ἐπαινέσθαι Ῥωμαῖοι
εἶτι οὐ τὰ οἰκεῖα καὶ τὰ πάτρια οὕτως τι ἡγάπησαν
ὥς τὰ πανταχόθεν καλὰ ἐπιλεξάμενοι οἰκεῖα σφί

σιν ἐποιήσαντο. Οὕτω τοι εὐροις ἂν καὶ ὀπλίσεις τινὲς παρ' ἄλλων λαβόντας, καὶ ἤδη Ῥωμαϊκαὶ ὀνομάζονται, ὅτι κράτις αὐταῖς ἔχρησαντο. Καὶ γυμνάσια στρατιωτικὰ παρ' ἄλλων, καὶ θρόνους τῶν ἀρχόντων, καὶ ἐσθῆτα τὴν περιπόρευσον. Οἱ δὲ καὶ θεοὺς αὐτοὺς ἄλλους παρ' ἄλλων λαβόντες ὡς οἰκείους σέβουσιν· τὰ γ' οὖν ἐπ' αὐταῖς δρώμενα εἰς τοῦτο ἔτι, τὰ μὲν Ἀχαιῶν νόμῳ δρᾶσθαι λέγεται, τὰ δὲ κοινῶς Ἑλλήνων. Δράται δὲ ἔστιν ἅ καὶ Φρύγια. Καὶ γὰρ ἡ Ῥέα αὐτοῖς ἡ Φρυγία τιμᾶται ἐκ Πεσισιούντος ἐλθοῦσα, καὶ τὸ πένθος τὸ ἀμφὶ τῷ Ἀττῇ Φρύγιον ἐν Ῥώμῃ πενθεῖται, καὶ τὸ λουτρὸν δὲ ἡ Ῥέα, ἐφ' οὗ τὸ πένθος λήγει, τῶν Φρυγῶν νόμῳ λούται. Καὶ μὴν τῶν νόμων, οὓς ἐν ταῖς δώδεκα δέλοις τα πρῶτα ἐγράψαντο, τοὺς πολλοὺς εὐροις ἂν παρ' Ἀθηναίων λαβόντας. Καὶ ταῦτα πολὺ ἂν ἔργον εἴη ἐπεξιέναι, ὅπως τε ἕκαστα ἔχη καὶ παρὰ τίνων προσποιηθέντα.

μή. Ἐμοὶ δὲ ὑπὲρ τῶν γυμνασίων τῶν ἵππικῶν ὥρα ἤδη λέγειν. Τὸ μὲν χωρίον, ἵνα περ τὰ γυμνάσια αὐτοῖς τελεῖται, οὐχ ὁμαλὸν ἐπιλέγονται μόνον, ἀλλ' ἐς τοσούδε προσεξεργάζονται, ὥς σκάπτειν τε τὸ μέσον αὐτοῦ ἐς βάθος ξύμμετρον, καὶ τὰς βώλους ξυγκόπτειν ἐς λεπτότητά τε, καὶ μαλακότητα, ἀποτεμνόμενοι τοῦ παντός πεδίου τὸ πρὸ τοῦ βήματος ἐς παλατίου ἰσοπλεύρου σχῆμα. Αὐτοὶ δὲ ὀπλισμένοι παριαῖσι κράνεσι μὲν σιδηροῖς ἢ χαλκοῖς κεκρωσμένοις, ὅσοι κατ' ἀξίωσιν αὐτῶν διαπρεπεῖς, ἢ καδ' ἵππικὴν διαφέροντες, ὡς καὶ αὐτῷ ταῦτα ἐπάγειν ἐπὶ σφᾶς τῶν θεωμένων τὰς ὀφείεις. Τὰ κράνη δὲ ταῦτα οὐ, καθάπερ τὰ εἰς μάχην πεποιημένα, πρὸ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν παρειῶν προδέδληται μόνον, ἀλλὰ ἴσα πάντα τοῖς προσώποις ποιεῖται τῶν ἵππεων ἀνεωγότα κατὰ τοὺς ὀφθαλμούς, ὅσον μή

ἐπίπροσθεν τῷ ὄρει γιγνόμενα, σκέπην ὁμοίως παρέχειν τῇ ὄψει. Καίται δὲ ἀπήρτηνται αὐτῶν ξανθαί, οὐκ ἐπὶ χρεῖα μαλλόν τι, ἢ ἐς κάλλος τοῦ ἔργου, καὶ αὐταὶ ἐν ταῖς ἐπελάσεσιν τῶν ἵππων εἰ καὶ ὀλίγη πνοὴ τύχοι, καὶ ὑπὸ τῆς ὀλίγης ἡδίουσ φαινόνται ἀπεωρούμεναι.

μδ'. Καὶ θυρεοὺς δὲ φέρουσιν, οὐχ ὥσπερ εἰς τὰς μάχας, ἀλλὰ τῷ βάρει κουφοτέρους, ἅτε ἐπ' ὕψι τι καὶ κάλλει τὰς μελέτας ποιοῦμενοι, καὶ ἐς ἡδονὴν πεποικιλμένους. Ἀντὶ δὲ τῶν Θωράκων, κιμνερικά χιτῶνια, ἴσα καὶ ὅμοια τοῖς θώραξι, τὴν δὲ χροαὴν οἱ μὲν κόκκου, οἱ δὲ ὑακίνθου, οἱ δὲ ἄλλης καὶ ἄλλης πεποικιλμένα. Ἀναξυρίδας δὲ περὶ τοῦ σκελοῦ, οὗ καθάπερ Παρθυαῖοι καὶ Ἀρμένιοι κεχαλασμένας, ἀλλὰ περισφιγγομένας τοῖν σκελοῖν.

ν'. Ἴπποι δὲ αὐτοῖς προμετωποδίοις μὲν εἰς ἀκρίβειαν πεπραγμένοι εἰσὶ, παραπλευριδίων δὲ οὐδέονται· ἀσίδηρα γὰρ ὅντα τὰ ἐπὶ τῇ μελέτῃ ἀκόντια, τοὺς μὲν ὀφθαλμοὺς τῶν ἵππων καὶ κακόν τ' αὖν ἀπεργάσαιντο, ταῖς πλευραῖς δὲ αὐτῶν ἄλλως καὶ τοῖς ἐπιπτοῖς τὸ πολὺ μέρας σκεπόμεναις ἀελαῶς προσπίπτει.

νβ'. Πρῶτον μὲν δὴ ἔλασις αὐτοῖς ἐς τὸ ἀποδεδειγμένον πεδίου γίνεται, ὡς διαπρεπέστατα ἐς κάλλος, καὶ λαμπρότητα ἡστικμένη, ὅπόθεν αὖν μάλιστα ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἐξελαύνειν δόξειαν, καὶ μὴ ἀπλῆν ἀλλ' ὡς ἐνὶ ποικίλῃ τὴν ἐκδρομὴν ποιῆσθαι. Σημείοις δὲ διακεκριμένοις ἀπελαύνουσιν, οὐ τοῖς ῥωμαϊκοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς Σκυθικοῖς, τοῦ ποικιλωτέραν τε, καὶ ἅμα φοβερωτέραν γίγνεσθαι τὴν ἔλασιν. Τὰ Σκυθικά δὲ σημεῖα ἐσὶν ἐπὶ κοντῶν ἐμῆκει ζυμμέτρῳ θράκοντες ἀπεωρούμενοι. Ποιοῦνται δὲ ζυρῆαπτοι ἐκ βακκῶν βεβαρμένων, τὰς κεφαλὰς καὶ τὸ σῶμα πᾶν ἐς' ἐπὶ τὰς οὐράς εἰκασ

μένοι ὄφρασιν, ὥς φοβερώτατα οἷόν τε εἰκασθῆναι. Καὶ τὰ σοφίσματα ταῦτα, ἀτρεμούντων μὲν τῶν ἵππων, οὐδὲν πλεον ἢ ῥάκη ἂν ἰδοῖς πεποικιλμένα ἐς τὸ κάτω ἀποκρεμάμενα· ἐλαυνομένων δὲ ἐμπνεόμενα ἐξογκοῦνται τέως μάλιστα τοῖς θηρίοις ἐπεικέναι, καί τι καὶ ἐπισυρίζειν πρὸς τὴν ἄγαν κίνησιν ὑπὸ τῇ πνοῇ βιαία διερχομένη. Καὶ ταῦτα τὰ σημεῖα οὐ τῇ ὄφει μόνον ἡδονῇ, ἢ ἐκπληξιν παρέχει, ἀλλὰ καὶ ἐς διάκρισιν τῆς ἐπελάσεως, καὶ τὸ μὴ ἱμπίπτειν ἀλλήλαις τὰς τάξεις, ὠφέλιμα γίνονται.

νβ'. Οἱ μὲν γὰρ φέροντες αὐτὰ οἱ δαημονέσατοι τῶν ἐξελιγμῶν τε καὶ ἐπιστροφῶν εἰς ἄλλους καὶ ἄλλους κύκλους, ἢ ἄλλας καὶ ἄλλας ἐπ' εὐθὺ ἐκδρομὰς ἐπιλέγονται. Τὸ δὲ πλήθος οὐδὲν ἄλλο μεμελέτηκεν, ὅτι μὴ ἔπεσθαι τῷ ῥικεῖω ἐκάστοις σημείῳ. Καὶ οὕτως ποικίλαι μὲν αἱ ἐπιστροφαί, πολυειδεῖς δὲ οἱ ἔμπαλιν ἐξελιγμοί, πολύτροποι δὲ ἄλλη καὶ ἄλλη αἱ ἐπελάσεις γιγνόμεναι, ἀσυγχύτους ὅμως τὰς τάξεις παρέχονται. Συνενεχθὲν δὲ σημεῖον σημείῳ, καὶ ἵππος ἵππῳ ἐμπεσὼν ἀναταράξαι ἂν τὴν πᾶσαν τάξιν· καὶ οὐ τὸ κάλλος μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν χρεῖαν διαφθεῖραι τοῦ ἔργου.

νγ'. Οἷμοῦ δὲ ἤτε ἐπέλασις αὐτοῖς ἀπαπαύεται καὶ κατὰ τὰ ἀριστερὰ τοῦ βήματος ὑπομένουσιν ἐπ' ἀλλήλοι ἱππεῖς, τὰς μὲν κεφαλὰς τῶν ἵππων εἰς τοῦπίσω ἀποσρέψαντες, τοὺς θυρεοὺς δὲ πρὸ τῶν ἱππέων οὕτω προδεβλημένοι, καὶ ἡ τάξις αὕτη, καθάπερ ὁ ξυνασπισμὸς τῶν πεζῶν, χελώνη ὀνομάζεται. Δύο δὲ ἱππεῖς τοῦ δε τοῦ εὐχέου, διέχοντες ὅσον ἐκδρομὰς παρέχειν τοῖς φίλοις ἱππεῦσι, προδεβλῆνται πρὸ τοῦ δεξιοῦ κέρως τῆς χελώνης τοῦ ἐκδέχεσθαι τοὺς ἐξακοντισμούς τῶν ἐς εὐθὺ ἐπελαυνόντων. Οὕτω μὲν αἱ ἡμίσεις τῶν ἱππέων πεφραγμένοι ἴσανται ἐς προβολήν.

νδ'. Ἐπ' αὖν δὲ σιμῆνῃ τῇ σάλπιγγι, οἱ ἡμίσεις αὖ ἐπελαύνουσιν ὡς πλεῖσα καὶ συνεχέστα ἀκόντια ἐξακοντίζοντες πρῶτον ὁ πρῶτος κατ' ἀρετὴν, καὶ ἐπὶ τούτῳ ὁ δεύτερος, καὶ ἐφεξῆς ὡσαύτως. Τὸ δὲ κάλλος τοῦ δρωμένου ἐν τῷδε ἐστίν, ὅσις ὅτι πλεῖσα καὶ ἑνεχέστα ἀκόντια ὁρῶς ἐπελαύνοντι ἵππῳ ἐς τοὺς δύο τοὺς προβέβλημένους πρὸ τοῦ ἀριστεροῦ κέρας τῆς χελώτης κατὰ αὐτῶν τῶν ὅπλων ὡς μάλιχα τύχοι ἀκοντίσαι. Ἐπελάσαντες δὲ ἐπειθὺ ἐγκλίνουσιν αὖ ἐς τὰ πλάγια ὡς ἐς κύκλου ἐπιστρέφοντες· ἡ κλίσις δὲ αὐτοῖς ἐπὶ τὰ δεξιὰ σφῶν γίγνεται ἐπὶ ὄρου. Οὕτω γὰρ τῷτε ἀκοντίζοντι οὐδὲν ἐμποδῶν ἴσεται, καὶ οἱ θυρεοὶ προβέβληνται πρὸ τῶν ἀκοντιζόντων ἐν τῇ ἐπελάσει· καὶ χρὴ τοσαῦτα φέρειν ἀκόντια, ὡς διὰ πάσης τῆς προβολῆς ἐξακοντίζειν παριππεύοντα. Καὶ τοῦτε ἀκροβολισμοῦ τὸ συνεχές, καὶ τοῦ κτύπου τὸ ἐκλεῖπον, ὥσπερ τι ἄλλο ἐκπληκτικὸν φαίνεται.

νε'. Μεταξὺ δὲ δὴ τοῦτε δεξιοῦ κέρας τῆς τάξεως καὶ τῆς προβολῆς τοῖν δυοῖν ἵππεσιν ἐκ τοῦ ἀφανῶς ἵππεῖς ἐκθέουσιν, προῖππεύοντες μὲν αὐτοὶ τῆς οἰκείας τάξεως, ἀκοντίζοντες δὲ ἐς τοὺς παριππεύοντας καὶ τούτοις ἐπ' ἀσπίδα ἢ ἐπὶ κλίσις γίγνεται, καὶ ταύτῃ ἀφρακτότεροι παριππεύουσιν. Ἐνθα δὴ καὶ μάλιχα ἀγαθοῦ δεῖ τοῦ ἵππεως, ὡς ὁμοῦ μὲν ἐξακοντίζειν δυνατὸς τε γίγνηται ἐς τοὺς ἐπελαύνοντας, ὁμοῦ δὲ σκέπειν τὴν δεξιὰν πλευρὰν τῇ προβολῇ τοῦ ὅπλου. Καὶ ἐν μὲν τῇ παρελάσει ὁ κατὰ δεξιὰν ἐπιστροφὴν ἀκοντισμὸς ἀναγκαῖος αὐτῷ γίγνεται· ἐν δὲ τῇ παντελεῖ ἐπιστροφῇ, ὁ πέτρινος δὴ ὀνομαζόμενος τῇ κελτῶν φωνῇ, ὅς ἐστι πάντων χαλεπώτατος. Χρὴ γὰρ ἐπιστραφέντα ὡς ἡ δύναμις μάλα καὶ ταῖν πλευραῖν ἐς τὸ κατ' οὐρανὸν τοῦ ἵππου ὡς ἐνὶ μάλιχα εὐθὺ ἐς τοῦπίσω ἀκοντίσαι; καὶ τοῦ-

το ὁράσαντα ὀξέως αὐτὸ ἐπιστρέφοντα κατὰ νότον λαβεῖν τὸ ὄπλον, ὅτι τὰ γυμνά οὕτως παραδίδονται τοῖς πολεμίοις εἰ ἄνευ προβολῆς ἐπιστρέφειαν.

νζ'. Οἱμοῦ δὲ ἥτε ἐπελάσις ἤδη ἀποπαύεται, καὶ οἱ πρόσθεν ἐπελάσαντες ἐν τάξει αὐτὸ ἵσανται ἐπὶ δεξιᾷ τοῦ βήματος, καθάπερ οἱ ἄλλοι ἐν ἀρισερᾷ, καὶ οἱ δύο ἱππεῖς διέχοντες ἀπὸ τοῦ κέρας τῆς προβολῆς τὸ ἴσον ἵσανται καὶ αὐτοὶ οἱ μεταξὺ αὐτῶν τε τούτοις καὶ τῆς πάσης τάξεως ἐκθέοντες ἐς τὸν αὐτὸν τόπον ἐξακοντίζουσιν ἐς τοὺς παριππεύοντας. Ἔνθα δὲ ὅτι περ κράτιστον τῶν ἱππέων ἐς τὸν ἀκροβολισμὸν ἐπιλέγονται, οἱ μὲν γε ἀπὸ τῶν δεξιῶν τοῦ βήματος ἀρχόμενοι, οὐδὲν ἄλλο, ἢ συνεχεῖς τῆς ἀκροβολίσεως, καὶ ἐπαλλήλου τοῦ κτύπου προσδέχονται· οὐδὲ γὰρ ἄλλου τινὸς θέαν παρέχουσι τοῖς ἐπὶ τοῦ βήματος ὁρῶσιν, ἅτε ἀποσρόφου ἀπ' αὐτῶν τῆς δεξιᾶς τῶν ἱππέων ἐν τῇ τοιαύτῃ ἐπελάσει γιγνομένης.

νζ'. Οὔποτε δὲ ἐκ τῶν ἀρισερῶν ἐπελαύνοιεν, τό τε δὴ πᾶς ὁ ἀκροβολισμὸς ἀρίδιλος γίνεται καὶ τῶν θυρεῶν ἢ προβολῇ, καὶ ἢ ἐκ τῆς ἀρισερᾶς χειρὸς ἐς τὴν δεξιάν ὕψους τῶν ἀκοντίων ὀξεῖα· καὶ ἢ δεξιὰ ὅπως αὐτὰ ὑπολαβοῦσα καὶ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς περιενεγκοῦσα ὁμοῦ μὲν, ὥσπερ ἐν τροχοῦ περιδινύσει, τὸ ληφθὲν ἐξηκόντισεν, ὁμοῦ δὲ ὑπέλαβεν τὸ ληφθὲν, καὶ τοῦτο αὐτὸ ὑπερνεγκοῦσα ἐξηκόντισεν ψ* καθέδρα ἢ ἐπὶ τοῦ ἱππέως ἀεὶ εὐσχήμων καὶ ὀρθῇ ὡκεῖ τῷ ἀκροβολισμῷ σώζεται ταύτῃ μᾶλλον, ὅτι ἐπελαυνόντων ὁράται καὶ τῶν ὀπλων ἢ λαμπρότης, καὶ τῶν ἱππων ἢ ὠκύτης τε, καὶ τὸ ἐν ταῖς ἐπιστροφαῖς εὐκαμπές.

νη'. Καὶ ὅπως ἐν ἴσοις τοῖς διαστήμασιν αἱ ἐπελάσεις γίγνονται τῶν ἱππέων, αἱ μὲν γε ἐπὶ μέγα διαλιποῦσαι αὐτῷ τούτῳ τὸ συνεχές τοῦ ἀκροβολισ-

μοῦ ἀφανίσουσιν, αἱ δὲ ἅπαν ἐπάλληλοι τῇ ἀκρι-
εῖᾳ τῆς θεωρίας ἐμποδῶν ἴσανται, τὸ δίκαιον αὐ-
τῆς ἀφαιρούμεναι. Τόν τε γὰρ ἀγαθὸν ἱππέα ἐγγυὺς
αὐτῷ ἐπελαύνων ὁ κακὸς ἠφάνισεν, καὶ τοῦ κακοῦ
ἄλλος αὖ ἀγαθὸς εὐσχημόνως ἐπιφερόμενος τὴν ἀ-
πρέπειαν συνεσκίασεν. Ἀλλὰ χρή τοῦ ξυνεχοῦς σω-
ζομένου τόν τε ἔπαινον τῷ ἀγαθῷ σῶον εἶναι καὶ
πρέποντα, καὶ τῷ κακῷ τὸ ὀφειλόμενον ὄνειδος ἀπο-
δίδοσθαι. Δις δὲ ἀμείψαντες τὰς τάξεις τε καὶ τὰς
προβολὰς καὶ τοὺς ἀκροβολισμούς τε καὶ ἐπιστροφάς,
ἐπειδὴν τὴν δευτέραν τε καὶ ἀρισερὰν ἐπέλασιν ποι-
οῦνται οὐχ ἀπλῶς ἐγκλίναντες ἐπὶ δόρυ, καὶ παρὰ
τὸ βῆμα παρελάσαντες τοὺς ἵππους, ἀπαλάττονται,
ἀλλὰ οἱ ὀξύτατοι αὐτῶν ἐς τὸ ἔργον, ὑπολείπονται
σφίσι ἐν ἑκαστῷ ἀκόντιον.

νθ'. Οἱ δὲ ἄκροι, καὶ δύο καὶ ἐπειδὴν πελάσωσι
τῷ βήματι παριπεύοντες, ἐς κύκλον μὲν ἐπέσρεψαν
τὸν ἵππον, ἔτι δὲ ἐν τῇ ἐπιστροφῇ αὐτῶν ἔχοντες,
ἐπὶ τὸ πέρας τοῦ πεδίου λοξὸν ἠκόντισαν, καὶ τοῦτο
ὡς μάλιστα κραδαινόμενοι ὡς ἐπὶ μήκισόν τε χρή ἐ-
ξικέσθαι. Οἱ δὲ καὶ δύο ὑπολειπόμενοι, ἐπειδὴν ἐ-
πελαύνωσιν ἤδη τὸ ὑποληφθὲν ὑπὸ τὸν θυρεὸν ἐγ-
κλίναντες ὀλίγον τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν δεξιὰν πλευ-
ρὰν ὡς ἀνυσθὴν περιελίξαντες ἐς τοῦπίσω σφῶν ἐξη-
κόντισαν. Ἐν τούτῳ δὲ Κανταβρικῆτις καλουμένη
ἐπέλασις γίνεται, ὡς δοκεῖν ἐμοί γε ἀπὸ Καντάβρων
Ἰθηρικῶν γένους ταύτη ὀνομασθεῖσα, ὅτι ἐκείθεν
αὐτὴν προσεποίησαν σφίσι Ῥωμαῖοι. Ἔχει δὲ ὧδε.

ξ'. Ἡ προβολὴ μὲν ἢ τῶν ἱππέων, καθάπερ ἐξ ἀρ-
χῆς, ἐν ἀρισερᾷ τοῦ βήματος πεφραγμένη ἐκτετακ-
ται, πλὴν γε δὴ τῶν δύο ἱππέων, ἐκδεχομένων τὰ
ἐπευθὺ ἀκόντια. Ἐπελαύνουσι δὲ ἀπὸ τῶν δεξιῶν
οἵπερ καὶ τὸ πρῶσθεν ἐκκλίνοντες ἐπὶ δόρυ. Ἐπε-
λαυνόντων δὲ αὐτῶν ἐν ἀρισερᾷ τοῦ βήματος ἀράξα-

μένη ἄλλη ἐπέλασις γίγνεται ἐς κύκλον ἐπιστρέφου-
 τα. Οἱ δὲ ἵππεῖς οὗτοι οὐκ ἀκοντίοις κούφοις δια-
 χροῦνται ἔτι, ἀλλὰ ξυστοῖς δόρασιν, ἀσιδήροις μὲν,
 τῷ βάρει δὲ οὔτε τοῖς ἐξακοντίζουσιν εὐφόροις, οἷ-
 τε ἐφ' οὓς ἐκπέμπεται ακινδύνοις. Καὶ ἐπὶ τῷ δε πα-
 ραγγέλλεται μῆτε τοῦ κράνους σοχαῖσθαι τῶν
 παριππευόντων, μῆτε ἐς τὸν ἵππου τὸ δόρυ μεθιέ-
 ναι· ἀλλὰ γὰρ πρὶν ἐγκλίνας τὸν ἵππεα καὶ παρα-
 γυμνωσάτι τῆς πλευρᾶς ἢ ἐκφῆναι τοῦ νάτου ἐπι-
 στραφέντα, αὐτοῦ δὴ τοῦ θυρεοῦ σοχαζόμενον, ὡς
 βριαιώτατα ἐναράξαι τὸ δόρυ.

ζα'. Καὶ τὸ ἀκριεὲς τοῦδε τοῦ ἔργου ἐν τοῖς δ' ἐ-
 ρῖν, εἰ ὡς ἐγγυτάτω ταῖς παριππεύουσι πελάσας ὁ
 ἐς τὸν Κανταβρικὸν τοῦτον κύκλον καθεσθικῶς, ὡς
 μάλιστα κατὰ μέσου τοῦ θυρεοῦ τὸ δόρυ ἐξακοντί-
 σειεν, τὸ δ' ἐμπέσον τῷ θυρεῷ κτυπήσειεν, ἢ καὶ
 διέλθοι δι' αὐτοῦ διαρπάξ, καὶ ὁ δεύτερος ἐπὶ τού-
 τῳ τοῦ δευτέρου ἐξίκοιτο, καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως
 τοῦ πρώτου, καὶ οἱ ἐφ' ἑξῆς τῶν ἐφ' ἑξῆς ἐν σοίχῳ
 κατὰ τὰ αὐτά. Ὅ,τε γὰρ κτύπος ἀμέλει ἐκπληκτι-
 κός, καὶ ὁ ἐξελιγμός ἐν τῷ τοιῷδε εὐσχήμων φαί-
 νεται, καὶ ταῖς μὲν εὐσοχίας τε, καὶ σφοδρότητος ἐν
 τῷ ἀκοντισμῷ μελέτη γίγνεται, τοῖς δὲ ἀσφαλείας
 τε καὶ φυλακῆς πρὸς τοὺς ἐπιόντας.

ιβ'. Ἐπὶ τούτοις δὲ τῆς συνεχείας τοῦ ἐξακον-
 τισμοῦ μελέτητε, καὶ ἐπίδειξις ποιεῖται ἐκ τῶν ἵπ-
 πέων οὐ πάντων, οὐ γὰρ πάντες ἐπιτήδευοι εἰς τὴν
 δε τὴν ὀξύτητα, ἀλλὰ γὰρ ὅσοι αὐτῶν ἄκροι ἐς ἵπ-
 πικὴν, οὗτοι καθιστᾷσι μὲν τοὺς ἵππους ἐν δεξιᾷ ἔ-
 χοντες ἄκρον τὸ βῆμα. Ἐκείθεν δὲ ἀτρέμα προΐοντος
 τοῦ ἵππου, τὰ δ' ἐπὶ τὴν ὀφρὺν τοῦ ἑσκαμμένου
 χωρίου, χρὴ ὡς πλεῖστα, καὶ ὡς συνεχέστατα, καὶ
 ὡς ἐπὶ μήκησύν τε, καὶ ἐς τὸ ἀνώμαλον καὶ ἅμα
 κραδαινόμενα μεθιέναι τὰ ἀκόντια· καὶ ἀγαθὸς μὲν,

ὅς τις πεντεκαίδεκα ἀκόντια μεθιέναι, εἰ, ὡς χρή, πρὶν ἐκβῆναι τοῦδε τοῦ χωρίου τὸν ἵππον, ἐξήνυσεν. Πολὺ δὲ τούτου ἐνδικώτερον ἐπαινοῖτο ἂν, ὅς τι καὶ ἐς τὰ εἴκοσι προῦδῃ· ὡς τότε ὑπὲρ ταῦτα οὐκ ἔτι τῆς ἀκριθείας ἐχόμενον γίγνεται, ἀλλὰ κλεπτόντων τὸ πολὺ κατὰ τὴν σῆσιν τοῦ ἵππου ἐπιπλείου γιγνομένην ὡς ἔτι ἐξηκότος φθάσαι δύο ἢ τρία ἀκοντίσαι, ἢ ὑπερβαίντος τὴν ὁφρὺν τοῦ ἐσκαμμένου. Ἀλλ' ἔγωγε πολὺ μᾶλλον ἐπαινῶ τὸ ἐννόμως δρώμενον, ἢ περ τὸ ἐς ἐκπληξιν τῶν ὁράντων σοφίζομενον.

Ξγ'. Ἐνθένδε ἤδη ὡς ἐς μάχην ὀπλίζονται θώραξί τε σιδηροῖς, καὶ κράνεσι, καὶ θυρεοῖς, οὐ τοῖς κούροις ἔτι. Καὶ πρῶτα μὲν αἱ τάξεις σπουδῇ ἐπελαύνουσι τοὺς ἵππους, μίαν δὲ λόγχην ἑκαστος φέρων· τὴν δὲ, πρὶν πελάσαι τῷ βήματι, χρή ὡς οἶόν τε κραδαινομένην τε καὶ ἅμα ἐπανακτυποῦσαν ἐξακοντίσαι τοῦ σκοποῦ σφαλαζομένους· ὅς δὲ ἐν ἀρισερῇ τοῦ βήματος ἐπ' αὐτῷ τούτῳ τῷ ἔργῳ πέπηγεν. Καὶ ὅσοι γε ἀγαθοὶ αὐτῶν καὶ δεύτερον ἐπελαύνουσιν, οὗτοι καὶ τρίτον, οὐ πρὸς ἀνάγκην, ἀλλ' αὐτῷ τῷ τε ἔργῳ, καὶ τῷ ἐξ αὐτοῦ ἐπαίνῳ ἀγαλλόμενοι. Ἡ δευτέρα δὲ ἐπέλασις ξὺν δυσὶν λόγχαιν γίγνεται, καὶ ταύτας χρή ἐξακοντίσαι ὀρθῶς ἐπελαύνοντα τῷ ἵππῳ ὡς μάλιστα οἶόν τε ἐπίσκοπα.

Ξδ'. Ἐπὶ δὲ ἐκπεριέλθῃ καὶ τοῦδε τοῦ ἀκοντισμοῦ τὸ ἑκούσιον, ἐνταῦθα δὲ ὅσοι ἀγαθοὶ στρατιᾶς ἡγεμόνες ὀνομαζὶ ἀνακαλεῖσθαι κελεύουσι πάντας ἐφεξῆς τοὺς ἵππεας δεκαδάρχην πρῶτον, καὶ διμοιρίτην ἐπὶ τούτῳ, καὶ ὅς τις ἐν ἡμιολίῳ μισθοφορᾷ· ἔπειτα τοὺς ἐφεξῆς τῆς δεκαδαρχείας· καὶ οὕτως διὰ πασῶν τῶν δεκαδάρχων ἡ κλήσις γίγνεται. Τὸν κληθέντα δὲ χρή ὁμοῦ μὲν ὑπακοῦσαι τῷ καλοῦντι μεγάλην τῇ βοῇ, ὅτι πάρειμι, ὁμοῦ δ' ἐξελαύνει.

τὸν ἵππον τρεῖς λόγχας φέροντα, καὶ τὴν μὲν πρῶ-
την ἀπὸ ἄκρου τοῦ χωρίου τοῦ ἐσκαρμμένου ἐξακου-
τίζειν ὡς ἐπὶ τὸν σκοπὸν, τὴν δευτέραν δὲ ἀπὸ αὐ-
τοῦ τοῦ βήματος, καὶ ταύτην ἐτι ὀρθῶ τῷ ἵππῳ,
τὴν τρίτην δὲ εἰ τὰ ἔννομα καὶ πρὸς βασιλέως τε-
ταγμένα δρῶν, ἐγκλίνοντος ἐπὶ δεξιᾷ τοῦ ἵππου ἐς
τὸν ἄλλον σκοπὸν, οὐ ἐπ' αὐτῷ δὴ τούτῳ κατὰ πρό-
σαςιν βασιλέως ἐς ἐκδοχὴν τῆς τρίτης λόγχης ἰσᾷ.

ξέ. Ἡ δ' ἐσιν ἡ βαλὴ πασῶν χαλεπωτάτη, ὅπως
πρὶν πάντα ἀποσραφεῖν τὸν ἵππον, ἐν αὐτῇ ἐτι τῇ
ἐπικαμπῇ γίγνοιτο. Ἡ γὰρ δὴ Εὐνημα τῇ κελτῶν
φωνῇ καλουμένη, τούτῳ δὴ ἄφεςις γίγνεται, ἥπερ
οὐδὲ ἀσιδῆρα ἀκοντίῳ εὐμαρὴς ἀκοντίζεσθαι. Ἡ δὲ
δέ τις ὑπὸ ὀξύτητός τε καὶ φιλοτιμίας καὶ τέσσαρας
λόγχας ὀρθῶ τῷ ἵππῳ ἐπὶ τὸν πρῶτον σκοπὸν ἐξα-
κοντίζειν ἤνυσεν, ἡ τὰς τρεῖς μὲν ὀρθῶ τῷ ἵππῳ,
τὴν τετάρτην δὲ ἐπισραφέντι, ὡς βασιλεὺς ἔταξεν,
ἐνθα δὴ ὅτε ἀγαθὸς ἀκοντιστὴς καὶ ὁ κακὸς μάλι-
στα πάντων διαφαίνεται, ἅτε οὐκ ἐν σοίχῳ ἀδια-
κρίτῳ, οὐδὲ θορύβῳ δρωμένου τοῦ ἔργου· καὶ ἥτις
τοὺς πλείους παράσχοιτο ἐκ τῶν λογχῶν τῇ βου-
λῇ διαπρέποντας· ταύτην ἐγὼ μᾶλλον ἢ τίνα ἄλ-
λην ἐπῆνεσα, ὡς πρὸς ἀλήθειαν τῶν πολεμικῶν ἔρ-
γων ἡσκημένην. Ἐπὶ τούτῳ μὲν τοι ἤδη πολύτρο-
ποι ἐξακοντισμοὶ γίγνονται ἢ κούφων πελτῶν, ἢ
καὶ βελῶν, οὐκ ἀπὸ τόξου τούτων γε, ἀλλ' ἀπὸ
μηχανῆς ἀφιεμένων, ἢ λίθων ἐκ χειρὸς, ἢ ἐκ σφεν-
δόνης ἐπὶ τὸν σκοπὸν, ὃς μέσος τῶν δυεῖν, ὧν ἤδη
μνήμην ἐποιήσαμην ἵσταται. Καὶ ἐνταῦθα αὖ καλόν,
εἰ συντρίψειαν τοῖς λίθοις τὸν σκοπὸν, ὁ δὲ τύχοι
οὐκ εὐμαρὴς ζυντριβεῖναι.

ξς. Οὐ μὲν οὐδὲ ἐπὶ τοῖςδε λήγει αὐτοῖς τὰ
γυμνάσια, ἀλλὰ κοντοὺς γὰρ τὰ μὲν πρῶτα ὀρθοὺς,
ὡς εἰς προβολὴν φέροντες ἐπελαύνουσιν, ἔπειτα ὡς

πολεμίους φεύγοντας ἐξικόμενοι· οἱ δὲ ὡς ἐπ' ἄλλον πολέμιον ἐν τῇ ἐπιστροφῇ τοῦ ἵππου, τοὺς τε θηρεοὺς ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν αἰωρήσαντες, ἐς τὸ κατόπιν σφῶν μετήνεγκαν· καὶ τοὺς κοντοὺς ὑπερελίξαντες ὡς ἐπιλαύνοντος ἄλλου πολέμιου ἐξίκοντο. Καὶ τὸ ἔργον τοῦτο κελτισὶ τολούτεγον καλεῖται. Καὶ ἐπὶ τῷδε αὖ τὰς σπάδας σπασάμενοι, ἄλλοτε ἐς ἄλλην πλὴγὴν παραφέρουσιν, ὅπως μάλιστα οἶόν τε, ἢ φεύγοντος πολέμιου ἐξικέσθαι, ἢ πεσόντα κατακτανεῖν, ἢ καὶ πρᾶξαι τι ἐκ πλαγίων παραθέοντες. Ἐπὶ τούτοις μὲν τοι πηδήσεις ἐπὶ τοὺς ἵππους, ὡς ἐνὶ ποικιλωτάτῃς ποιῶνται, ὅσαις ιδέαις, καὶ ὅσοις σχήμασιν ἀναδαίνεται ἵππος ὑπὸ ἱππέως, καὶ τελευταῖαν δὲ τὴν ἐνόπλιον πῆδισιν ἐπιδεικνύουσι θέοντος τοῦ ἵππου, ἣν τινες ὁδοιπορικὴν ὀνομάζουσιν.

Ἐξ'. Ταῦτα μὲν τοῖς Ῥωμαίων ἱππεῦσιν τὰ ξυνήδητε, καὶ ἐκ παλαιοῦ ἀσκούμενα. Βασιλεὺς δὲ προσεξεῦρεν καὶ τὰ βαρβαρικά ἐκμελετᾶν αὐτοὺς, ὅσα τε ἢ Παρθυαίων, ἢ Ἀρμενίων ἱπποτοχόται ἐπασκοῦσι, καὶ ὅσας οἱ Σαυροματῶν, ἢ Κελτῶν κοντοφόροι ἐπιστροφάς τε, καὶ ἀποστροφάς τῶν ἱππέων ἐν μέρει ἐπελαυνόντων, καὶ ἀκροβολισμοὺς ἐν τούτῳ πολυειδεῖς καὶ πολυτρόπους ἐς τὰς μάχας ὠφελίμους, καὶ ἀλαλαγμοὺς πατρίους ἐκάσῳ γένει, Κελτικούς μὲν τοῖς Κελτοῖς ἱππεῦσι, Γετικούς δὲ τοῖς Γέταις, Ῥαιτικούς δὲ, ὅσοι ἐκ Ῥαιτῶν. Καὶ τὰ φρον δὲ ἀναπηδᾶν μελετῶσιν αὐτοῖς οἱ ἵπποι, καὶ τειχίον ὑπεράλλεσθαι. Καὶ ἐνὶ λόγῳ, οὐκ ἔστιν ὅτι Ῥωμαίοις τῶν τε παλαιῶν ἐπιτηδευμάτων ὅτι περ ἐκλειμμένον οὐκ ἐξ ὑπαρχῆς ἐπασκεῖται, καὶ ὅσα ἤδη προσεξεύριται ἐκ βασιλέως, τὰ μὲν ἐς κάλλος, τὰ δὲ ἐς ἀξύτητα, τὰ δὲ ἐς ἐκπληξιν, τὰ δὲ ἐς χρεῖαν τὴν ἐπὶ τῷ ἔργῳ. Ὡς ἐς τὴν δὲ τὴν παροῦ-

σαν βασιλείαν, ἣν Ἀδριανὸς εἰκοσὸν τοῦτ' ἔτος βασιλεύει, πολὺ μᾶλλον θυμδαίνειν μοι δοκεῖ τὰ ἐπι ταῦτα, ἢ περ ἐς τὴν πάλαι Λακεδαιμόνα, Ἐνθ' αἰχμή τε νέων θάλλει καὶ μῶσα λιγεῖα, καὶ δίκαια εὐρυάγεια καλῶν ἐπιτάβροδος ἔργων.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΕΚΤΑΞΙΣ ΚΑΤΑ ΑΛΑΝΩΝ.

- 1 Ηγεῖσθαι μὲν τῆς πάσης κρατιάς τοὺς κατασκόπους ἰππέας, ἐπὶ δυοῖν τεταγμένους σὺν τῷ οἰκείῳ ἡγεμόνι. Ἐπὶ τούτοις δὲ τοὺς ἰπποτοξότας τοὺς Πετραίους, καὶ τούτους ἐπὶ δυοῖν. Ἀγόντων δὲ αὐτοὺς οἱ δεκαδάρχει. Ἐπὶ δὲ τούτοις ἐπιτετάχθων οἱ ἀπὸ τῆς εἰλης, ἢ τινι Σαυριάνοι ὄνομα· συντετάχθων δὲ αὐτοῖς, οἱ τῆς σπείρης τῆς τετάρτης τῶν Ῥαίων, ἧς ἄρχων Δάφνης Κορίνθιος. Ἐπὶ τούτοις δὲ οἱ ἀπὸ τῆς εἰλης, ἢ ὄνομα Καλῶνες. Συντετάχθων δὲ αὐτοῖς Ἰτυραῖοι, καὶ Κυρηναῖοι, καὶ οἱ ἀπὸ τῆς πρώτης Ῥαιτικῆς. Συμπάντων δὲ τούτων ἀρχέτω Δημήτριος. Ἐπὶ τούτοις δὲ οἱ Κελτοὶ ἰππεῖς, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ δύο, καὶ τούτων ἡγεῖσθω ἑκατὸνταρχος.
- 2 ὥσπερ ἐπὶ κρατοπέδου. Πεζοὶ δὲ ἐπὶ τούτοις τετάχθων, τὰ σημεῖα ἀνατεταμένα πρὸ σφῶν ἔχοντες, οἷτε Ἰταλοὶ, καὶ Κυρηναίων οἱ παρόντες. Πάντων δὲ ἡγεῖσθω Πούλχερ, ὅσπερ ἄρχει ταῖς Ἰταλοῖς. Βοσπορανοὶ δὲ ἐπὶ τούτοις πεζοὶ ἰόντων, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Λαμπροκλέα, καὶ οἱ νομάδες ἐπὶ τούτοις ὑποτεταγμένοι Βήρων τῷ σφετέρῳ ἄρχοντι. Ἡ τάξις δὲ ἔσω εἰς ὀπλίτας τέσσαρας· αὐτῶν δὲ τούτων, ὅσοι τοξόται ἡγεῖσθων. Τὰς δὲ πλευράς τῆς τάξεως φυλαττόντων ἑκατέρωθεν οἱ ἰππεῖς οἱ Ἀκείοι. Ἐπὶ δὲ τούτοις, οἱ ἐπίλεκτοι ἰππεῖς ἴωσαν, καὶ ἐπὶ τούτοις οἱ ἀπὸ τῆς φάλαγγος ἰππεῖς· ἔπειτα οἱ καταπέλται. Ἐπειτα τὸ σημεῖον τῆς πεν-

τεκαίδεκάτης φάλαγγος, καὶ ἀμφ' αὐτῇ δὲ, ἡγε-
 μῶν τῆς φάλαγγος, Οὐάλης, καὶ ὁ ὕπαρχος, καὶ
 οἱ χιλιάρχαι, οἷς τέτακται, καὶ ἑκατόνταρχοι οἱ
 3 τῆς πρώτης σπείρης ἐπιστάται. Πρὸ δὲ τοῦ σημείου
 αὐτῶν πεζῶν οἱ ἀκοντισαὶ τετάχθων· αὐτοὶ δὲ
 οἱ πεζοὶ ἐπὶ τέσσαρας τεταγμένοι εἶεν. Ἐπὶ
 δὲ τῇ πέμπτῃ φάλαγγι τετάχθω τὸ σημεῖον τῇ
 δωδεκάτης φάλαγγος. Καὶ χιλιάρχαι ἀμφ' αὐτῶν
 καὶ ἑκατοντάρχαι ἐπὶ τέσσαρας ὡσαύτως. Καὶ ἡδὲ
 ἡ φάλαγγ' εἴτω τεταγμένη. Ἐπὶ δὲ τῷ ὀπλιτικῷ
 τετάχθω τὸ συμμαχικόν, οἷ τε ἀπὸ τῆς μικρᾶς
 Ἀρμενίας, καὶ Τραπεζουντίων οἱ ὀπλῖται, καὶ Κόλ-
 χοι, καὶ Ῥίξιοι οἱ λογχοφόροι. Ἐπιτετάχθων δὲ
 4 αὐτοῖς οἱ Ἀπλανοὶ πεζοὶ. Παντὸς δὲ τοῦ συμμα-
 χικοῦ ἡγεμῶν ἔσω Σεκουλίνος, ὥσπερ τῶν Ἀπλαν-
 ων ἡγεῖται. Ἐπὶ τούτοις δὲ, τὰ σκευοφόρα ἐπι-
 σθῶ· οὐραγείτω δὲ ἡ εἴλη τῶν Γετῶν, καὶ ὁ ταύ-
 της εὐλάρχης. Τὰς πλευράς δὲ τοῦ πεζικοῦ κο-
 μούντων μὲν καὶ ἑκατοντάρχαι, καὶ ἐπίγε τέσσα-
 ρας τεταγμένοι, Φυλακῆς δὲ ἕνεκα, εἴλη ἡ Ἀλ-
 λακτικὴ παριππευέτω ἐπὶ ἓνα σῶϊχον ἑκατέρωθεν
 τεταγμένη, καὶ οἱ τῶν Ἰταλῶν ἵππεῖς. Οἱ δὲ εὐ-
 λάρχης αὐτῶν ἐπιφοιτάτω ταῖς πλευραῖς. Οἱ δὲ ἡγε-
 μῶν τῆς πάσης στρατιᾶς Ξενοφῶν, τὸ πολὺ με-
 πρὸ τῶν σημείων τῶν πεζικῶν ἡγείσθαι, ἐπιφο-
 ιτάτω δὲ πάσῃ τῇ τάξει, καὶ ἐπισκοπεῖτω ὅπως
 τεταγμένοι ἴασιν. Καὶ τοὺς μὲν ἀτακτοῦντας ἐπι-
 τάξιν ἐπαναγέτω, τοὺς δὲ ἐν κόσμῳ ἰόντας ἐπα-
 5 νείτω· οὕτω μὲν τεταγμένους ἰέναι. Ἐλθόντων
 δὲ εἰς τὸ ἀποδεδειγμένον χωρίον, τὴν μὲν ἵππου
 πᾶσαν περιζῆσαι ἐν κύκλῳ εἰς τετράγωνον τάξιν.
 Τοὺς κατασκόπους δὲ πέμψαι εἰς τὰ ὑπερδέξια
 χωρία, ἀποσκοπῆς ἕνεκα τῶν πολεμίων. Ἐνταῦθα
 δὲ ἀπὸ σημείου ὀπλίζεσθαι σιγῇ, ὀπλισαμένους

δὲ εἰς τάξιν καθίστασθαι. Ἡ τάξις δὲ ἔστω. Ἡ δὲ, τὸ μὲν κέρας ἑκάτερον τῶν πεζῶν τὰ ὑπερδέξια ἐχέτω τῶν χωρίων, ὅτι ἐν ταιῷδε ἡ ἑκταξις ἔσται. Ἐπιτετάχθων δὲ τῷ κέρατι, τῷ μὲν δεξιῷ, οἱ ἀμφὶ Οὐασάκην καὶ Ἀρβήλον Ἀρμένιοι, τὸ ὑπερδεξιώτατον τοῦ κέρατος ἔχοντες, ὅτι τοξόται εἰσὶν οἱ σύμπαντες· προτετάχθων δὲ αὐτῶν, οἱ τῆς σπείρης τῆς Ἰταλικῆς πεζοὶ· πάντων δὲ ἡγείσθω Πούλχερ, ὅστις καὶ τῆς σπείρης τῆς Ἰταλικῆς ἀσχεῖ. Καὶ τούτῳ ἐπιτετράφθω αὐτός τε, καὶ ὁ Οὐασάκης, καὶ Ἀρβήλος, καὶ τὸ ἐκείνων ἱππικόν τε 6 καὶ πεζικόν. Ἐπὶ δὲ τοῦ ἀριστεροῦ τετάχθων καὶ οὗτοι τὸ ὑπερδεξιώτατον τοῦ κέρατος ἔχοντες οἵ τε ἀπὸ τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας σύμμαχοι, καὶ οἱ Τραπεζουντίων γυμνήτες, καὶ οἱ Ῥιζιάνοι λογχοφόροι. Προτετάχθων δὲ καὶ τούτων οἱ Ἀπλανοὶ οἱ διακόσιοι, καὶ Κυρηνάιοι οἱ ἑκατὸν, αἷς προβολὴν μὲν εἶναι πρὸ τῶν ἀκοντιστῶν τοὺς ὀπλίτας, τοὺς δὲ ὑπερακοντίζειν ἐκ τοῦ ὑπερδεξίου. Τὸ δὲ ἐν μέσῳ σύμπαν, τὸ μὲν δεξιὸν ἐχέτωσαν ἡ πεζικὴ φάλαγξ, ἡ πεντεκαίδεκάτη ὑπὲρ τὸ μέσον τοῦ παντός χωρίου, ὅτι πολὺ πλείονες πλήθει οὗτοι εἰσὶ. Τὸ δὲ ὑπόλοιπον τοῦ ἀριστεροῦ ἐκπληροῦντων οἱ τῆς δωδεκάτης φάλαγγος πεζοὶ ἕς' ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ κέρατος τοῦ ἀριστεροῦ, τετάχθω δὲ ἐπὶ 7 ὀκτῶ, καὶ πυκνὴ αὐτοῖς ἔστω ἡ ζών. * Καὶ αἱ μὲν πρῶται τέσσαρες τάξεις ἔσωσαν κοντοφόρων, ὧν μακρὰ καὶ ἐπὶ λεπτὸν τὰ σιδήρια προήκται. Καὶ τούτους οἱ μὲν πρωτοσάται εἰς προβολὴν ἐχόντων, ὡς εἰ πελάζοιεν αὐτοῖς οἱ πολέμιοι κατὰ τὰ σιδήρια μάλισα τῶν ἵππων τίθεσθαι τῶν κοντῶν τὸν σιδήρον. Οἱ δὲ ὑποσάται δὲ καὶ οἱ τῆς τρίτης καὶ τετάρτης τάξεως, εἰς ἀκοντισμὸν προεβλήθων τοὺς κοντούς, ὅπου τύχοιεν, καὶ ἵππους τρώσκοντες,

καὶ ἵππους κατακαυόντες, καὶ θυρεῶν καταπρά-
κτω θώρακι ἐμπαγέοντος τοῦ κοντοῦ, καὶ διὰ μα-
λακότητα τοῦ σιδήρου ἐπικαμφθέντος, ἀχρεῖον
τὸν ἀντιβάτην ποιήσονται. Αἱ δὲ ἐφεξῆς τάξεις
τῶν λογχοφόρων ἔσωσαν· ἐννάτη δὲ ἐπὶ τούτοις
ἔσω τάξις οἱ πεζοὶ τοξόται, οἱ τῶν Νομάδων, καὶ
Κυρναίων, καὶ Βοσποριανῶν τε καὶ Ἰτουραίων. Μη-
χαναὶ δὲ ἐφεσηκέτωσαν τῷ κέρατι ἑκατέρῳ, ὡς
πορρωτάτως προσιόντων τῶν πολεμίων, ἔξακοντή
8 ζεῖν καὶ κατόπιν τῆς πάσης φάλαγγος. Τὸ δὲ ἵπ-
πικὸν ξύμπαν κατὰ εἶλας καὶ λόχους ὁκτώ ζυντε-
ταγμένον ἐφεσάτω τοῖς πεζοῖς, τὸ μὲν τοῖς κέ-
ρασι ἑκατέροις προβολὴν ἔχον τοὺς ὀπλίτας προ-
σφῶν, καὶ τοὺς τοξότας λόχοι δύο. Τὸ δὲ τῇ με-
σῇ φάλαγγι λόχοι ἔξ. Τούτων δὲ ὅσοι μὲν ἵππο-
τοξόται, πλησίον τῆς φάλαγγος ἐφεσηκέτωσαν
ὡς ὑπερτοξεύειν ὑπὲρ αὐτῆς· ὅσοι δὲ λογχοφόροι
ἢ κοντοφόροι, ἢ μαχαιροφόροι, ἢ πελεκοφόροι, ἐπὶ
τὰ πλάγιά τε ἑκατέρωθεν ὁρώντων, ἢ καὶ τὸ ξύμ-
πλημα προσμενόντων. Οἱ δὲ ἐπιλέκτοι ἵππεῖς ἀμφο-
τέρων ξενοφῶντά ἔσωσαν, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς φα-
λαγγος τῶν πεζῶν ὅσον εἰς διακοσίους, οἱ σωματο-
φυλάκες, καὶ ἑκατοντάρχαι, ὅσοι τοῖς ἐπιλέκ-
τοις ζυντεταγμένοι· ἢ τῶν σωματοφυλάκων ἡγε-
γυμένοι καὶ δεκάρχαι οἱ τῶν ἐπιλέκτων. Ἐσωσαν
δὲ ἀμφὺ αὐτὸν ἐς ἑκατὸν κούρων λογχοφόρων
ὡς πᾶσαν ἐπιφοιτῶν τὴν φάλαγγα, ὅπου τὸ ἐν-
δεὲς, καταμανθάνει, ἐκεῖνο καὶ θεραπεύει. Ἡ
ἡγεῖσθαι δὲ τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρως παντὸς ζύν-
τη ἵππικῃ Οὐάλης ὅσπερ καὶ τῆς πεντεκαιδεκάτης
φάλαγγος ἡγεμῶν ἐσιν. Τοῦ δὲ ἀριστεροῦ, οἱ
9 λιάρχαι τῆς δωδεκάτης· οὗτοι δὲ ταχθέντων, σ-
τηνὴν ἔσω, ἐς αὐτὴν πέλας ὥσιν ἐντὸς βέλους οἱ π-
λέμιοι· πελαζόντων δὲ ἤδη, ὡς μέγιστον καὶ φ-

ξερώτατον ἀλαλάζειν ξύμπαντας τῷ ἐνυαλίῳ· καὶ
 βέλη τε ἀπὸ μηχανῶν, καὶ λίθους ἀφίσσεται, καὶ
 βέλη ἀπὸ τόξων, καὶ λόγχας οἱ λογχοφόροι ἀκον-
 τίζετωσαν, οἱ τε φίλοι, καὶ οἱ θειρασαί· φερέ-
 σθωσαν δὲ καὶ λίθοι εἰς τοὺς πολεμίους, ἀπὸ
 τοῦ ξυμμαχικοῦ ἐκ τῶν ὑπερδεξίων· καὶ τὸ πᾶν
 ἀκροβολισμὸς ἔσω πανταχόθεν, ὥς ἐνι πυκνότα-
 τος εἰς τάραξιν τε τῶν ἵππων, καὶ ὀλεθρὴν τῶν
 πολεμίων ἱππέων, καὶ ἐλπίς μὲν ὑπὸ τοῦ ἀδιηγή-
 10 του πλήθους τῶν βελῶν μηδὲν πλεῖον πελάσειν
 τῇ πεζικῇ φάλαγγι ἐπελαύνοντας τοὺς σκύδας·
 εἰ δὲ δεῖ πελάζειν, ἐγκρίψαντας ταῖς ἁσπίσι,
 καὶ τοῖς ἄμοις ἀντερείσαντας, ἀέχεσθαι τὴν προσ-
 βολὴν ὡς καρτερώτατα, καὶ τῇ συγκλήσει πυκνο-
 τάτη, τὰς πρώτας τρεῖς τάξεις ξυνερείδουσας σφί-
 σιν, ὡς βιαιότατον οἶόν τε. Τὴν τετάρτην δὲ ὑ-
 περακοντίζειν τὰς λόγχας, καὶ τὴν τρίτην παίειν
 ἢ ἀκοντίζειν τοῖς κοντοῖς ἀφειδῶς, ἔς τε ἵππους
 καὶ αὐτούς. Ἀπασθέντων δὲ, εἰ μὲν φυγὴ λαμ-
 11 πρὰ γένηται, διαχωρεῖν δεῖ τὰς πεζικὰς τάξεις,
 καὶ ἐπελαύνειν τοὺς ἱππείας, μὴ πάντας τοὺς λό-
 χους, ἀλλὰ τοὺς ἡμίσειας. Τετάχθαι δὲ πρώτους,
 οἱ τινες καὶ πρῶτοι ἐπελάσουσιν. Τοὺς δὲ αὐτοὺς
 ἡμίσειας ἐπεσθαι μὲν τοῖς ἐπελαύνουσιν, ἐν τά-
 ξει δὲ καὶ μὴ παντελεῖ τῇ διώξει χρωμένους, ὥς
 εἰ μὲν φυγῇ καρτερὰ κατέχοι, ἐκδέξασθαι τὴν
 πρώτην διώξιν ἀκμήτοις τοῖς ἵπποις. Εἰ δέ τις ἐ-
 πιστροφὴ καταλαμβάνοι, ἐπιτίθεσθαι τοῖς ἐπιστρέ-
 φουσιν, ὁμοῦ δὲ σίτε Ἀρμένιοι τοξόται ἐπελαύ-
 ναντες τοξευόντων, ὥς μὴ παρασχεῖν ἀναστροφὴν
 τοῖς φεύγουσι. Καὶ οἱ λογχοφόροι οἱ γυμνήτες ὁρ-
 μῶ ἐπέσθωσαν, μένειν δὲ μήτε τὴν πεζικὴν τά-
 ξιν ἐν χώρῃ ἔτι, ἀλλὰ προχωρεῖν θάττον ἢ βί-
 12 θην· ὥς εἴτι καρτερώτερον ἀπαντοίῃ ἀπὸ τῶν πο-

λερίων, αὐθις εἶναι προβολὴν πρὸ τῶν ἵππέων.
 12 Τὰ δὲ μὲν γίνεσθαι, εἰ ἀπὸ τῆς πρώτης προσβο-
 λῆς φυγὴ κατὰσχοι τοὺς ἐναντίους, εἰ δὲ ἐπιστρα-
 φέντες ἐς κύκλους ὑπὲρ τὰ κέρατα παρελαύνειν
 ἐθέλοιεν, ἀνατείνεσθαι μὲν τὰ ὑπερδεξιώτερα ἔ-
 τι τὰ κέρατα αὐτῆς τῆς ψιλῆς τοξείας, ὥς οὐ
 δοκιμάζω· μήποτε ἀσθενῇ τῇ ἀνατάσει τὰ κέ-
 ρατα γινόμενα ἰδόντες, δι' αὐτῶν ὥσαιντο, καὶ
 διακόψαιεν τὸ πεζικόν. Ὑπερβαλλόντων δὲ τὰ κέ-
 ρατα ἐκάτερα, ἢ ὀπότερον οὖν, πᾶσα ἡδὴ ἀνάγκη
 πλαγίους μὲν αὐτοῖς γίνεσθαι τοὺς ἵππους, πλα-
 γίους δὲ τοὺς κοντοῦς. Ἐνταῦθα δὴ ἐμβαλλόντων
 ἐς αὐτοὺς οἱ ἵππεῖς, μὴ ἀκοντισμῷ ἔτι, ἀλλὰ ταῖς
 σπάσαις αὐτῶν συμφερόμενοι, οἱ δὲ ταῖς πελέκε-
 σιν. Οἱ δὲ Σχύθαι γυμνοῖτε ὄντες, καὶ τοὺς ἵπ-
 πους γυμνοὺς ἔχοντες.....

Τὰ λοιπὰ ἐξέλιπε.

Τέλος.

Α Ι Λ Ι Α Ν Ο Υ

ΠΕΡΙ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΤΑΞΕΩΝ.

Τὴν παρὰ τοῖς Ἑλλήσι τακτικὴν θεωρίαν, ἀπὸ τῶν Ὀμήρου χρόνων τὴν ἀρχὴν λαβοῦσαν, Αὐτοκράτορ Καῖσαρ ἡ δὲ Θεοῦ Ἀδριανὸς σεβαστὸς, πολλοὶ τῶν πρὸ ἡμῶν συνέγραψαν, οὐκ ἔχοντες, ἢ ἡμεῖς ἐν τοῖς μαθήμασιν ἐπισεύθημεν ἔξιν ἔχειν· ἐμαυτὸν δὲ πείδων, ἡβουλήθην ταύτην συντάξαι τὴν θεωρίαν, ὅτι τοῖς ἡμετέροις οἱ μετ' ἡμᾶς πρὸ τῶν ἀρχαιοτέρων προσέξουσιν συγγράμμασι. Τῆς δὲ παρὰ Ῥωμαίοις περὶ τὸ μέρος τοῦτο δυνάμεως, καὶ ἐμπειρίας, οὐκ ἔχων γινώσκιν (δεῖ γὰρ ὁμολογεῖν τ' ἀληθεῖ,) ὅκνη κατειχόμεν περὶ αὐτῆς, συγγράφειν καὶ παραδιδόναι τὸ μάθημα οὕτως, ὥς ἀπημαυρωμένον καὶ πάλαι, καὶ νῦν μηδὲν ἔτι χρήσιμον τῷ βίῳ, μετὰ τὴν ἐφευρεθείσαν ὑφ' ἡμῶν διδασκαλίαν. Ἐπεὶ δὲ τῷ θεῷ πατρίσῃ Νέρουα συμβαλὼν παρὰ Φροντίνῳ τῶν ἐπισήμων ὑπατικῶν ἐν Φορμίσαις, ἡμέρας τινὰς διέτριψα, δόξαν ἐπενεγκαμένῳ περὶ τὴν ἐν τοῖς πολέμοις ἐμπειρίαν, συμβαλὼν τάνδρῃ, εὖρον οὐκ ἐλάττωνα σπουδὴν ἔχοντα εἰς τὴν παρὰ τοῖς Ἑλλήσι τε θεωρημένην μάθησιν, ἡρξάμην οὐκ ἔτι περιφρονεῖν τῆς τῶν τακτικῶν συγγραφῆς, οὐκ ἂν σπουδάξασθαι παρὰ Φροντίνῳ δοκῶν αὐτὴν, εἰπέρ τι χεῖρον ἐδόκει.

Τόμ. Ζ.

D

τῆς Ῥωμαϊκῆς διατάξεως περιέχειν αὐτὴν· πεποι-
 κῶς οὖν πῶποτε συγγράμματος διατύπωσιν· μήπω
 δὲ πρὸς ἔκδοσιν ἐτοίμην οὔσαν, διὰ τὴν σὴν ἀνυπερ-
 βλίτον, Αὐτοκράτορ, ἀνδρείαν τε, καὶ ἐμπειρίαν,
 εἰ οὖν πάντας ἀπλῶς τοὺς ποτὲ γενομένους κατὰ πό-
 λεμον στρατηγούς ὑπερβάλλεις, παρωρμήθην τελεῖν
 τὴν πραγματείαν καλὴν σφόδρα, καὶ τοῖς ἐσπουδα-
 κόσι περὶ ταύτην τὴν θεωρίαν παραγκωνίσασθαι
 δυναμένην τὰ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συντάγματα·
 σαφινείας γὰρ ἔνεκεν διαβεβαιούμενος λέγω, τοὺς
 ἐντευχομένους τῇ δὲ τῇ συγγραφῇ, ἔνθεν μᾶλλον,
 ἢ παρὰ τῶν πρεσβυτέρων ροιχειωθήσεσθαι, διὰ τὸ
 κατὰ τάξιν ἔκαστα δεδηλώσθαι· οὐκ ἐθάρτησα μὲν
 τοι πέμφαι σοι τὸ σύγγραμμα, τηλικούτων πολέ-
 μων στρατηγῶν· μήπως εὐτελέστερα φανῇ τὰ δι' ἡμῶν
 ὑφηγούμενα· ἂν δὲ ταῖς ἐπινοίαις σοῦ ταῦτα παρα-
 βάλης, ὥς Ἑλληνικὴν θεωρίαν καὶ γλαφυράν ἱε-
 ρίαν, ἐν ἣ καὶ τοῦ Μακεδόνα ἀλεξάνδρου τὴν ἐν
 ταῖς παρατάξεσιν ἐπιβολὴν θεωρήσεις, ψυχαγωγίαν
 παρέξει σοι τὸ σύγγραμμα· διὰ μὲντοι τὰς ἀσχυ-
 λίας προέγραφα τὰ κεφάλαια τῶν ἀποδεικνυμένων
 ἵνα πρὸ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ βιβλίου, τὸ ἐπάγγελ-
 μα τοῦ συγγράμματος δι' ὀλίγων κατανοήσης· καὶ
 οὓς ἂν ἐπιζητήσης ἀναγνωσθῆναι τόπους, ῥαδίως
 εὕρισκων, τοὺς χρόνους μὴ τρίβης.

ΠΡΩΤΟΣ μὲν ὦν ἴσμεν, δοκεῖ τὴν τακτικὴν θεω-
 ρίαν Ὅμηρος ἐπεγνωκέναι, θαυμάζειν δὲ τοὺς ἐπι-
 σήμονας αὐτῆς, ὥς περ Μνησθέα·

„τῷ δ' οὔτις ὅμοιος ἐπιχθόνιος γένετ' ἀνὴρ·“

„κοσμήσαι ἵπποις τέ καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας.“

καὶ περὶ τῆς κατ' Ὅμηρον τακτικῆς· ἐνετύχομεν
 συγγραφεῦσι, Στρατοκλείτε Εὐρμείᾳ, καὶ Φρόντωνι
 τῷ κατ' ἡμᾶς ὑπατικῷ ἀνδρὶ· ἐξεργάσαντο δὲ τὴν
 θεωρίαν, Αἰνείας τε διὰ πλείονων, καὶ στρατηγικῶν

βιβλία ἱκανῶς συνταξάμενος ὧν ἐπιτομὴν ὁ Θε-
τάλος Κινέας ἐποίησε. Πύρρος τε ὁ Ἡ' πειρώτης τακτι-
κὰ συνέγραψε καὶ Ἀλέξανδρος ὁ τούτου ἡγὼς, καὶ
Κλέαρχος ἔτι δὲ Πausanίας. Εὐάγγελός τε, καὶ Πο-
λύδιος ὁ Μεγαλοπολίτης, ἀνὴρ πολυμαθὴς, Σκι-
πίωνι συγγενόμενος, Εὐπόλεμός τε, καὶ Ἰφικράτης
ὁ δὲ Στωϊκὸς Ποσειδώνιος, καὶ τέχνην τακτικὴν ἔ-
γραψεν ἄλλοι τε πλείους, ὁ μὲν, εἰσαγωγὰς, ὡς
βίων· οἱ δὲ καὶ τοπικὰς πραγματείας ἐξέδωκαν· οἷς
πᾶσιν ἐγκυρήσας, ἀπειράκαλον ἡγοῦμαι πάντων
μεμνήσθαι· ἐπέγνω δὲ ὡς ἔπος εἰπεῖν τοὺς συγ-
γραφεῖς ὡς εἰδόσι τὰ πράγματα τοῖς ἀνθρώποις συν-
τετιυχότας.

Ὅπερ οὖν αὐτοὶ πρῶτοι ἐπιέμενοι τῆς γνώσεως
τοῦ πράγματος, ἐπάδομεν (*) μῆτε τοὺς ὑφηγησο-
μένους εὐρίσκοντες, μῆτε ἀποχρώντως πρὸς παρά-
δοσιν ἀποβάλλοντες τὰς τῶν πρὸ ἡμῶν ἐκδόσεις ἔ-
χειν, πειρασόμεθα καὶ ὅσον οἶδόν τέ εἰσι, μὴ ἄλλοις
τὸ αὐτὸ παθεῖν ποιῆσαι· ὅσακις δ' αὖ μοι ὁ λόγος
ἐξανήσῃ ἐν τοῖς πῶς παρασῆσαι, τῇ τῶν θεωρημά-
των· ἐπικούρου παραλήφομαι ἐπὶ καταγραφῇ τὴν
τῶν σχημάτων διατύπωσιν, τὴν ὅφιν τῇ νοήσει

(*) Περινενοημένον τὸ χωρίον τουτὶ καὶ ἀδιανοήτων
πῶς ἐστὶ· δοκεῖ δέ μοι ἐκεῖνο βούλεσθαι λέγειν· οἷον,
Πειρασόμεθα οὖν, καὶ ὅσον οἶδόν τε, ἵνα μὴ καὶ ἄλλοι
τάδωσι ταῦτό, ὅπερ αὐτοὶ πρῶτοι, ἐπιέμενοι τῆς γνώ-
σεως τοῦ πράγματος, ἐπάδομεν, μῆτε τοὺς διδάσκοντας
εὐρίσκοντες, μῆτε ἀποχρώντως ἀπολαμβάνοντες τὰς ἐκ-
δόσεις τῶν βιβλίων τῶν πρὸ ἡμῶν συγγραψάντων, ὥς
ἔχειν παραδοῦναι τὰς ἰδέας αὐτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις· ὅσα-
κις δ' αὖ μοι ὁ λόγος ἐξασθενήσῃ ἐν τοῖς πῶς διὰ παρα-
σῆσαι τι πῶς θεωρημάτων, ἐπικούρου παραλήφομαι καὶ τλ.

συλλήπτορα παρασχών· αὐταῖς μέντοι πειράσομαι
ταῖς τῶν ἀρχαίων χρῆσθαι ἐκάστου λέξεσιν· ἵνα καὶ
τοῖς ὀνόμασι, καὶ τῇ συνηθείᾳ τῶν πολλάκις παρὰ
αὐτοῖς λεγομένων ὀνομάτων, συγγυμνασθέντες οἱ
τῇδε τῇ γραφῇ καθάπερ εἰσαγωγῇ προσέχοντες,
ἐν ἔδει γένωνται τοῖς εἰρημένοις ὀνόμασι παρὰ τοῖς
τακτικῇ συντάξασι, καὶ μὴ ξενίζωνται, ὅταν τοῖς
ἐκείνων ἐντυγχάνωσιν· οἶμαι δὲ τὸν ἅπαζ εἰσαχ-
θέντα ταῖς ὑφ' ἡμῶν παραδιδομέναις ὁδοῖς, εὐμα-
ρῶς καὶ τὰ τῶν πρεσβυτέρων κατανοῆσαι.

Ὅτι μέντοι τὸ μάθημα τοῦτο πάντων ἐς ἡμεῖς
δέξατον, λάβοι τις ἂν ἐξ ὧν ὁ Πλάτων ἐν τοῖς νό-
μοις φησί· τὸν γὰρ τῶν Κρητῶν νομοθέτην τοὺς νό-
μους τεδείσθαι, ὥσπερ εἰς πόλεμον ἀεὶ τῶν ἀν-
θρώπων παρεσκευασμένων· εἶναι γὰρ φύσει πάσαι
ταῖς πόλεσι πρὸς ἁπάσας πόλεμον ἀκήρυκτον· πᾶ-
σιν ἄλλο τις ἡγήσεται προύργιαίτερον μάθημα,
βιβλίον χρειωδέστερον τούτου; Λεκτέον δέ μοι πρὸς
τον περὶ τῶν εἰς τοὺς πολέμους τελείων παρασκευῶν
διτταὶ δὲ εἰσὶ τούτων δυνάμεις· ἡ μὲν, πεζικὴ·
δὲ, ναυτικὴ· καὶ πεζικὴ μὲν, ἡ τῶν ἐπὶ γῆς μαχ-
μένων· ναυτικὴ δὲ, ἡ τῶν κατὰ θάλασσαν ἢ ποτα-
μούς ἐν ναυσὶ παρατασσόμενων· καὶ περὶ μὲν τῶν
ἐν ναυμαχίαις συντάξεων, ὕστερον ἐροῦμεν· τὰ δὲ
πρὸς τὴν πεζικὴν στρατείαν συντείνοντα, νῦν ἀφ' ὧν
γινώμεθα.

Τῶν ἐπὶ τοὺς πολέμους τοίνυν ἀθροισμένων
πληθος, τὸ μὲν ἐς ἡμίχμον· τὸ δὲ, κατὰ τὰς το-
του χρειὰς συνερχόμενον, ἄμαχον· καὶ ἡμίχμον μὲν
τὸ παρατασσόμενον ἐν τοῖς ἀγῶσι· καὶ δι' ὅπλα
ἀμυνόμενον τοὺς πολεμίους· ἄμαχον δὲ, τὸ λοιπὸν
οἶον, ἰατρῶν· ἀγοραίων· κατήλων· καὶ ἄλλων,
οἱ διὰ τὰς ὑπηρεσίας ἐπακολουθοῦσι· τοῦ δὲ ἡμί-
χμου, τὸ μὲν ἐς ἡμικόν· τὸ δὲ, ἐπ' ὀχημάτων

τὸ μὲν ἰδίως πεζόν, τὸ ἐπὶ γῆς βεβηκός· τὸ δὲ ἐπὶ τῶν ὀχημάτων, τὸ μὲν, ἐφ' ἵππων φέρεται· τὸ δὲ ἐπ' ἐλεφάντων· τοῦ δὲ ἐφ' ἵππων, τὸ μὲν, ἐφ' ἀρμάτων· τὸ δὲ, ἐπ' αὐτῶν ἱδρυται τῶν ἵππων.

Τῷ μὲν γένει τοσαῦται γίνονται διαφοραί· τοῖς δὲ εἶδεσιν ἥτε πεζικὴ διακόσμησις πολυμερής ἐστι, καὶ ἡ ἵππικὴ· ἡ γὰρ τῶν ἐλεφάντων, μονοειδής ἐστι καὶ ἡ τῶν ἀρμάτων· ἡ μὲν οὖν πεζικὴ σύνταξις, τριχῇ διήρηται· ἡ μὲν γάρ ἐστιν ὀπλιτῶν· ἡ δὲ, πελτασῶν· τρίτη δὲ, ψιλῶν· καὶ ἡ μὲν τῶν ὀπλιτῶν, βαρυτάτη παρὰ πάντας τοὺς πεζοὺς κέχρηται καθοπλίσει κατὰ τὸν Μακεδονικὸν τρόπον, ἀσπίσι περιφέρεισι καὶ δόρασι περιμηκεστέροις· τὸ δὲ τῶν ψιλῶν πάντων κουφοτάτη κέχρηται παρασκευῇ· μήτε θώρακας ἔχον, μήτε προκνημίδας, μήτε θυρεοὺς ἢ ἀσπίδας βαρείας, ἀλλὰ τοῖς ἐκηδόλοις χρώμενον ταξέυμασιν, ἀκουτίοις, ἢ λίθοις ἐκ σφενδόνης, ἢ ἐκ χειρός· εἰς τοῦτο δὲ τὸ γένος, καὶ τὸ τοῦ Ἀργίλου ὄπλον κατατάττεται· καὶ αὐτὸ μὲν ἔχει τὸν ὀπλισμὸν ἐμπερὶ τῇ Μακεδονικῇ παρασκευῇ· κουφότερον δὲ ἐκείνης τὸν καθοπλισμὸν· τούτοις γὰρ πέλτης μικρόν ἐστι καὶ ἐλαφρὸν ὄπλον· καὶ τὰ δόρατα πολὺ τῶν σαρισσῶν μεγέθει λειπόμενα· δοκεῖ δὲ τούτων ἡ ὀπλισις μέσσην ἔχειν τάξιν τῶν ψιλῶν, καὶ τῶν ἰδίως λεγομένων ὀπλιτῶν, βαρυτέρα μὲν οὖσα τῶν ψιλῶν, κουφοτέρα δὲ τῶν ὀπλιτῶν· διὸ καὶ οἱ πλείους καὶ ταύτους μετὰ τῶν ψιλῶν συντάττουσι.

Τῆς δὲ ἵππικῆς δυνάμεως, ἣν ἐχωρίσαμεν ἀπὸ τῶν ἀρμάτων ἐν ταῖς ἱλαῖς κατατασσομένης, ἡ μὲν ἐστὶ κατάφρακτος, ἡ δὲ οὐ κατάφρακτος· κατάφρακτος μὲν, ἡ τοὺς ἵππους καὶ τοὺς ἄνδρας θώραξι πάντοθεν σκέπουσα· τῶν δὲ μὴ καταφράκτων, οἱ μὲν εἰσὶ δораτοφόροι, οἱ δὲ ὑκροβολισαί· δораτοφόροι μὲν οὖν εἰσὶν, οἱ ἀπὸ τῶν ἵππων τοῖς πολεμίοις συμ-

πλεκόμενοι, καὶ πλησίον δόρασι μαχόμενοι· τούτων δὲ οἱ μὲν θυρεοὺς ἔχουσι, καὶ καλοῦνται θυρεοφόροι· οἱ δὲ, χωρὶς θυρεῶν αὐτῶν μόνον δόρασι μάχονται· οἱ καὶ ἰδίως δορατοφόροι καλοῦνται, ὑπ' ἐνίων δὲ, Ξηροφόροι· ἀκροβολισαὶ δὲ τῶν ἱππέων λέγονται, οἱ πόρρωθεν βάλλοντες· τούτων δὲ, οἱ μὲν δορατίοις χρώνται· οἱ δὲ τόξοις· καὶ δορατίοις μὲν, οἱ καλούμενοι Ταραντῖνοι· τῶν δὲ Ταραντίνων δύο εἰσὶ διαφοραὶ· οἱ μὲν γὰρ τοῖς δορατίοις πόρρωθεν βάλλοντες, Ὑπακοντισαὶ καλοῦνται, ἰδίως δὲ, Ταραντῖνοι λεγόμενοι· τινὲς δὲ τῶν Ταραντίνων, ἐλαφροῖς δορατίοις χρώνται· ἅπαξ τε, ἢ δις, προεξακοντίσαντες, τὸ λοιπὸν συμπλέκονται τοῖς πολεμίοις ἐγγύθεν ἀπομαχόμενοι, παρὰπλησίως τοῖς εἰρημένοις δορατοφόροις· οὗτοι δὲ, καλοῦνται, ἐλαφροί· ὥς τε τῶν Ταραντίνων, τοὺς μὲν ἰδίως καλεῖσθαι Ταραντίνους, πόρρωθεν ἀκοντίζοντας· τοὺς δὲ, ἐλαφροὺς λέγεσθαι, τοὺς πλησίον μαχομένους· οἱ δὲ τῶν ἱππέων τόξοις χρώμενοι, ἱπποτοξόται λέγονται· ὑπ' ἐνίων δὲ Σκύθαι· τοσαῦται μὲν οὖν εἰσὶ, τῶν ἐν τοῖς κρατοπέδοις διαφοραὶ, τοῦ μαχίμου γένους τὸν ἀριθμὸν, ἐννέα· Ὀπλιτῶν· Πελασγῶν· Ψιλῶν ἱππέων· Δορατοφόρων ἱππέων· Ἀκοντισῶν ἱππέων· Τοξοτῶν ἱππέων· κῆταφράκτων· Ἀρμάτων· Ἐλεφάντων· ἐκάστης δὲ τῆς εἰρημένης φάλαγγος, συζήματα, καὶ ἡγεμονίας, καὶ τάξεις, καὶ ἀριθμὸν ἐπιτήδειον περιεχούσης καὶ ὀνόματα, χάριν τῶν παραγγελλομένων, εἰς τε τὴν καθημερινὴν γυμνασίαν, καὶ συνάσκησιν, καὶ ἐπὶ τῆς ἀληθείας ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀγῶσιν, ἀναγκαῖον περὶ ἐκάστης εἰπεῖν.

Τὸ μὲν οὖν ἐν τῇ τακτικῇ, πρωτοστατοῦντος ἐς, παραλαβόντα πλῆθος ἀνδρῶν ἄτακτον, τοὺς ἐπιτηδείους ἐκλεξάμενον, καδ' ἢν ἕκαστον προσήκει χώραν συντάξαι· τουτέστι καταλοχίσει, καὶ σύλλοχίσει·

ἀριθμὸν τε τοῦ παντός πλήθους ὀρίσαι σύμμετρον· καὶ εὐχρήτως ἔχοντα πρὸς τὸν κατὰ τὸν πόλεμον, τὸ γὰρ συντετάχθαι τὸ κράτευμα ἔντε πορείαις, καὶ στρατοπεδείαις, ἐν αὐταῖς τε ταῖς παρατάξεσιν, ὠφελιμωτάτου ἐστὶ· εὐρίσκομεν γὰρ πολλάκις μεγάλας δυνάμεις συντετριμμένας διὰ τὴν ἀταξίαν ὑπ' ὀλίγων συντεταγμένων.

Ὅταν δὲ αὐτῆς ἔδεντο Αἰνείας μὲν ἐπισημνῆναι εἶναι πολεμικῶν κινήσεων. Πολύβιος δὲ, ἅντις πλήθος τακτικὸν παραλαβὼν τοῦτο συγκρίνη, καὶ καταλοχίσας συλλοχίσῃ, παιδεύσῃ τε χρησίμως τὰ πρὸς τὸν πόλεμον· τὸ μὲν οὖν καταλοχίσαι ἐστὶ, τὸ ποιῆσαι λόχους. Οἱ δὲ λόχος ἐστὶν ἀριθμὸς ἀνδρῶν ἀπὸ τινος ἡγουμένου, καὶ τῶν μετ' αὐτοῦς ὀπισθεν ἐπομένων, μέχρι τοῦ τελευταίου· τὸν δὲ ἀριθμὸν τοῦ λόχου, οἱ μὲν, ὀκτὼ ἀνδρῶν ἐποίησαν· οἱ δὲ, δώδεκα· οἱ δὲ δεκαεῖς· ἔσω δὲ νῦν ἐκκαίδεκα ἀνδρῶν ὁ λόχος· συμμέτρως γὰρ ἔχει πρὸς τε τὸ μῆκος τῆς φάλαγγος· καὶ εἴαν τε διὰ τινος χρείας διπλασιαῖται τὸ βάθος, ὥς τε ἐπὶ τριάκοντα δύο ἄνδρας γενέσθαι· ἢ συναρῆται, καὶ ἐπ' ὀκτὼ ἄνδρας βαθύνηται, οὐδὲν ἐμπόδιον γενήσεται ταῖς ὀπισθεν τασσομένοις ψιλῶς· εἴτε γὰρ ἀκουτίζουσιν ἢ σφενδόναις χρωῶνται ἢ τοξεύμασιν, εὐκόπως ὑπερωδήσουσι ταῖς βολαῖς τὸ τῆς φάλαγγος βάθος.

Οἱ μὲν οὖν ἄριστος ἐκάστου λόχου πρῶτος καὶ ἡγούμενος ἐστὶ, ὃς καὶ Λοχαγὸς ἐπονομάζεται, καὶ ἡγεμὼν καὶ πρωτοστάτης· ὁ δὲ τελευταῖος τοῦ λόχου, Οὐραγὸς καλεῖται· ὁ λόχος δὲ ὅλος, καλεῖται εἰχος· ὀνομάζεται δὲ καὶ δεκανία· ὑπὸ δέ τινων, ἐνωματία· τινὲς δὲ τὴν ἐνωματίαν, τέταρτον τοῦ λόχου μέρος ἀπεφύναντο· καὶ τὸν ἡγούμενον τῆς ἐνωματίας, Ἐνωματάρχην· τὰς δὲ δύο ἐνωματίας διμοιρίας ἐκάλεσαν· καὶ τὸν ἡγούμενον αὐτῆς Διμοιρίτην,

ὥς τὸ ἡμιλόχιον, καὶ διμοιρίαν καλεῖσθαι· καὶ τὸν ἡμιλοχίτην, διμοιρίτην· οὗτος δὲ ἐστὶ, ὁ τοῦ λόχου ἐπισάτης, καὶ ὁ μὲν τοῦ Λοχαγοῦ ὀπίσω τεταγμένος καλεῖται ἐπισάτης· ὁ δὲ τούτου κατόπιν ὁμοίως πρωτοσάτης· ὁ δ' ἐτι τούτου κατόπιν ἐπισάτης· ὥς ὅλον τὸν σῖχον ἐκ πρωτοσατῶν, καὶ ἐπισατῶν συντετάχθαι παραλλάξ τεταγμένων· δεῖ δὲ τὸν Λοχαγὸν διαφέρειν τῶν ἄλλων· μετὰ δὲ τούτους ἤδη, τοὺς τῶν ἡμιλοχίων, ὥσπερ Οὐραγούς· ὀρίζονται δὲ τὸν λόχον οὕτω· σῖχον ἐξ ἐπισατῶν κατ' ἀρετὴν ὑπὸ Λοχαγῷ τεταγμένων.

Συλλοχισμὸς δὲ ἐστίν, ὅταν τῷ πρώτῳ λόχῳ, ἑτερος παρατιθῇ· τῷ μὲν τοῦ πρώτου σῖχου Λοχαγῷ, ὁ Λοχαγὸς τοῦ δευτέρου σῖχου· τῷ δὲ ὀπισθεν ἐπισάτῃ τοῦ πρώτου Λοχαγοῦ, ὁ τοῦ δευτέρου λόχου ἐπισάτης, καὶ κατὰ τὸ ἐξῆς· παρασάτης δὲ καλεῖται, πᾶς ὁ ζυγῶν, οἷον τῷ τοῦ πρώτου λόχου Λοχαγῷ, ὁ τοῦ δευτέρου λόχου Λοχαγός· καὶ ὁμοίως τῷ τοῦ πρώτου λόχου ἐπισάτῃ, ὁ τοῦ δευτέρου λόχου ἐπισάτης, καὶ κατατοσεῖς· ὅταν οὖν κατὰ τὸν δευτερον λόχον τρίτος ταγῇ, ἢ τέταρτος, καὶ οὕτως κατὰ τὸ ἐξῆς οἱ λοιποὶ, τὸ τοιοῦτο συλλοχισμὸς καλεῖται.

Τὸ δὲ ὅλον σύστημα, τοῦ πλήθους τῶν λόχων, φάλαγξ καλεῖται· ἥς μῆκος μὲν, τὸ πρῶτον τῶν Λοχαγῶν τάγμα· τοῦτο δὲ μέτωπον, καὶ πρόσωπον, καὶ παράταξις, καὶ ζυγόν, καὶ σῶμα, καὶ ἡγεμόνες, καὶ πρωτοσάται, καὶ πρωτολοχία καλεῖται· τὸ δὲ κατόπιν τοῦ μετώπου πᾶν μέρος τῆς φάλαγγος μέχρι τῶν Οὐραγῶν, βάθος καλεῖται· λέγεται δὲ τὸ μὲν κατὰ μῆκος ἐπ' εὐθείας εἶναι τοῖς πρωτοσάταις ἢ τοῖς ἐπισάταις, ζυγεῖν· τὸ δὲ κατὰ βάθος ἐπ' εὐθείας εἶναι τοῖς Οὐραγοῖς καὶ Λοχαγοῖς, σιχεῖν. Διαιρεῖται δὲ ἡ φάλαγξ οὕτως, εἰς

ἐν ὅλοσχερῇ μέρη, ἀπὸ τῆς μετώπου διχοτομίας, οἱ ὅλου τοῦ βάθους· ὧν τὸ μὲν ἡμισυ, δεξιὸν καλεῖται κέρας καὶ κεφαλὴ· τὸ δὲ λοιπὸν εὐώνυμον λέγεται κέρας καὶ οὐρά· αὕτη δὲ ἡ διχοτομία τοῦ μήκους ὁμφαλὸς προσαγορεύεται καὶ ζῶμα, καὶ ἀρμός. Μετὰ δὲ τὴν τῶν ὀπλιτῶν φάλαγγα κατόπιν, τάσσεται τὸ τῶν ψιλῶν τάγμα· τούτου δὲ ἔτι κατόπιν τὸ τῶν ἱππέων· ὅταν μὲντοι αἱ χρῆται ἀπαιτῶσιν, ἐν ἑτέροις τόποις τάσσονται, οἷτε ψιλοὶ καὶ οἱ ἱππεῖς, ὡς προελθόντες ἐροῦμεν. Πόσον δὲ δεῖ τὸν ἀριθμὸν τῶν τε ὀπλιτῶν εἶναι, καὶ πόσον τῶν ἱππέων, δηλώσομεν· καὶ πῶς ἕκασον δεῖ τετάχθαι, καὶ πρὸς τὰς κατεπειγούσας χρείας πῶς δεῖ μετὰ πολλοῦ τάχους τὰς τάξεις μετασχηματίζειν, δηλωθήσεται· καὶ τίς ἡ διδαχὴ τῆς περὶ ἕκαστον τάγμα κινήσεως γενήσεται, παραθήσομεν.

Ὅριζεν μὲν οὖν τὸν ἀριθμὸν τοῦ στρατεύματος, Ἀπίθανον· πρὸς γὰρ ἦν ἕκαστος ἔχει παρασκευὴν τῶν τακτικῶν, δεῖ ὑπογραμμὸν τιθέναι τοῦ πλήθους· ἡδὴ μίντοι δεῖ γινώσκειν, ὅτι τοιούτους ἀριθμοὺς ἐκλέγεσθαι δεῖ· οἵτινες ἐπιτηδεύουσιν ἐξουσι πρὸς τοὺς μετασχηματισμοὺς τῶν ταγμάτων, τουτέστιν, εἰάν τὸ μῆκος τῆς φάλαγγος διπλασιάσαι βουληθῶμεν, ἢ πολυπλασιάσαι, τότε μῆκος συνελεῖν· διὰ δὲ ταύτην τὴν αἰτίαν, ἀριθμοὺς ἐπενόησαν, μέχρι μονάδος εἰς ἡμισυ διαιρεῖσθαι δυναμένους· ὅθεν οἱ πλείους τῶν τακτικῶν συγγραφεύων, μυρίων ἑξακισχιλίων τριακοσίων ὀγδοηκοντατεσσάρων, τὴν τῶν ὀπλιτῶν φάλαγγα ἐποίησαν· ταύτης δὲ ἡμίσειαν, τὴν τῶν ψιλῶν· ἔτι δὲ ταύτης ἡμίσειαν τὴν τῶν ἱππέων· ὁ γὰρ τῶν 16,084 ἀριθμὸς μέχρι μονάδος δίχα διαιρεῖται· τύπου οὖν καὶ ὑπογραφῆς ἔνεκα, ὁ τοιοῦτος ἀριθμὸς ἐγκρίνεται· ὥς ἐπεὶ τοῦ λόχου δεκαεὶς ἀνδρῶν ὑπεθέμεθα, δεήσει χιλίους

καὶ εἴκοσι τέσσαρας εἶναι λόχους· οὗτοι δὲ μεμερισμένοι εἰς τὰ τάγματα, ὧν ἐκάστω καὶ ὄνόματα κεῖται.

Οἱ μὲν γὰρ δύο λόχοι, διλοχία καλοῦνται, ἀνδρῶν 32, καὶ ὁ τούτου τοῦ τάγματος ἡγούμενος Διλοχίτης λέγεται· οἱ δὲ τέσσαρες λόχοι, τετραρχία, καὶ ὁ τούτου τοῦ τάγματος ἡγούμενος, Τετραρχίης ἀνδρῶν ἐξήκοντα τεσσάρων ἑξαρχος· αἱ δὲ δύο τετραρχίαι καλοῦνται, τάξις ἀνδρῶν 128, λόχων 8, καὶ ὁ τούτων ἀφηγούμενος, καλεῖται Ταξίαρχος.

Αἱ δὲ δύο τάξεις καλοῦνται σύνταγμα· λόχων 16, ἀνδρῶν δὲ 256, καὶ ὁ τούτων ἀφηγούμενος, Συνταγματάρχης· ὑπ' ἐνίων δὲ τὸ σύνταγμα τῶν 256 ἀνδρῶν, ξυναγία καλεῖται· καὶ ὁ τούτου τοῦ τάγματος ἀφηγούμενος, Ξυναγός· καθεκάστων δὲ τῶν 256 ἀνδρῶν σύνταγμα, ἑκταρχοὶ ἄνδρες ὑπάρχουσι πεντακταχίης· Σημειοφόρος· Οὐραγός· Σαλπικτήης· Ὑπηρετής· Στρατοκῆρυξ· δοκεῖ δὲ τὸ σύνταγμα τετραγώνου σχῆμα ἔχειν, δεκαεὶς ἀνδρῶν μήκους, ἐπὶ δεκαεὶς βάρους.

Τὰ δὲ δύο συντάγματα ἔσιν ἀνδρῶν 512, λόχων 32· καὶ ὁ τούτων ἀφηγούμενος Πεντακοσιάρχης· αἱ δὲ δύο πεντακοσιαρχίαι, καλοῦνται χιλιαρχία· ἀνδρῶν 1024, λόχων 64· αἱ δὲ δύο χιλιαρχίαι, μεραρχία καλεῖται· ἀνδρῶν 2048· καὶ ὁ τοῦ μέρους τούτου ἡγούμενος, καλεῖται Μεράρχης· λόχων 128· τοῦτο δὲ τὸ μέρος ὑπ' ἐνίων, τέλος καλεῖται· καὶ ὁ ἀφηγούμενος αὐτοῦ, Τελειάρχης· αἱ δὲ δύο τελαρχίαι, φαλαγγαρχία καλεῖται· ἀνδρῶν 4096, λόχων 256· καὶ ὁ τούτου ἀφηγούμενος, Φαλαγγάρχης· ὑπ' ἐνίων δὲ καλεῖται τοῦτο τὸ τάγμα, στρατηγία· καὶ ὁ ἀφηγούμενος, Στρατηγός· αἱ δὲ δύο φαλαγγαρχίαι, διφαλαγγαρχία, ἀνδρῶν 8192, λόχων 512· ὑπ' ἐνίων δὲ τὸ τάγμα τοῦτο καλεῖται, μέρος· ἔτι δὲ καὶ κέ-

μας· αἱ δὲ δύο διφάλαγγαρχίαι, τετραφάλαγγαρχία· λόχων 1024, ἀνδρῶν 16,384· ὥςγε γίνεσθαι ἐν ὅλῃ τῇ φάλαγγι, κέρατα μὲν δύο, φαλαγγαρχίαι δὲ 4, μεραρχίαι 8, χιλιάρχους 16, πεντακοσιάρχους 32, συνταγματάρχους 64, ταξιάρχας δὲ, 128· τετράρχας δὲ 256· διλοχίτας δὲ, 512· λόχους δὲ 1024.

Καὶ ὁ μὲν ἄριστος τῶν Φαλαγγαρχῶν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρατος τέτακται· ὁ δὲ δευτερεύων, ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου· ὁ δὲ κατ' ἀρετὴν τρίτος, μετὰ τῆς δευτέρας εἰς ἀρισερόν, ὥς πρὸς τὴν μέσιν ἀποτομὴν· ὁ δὲ τέταρτος μετὰ τῆς τρίτης εἰς δεξιόν, καὶ αὐτῆς ὥς πρὸς τὴν μέσιν ἀποτομὴν· ὥςγε τὴν πρώτην, καὶ τετάρτην φαλαγγαρχίαν ἡγουμένους ἔχειν κατ' ἀρετὴν, πρώτην δὲ δύναμιν ἔχοντας, καὶ τετάρτην, τὴν δὲ δευτέραν, καὶ τρίτην φαλαγγαρχίαν ἡγουμένους ἔχειν κατ' ἀρετὴν τάξιν ἔχοντας δευτέραν, καὶ τρίτην.

Δεῖξομεν δὲ ὅτι ἡ πρώτη, καὶ τετάρτη δύναμις, ἴση ἐστὶ τῇ δευτέρᾳ καὶ τρίτῃ· ὥςγε τοὺς ἡγεμόνας ἰσοδυναμεῖν. Οἱ δὲ Μεράρχαι καὶ αὐτοὶ τάσσονται οὕτως· ὥςγε τὸν μὲν πρωτεύοντα τάσσεσθαι τῆς πρώτης φαλαγγαρχίας ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου· τὸν δὲ δευτερεύοντα, ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ τῆς δευτέρας φαλαγγαρχίας· τὸν δὲ τρίτον ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τῆς τρίτης φάλαγγος· ὁ δὲ τέταρτος ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ τῆς τετάρτης φάλαγγος τάσσεται. Οἰμοίως δὲ καὶ ἐκάστην τετραρχίαν οἱ Λοχαγοὶ οὕτως τάσσονται· ὥςγε τὸν τοῦ πρώτου λόχου Λοχαγὸν κατ' ἀρετὴν διαφέρειν· τὸν δὲ τοῦ τετάρτου λόχου Λοχαγὸν δευτερεύειν τῇ δυνάμει· οὕτω γὰρ ἰσοδυναμοῦσιν αἱ διλοχίαι κατ' ἀρετὴν· ἡ γὰρ πρώτη διλοχία τὸν πρῶτον κατ' ἀρετὴν ἔχει καὶ τὸν τέταρτον· ἡ δὲ δευτέρα τὸν δεύτερον, καὶ τὸν τρίτον, κατ' ἀρετὴν· δέκνυται δὲ ἐν τοῖς μαθήμασιν, ὅταν ὥσιν ἐν τέ-

ταρσι μεγέθεσιν ἀναλογίαι, τὸ ὑπὸ τοῦ πρώτου, καὶ τετάρτου ἴσον γινόμενον τῷ ὑπὸ δευτέρου καὶ τρίτου. Ἐπεὶ δὲ ἐν ἐκάσῳ συντάγματι τέσσαρες εἰσὶ τετραρχίαι, τῇ αὐτῇ ἀναλογίᾳ καὶ τὰ συντάγματα διακοσμήσομεν ὥς ἐν ἐκάσῳ συντάγματι τῆς πρώτης τετραρχίας τὸν Τετράρχην ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ τετάχθαι, καὶ πρωτεύειν κατ' ἀρετὴν τὸν δὲ τῆς τετάρτης τετραρχίας Τετράρχην εὐώνυμον εἶναι, καὶ δευτερεύειν κατ' ἀρετὴν τὸν δὲ τῆς τρίτης τετραρχίας Τετράρχην δεξιὸν εἶναι, καὶ τρίτον κατ' ἀρετὴν τὴν δὲ δευτέραν τετραρχίαν εὐώνυμον ἔχειν τὸν Τετράρχην, καὶ τέταρτον κατ' ἀρετὴν. Τὴν δὲ αὐτὴν ἀναλογίαν ἔχουσι καὶ αἱ μείζονες ἡγεμονίαι πρὸς αὐτάς.

Νῦν δὲ καὶ περὶ τῶν διασημάτων, ὧν ἀπ' ἀλλήλων ἀφεσῶσιν οἱ ὀπλίται κατὰ τε μῆκος, καὶ κατὰ βάθος δηλώσομεν. Διαφοραὶ δὲ εἰσὶ τρεῖς· πρῶτον μὲν γὰρ τάσσονται ἐν ἀραιότεροις διασήμασιν ἐνίῳ χάριν χρεῶν· τεταγμένος μὲν οὖν ὁ ἀνὴρ, κατέχει πῆχεις τέσσαρας· πεπυκνωμένος δὲ, κατέχει πῆχεις δύο· συνησπικῶς δὲ κατέχει πύχυν. Ἔστι δὲ πύκνωσις, ὅταν ἐκ τῶν ἀραιότερων διασημάτων ἐλάσσονα τὰ διασήματα ποιήσας πυκνώσῃ κατὰ παραστάτην, καὶ ἐπιστάτην· τούτεσι κατὰ μῆκος, καὶ κατὰ βάθος· οὕτως μέντοι, ὥς ἐπιδέχεται μεταβολήν. Συνασπισμὸς δὲ ἐστίν, ὅταν τῆς προειρημένης πυκνώσεως ἔτι μᾶλλον ἡ φάλαγγς πυκνώσῃ κατὰ παραστάτην ὥς διὰ τὴν συνέχειαν τοῦ στρατοῦ μὴ χωρεῖν κλίσιν μήτε ἐπὶ τὰ δεξιὰ μήτε ἐπὶ τὰ εὐώνυμα. Γίνεται δὲ ἡ πύκνωσις, ὅταν ὁ στρατηγὸς βουληθῇ ἀπάγειν τὴν φάλαγγα ἐκ τῶν ἐναντίους. Ὁ δὲ συνασπισμὸς πρὸς τὴν τῶν πολεμίων ἔφοδον πεφραγμένως ὑποσῆναι. Ἐπεὶ οὖν εἰσὶ χίλιοι, καὶ εἴκοσι τέσσαρες οἱ κατὰ μέτωπον

τῆς φάλαγγος τεταγμένοι Λοχαγοὶ, δῆλον ὅτι τεταγμένοι μὲν καθέξουσιν πήχεις τετρακισχιλίου· ἐνενηκονταεξ' τοῦ μήκου· τούτέστι ςάδια δέκα, καὶ πήχεις ἐνενηκονταεξ'· πεπυκνωκότες δὲ, καθέξουσιν 5, καὶ πήχεις 48· συνησπικότες δὲ, καθέξουσιν ςάδιους δύο καὶ ἡμισύν, πήχεις 24. Ἡ δὲ ὄπλισις ἐστὶ τῆς φάλαγγος ἀσπίσι, καὶ δόρασιν. Ἀσπίς μὲν οὖν ἐστὶν ἀρίστη, χαλκῇ Μακεδονικῇ, οὐ λίαν κοίλῃ, ὀκταπάλαιος. Δόρυ δὲ μὴ ἔλαττον ὀκταπήχεος· τὸ δὲ μήκισον, μετὰ τοῦ δύνασθαι ἀνδρα κρατοῦντα χρῆσθαι εὐμαρῶς.

Δεῖ δὲ τοὺς Λοχαγοὺς ὡς ἂν ἡγεμόνας τῶν ἐν τῇ φάλαγγι λόχων, ἀρίστους εἶναι πάντων· ὥστε μεγέθειτε καὶ βῶμῃ τῶν ἄλλων διαφέρειν, ἐμπειρίᾳ τε προκεκρίσθαι· τοῦτο γὰρ τὸ ζυγόν συνέχει τὴν φάλαγγα, καὶ τὴν μεγίστην χρεῖαν παρέχει· ὥσπερ γὰρ μάχαιρα τῷ ἑαυτῆς σώματι βάρος, καὶ σήκωμα τὸν τοῦ ἐπικειμένου σιδήρου ὄγκον προσλαβοῦσα τὴν αὐτῆς δύναμιν παρέχει, τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ φάλαγγος ὑποληπτέου σώμα μὲν εἶναι τὸ τῶν Λοχαγῶν τάγμα· ὄγκον δὲ καὶ σήκωμα καὶ βάρους πρόσδεσιν, τὸν κατὰ κώτους τασσόμενον ὄχλον· φροντισέον δὲ ἐκ τῶν ἐκδεχομένων, καὶ δευτέρου ζυγοῦ· συνεπεντείνεται γὰρ τὸ δόρυ καὶ τούτων τῶν ἀνδρῶν, καὶ πλησίον συνετεταγμένων παρεδρεῦει χρεῖαν ἐν πολλοῖς χαρεχόμενον· καὶ πεσόντος ἢ τραυματισθέντος τοῦ Λοχαγοῦ, προσελθόντες εἰς τὸ πρόσθεν συνέχει τὴν τάξιν ἀρραγῇ· τὸ δὲ τρίτον ζυγόν, καὶ τὰ ἐξῆς ἐκ τοῦ πρὸς λόγον, καθὼς τῇ δυνάμει ὑποθέβληκεν. Ἡ δὲ Μακεδονικὴ φάλαγγ τοῖς πολεμίοις ἀνύποιος ἐδόκει διὰ τὴν ἐν ταῖς τάξεσι κατασκευὴν· ὃ γὰρ ἀνὴρ ἴσεται σὺν τοῖς ὅπλοις κατὰ τὰς ἐναγωνίους πυκνώσεις, καὶ ἐν πήχεσι δύο. Τὸ δὲ τῶν σαρισσῶν μέγεθος ἐστὶ,

κατὰ μὲν τὴν ἑξαρχῆς ὑπόθεσιν, ἑκαταδεκα πῆχων· κατὰ δὲ τὴν ἀλήθειαν, δεκατεσσάρων· τούτων δὲ δύο πῆχεις ἀφαιρεῖται τὸ μεταξύ τῶν χερσῶν διάστημα τῆς προσβολῆς· αἱ δὲ λοιπαὶ δεκαδυοπῆχεις προπίπτουσι πρὸ τῶν σωμάτων.

Ἐκ τούτων οἱ ἐν τῷ δευτέρῳ ζυγῷ ὑποβεβηκότες τοῖς προσάταις δύο πῆχεις ἐν τῇ φάλαγγι ἀφαιρούμενοι, τὴν σάρισσαν ἔχουσι προπίπτουσαν ὑπὲρ τοὺς ὀπίστας τοὺς ἐν τῷ πρώτῳ ζυγῷ πῆχεις δέκα, οἱ δὲ ἐν τῷ τρίτῳ ζυγῷ ὑπεραίρουσαν τοὺς πρωτοσάτας πῆχεις 8· οἱ δὲ ἐν τῷ 4 ἔξ· οἱ δὲ ἐν τῷ 5 πῆχεις 4· οἱ δὲ ἐν τῷ 6, 2· καὶ πάντες οἱ κατόπιν, οὐκ ἔχουσι τὰς σάρισσας τῶν τοῦ πρώτου ζυγοῦ ὑπερεχούσας.

Διὸ καὶ καθ' ἑκάστων τῶν ἐν τῷ πρώτῳ ζυγῷ τεταγμένων σάρισσαι 5 ἢ καὶ 6 προβεβλημέναι, οἷαν εἰκὸς, ὅφιν πολεμίοις παρέχουσι· καὶ ἰσχύον δὲ τοῦ ἀνδρὸς 5 ἢ καὶ 6 σαρίσσαις πεφραγμένου, καὶ τοσαύταις δυνάμεσι ὑπερειδομένου, ὅπῃ ἐπισκοπεῖν. Καὶ οἱ μετὰ τὸν ἕκτον δὲ ζυγὸν, κἂν μὴ ταῖς σαρίσσαις ἐνεργῶσι, τῷ βάρει τῶν σωμάτων ἐπιβρίθοντες, ἰσχυροτέραν ποιοῦσι τὴν δύναμιν καὶ τοῖς πρωτοσάταις ἀνέλπισον φυγεῖν. Ἔνιοι δὲ τὰ τῶν ὀπίσω τεταγμένων ὀπλιτῶν δόρατα μακρότερα τῶν ἔμπροσθεν κατεσκεύασαν, ἵνα καὶ οἱ μέχρι τρίτου ζυγοῦ ἢ τετάρτου τεταγμένοι τὰς αἰχμὰς ἐξ ἴσου τοῖς ἀντιπαρτεταγμένοις ἐπιφέρωσιν. Οἱ δὲ καθ' ἑκάστων σύνταγμα ἕκτακτος οὐραγὸς ἔσας συνετὸς ὅλου τοῦ συντάγματος προνοούμενος, ἵνα σοιχῶσι, καὶ ζυγῶσιν ἀλλήλοις, τοὺς τε ἀναδυομένους, διὰ δειλίαν, ἢ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν κωλύων εἰς τάξιν καθεσθάναι. Εἴτε τοῖς συνασπισμοῖς εἰάν τις χρεῖα γένηται, ἀναγκάσῃ συνερεῖδειν τοὺς ἀνδρας, ὅτι μάλιστα ἀλλήλοις· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ

τὴν ἰσχύϊν τῷ τάγματι παρεχόμενον· ἵνα μὴ μόνον τῷ μετώπῳ, ἀλλὰ καὶ ἐπ' οὐραῖς τοῦ τάγματος κύριός τις ὑπάρχη τῶν προειρημένων ἐνεκεν αἰτίων· αὐτάρκως δὲ εἰρηνότερες περὶ τοῦ καταλοχισμού τῶν ἐν τῇ φάλαγγι ὀπλιτῶν, νῦν καὶ περὶ τῶν φιλῶν δηλώσομεν.

Ταγίσονται δὲ ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ πρὸς τὰς τῶν πολεμίων παρασκευάς, ὅτε μὲν προτασσόμενοι ὁ τε δὲ ὀπίσω τῆς φάλαγγος, ὡσάν ἀπαιτῇ τὸ πρᾶγμα· νῦν δὲ συντετάχθωσαν οὕτως· λόχους μὲν καὶ ἐν τοῖς φιλοῖς τάξομεν 1024 τοὺς ἴσους τῶν ἐν τῇ φάλαγγι· ὥς ἐ ὑπὸ τὸν πρῶτον λόχον τῶν ὀπλιτῶν τὸν πρῶτον λόχον τῶν φιλῶν τετάχθαι· καὶ ὑπὸ τὸν δευτέρου τὸν δευτερον, καὶ ὁμοίως κατατοεξῆς· οὐ μέντοι δεκαεὶ ἀνδρῶν εἶναι δεῖ, ἀλλὰ τοὺς ἡμίσεις ἐξ ὀκτὰ ἀνδρῶν· ὥς ἐ 1024 λόχους ἀνδρῶν εἶναι, 8192. Οὐνόματα δὲ αὐτῶν καὶ τάξεις εἰσὶν αἱ ὑποτεταγμέναι· οἱ τέσσερες λόχοι τῶν φιλῶν, καλοῦνται σύσσις, ἀνδρῶν 32· αἱ δὲ δύο συσάσεις, πεντηκονταρχία, ἀνδρῶν 64· αἱ δύο δὲ πεντηκονταρχίαι, ἑκατονταρχία, ἀνδρῶν 128· καὶ ἑκάστην δὲ ἑκατονταρχίαν ἑκτακτοὶ ἄνδρες ἔσονται 5, Σημειοφόρος, Οὐραγός, Σαλπιγκτής, Ὑπηρετής, Στρατοκήρυξ· αἱ δὲ δύο ἑκατονταρχίαι εἰσὶ μὲν ἀνδρῶν 256· καλεῖται δὲ φιλαγία· αἱ δὲ δύο φιλαγίαι, ξεναγία, ἀνδρῶν 512· αἱ δύο δὲ ξεναγίαι, σύσρεμμα, ἀνδρῶν 1024· τὰ δὲ δύο συσρέμματα, ἐπίξεναγία, ἀνδρῶν 2048· αἱ δὲ δύο ἐπίξεναγίαι, σίφος, ἀνδρῶν 4096· τὰ δὲ δύο σίφη, ἐπίταγμα· λόχων μὲν 1024, ἀνδρῶν δὲ, 8192· δεῖ δὲ καὶ τούτοις ὑπάρχειν ἄνδρας ὀκτὼ ἑκτάκτους· ὧν οἱ μὲν τέσσαρες ἔσονται Ἐπίξεναγοί, οἱ δὲ τέσσαρες, Συσρεμμάρχαι.

Ὅ δὲ ἀκοντιστής, καὶ ὁ τοξότης, καὶ πᾶς ὁ ἀ-

κροβολιστικοῖς χρώμενος, πρὸς τὸ κατάρχεσθαι, καὶ ἐκκαλέσασθαι, καὶ τὰ ὄπλα κατακόψαι, καὶ τραύματα, καὶ πτώματα ἐκ διασήματος ποιῆσαι, καὶ τὰς τάξεις διαλύσαι, καὶ ἵππον ἀποκρούσασθαι, καὶ τοὺς προκατειλημμένους βάλλοντας ὑποχωρεῖν ἀναγκάσαι, καὶ τοὺς ὑπόπτους τῶν τῶπων ἐρευνησαι, καὶ ἐνέδρας παρασκευάσαι· τὸ δὲ ὅλον εἰπεῖν, αὐτοὶ καὶ προαγωνιζόμενοι, καὶ συναγωνιζόμενοι, πολλὰ καὶ μεγάλα κατεργάζονται περὶ τὰς μάχας. Τὰς δὲ τῶν ἵππεων τάξεις, ἦτοι τετραγώνους, ἢ ἑτερομήκεις, ἢ ῥομβοειδεῖς, ἢ ἐμβολοειδεῖς, οἱ πρὸ ἡμῶν συνέταξαν· οὐδεὶς δὲ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, σαφῶς ἡμῖν παρέδωκε τὸ βούλημα· διόπερ ἡμεῖς καὶ ἐπὶ καταγραφῆς τὰ σχήματα τάξομεν, ὅπως εὐσύνοπτα γένηται. Ταῖς μὲν οὖν ῥομβοειδέσι δοκοῦσι Θεσσαλοὶ κεκρῆσθαι ἐν ἱππικῇ πολὺ δυνηθέντες, Ἰάσονος σφίσι πρώτου τὸ σχῆμα τοῦτο ἐπινοήσαντος, ὡς ἐπιτηδεϊότατον πρὸς πάσαις τὰς χρεῖας, καὶ τάχις μὲν πρὸς ἐκάστην ἐπιφάνειαν εὐρέεσθαι δυναμένων τῶν ἐν τῷ σχήματι τούτῳ τεταγμένων ἵππων, ἥκις δὲ κατὰ νότον, καὶ πλαγίων ἀλίσκεσθαι· τοὺς τε γὰρ ἀρίστους τῶν ἵππων ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ ῥόμβου τάσσεσθαι, καὶ κατὰ τὰς γωνίας τοὺς ἡγεμόνας, ἐπὶ μὲν τῆς ἑμπροσθεν γωνίας τὸν Ἰλάρχην, ἐπὶ δὲ τῆς δεξιᾶς, καὶ εὐωνύμου γωνίας τοὺς καλουμένους Πλαγιοσφύλακας, ἐπὶ δὲ τῆς λοιπῆς τὸν Οὐραγόν· ταῖς δὲ ἐμβολοειδέσι Σκύθαι δοκοῦσι κεκρῆσθαι, καὶ Θρᾷκες, καὶ Μακεδόνες ἐχρήσαντο, Φιλίππου τοῦτο εἰσηγησάμενου· τὴν γὰρ χρεῖαν ἐνεργεσέραν ταύτας ἔχει μᾶλλον τῶν τετραγώνων ὑπέλαβον, διὰ τὸ κύκλῳ τοὺς ἡγεμόνας τετάχθαι· τὸ δὲ μέτωπον βραχύτερον γινόμενον, καὶ τὴν διίππευσιν εὐχριστον ποιεῖν διὰ τοῦ τυχόντος διασήματος, καὶ τὴν ἀνάστροφὴν, κα

ἱπιστροφὴν σύντομον, οὐ γὰρ ἔχειν δυσκόλους τὰς περιγωγὰς, ὥσπερ καὶ τετραγώνους. Ταῖς μέντοι τετραγώνοις ἐχρήσαντο Πέρσαι τε, καὶ Σικελοὶ, καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ πλείστοι πεπεισμένοι καὶ τὴν σύνταξιν ἔχειν εὐχερεσέραν, καὶ τὴν συνίππευσιν, καὶ τὴν χρεῖαν πολλῶν βελτίω· τὴν τε γὰρ σύνταξιν εὐχερεσέραν ἔχειν κατὰ τε σίχον, καὶ κατὰ ζυγὸν τεταγμένων, καὶ μόνων τούτων πάντας τοὺς ἡγεμόνας ἀδρόους ἐμπίπτειν τοῖς πολεμίοις. Ἄρισται δὲ εἰσὶν αἱ διπλάσιον τὸν ἀριθμὸν τὸν ἐν τῷ μήκει ἔχουσαι, ἢ περ ἐν τῷ βάθει· οἷον, ὅκτω μὲν τὸ μήκος, τέσσαρας δὲ τὸ βάθος· ἢ δέκα μὲν τὸ μήκος, πέντε δὲ τὸ βάθος.

Αὗται δὲ τῷ μὲν ἀριθμῷ εἰσὶν ἑτερομήκεις· τῷ δὲ σχήματι γίνονται τετράγωνοι· τὸ γὰρ ἵππου ἀπὸ κεφαλῆς ἐπὶ οὐρὰν μήκος πρὸς τὸ πλάτος συγκρινόμενον τοὺς κατὰ ζυγὰ τασσομένους τῶν κατὰ τοὺς σίχους πλείονας ἔχειν ὀφείλει. Ἐνιοὶ δὲ τριπλάσιον ἐποίησαν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν τῷ μήκει τεταγμένων παρὰ τοὺς ἐν τῷ βάθει, οὕτως δοκοῦντες τετράγωνον ποιήσκειν τὸ σχῆμα· δοκεῖ γὰρ τριπλάσιον ὥς ἐπίπαν εἶναι τὸ μήκος τοῦ ἵππου, τοῦ κατὰ τοὺς ὤμους πλάτους· ὁθεν ἐννέα ἐν τῷ μετώπῳ τάσσοντες, τρεῖς ἐν τῷ βάθει ποιοῦσιν· οὐδὲ γὰρ τὸ πλῆθος τῶν ὀπισθεν ἱππέων τὴν αὐτὴν ὠφέλειαν παρέχει, ἢν ἐπὶ τῶν πεζῶν τὸ βάθος ὀπισθεν ἐπερείδοντες· οὐδὲν γὰρ συμβάλλονται πρὸς τὴν σφοδρότητα τῆς ἀντερείσεως· οὐδὲ γὰρ ἐπαυδοῦσιν, οὐδὲ συνέχουσι τοὺς πρὸ ἑαυτῶν τοῦ σύμπαντος πλήθους ἐν τι βάρος ἀποτελοῦντος· ἐπιβάλλοντες δὲ τοὺς πρὸ ἑαυτῶν, κακοποιήσουσιν ἑαυτοὺς μᾶλλον τῶν ἐναντίων ἐκταράξαντες τοὺς ἵππους. Διό περ αἰεὶ, συμβαίνει ὅταν ἴσος ἀριθμὸς τῶν ἱππέων ὁ τοῦ μήκους πρὸς τὸ βάθος τυγχάνῃ.

Τόμ. 2.

Ε

τὸν μὲν ἀριθμὸν τετράγωνον γίνεσθαι· τὸ δὲ σχῆμα ἑτερομήκες, τοῦ βάθους μείζονος ὄντος, ἢ τοῦ μήκους. Ὅταν δὲ τὸ σχῆμα τῆς ἴλης τετράγωνον ᾖ, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἵππέων γίνεται ἑτερομήκης.

Δοκεῖ δὲ τὸ βόμβοειδὲς σχῆμα ἀναγκαιότατον παρελῆφθαι· τοῦ γὰρ Ἰλάρχου πρώτου τασσομένου, οἱ ἐξ ἑκατέρου μέρους τασσόμενοι ἵππεῖς, οὐκ ἐξίσου τῷ Ἰλάρχει ζυγεῖν ὀφείλουσιν, ἀλλὰ ὑποβηκέναι, ὥςτε τὰς κεφαλὰς τῶν ἵππέων αὐτῶν κατὰ τοῦ ὤμου τοῦ ἵππου τοῦ Ἰλάρχου τετάχθαι· διασχήματά τε ἀπ' ἀλλήλων τοὺς ἵππεας ἔχειν τοὺς τε ἐκ δεξιῶν, καὶ τῶν εὐωνύμων ὄντας· καὶ τοὺς ὀπίσω ἐν τοῖς μέρεσι τεταγμένους, ἵνα μὴ ἡ συνέχεια τάραχον ἐμποιῇ λακτίσμασι τινῶν περιπιπτόντων· πολλάκις τῶν ἵππέων καὶ τραχυτέρων τὰς φύσεις ὄντων· ἔντε τῷ ἀνασρέφειν, ἵνα μὴ, παράμηκες ὄντες, τὸ ζῶον εἰς τοὺς πλησίον ἵππους ἐντινάσσουν, τραύματα τοῖς ἀγωνιζομένοις παρέχεται.

Τῶν δὲ ἐν τοῖς βόμβοειδέσι σχήμασι τὴν ἵππων συνταξάντων οἱ μὲν οὕτως ἔταξαν, ὥςτε τοὺς ἵππεας καὶ κοιχεῖν, καὶ ζυγεῖν· οἱ δὲ, κοιχεῖν μὲν οὐκέτι δὲ ζυγεῖν· οἱ δὲ ζυγεῖν μὲν, οὐ κοιχεῖν δὲ. Ἐκάση δὲ τάξις οὕτως ἔχει· οἱ μὲν τοὺς βόμβου καὶ κοιχεῖν καὶ ζυγεῖν βουλευθέντες ἔταξαν τὸν μέγιστον τὸν ἐν τῇ ἴλῃ ζυγὸν μέσον ἐξ ἀριθμοῦ πεντηκονταῖς ὅσον ἑνδεκα, ἢ δεκαπέντε· ἐφ' ἑκάτερα δὲ τούτου τοῦ ζυγοῦ ἔταξαν, ὃν μὲν ἔμπροσθεν, ὃν δὲ ὀπίσθεν· ἑκάστων δὲ αὐτῶν δυσὶ τοῦ προτέρου λειπομένον· ὅσον εἰ ὁ μέγιστος ζυγὸς ἵππέων ἢ δεκαπέντε, ἑκάστων τὸν ἐφ' ἑκάτερα αὐτοῦ δεκατρεῖς ἵππεῖς ἔχειν· τοὺς δὲ μετὰ τούτους ἐφ' ἑκάτερα ἑκατα, καὶ αἰεὶ δυσὶ λειπομένους, ἕως εἰς καταλειπόμενα· καὶ ἡ ὅλη ἴλη γένηται ἵππέων ἑκατὸν δεκατριῶν· τὸ δὲ ἡμισυ τοῦ βόμβου ἔμβολον καλεῖται εἰς τρίτον

γον μετασχηματιζόμενον· ὥς ἐν ταυτῷ δεδῆλωται καὶ τὸ τοῦ ἐμβόλου σχῆμα· ἄλλοι δὲ αὐτως συνέταξαν, ὥς ἐ τοὺς ἐν ῥόμβῳ κατατεταγμένους ἱππέας, μῆτε σοιχεῖν, μῆτε ζυγεῖν, εὐχερεςέρας ἐν τούτῳ τῷ σχήματι τὰς ἐπιστροφάς, καὶ διίππεύσεις ὑπολαβόντες· μῆτε ἐκ τῶν δεξιῶν, ἢ εὐωνύμων· μῆτε ἐκ τῶν ὑπισθεν ἐμπόδιόν τι περιεχούσας· τάσσουσι δὲ πρῶτον μὲν τὸν Ἰλάρχην· εἴτα τὸν ἐκδεξιῶν τοῦ Ἰλάρχου καὶ ὁμοίως τὸν ἐξ εὐωνύμων ὑπεσαλκότα· ἢ ὡς εἶπομεν αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων τούτων κατὰ τοὺς ὤμους τῶν προτεταγμένων ἵππων τυγχάνωσι· καὶ τὸ μὲν πρῶτον τάγμα ἐκ περισσοῦ ἀριθμοῦ ἱππίων, ὅον ἑνδεκα· τοῦ μὲν Ἰλάρχου μέσου τεταγμένου, πάντε δὲ ἐφ' ἐκάτερα ὑποδεθικότων· ὥς ἐ τοῦτο τὸ ζυγόν, τὰς δύο τοῦ ῥόμβου πλευρὰς περιέχειν, ὀπίσω δὲ τοῦ Ἰλάρχου τετάχθαι τὸν ζυγάρχην, εἴτα ἐφ' ἐκάτερα τούτου ὁμοίως ὑποδεθικότας· ὅλον δὲ τὸν τοῦ ἐξῆς οἶνει ζυγοῦ ἀριθμὸν δυάδι τοῦ προτέρου λείπειν· ὥς ἐφ' ἐκάτερα τοῦ ζυγάρχου τέσσαρας τετάχθαι, καὶ τὸν ὅλον τοῦ δευτέρου τάγματος ἀριθμὸν ἑννέα εἶναι· καὶ τοῦτο δὲ τὸ ζυγόν ὥσανει ταῖς πρώταις δυσὶ πλευραῖς τοῦ ῥόμβου παραλλήλους δύο πλευρὰς ποιεῖ· τὸ δὲ τρίτον ἐπτά, καὶ οὕτω μέχρις ἑνός· καὶ γίνεται ἡ ἴλη αὕτη ἱππέων 36 τούτῳ δὲ τῷ σχήματι τῆς ἴλης κέχρηται Πολύβιος ἀνδρῶν μέντοι 64 ἐν σχήματι τοῦ Α σοιχείου.

Ἄλλαι δὲ εἰσὶν, αἵπερ συνίστανται ἐκ σοιχοῦντων μὲν, οὐκέτι δὲ καὶ ζυγούντων, αἵτινες οὕτω συντάττονται· εἶχον ἐποίησαν ἐξ ὅσων δήποτε ἱππέων, ὧν ὁ μὲν ἡγούμενος Ἰλάρχης ἐστίν, ὁ δὲ ἔσχατος Οὐραγός ἐφ' ἐκάτερα ἄλλους εἶχους τάξας· ἕκτε τῶν δεξιῶν, καὶ εὐωνύμων μερῶν ἐν ἀριθμῷ λειπομένους, οὗ κατὰ μέσα τὰ διαστήματα, ἀφέσκηκεν ἐν

τῷ πρώτῳ εἴχῳ ἵππεύς ἀπὸ ἱππέως, τοῦ ἐφ' ἑκάτε-
ρα παρασῆσαι· καὶ ὥσιν οἶον ἐπὶ τῷ πρώτῳ εἴχῳ
δέκα ἵπποι, ἐν τῷ ἐφ' ἑκάτερα ἀνὰ ἐννέα ἔσονται·
οἱ δὲ ἐν τοῖς ἑτὶ ἐφ' ἑκάτερα ἀνὰ ὀκτώ· καὶ οὕτω
μέχρι ἑνός, αἰεὶ δὲ τῶν ἐν τοῖς ἐφεξῆς εἴχοις· οὕτω
γὰρ συμψήσεται χοιχεῖν μὲν ἀλλήλους τοὺς ἱππέας,
μικέτι δὲ ζυγεῖν· εὐχρησον δὲ καὶ τοῦτο ἐς πρός
τάς εἰς τὰ πλάγια γινομένης κλίσεις· καλεῖται δὲ
ἡμὲν εἰς τὰ δεξιὰ, ἐπὶ ὄρου κλίσις· ἡ δὲ εἰς τὰ εὐ-
ώνυμα ἐφ' ἡνία. Ἐὰν δὲ ἡ Ἴλη ἐκ ζυγούντων μὲν,
μὴ χοιχούντων δὲ γένηται, τάξομεν αὐτὴν οὕτως·
τὸ μέσον ὅλης τῆς Ἰλῆς μέγιστον ζυγὸν ἐκ περιττοῦ
ἀριθμοῦ ποιήσομεν· τοὺς δὲ ἐφ' ἑκάτερα ζυγοὺς κα-
τὰ μέσα τὰ διαστήματα ποιήσομεν, ὥς ἐπὶ τῶν χοι-
χούντων ἐτάξαμεν, καὶ γενήσεται ἡ Ἴλη ἐκ ζυ-
γούντων μὲν, οὐκέτι δὲ χοιχούντων.

Τάσσονται δὲ αἱ Ἴλαι, ὥσπερ τὰ φιλά, ποτὲ
μὲν πρὸ τῆς φάλαγγος· ποτὲ δὲ ἐκ δεξιῶν, καὶ ἐξ
εὐωνύμων, ποτὲ δὲ ὀπίσω τῶν φιλῶν ἐτάχθησαν·
καὶ ἡ μὲν πρώτη Ἴλη ἱππέων ἔσω 64· καὶ τὸ μὲν πρῶ-
τον ζυγὸν, ἱππέων 15· τὸ δὲ ἐξῆς, 13· τὸ δὲ μετὰ
ταῦτα, ἑνδεκα· καὶ αἰεὶ τὰ ἐξῆς ζυγὰ δυσὶ τῷ ἀριθ-
μῷ λειπόμενα μέχρι ἑνός· σημειοφορήσει δὲ ὁ ἐν
τῷ δευτέρῳ ζυγῷ παρεσηκῶς ἐκ τῶν εὐωνύμων τῷ
ζυγάρχη· ἔσονται δὲ αἱ πᾶσαι Ἴλαι 64· ἱππεῖς δὲ
τετρακισχίλιοι ἐνενήκοντα ἕξ· καλοῦνται δὲ αἱ δύο
Ἴλαι, Ἐπιλαρχία, ἱππέων 128· αἱ δὲ δύο ἐπιλαρχίαι
Ταραντιναρχία, ἱππέων 256· αἱ δὲ δύο Ταραντιναρ-
χίαι, Ἰππαρχία, ἱππέων 512· αἱ δὲ δύο ἱππαρχίαι, Ἐ-
φιππαρχία, ἱππέων 1024· αἱ δὲ δύο ἐφιππαρχίαι Τέ-
λος, ἱππέων 2048· τὰ δὲ δύο τέλη, Ἐπίταγμα, ἱπ-
πέων τετρακισχιλίων ἐνενήκοντα ἕξ.

Αἱ μὲν οὖν ἐπιβολαὶ τῶν ἀρχαίων περὶ τὰς τάξεις
τῶν ἱλῶν δεδηλωμέναι εἰσὶ πᾶσαι, καὶ ὅποιον σχη-

ατισμοῦ ἕκαστοι ταύτας ἔταξαν, καὶ δι' ὧς αἰτίας
 ἄλλοι ἄλλαις ἐχρήσαντο. Δεῖ δὲ, ὥς ἐν πράγμασι
 περὶ τῶν ὅλων διαφέρουσιν, οὐκ ἀπεσχεδιασμένην
 ἐνέσθαι τὴν παράδοσιν· ἀλλ' ἐν τοῖς καθημερι-
 νῇς γυμνασίοις ἕκαστον τῶν σχημάτων πολλάκις
 ἐκτελεσάσαντα, καὶ τὸ εὐχερέστερον, καὶ τὸ ὠφελι-
 κότερον γινόντα, τότε καὶ ἐπὶ τῆς ἀληθείας χρή-
 σθαι· εὐήθες γάρ περὶ μὲν ἐλαττόνων πραγμά-
 των ἐπ' ἀκριβὲς τοὺς ἀνθρώπους εὐρίσκεισθαι δια-
 φερύοντας πολλά, καὶ ἐξετάζοντας, περὶ δὲ τούτων
 πρότερον τὴν ἐντελεσάτην βάσανον λαβόντας τό-
 πος πρὸς τοὺς ἀγῶνας πορεύεσθαι. Ἐξέσι μὲντοι καὶ
 ἰσχυράς, καὶ ἐλάττονας τὰς ἴλας ποιεῖν. Περὶ δὲ
 τῶν ἁρμάτων συντάξεως, καὶ τῶν ἐλεφάντων,
 καὶ τὴν χρῆσιν αὐτῶν σπανίζουσιν εὐρίσκομεν,
 ὥς πρὸς τὸ τέλειον τῆς γραφῆς τὰς ὀνομασίας ὁ-
 ρησόμεθα, αἷς κατεχρήσαντο οἱ πρὸ ἡμῶν· ἐπὶ
 τῆς ζευτικῆς τὰ δύο ἅρματα ζυγαρχίαν ἐκάλε-
 ν· τὰς δὲ δύο ζυγαρχίας, συζυγίαν· τὰς δὲ δύο
 ζυγίας, ἐπισυζυγίαν· τὰς δὲ δύο ἐπισυζυγίας,
 ἡμιταρχίαν· τὰς δὲ δύο ἡμιταρχίας, κέρα· τὰ
 δύο κέρατα, φάλαγγα· ἔξέσι δὲ πλείοσι φά-
 λῃν ἁρμάτων χρῆσθαι, ταῖς αὐταῖς ὀνομασίαις
 δ' ἑκάστην φάλαγγα συγχρωμένους· ταῖς δ' ἁρ-
 χασιν οἱ μὲν φιλοῖς κατεχρήσαντο· οἱ δὲ δρεπανο-
 ρα κατεσκεύασαν.

Ἐπὶ δὲ τῶν ἐλεφάντων, ὁ μὲν ἐνὸς ἐλέφαντος
 ὁρχων, Ζωάρχος καλεῖται· ὁ δὲ τῶν δύο, Θήραρχος,
 καὶ τὸ σύστημα θηραρχία· ὁ δὲ τῶν 4, Ἐπιθήραρ-
 χος· καὶ τὸ σύστημα ἐπιθηραρχία· ὁ δὲ τῶν 8, Ἰλάρ-
 χος· καὶ τὸ σύστημα ἰλαρχία· ὁ δὲ τῶν 16, Ἐλεφαν-
 τάρχος· καὶ τὸ σύστημα ἐλεφανταρχία· ὁ δὲ 32 Κε-
 ρατάρχος· καὶ τὸ σύστημα κεραταρχία· τὰ δὲ ἐκ τῶν
 συνεστικῶς φάλαγγα ὀνομάζομεν ἐλεφάντων, καὶ

αὐτοῖς τὸν τῶν κεράτων ἡγούμενον βούληται προσνομάζειν, Φαλαγγάρχην.

Τὰ μὲν οὖν εἶδη τῆς τελείας δυνάμεως, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἐν τούτοις συσημάτων τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον· ὡς θεωρημένων, ἐξῆς περὶ τῶν ὀνομάτων χρήσιμον εἰπεῖν, ὅπως ὅταν ὁ στρατηγὸς παραγγείλῃ τί γενέσθαι, συνεδισθέντες ἐν ταῖς ἐξοπλισίαις, τοῖς τε ὀνόμασι, καὶ ταῖς τῶν σχημάτων κινήσεσι, ῥαδίως τὰ προσασσόμενα ποιεῖν, δύναται. Λέγεται δὲ τὸ μέντοι κλίσις· καὶ τῆς κλίσεως ἢ μὲν ἐπὶ δόρυ, ἢ δὲ ἐπ' ἀσπίδα· λέγεται δὲ τις καὶ μεταβολή, καὶ ἐπιστροφή, καὶ ἀναστροφή, καὶ περισπασμός· σπαιεῖν τε, καὶ ζυγεῖν· καὶ ἐπ' ὀρθὴν ἀποδοῦναι, καὶ ἐξελίσσειν· καὶ διπλασιάζειν· λέγεται δὲ ἐπαγωγή· καὶ δεξιὰ παραγωγή, καὶ εὐώνυμος παραγωγή· καὶ πλαγία φάλαγξ· καὶ ὀρθία φάλαγξ· ἢ λοξή φάλαγξ· καὶ παρεμβολή, καὶ πρὸς ταξίς, καὶ ἔνταξις, καὶ ὑπόταξις, καὶ ἐπίταξις· καὶ πρόσταξις· ἐκάστου δὲ ὀνόματος τὴν σημασίαν διὰ συντόμου δηλώσομεν· οὐκ ἀγνοῶ δ' ὅτι οὐ παρὰ πᾶσι τοῖς τακτικοῖς τὰ παραγγέλλματα ταῖς αὐταῖς ὀνομασίαις δεδῆλονται. Κλίσις μὲν οὖν ἐστὶ, κατὰ ἄνδρα κινήσις, ἢ ἐπὶ δόρυ ἐπιστρέψαντος τοῦ ὀπλίτου, τουτέστι ἐπὶ τὰ δεξιὰ μέρη, ἢ ἐπὶ ἀσπίδα, τουτέστι ἐπὶ τὰ εὐώνυμα μέρη· ὅπερ γίνεται εὐχρηστον πρὸς τὰς ἐκ τῶν πλαγίων ἐπιφανείας τῶν πολεμίων ὑπερκεράσεως χάριν, ἢ ἀντιπορείας, καὶ ἐτέρων χρειῶν, αἱ καὶ ἑκάστου πρῶγμα δηλωθήσονται· αἱ δὲ δύο ἐπὶ τὸ αὐτὸ γινόμεναι κλίσεις ἐπὶ τὴν κατὰ νώτους ἐπιφάνειαν τὴν ὄψιν τοῦ ὀπλίτου μετατιθέασι· καὶ τὸ τοιοῦτο καλεῖται μεταβολή· γίνεται δὲ καὶ αὕτη, ἢ μὲν ἐπὶ δόρυ, ἢ δὲ ἐπὶ ἀσπίδα· πρώτη στάσις, ἡγουν ἢ ἐξ ἀρχῆς πρώτη κλίσις ἐπὶ δόρυ· δευτέρα κλίσις· ἥτις καὶ μεταβολή.

ἐγεται· μεταβολὴ γὰρ ἐστὶν ἢ εἰς τὰ ὀπίσω κατὰ
 ὑδροστροφὴν ὅπερ δὲ ἐστὶ κατ' ἑναὶ ὀπλίτην ἢ μεταβολήν,
 οὗτο ἐστὶ καὶ εἰς τὸ πᾶν σύνταγμα ὁ περισπασμός.
 Δύο δὲ εἰσὶ διαφοραὶ μεταβολῶν· ἡ μὲν, ἀπὸ
 τῶν πολεμίων· ἡ δὲ ἐπὶ τοὺς πολεμίους· ὅρος δὲ ἐ-
 πὶ τῆς μεταβολῆς, μετάληψις τῆς προϋπαρχούσης
 τιφανείας, εἰς τὴν κατ' οὐρανὸν ἐπιφάνειαν· ἢ ἀπὸ
 αὐτῆς ἐπὶ τὴν ἐναντίαν· καὶ ἡ μὲν ἀπὸ τῶν πολε-
 μίων μεταβολή, δις ἐπὶ δόρυ κλινάντων γίνεται· ἡ
 ἐπὶ τοὺς πολεμίους δις ἐπ' ἀσπίδα. Ἐπιστροφὴ δὲ
 ἐστὶν, ὅταν πεπυκνωμένου οὗτος τοῦ συντάγματος,
 καὶ μὴ δυναμένου κατ' ἄνδρα, ἢ κλίσιν, ἢ μεταβο-
 λὴν ποιήσασθαι διὰ τὴν πύκνωσιν ἐπιστροφῇ ὅλου
 τοῦ συντάγματος ἡνωμένως, ὥσπερ πλοῖον, καὶ ἐν σώ-
 μι μετακινούμενον ἀδιαλύτου μενούσης τῆς τάξεως·
 καὶ ὅτε μὲν ἐπὶ δόρυ ἐρέφεται, παραγγέλλομεν τὸν
 δεξιᾶς ἄκρας λοχαγὸν ἰσᾶναι ἀμετακίνητον οἶον
 ὀφίγγα θύρας· τὸ δὲ λοιπὸν ἅπαν σύνταγμα πε-
 ρερχόμενον ὥσπερ θύραν τοῦ τοιοῦτον λοχαγὸν
 οἰεῖσθαι τὴν ἐπιστροφὴν· οὕτω δὲ καὶ ἐπ' ἀσπίδα ἡ
 ἐπιστροφὴ γίνεται. Ἐπιστροφὴ ἐστὶν, ὅταν πυκνώσαν-
 τες τὰ σύνταγματα κατὰ παρασάτην, καὶ ἐπισάτην
 ὅλου τοῦ συντάγματος ὡς ἐνὸς ἀνδρός σῶμα, ἢ ἐπὶ δό-
 ρῳ, ἢ ἐπ' ἀσπίδα κλινώμεν· ὡς αὖ περὶ κέντρον τοῦ
 πρώτου λοχαγὸν ὅλου τοῦ τάγματος περινεχθέν-
 τος, καὶ μεταβαλόντος τόπον μὲν τὸν ἔμπροσθεν,
 ἐπιφάνειαν δὲ τὴν ἐκ δεξιῶν, διαμενόντων ἐκάστων τῶν
 ἐπισατῶν, καὶ παρασατῶν, ὅπερ πῶς γίνεται δι-
 ὁρώμεν.

Ἀναστροφὴ δὲ ἐστὶν ἀποκατάσσεις ἐπιστροφῆς, εἰς
 τὸν προκατεῖχε τὸ σύνταγμα τόπον πεπυκνωμένον,
 ὅθεν τοῦ γενέσθαι ταύτην τὴν ἐπιστροφὴν. Περισπασ-
 μὸς δὲ ἐστὶν, ἐκ δυεῖν ἐπιστροφῶν τοῦ τάγματος κίνη-
 σις, ὥστε μεταλαμβάνειν τὸν ὀπίσω τόπον.

Ἐκπερισπασμὸς δὲ ἐστὶ, ἢ ἐκ τριῶν ἐπιστροφῶν τοῦ τάγματος κίνησις· ὥςτε μεταλαμβάνειν, εἴαν ἐπὶ δόρυ γένηται, τὴν ἐξ ἀριστερῶν ἐπιφάνειαν· εἴαν δὲ ἐπ' ἀσπίδα, τὴν ἐκ δεξιῶν.

Στοιχεῖν δὲ λέγεται ἕκαστον ἄνδρα ἐν τῷ ἑαυτοῦ λόχῳ τὸ ἐπ' εὐθείας εἶναι τῷ λοχαγῷ, καὶ τῷ οὐραγῷ, φυλάσσοντας τὰ ἴσα ἀπ' ἀλλήλων διαστήματα. Ζυγεῖν δὲ τὸ ἐπ' εὐθείας εἶναι κατὰ μῆκος τῶν ἐν τῷ λόχῳ, ὅτε ζυγοῦνσι τῷ πρώτῳ λοχαγῷ οἱ λοχαγοὶ πάντες· τῷ δὲ τοῦ λοχαγοῦ ἐπιστάτῃ, οἱ τῶν ἄλλων λοχαγῶν ἐπιστάται· καὶ κατὰ τὸ ἐξῆς οὕτως. Ἐπ' ὀρθὸν δὲ ἀποδοῦναι ἐς τὸ εἰς τὴν προκαθесῶσαν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ὀπλίτου ἐπιφάνειαν, ἀποκαταστῆσαι τὴν ὄψιν· οἷον εἴαντε ἐπὶ τοὺς πολεμίους τεταγμένος κελευσθῇ ἐπὶ δόρυ κλίνειν, εἴτα παραγγεῖλῃ εἰς ὀρθὸν ἀποκαταστῆσαι, δεήσει πάλιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους τετράφθαι.

Ἐξελιγμῶν δὲ ἐστὶ γένη δύο, τὸ μὲν κατὰ λόχους, τὸ δὲ κατὰ ζυγούς· εἶδη δὲ αὐτῶν ἕκαστου τρία· καλεῖται γάρ ὁ μὲν Μακεδῶν· ὁ δὲ Λάκων· ὁ δὲ, Χορεῖος· ὁ δὲ αὐτὸς Περσικὸς. Μακεδῶν μὲν οὖν ἐστὶ, ὁ μεταλαμβάνων τῆς φάλαγγος τὸν ἔμπροσθεν τόπον· ἀντὶ δὲ τῆς κατὰ πρόσωπον ἐπιφανείας, τὴν ὀπισθεν. Λάκων δὲ, ὁ μεταλαμβάνων τῆς φάλαγγος τὸν ὀπίσω τόπον· ὁμοίως δὲ ἀντὶ τῆς ἔμπροσθεν ἐπιφανείας τὴν ὀπισθεν. Ὁ δὲ Περσικὸς, καὶ Κρητικὸς, καὶ Χορεῖος· οὗτος δὲ τὸν αὐτὸν τόπον ἐπέχει τῆς φάλαγγος τῶν κατὰ μέρος ὀπλιτῶν, ἀντ' ὧν προκατεῖχον τούτων ἐτέρους μεταλαμβανόντων, τοῦ μὲν λοχαγοῦ τὸν τοῦ οὐραγοῦ· ἀντὶ δὲ τῆς κατὰ πρόσωπον ἐπιφανείας τὴν ὀπισθεν. Οἱ δὲ κατὰ ζυγούς ἐξελιγμοὶ γίνονται, ὅταν ἐπὶ τῶν ἀποτομῶν βούληται τις τὰ κέρατα καθιστάνειν, τὰς δὲ ἀποτομὰς ἐπὶ τῶν κεράτων, χάριν τοῦ τὰ μέσα ἰσχυρο-

ποιεῖσθαι, καὶ ὁμοίως τὰ δεξιὰ τοῖς εὐωνύμοις, καὶ τὰ εὐώνυμα τοῖς δεξιοῖς· οἱ δὲ φυλασσόμενοι κατὰ μίζονα μέρη τοὺς ἐξελιγμοὺς ποιεῖσθαι, ἐγγυὲς ὄντων τῶν πολεμίων κατὰ τὰ συντάγματα· τοὺς δὲ τρόπους τῶν ἐξελιγμῶν ὥς δεῖ γίνεσθαι ἀποδείξομεν.

Μακεδῶν λέγεται, ὅταν ὁ Λοχαγὸς μεταβάλληται· οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἀντιπαρέλθωσιν αὐτῷ ἐπ' ἀσπίδα σὺν τῷ Οὐραγῷ, καὶ πρὸς ὃν εἶχεν ἔμπροσθεν ἢ φάλαγξ τόπον τὸ πρότερον ἀπελθόντες σῶσι συντεταγμένως εἰς τὴν τοῦ Λοχαγοῦ αὐτοῦ ἀποκατάσασιν· διὸ καὶ φυγῆς φαντασίαν παραδείκνυσι τοῖς ὀπίσθην ἐπιφανείσι πολεμίοις. Οἱ μὲν οὖν κατὰ εἶχον ἐξελιγμὸς Μακεδῶν προσαγορευόμενος γίνεται, ὅταν ὁ Λοχαγὸς μεταβάλληται, οἱ δὲ ὀπίσθω ἐκ δόρατος παραπορευόμενοι ἐφεξῆς ἀλλήλων ἵσανται. Οὗ δὲ Λάκων γίνεται, ὅταν ὁ Οὐραγὸς μεταβάλληται, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες καὶ αὐτοὶ μεταβαλλόμενοι, καὶ ἀντιπαρέλθοντες μετὰ τοῦ Λοχαγοῦ ταχῶσιν εἰς ὃν πρότερον ἢ φάλαγξ τόπον ὀπίσθην εἶχεν· διὸ ἐπιδιώξεις φαντασίαν ἐμπροίει τοῖς ἐπιφανείσι πολεμίοις.

Ἰσέον ὅτι διπλασιάζεται ἡ φάλαγξ, ἢ προσώτοις, ἢ τόπῳ· ὅτε γοῦν ἀπὸ τοῦ βάθους τοὺς ἡμίσεις ὀπίτας εἰς λόχους ποιήσαντες συντάξομεν μετὰ τῶν λοιπῶν ἐπὶ μῆκος, ὥς γε γενέσθαι τοὺς λόχους ἀντὶ 1024, 2048, τοῦτο διπλασιασμὸς προσώπων ἐστίν· ὡσαύτως καὶ τόπῳ διπλασιάζομεν, διὰ μόνων τῶν 1024 λόχων, παραγγείλαντες τοὺς μὲν ἐπὶ δόρῳ κλίνειν, τοὺς δὲ ἐπ' ἀσπίδα, ἕως εἰς τὸ ἀρμόζον μῆκος ἐπεκτανθῇ ἡ φάλαγξ ὥς ἀντὶ σαδίων 5, ἐπεκτανθῆναι εἰς σαδίου 10· τῷ δὲ αὐτῷ τρόπῳ διπλασιάζεται καὶ τὸ βάθος· ἡ γὰρ λόχος λόχῳ ἐντάσσεται, ἀνὴρ παρ' ἀνδρα· ὥς εἶναι τὸν

Λοχαγὸν τοῦ δευτέρου λόχου ἐπιστάτην τοῦ Λοχαγοῦ τοῦ πρώτου λόχου· τὸν δὲ δεύτερον τοῦ δευτέρου λόχου τέταρτον καὶ καθεξῆς ὥστε γενέσθαι ἕκαστον λόχον ἀνδρῶν 32, ἢ μόνους τοὺς 16 ἀνδρας ἐπεκτεινομένους εἰς 32 ἀνδρῶν τόπον. Λάκων δὲ αὖ, ὅταν ὁ Λοχαγὸς μεταβαλλόμενος ἐκ δόρατος ὅλον τὸν λόχον μεταλλάξῃ εἰς ἄλλον αὐτῷ ἴσον τόπον· οἱ δὲ λοιποὶ ἀκολουθοῦντες ἐφεξῆς αὐτῷ τάσσονται· ἢ ὅταν μὲν ὁ Οὐραγὸς μεταβάλληται, ὁ δὲ ὀπίσω αὐτοῦ τεταγμένος ἐκ δόρατος τοῦ Οὐραγοῦ παραπορευόμενος προτάσσεται τοῦ Οὐραγοῦ, καὶ οἱ λοιποὶ ὁμοίως ἀκολουθοῦντες ἄλλος πρὸ ἄλλου τάσσεται, ἕως ἂν ὁ Λοχαγὸς πρωτοστατήσῃ. Οἱ δὲ χορεῖος γίνονται, ὅταν ὁ Λοχαγὸς μεταβαλλόμενος ἐκ δόρατος προάγῃ τοῦ λόχου, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπακοκουθῶσιν, ὥς ἂν ὁ Λοχαγὸς σχῇ τὸν τοῦ Οὐραγοῦ τόπον, ὁ δὲ Οὐραγὸς τὸν τοῦ Λοχαγοῦ· καὶ οὗτοι μὲν κατὰ λόχους γίνονται· τῷ δὲ αὐτῷ τρόπῳ καὶ οἱ κατὰ ζυγαὶ γίνονται, εἴντε κατὰ τάγμα ἐξελίσσειν τίς βούληται· ὥς ὅποιον διηποτοῦν τάγμα, ἢ τὸν ἐν αὐτῇ τῇ βάσει τόπον κατέχον ἐξελίσσει, ἢ τὸν τοῦ ἐν δεξιᾷ τάγματος μεταλαμβάνει τόπον, ἢ τὸν τοῦ ἐξ εὐωνύμων· οὐδὲν γὰρ τῶν προειρημένων διοίσει.

Διπλασιασμῶν δὲ εἰσιν γένη δύο, ἥτοι κατὰ ζυγαί, ἢ κατὰ βάθος· τούτων δὲ ἕκαστον, ἢ τῷ ἀριθμῷ διπλασιάζεται, ἢ τῷ τόπῳ· ἀριθμῷ μὲν γὰρ διπλασιάζεται τὸ μῆκος, εἴαν ἀντὶ 1024 λόχων, 2048, ποιῆσαι βουλόμεθα ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ τοῦ μῆκους, παραβάλλοντας εἰς τὰ μεταξὺ τῶν ὀπλιτῶν διαστήματα ἐκ τῶν ἐν τῷ βάθει ἐπιστατῶν· τοῦτο δὲ γίνεται, ὅταν πυκνωθῇ τὸ μῆκος βουλευθῶμεν.

Ἀποκαταστήσαι δὲ ὅταν βουλευθῶμεν, παραγγελοῦμεν ἐξελίσσειν τοὺς μετατεταγμένους, εἰς οὓς προεῖχον τόπους· ἐνιοὶ δὲ τοὺς τοιούτους διπλασια-

σμοὺς ἀποδοκιμάζουσι, καὶ μάλιστα ἐγγύς οὐτῶν τῶν πολεμίων· τοὺς δὲ ψιλοὺς ἐφ' ἐκάτερα τῶν κερμάτων ἐπεκτείνοντες, καὶ ὁμοίως τοὺς ἵππους, τὴν ὅσιν τοῦ διπλασιασμοῦ οὕτως γενέσθαι παραγγέλλουσι, χωρὶς διπλασιασμοῦ τῆς φάλαγγος οὕτω συντασσομένης. Διπλασιάζεται δὲ τὸ μῆκος τῆς φάλαγγος, ὅταν ἦτοι ὑπερκεράσαι τοὺς πολεμίους βούλονται, ἢ αὐτοὶ ὑπερκερασθῆναι προσδοκῶσι. Τὸ δὲ βάθος διπλασιάζεται, τοῦ δευτέρου λόχου τῷ πρώτῳ ἐπιτασσομένου· ὥς τε τὸν τοῦ δευτέρου λόχου λοχαγόν, ὀπίσω τάσσεσθαι τοῦ ἐν τῷ πρώτῳ λόχῳ λοχαγοῦ· τὸν δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ δεύτερον τοῦ πρώτου λόχου τέταρτον ταγῆναι· τὸν δὲ τοῦ δευτέρου τρίτον, τοῦ πρώτου λόχου, ἕκτον ταγῆναι· καὶ οὕτως κατὰ τὸ ἐξῆς· ὥς ἂν ὅλος ὁ δεύτερος λόχος, κατὰ τὸν πρῶτον ταγῇ· καὶ ὁμοίως ὁ τέταρτος λόχος εἰς τὸν τρίτον· καὶ πάντες οἱ ἄρτιοι λόχοι εἰς τοὺς περιττούς· καὶ οὗτος μὲν ὁ διπλασιασμός γίνεται, εἰάν ἐξελιγμός γένηται, ἦτοι τῶν παρατεθέντων ἐξελιξάντων εἰς τὸν ὀπίσω τόπον ἀπὸ τοῦ ἰσχυρισμοῦ τοῦ οὐραγῶ παρατεθέντος, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὁμοίως παρατεθέντων ἐπακολουθούντων, ἢ καὶ διαμένοντος τοῦ ἐξ ἀρχῆς ἀριθμοῦ τοῦ σίχου, οἱ ἡμίσεις ἐξελιξαντες τὸν τοῦ βάθους τόπον διπλασιῶσιν· ἀποκατασθῆναι δὲ ὅταν βουληθῶμεν εἰς τὰς προσύσας τάξεις, τοὺς ἐπεντεταγμένους ἀνακαλεσόμεθα εἰς τοὺς ἰδίους λόχους.

Πλαγία δὲ ἐστὶ φάλαγξ, ἣτις ἔχει τὸ μῆκος τοῦ βάθους πολλαπλάσιον. Ὅρθία δὲ, ὅταν ἐπὶ κέρας πορεύηται πολλαπλάσιον ἔχουσα τὸ βάθος τοῦ μήκους· καθ' ὅλου δὲ παράμικτες λέγεται, πᾶν πρῶγμα ὃ ἂν τὸ μῆκος ἔχη πλεῖον τοῦ βάθους· ὀρθίου δὲ, ὃ ἂν τοῦ μήκους τὸ βάθος· ὡσαύτως δὲ καὶ φάλαγξ. Λοξή δὲ, ἢ τὸ μὲν κέρας, ὀπότερον ἂν προι-

ρήται, πλησίον τῶν πολερμίων ἔχουσα, καὶ ἐν αὐτῇ
τὸν ἀγῶνα ποιουμένη· τὸ δὲ ἕτερον ἐν ἀποσάσει δι-
ὕπομονῃς ἔχουσα.

Παρεμβολὴ δὲ ἐστίν, ὅταν προτεταγμένων τινῶν,
εἰς τὰ μεταξὺ διαστήματα ἐκ τῶν ἐπιτεταγμένων
καθιστῶνται αὐτοῖς ἐπ' εὐθείας. Πρόταξις δὲ λέγεται
διὰ τὸ τοὺς φιλοὺς προάγειν τῆς τῶν ὀπλιτῶν φά-
λαγγος· ὡς καὶ πρωτοσάτης ὁ λοχαγός. Τὸ δὲ ὀπι-
σθεν αὐτοὺς εἶναι, ἐπίταξις λέγεται, ὡς ἐπίσισι-
τὸ ὀπισθεν. Πρόσαξις δὲ ἐστίν, ὅταν ἐξ ἐκατέρων
τῶν μερῶν τῆς τάξεως ἢ ἐκ τοῦ ἐνός προσεδῇ τί μέ-
ρος πρὸς τὴν αὐτὴν τῇ φάλαγγι ἐπιφάνειαν, ἢ τοι-
αύτη προένταξις τῆς φάλαγγος πρόσαξις καλεῖται.
Ἔνταξις δὲ ἐστίν, εἰάν τις προαιρῇται τοὺς φιλοὺς
εἰς τὰ διαστήματα τῆς φάλαγγος τάσσειν ἄνδρα
παρ' ἄνδρα. Ὑπόταξις δὲ ἐστίν, εἰάν τις τοὺς φιλοὺς
ὑπὸ τὰ κέρατα τῆς φάλαγγος ὑποτάσῃ, ἐπικαμπ-
τοῦ τάξιν ἔχοντα, ὥς ὅλον τὸ σχῆμα τριπυλο-
δὲς εἶναι.

Ἐπόμενον δ' ἂν εἴη δηλῶσαι, πῶς τὰ συντάγ-
ματα δεῖ ἐπιστρέφειν, καὶ πῶς ἀντικαθιστάναι ἐπὶ
τὴν προϋπάρχουσαν τάξιν. Ἐπὶ δόρυ μὲν οὖν, ὅταν
ἐπιστρέφειν τὰ συντάγματα ἐδίξειν βουλώμεθα
παραγγέλλεται τὸν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ λόχου ἡσυχία
ἔχειν, ἕκαστον δὲ τὸν ἐν ταῖς λόχοις ἐπὶ δόρυ κλίνειν
προάγειν τε ἐπὶ τὸ δεξιόν, εἴτα εἰς ὀρθὸν ἀποδο-
ναι, εἴτα προάγειν τὰ ὀπίσω ζυγὰ· καὶ ταύτην
γενομένης τῆς πυκνώσεως, ἐπὶ δόρυ ἐπιστρέφειν. Ὅ-
ταν δὲ τοῦτο γένηται, καὶ ἀποκυτασθῇσαι πάλιν
τὸ σύνταγμα δεῖον ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς τάξιν, ταύτην
παραγγέλλεται, ἐπὶ ἀσπίδα μεταβάλλεσθαι, τοὺς
ἐστίν ἐπὶ τὸν ἐναντίον τόπον ἕκαστον νεύειν, εἴτα
καταστρέφειν ὅλον τὸ σύνταγμα, τουτέστιν ὥσπερ πυκ-
νωθέν ἐπεσράφῃ, καὶ εἰς τὰ δεξιὰ μέρη ἐνευσεν

οὕτως ὅλον μετατεθῆναι· ἐπὶ τὸν τόπον, ἀπ' οὗ τὴν ἐπιστροφὴν ἐποιήσατο· εἴτα οἱ Λοχαγοὶ ἡρεμείωσαν, οἱ δὲ λοιποὶ κατὰ ζυγὰ προαγέτωσαν· εἴτα μεταβαλλέσθωσαν, ὥς νεύειν ἐφ' ἧ ἔξ ἀρχῆς ἐνυον· εἴτα ἐκάστου συντάγματος ὁ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ λόχου ἡρεμείω· οὗτος γὰρ ἤδη τὴν ἰδίαν ἔχει τάξιν· οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἐπ' ἀσπίδα κλινέτωσαν, καὶ προαγέτωσαν, ἀποκαθιστάσθωσαν ἄνω, καὶ τὴν τάξιν, ἣν προεῖχεν ἕκαστος, ἀπειλήφεν. Ἐὰν δὲ ἐπ' ἀσπίδα βουλόμεθα ἐπιστρέφειν τὰ συντάγματα, παραγγέλλομεν ἐκάστου συντάγματος τὸν ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου λόχου ἡρεμεῖν, τῶν λοιπῶν δὲ ἕκαστον ἐπ' ἀσπίδα κλίνειν, καὶ προάγειν ἐπὶ τὸ εὐώνυμον· εἴτα εἰς ὄρθον ἀποδοῦναι· εἴτα προάγειν τὰ ὀπίσω ζυγὰ· εἴτα ἐπ' ἀσπίδα ἐπιστρέφειν· καὶ γέγονε τὸ παραγγελθέν.

Ἀποκαταστῆσαι δὲ ἔαν βουλόμεθα, τὰ ὅμοια ποιήσομεν, ὅτε ἐπὶ δόρυ ἐπιστρέψαντες καθιστάνομεν· πάλιν γὰρ ἕκαστος μεταβαλλέσθω ἐπὶ δόρυ· εἴτα τὸ σύνταγμα ἀναστρέψάτω· εἴτα οἱ Λοχαγοὶ ἡρεμείωσαν· εἴτα μεταβαλλέσθωσαν· οἱ δὲ λοιποὶ κατὰ ζυγὰ προαγέτωσαν· εἴτα ὁ ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου λόχου ἡσυχίαν ἔχέτω· ἤδη γὰρ ἕκαστος αὐτῶν εἰς ἣν προεῖχε τάξιν ἀποκατέστη· ὁ λοιπὸς δὲ ἐπὶ δόρυ κλινὰς προαγέτω, ἕως ἀποκατασταίῃ εἰς τάξιν τὰ διαστήματα· εἴτα εἰς ὄρθον ἀποδότω, καὶ πάντες ἔξουσιν τὴν ἔξ ἀρχῆς τάξιν. Ἐὰν δὲ ἐπὶ δόρυ περισπᾶν βουλόμεθα τὰ συντάγματα, δύο ποιήσομεν τοῦ συντάγματος ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐπιστροφάς, καὶ συμβήσεται τοὺς Λοχαγοὺς ἀπὸ τῆς εἰς τὸ ἔμπροσθεν νεύσεως εἰς τὸ ὀπίσθεν ἐν τῇ μεταβάσει τῶν συνταγμάτων νεύειν. Ἀποκαταστῆσαι δὲ ὅταν βουληθῶμεν τὰ συντάγματα, παραγγελοῦμεν ἔτι ἐπὶ δόρυ περισπᾶν τὸ σύνταγμα, πούτεσιν, ἄλλας δύο ἐπιστροφάς δώσομεν

ἐπὶ τὰ αὐτὰ μέρη τῷ συντάγματι, καὶ οὕτως συμβή-
σεται τοὺς Λοχαγοὺς ἔχειν νεύοντας ἐφ' ἃ ἔξ ἀρχῆς
ἔνευον, πρὶν ὅλως περισπασμὸς γένηται· τούτων
δὲ γινομένων παραγγελοῦμεν τοὺς Λοχαγοὺς ἡρε-
μεῖν, τοὺς δὲ λοιποὺς μεταβαλλομένους ἀνιέναι ὀπί-
σω ζυγά· εἴτα πάλιν μεταβάλλεσθαι, καὶ ἑκάστου
συντάγματος τὸν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ λόχον ἡρεμεῖν· ἔ-
ξει γάρ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἀποκατάσασιν· τοὺς δὲ λοι-
ποὺς ἐπ' ἀσπίδα κλίναντας προάγειν, καὶ ἀποκαθι-
σάναι τὸ ἐξ ἀρχῆς διάστημα, εἴτα εἰς ὀρθὸν ἀποδοῦ-
ναι, καὶ οὕτως εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς ἀποκατάσασιν τὰ
συντάγματα καταστήσονται. Ἐὰν δὲ ἐπ' ἀσπίδα βου-
ληθῶμεν περισπᾶν τὰ συντάγματα, ταῖς ἐναντίοις
παραγγέλμασι χρισόμεθα, τουτέστιν αὐτὶ τοῦ ἐπὶ
δόρυ δις ἐπιστρέφειν, ἐπ' ἀσπίδα περισπασμὸν γίνε-
σθαι, εἴτα δις ἐπ' ἀσπίδα περισπᾶσαντας ταῖς ὁ-
μοίαις ἀγωγαῖς χρήσασθαι. Ἐςί δέ τις καὶ ἐκ περι-
σπασμὸς, ὅταν τὸ σύνταγμα τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ μέρος
ἐπιστρέψῃ τις, τουτέστιν ἐπὶ δόρυ, ἢ ἐπ' ἀσπίδα.
Ποιεῖ δὲ ὁ ἐπὶ δόρυ περισπασμὸς τὴν ὅψιν τῶν ὀπλι-
τῶν ἀπὸ τῶν ἔμπροσθεν νεύειν κατόπιν· ὁ δὲ ἐκπε-
ρισπασμὸς ἀπὸ τῶν ἔμπροσθεν ἐπὶ τὰ εὐώνυμα
νεύειν· ὁ δὲ ἐπ' ἀσπίδα ἐκπερισπασμὸς ἀπὸ τῶν
ἔμπροσθεν ἐπὶ τὰ δεξιὰ νεύειν.

Ἐὰν δὲ ἐπὶ τὸ δεξιὸν μέρος τὴν φάλαγγα βου-
λώμεθα πυκνῶσαι, παραγγελοῦμεν τὸν ἐπὶ τοῦ δε-
ξιοῦ κέρατος λόχον ἡρεμεῖν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐπὶ
δόρυ κλίναντας, προάγειν ἐπὶ τὸ δεξιόν· εἴτα εἰς
τὸ ὀρθὸν ἀποδοῦναι, καὶ προσάγειν τὰ ὀπίσω ζυ-
γά. Ἀποκαταστῆσαι δὲ ὅταν βουλώμεθα, παραγγε-
λοῦμεν τοὺς Λοχαγοὺς ἡσυχίαν ἔχειν, τοὺς δὲ λοι-
ποὺς μεταβαλλομένους ἀνιέναι ὀπίσω ζυγά· εἴτα
πάλιν μεταβάλλεσθαι· εἴτα τὸν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ
κέρατος λόχον ἡσυχίαν ἄγειν· ἡδὴ γὰρ εἰς τὰ δε-

ζιά ἀποκατέστη, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπ' ἀσπίδα κλίναντες ἀκολουθήτωσαν τοῖς ἡγουμένοις, καὶ τὰ ἐξ ἀρχῆς συντηρήματα διασῴζαντες, εἰς ὄρθον ἀποδότησαν. Ἐὰν δὲ ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κέρας βουληθῶμεν πυκνώσαι τὴν φάλαγγα, τοῖς ἐναντίοις παραγγέλμασι χρυσόμεθα· ἔάν δὲ ἐπὶ μέσῃν τὴν φάλαγγα πυκνώσαι βουληθῶμεν, παραγγελοῦμεν τὴν δεξιάν διφάλαγγίαν ἐπ' ἀσπίδα κλίνειν, τὴν δὲ εὐώνυμον ἐπὶ δόρυ· εἴτα προαγέτωσαν ἐπὶ μέσῃν τὴν φάλαγγα, εἴτα πάντες εἰς ὄρθον ἀποδότησαν, καὶ προαγέτωσαν ὑπίσω ζυγὰ ἀποκαταστῆσαι ἐξ ὅταν βουλόμεθα τὴν φάλαγγα εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς τάξιν, παραγγελοῦμεν μεταβάλλεσθαι, καὶ προάγειν κατὰ ζυγὰ χωρὶς τοῦ πρώτου ζυγοῦ· εἴτα πάλιν πάντας μεταβάλλεσθαι, καὶ τὴν μὲν δεξιάν διφάλαγγίαν ἐπὶ δόρυ κλίνειν, τὴν δὲ εὐώνυμον ἐπ' ἀσπίδα, εἴτα ἀκολουθεῖν τοῖς ἡγουμένοις, μέχρις ἂν εἰς τὰ ἐξ ἀρχῆς συνέλθωσι διασῴζοντες, εἴτα εἰς ὄρθον ἀποδοῦναι. Ἐπεὶ πασῶν μέντοι τῶν μεταβολῶν ὅταν ἐκπυκνώσεις γίνωνται, δεῖ τὰ δόρτα ἄνω ἔχειν, πρὸς τὸ μὴ σραφέντος τοῦ ὀπίτου, ἐμποδῶν αὐτὰ γίνεσθαι, ταῖς δ' αὐταῖς ἀγωγαῖς παιδεύσομεν καὶ τοὺς φίλους.

Αὗται μέντοι αἱ παραγγελίαι τῶν μεταβολῶν, καὶ ἐπιστροφῶν καὶ περισπασμῶν, καὶ ἀποκαταστάσεων χρειώδεις εἰσὶ πρὸς τὰς αἰφνίδιους τῶν πολέμων ἐπιφανείας ἐκ δεξιῶν τῆς πορείας τῶν πολέμων ἐπιφανέντων ἢ ἐξ εὐωνύμων, ἢ ἔμπροσθεν, ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ἐξελιγμὸν. Τὸν μὲν οὖν Μακεδονικὸν ἐξελιγμὸν φασὶ Μακεδόνας εὐρεῖν. Λακεδαιμονίους δὲ, τὸν Λακωνικόν· καὶ διὰ τοῦτο τῶν ὀνομάτων τῶν εἰρημένων ἕκαστον αὐτῶν τυχεῖν, ἰσθόρηται μὲν Φίλιππον τὸν αὐξήσαντα τῶν Μακεδόνων τὴν ἀρχὴν τοὺς Ἕλληνας μάχῃ νικήσαντα περὶ

καιρώντιαν, καὶ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος λα-
 βόντα. Ἀλέξανδρον δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ τῆς Ἀ-
 σίας ὀλίγω χρόνῳ κρατήσαντα τὸν μὲν Μακεδони-
 κὸν ἐξελιγμὸν ὑπεριδεῖν, εἰμήπου καὶ τοῦτο ἡ χρεῖα
 προσεδιάσατο· τῷ δὲ Λακωνικῷ χρησάμενον ἀμφι-
 τέροις τῶν πολεμίων κατακρατῆσαι· ὁ μὲν γὰρ Μα-
 κεδονικὸς ἐξελιγμὸς προσπιπτόντων τῶν πολεμίων
 ἐκ τῶν ὀπίσθεν, ἐποιεῖτο πολλὴν ταραχὴν· τῶν
 μὲν ἀπὸ τοῦ Οὐραγοῦ, εἰς τὸν ὀπίσω τοῦ Λοχαγοῦ
 τόπου ἐκπεριπορευομένων, καὶ φυγῇ παραπλήσιόν
 τι ποιούντων, θάρραλεωτέρους μὲν ποιεῖ τοὺς πο-
 λεμίους· κατὰπληξίς δὲ καὶ διωγμὸς τοῖς οὕτως ἐ-
 ξελιξασι παρὰ τῶν πολεμίων ἀκολουθεῖ· ὁ δὲ Λα-
 κωνικὸς τὸ ἐναντίον τούτῳ παρέχει· ὀπίσθεν γὰρ
 ἐπιφανομένων τῶν πολεμίων, καὶ τῶν ἡγεμόνων
 σὺν τοῖς ἐπακολουθοῦσιν ἐφορμώντων, καὶ ὑπαν-
 τώντων τῶν πολεμίοις, ἰσχυρὰ τοῖς πολεμίοις δει-
 λία γίνεται· δεῖ δὲ ἐδίξειν τὰς δυνάμεις τὰς πεζι-
 κάς, καὶ τὰς ἵππικὰς τὰ μὲν φωνῇ, τὰ δὲ διὰ ση-
 μείων ὁρατῶν, ἵνα καθ' ἑκάστην ἐπιτηδειότητα τὸ
 προσήκον γένηται, ἕνια δὲ καὶ διὰ τῆς σάλπιγγος
 παραγγέλλεσθαι προσήκει· οὕτω γὰρ πάντα ἐπίτα-
 ξις ἐξυτηρετηθήσεται· σαφέστερα μὲν οὖν ἐστὶ τὰ
 διὰ τῆς φωνῆς μνησόμενα, εἴαν γε μηδὲν ἐμπόδιον
 αὐτῇ ἢ ἀθρουστότερα δὲ τὰ διὰ τῶν σημείων, ὅταν
 μὴ δὲ ταῦτοις τυγχάνῃ τί τὸ ἐπισκοτοῦν· τὰ δὲ
 διὰ τῆς φωνῆς ἐνίοτε δυσεξάκουσα γίνεται, ἢ διὰ
 ψόφον ὀπλων, καὶ δυνάμεως ἵππικῆς παριππάσεων,
 καὶ χρεμετισμῶν ἵππων, καὶ θόρυβον σκευοφόρων,
 καὶ τοῦ πλήθους παντός ἤχον· καὶ τὰ διὰ τῶν ση-
 μείων δὲ ἄπορα πολλαχῇ γίνεται διὰ τε παχύτητα
 αἵρος, καὶ κονιορτοῦς, καὶ ὕδατα, καὶ νιφετοῦς,
 καὶ ἡλίου ἀνταύγειαν· ἔτι δὲ τόπους ἀνωμάλους,
 καὶ καταδένδρους, καὶ καρπὰς ἔχοντας· ἐνίοτε δὲ

οὐκ ἔστιν εὐπορον πρὸς πᾶσαν χρεῖαν εὐρασθαι ση-
μεῖα, τῶν καιρῶν καινὰ πολλάκις εὐρισκόντων, οἷς
τίς οὐ προσείδεται· οὐ μέντοι ἅμα πάντα συμπε-
σεῖν δύναται· ὥςτε ἀδύλον εἶναι ἢ φωνῆς, ἢ σημείων
τὸ παράγγελμα.

Περὶ πορείων μέλοντες λέγειν τοσοῦτον προερού-
μεν· ὅτι ἢ μὲν ἐν ταῖς πορείαις ἔστιν ὀρθία ἐπαγω-
γὴ ἢ ἐν δεξιᾷ, ἢ ἐν εὐωνύμῳ, καὶ ἢ ἐν μονοπλεύ-
ρῳ, ἢ διπλεύρῳ, ἢ τριπλεύρῳ, ἢ τῷ τετραπλεύρῳ
τάγματι βαδιεῖται· μονοπλεύρῳ μὲν, ὅταν ἓνα φο-
βῇται· διπλεύρῳ δὲ, ὅταν δύο· τριπλεύρῳ δὲ, ὅταν
τρία· τετραπλεύρῳ δὲ, ὅταν πάντοθεν οἱ πολέμιοι
ἐπιθῆσθαι θέλωσι· καὶ διὰ τοῦτο γίνονται αἱ πο-
ρεῖαι ποτὲ μὲν μονοφαλαγγία, ποτὲ δὲ διφαλαγ-
γία, ἢ τριφαλαγγία, ἢ τετραφαλαγγία· καὶ ἐπα-
γωγὴ ὀρθία μὲν ἔστιν, ὅταν τάγμα τάγματι ἐπα-
κολουθῇ· οἷον ξυναγίας προηγουμένης, αἱ λοιπαὶ
ξυναγίαι ἔπονται, ἢ τετραρχίας προπορευομένης, αἱ
λοιπαὶ ἐπακολουθῶσι κατὰ τάγμα· καλεῖται δὲ οὕ-
τως, ὅταν ἐπὶ κέρας πορεύηται πολλαπλάσιον ἔχου-
σα τὰ βάρη τοῦ μήκους· ἔχει δὲ τὸ τάγμα δύο
λόχους ἀπὸ δέκα ἀνδρῶν· πρὸς ταύτην ἀντιτάττε-
ται ὁ κοιλέμβολος· γίνεται δὲ οὕτως· ὅταν ἡ ἀντί-
στομος διφαλαγγία τὰ μὲν ἡγούμενα κέρατα διασῇ-
σῃ, τὰ δὲ ἐπόμενα συνάψῃ, ἐν σχήματι τοῦ Υἱοει-
χοῦ, ὥς διδάσκει ἡμᾶς ἡ καταγραφὴ ἔχουσα τοὺς
μὲν πρώτους διεσῶτας, τοὺς δὲ τελευταίους συνημ-
μένους. Τῆς γὰρ ὀρθίας ἐπαγωγῆς κατὰ τοῦ μέσου
τῶν ἐχθρῶν φερομένης, ἐτοίμως ἔχουσιν οἱ τοῦ κοι-
λεμβόλου διαλύσαντες τὴν ἔνωσιν, κενῶσαι μὲν τὴν
προσβολὴν τῆς πρώτης δυνάμεως, χωρῆσαι δὲ κατὰ
τῶν πλαγίων μερῶν τῆς ὀρθίας ἐπαγωγῆς· οὐ μὲν
ἀλλὰ καὶ ἡ τριφαλαγγία ἀντιτάττεται τῷ κοιλεμ-
βόλῳ· τῆς μὲν μιᾶς φάλαγγος μαχομένης τῷ ἐνὶ κέ-

ρατι· τῆς δὲ δευτέρας, τῷ ἄλλῳ· τῆς δὲ μέσης, καὶ τρίτης ἀναμενούσης τὴν προσβολήν.

Παραγωγή δὲ, ὅταν ἡ φάλαγξ τοὺς ἡγεμόνας, ἦτοι τοὺς λοχαγοὺς, ἢ ἐκ δεξιῶν ἔχη παράγοντας, ὃ καλεῖται δεξιὰ παραγωγή, ἢ ἐξ εὐωνύμων, ὃ λέγεται εὐώνυμος παραγωγή οὐκέτι κατὰ λόχους, ἀλλὰ κατὰ ζυγοὺς ἐπὶ κέρας πορευομένους· ἢ γὰρ ἐν διπλεύρῳ, ἢ τριπλεύρῳ, ἢ καὶ ἐν τετραπλεύρῳ τὰς φάλαγγας ποιησαμένη ἡ στρατιὰ, ὅθεν ἂν καὶ ἐξ ὁπόσων μερῶν τὸ πολέμιον ὑποπτεύηται, βαδιεῖται· ἀμφοτέρωθεν δὲ ἐκπλαγίων τὴν πρώτην προσβολὴν ποιούμεναι, τὸ μὲν μῆκος διπλάσιον ἐποίησαν τοῦ βάθους· δέκα μὲν γὰρ ἔχει τὸ σῶμα, τρεῖς δὲ τὸ βάθος· τοῦτο δὲ τὸ τῆς μάχης ἐστὶ σχῆμα· διὰ τὸ ἐδίξασθαι τὸν στρατιώτην, μὴ μόνον ἐπ' εὐθείας, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐκ πλαγίου μεμελετημένως δέχεσθαι προσβολάς.

Ἀντίστροφος φάλαγξ· λέγεται γὰρ οὕτω, διὰ τὸ δύο σῶματα ἔχειν· σῶμα γὰρ λέγονται οἱ πρῶτοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους πορευόμενοι· ἐπεὶ οὖν ἐν τούτῳ τῷ σχήματι οἱ μὲν μέσοι ἀντίστροφοι εἰσὶν· οἱ δὲ ἐν ταῖς ἀρχαῖς προσβάλλουσι τοῖς πολεμίοις, ὥς τε τοὺς μὲν εἶναι ἐπιστάτας, τοὺς δὲ οὐραγοὺς· διὰ τοῦτο ταύτην ἔσχε τὴν ὀνομασίαν· ἐστὶ δὲ χρησιμοιτάτη πεζοῖς, ὅταν πρὸς πολεμίους μάχωνται πολλὴν τὴν ἰππικὴν παράταξιν ἔχοντας καὶ κατελαύειν δυνάμενους· τάττεται δὲ τὸ τοιοῦτον σχῆμα μάλιστα πρὸς τοὺς περὶ τὸν Ἰσραὴν βαρβάρους· οὗς καὶ ἀμάρτυρους ἔλεγον, ὡς εἰθισμένους μεταβαίνειν ἀπὸ ἄλλων ἵππων εἰς ἄλλους· τὸ δὲ ἀντιπαράταττόμενον ἰππικὸν τάγμα τετράγωνον ἔχον σχῆμα πρὸς τὴν χρεῖαν, ἐμερίσθη εἰς δύο τάξεις ἑτερομήκεις· ἑτερομήκεις δὲ εἰσὶν, αἱ τὸ σῶμα τοῦ βάθους ἔχουσιν διπλάσιον· ἑκάτεραι δὲ αὐτῶν πρὸς τὰς τῶν πεζῶν

διαίρέσεις ἀντιπαρατάσσονται, ἀμφίσομος φάλαγγξ ὁμοία καὶ αὐτὴ τῇ ἀντισόμῳ ἐνυλλαγμένου τοῦ σχήματος, ὥςτε πρὸς τὸ εἶδος τῶν ἰππικῶν ἐπίδρομον ἐδίξεσθαι· ἀρμόζει δὲ καὶ ἐπὶ τούτου τοῦ σχήματος, πάντα τὰ ἐπὶ τῆς προτέρας φάλαγγος εἰρημένα πεζικῆς τε, καὶ ἰππικῆς· διαφέρει δὲ κατὰ τοῦτο τῆς ἀντισόμου, ὅτι ἡ μὲν ἀντίσομος ἐξ ἁκρῶν ἔχει τὰς μάχας· ἡ δὲ ἀμφίσομος ἐκ πλαγίων· καὶ οἱ ἐν ταύτῃ τῇ τάξει, καὶ οἱ ἐν τῇ πρὸ ταύτης τεταγμένοι μεγάλοις δόρασι μάχονται, ὥς Ἀλανοί, καὶ Σαυρομάται· ἔχει δὲ τοὺς ἡμίσεις τῶν ἐν τοῖς λόχοις ὀπλιτῶν ἔμπροσθεν, τοὺς δὲ ἑτέρους ἀπεσπαιμένους εἰς τοῦπίσω, ὥς ἀντινώτους ἀλλήλοις γίνεσθαι· ἐν αὐτῇ δὲ δύο σόματα, ἔμπροσθέν τε ἐν οἷς οἱ Λαχαγοί, καὶ ὀπίσθεν ἐν οἷς οἱ Οὐραγοί· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ εἰς διφάλαγγίαν διαιρουμένη τὸ μὲν ἔμπροσθεν σόμα διὰ τῆς μιᾶς ποιεῖται φάλαγγος, τὸ δὲ ὀπίσθεν διὰ τῆς ἑτέρας.

Ἀμφίσομος διφάλαγγία, ἣτις τοὺς ἡγεμόνας, οὐκέτι ἐκτὸς ἐν παραγωγαῖς, ἀλλ' ἐντὸς ἔχει ἀπ' ἐναντίας ἀλλήλων παρατεταγμένους, τοὺς δὲ Οὐραγοὺς ἐκτὸς, τοὺς μὲν ἐν δεξιᾷ παραγωγῇ, τοὺς δὲ ἐν εὐωνύμῳ, γίνεται δὲ τὸ σχῆμα τοῦτο, ὅταν ἰππικὴ προσβολὴ ἐμβολοειδὴς ᾖ· τοῦ γὰρ ἐμβόλου εἰς ὄξυ λήγοντος, καὶ ἔχοντος ἀκαλουθοῦντας ἐκπλαγίου τοὺς ἡγεμόνας, καὶ διατεμεῖν προθυμουμένους κατὰ τοῦ μετώπου τὴν πεζικὴν τάξιν, προσρῶντες οἱ τῶν πεζῶν ἡγεμόνες ἐν τῷ μέσῳ ἵστανται· ἢ κωλύσαι ὀφείλουντες αὐτῶν τὴν εἰσοδόν, ἢ ποιῆσαι αὐτοὺς ἀπράκτους παρελθεῖν· οἱ μὲν γὰρ ἐν τοῖς ἐμβόλοις ὀρμᾶσιν, ἐπ' ἐλπίδι τοῦ καταγωνίσασθαι τὸ μέσον πλήθος, καὶ τάραχον ἐμποιῆσαι τῷ τάγματι· οἱ δὲ τῶν πεζῶν στρατηγοὶ νοοῦντες τὴν ὀρμὴν τοῦ σχήματος ἐκείνου, τοίχους ἐκατέρωθεν μιμησά-

μενοι, καὶ μικρὸν ἑαυτοὺς διασήσαντες, καὶ συνεύνη-
τες κατὰ τοῦ μέσου κενὴν αὐτοῖς διδούσι τὴν πά-
ροδον· τὸ δὲ τοιοῦτον ἵππικὸν τάγμα παρὰ τοῖς
τακτικοῖς ἔμβολος καλεῖται, ὃ ἔξευρε Φίλιππος ὁ
τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς τοὺς ἀνδρειοτάτους προ-
τάξας, ἵνα δι' αὐτῶν συνειργῶνται καὶ οἱ ἄσθενέ-
στεροι· ὃν τρόπον ἐπὶ τῆς λόγχης ἢ ἐπὶ τοῦ ξίφους
ὁρώμεν, τῷ κατὰ ἄκρα ἐσθρομίνῳ καὶ εὐκόλῳ
τέμνουντι δι' ὀξύτητα συνεισιόντα καὶ τὸν μέσον
ἄργον σίδηρον. ~

Περίστροφος Διφραλαγγία.

Ταύτης αἱ φάλαγγες κατὰ παραγωγὴν ἐπὶ κέ-
ρως πορευόμεναι, ἡ μὲν ἐν δεξιᾷ λοχὴ παραγωγὴν
ἔχει τοὺς ἡγεμόνας, ἡ δὲ ἐν εὐώνυμῳ λοχὴ τοὺς
οὐραγοὺς ἔνδοθεν ἔχουσα· δείκνυσι τὸ σχῆμα τῆς
παρατάξεως τὰς ὁρμὰς τῶν πολεμούντων, ἐπειδὴ
ἡ προσβάλλουσα τάξις πάλαι τετράγωνος οὖσα ἐ-
μέρισεν ἑαυτὴν εἰς δύο λοχὰς κέρατα τό τε δεξιὸν
καὶ τὸ εὐώνυμον, κυκλαῖσαι θέλουσα τὴν ἀνδρῶν
μένην ἐν τετραγώνῳ τάξιν, διὰ τοῦτο οἱ μέλλοντες
κυκλοῦσθαι, εἰς δύο φάλαγγας κινουμένας μετεσχι-
μάτισαν ἑαυτοὺς, καὶ οἱ μὲν αὐτῶν πρὸς τὸ εὐώνυ-
μον ἐβάρησαν κέρας, οἱ δὲ πρὸς τὸ δεξιὸν μετεσφά-
ρηναν· ὅθεν καὶ περίστροφος ἐκλήθη ἀμφοτέρωθεν ἔχου-
σα πρὸς τοὺς πολεμίους εὐμανενευκός. ~

Οὕτω καλεῖται αὕτη, ὅτι λόχου τελείου κινου-
μένου κατ' αὐτῶν, τουτέστιν ἀνδρῶν 16 ὀπισθεν ὁ
μοίως λόχος αὐτῇ ἔπεται, διὸ καὶ ὁμοιόστροφος κέ-
λεται, ὅτι καὶ ἡ ἀκολουθοῦντες αὐτοῖς ἐν ὁμοίῳ
σχήματι ἔπονται, ἀντίκειται δὲ αὕτη τῷ Πλινθίῳ
λέγεται δὲ πλινθίου τάγμα ἰσόπλευρον, καὶ τὸ
σχήματι, καὶ τῷ ἀριθμῷ· σχήματι μὲν, ὅτι παντα-
χόθεν ἴσα ἔχει τὰ διαστήματα· ἀριθμῷ δὲ, ὅτι ὁ
σους ἔχει τὸ μῆκος, τοσούτους καὶ τὸ βάθος, ἐ-
πὶ τῷ τοιοῦτῳ τάγματι ἐκ τῶν τεσσάρων πλευ-

ρῶν ὀπλῖται παρατάττονται, οὔτε τοξότου οὔτε σφενδονίτου τοῖς πλευροῖς συγκάμνοντος· ἔσι δὲ τοῦτο τὸ πλινθίον ἐκ δύο διμοιριῶν· τὸ γὰρ ἡμισυ τοῦ λόχου διμοιρία καλεῖται· ὀφείλοντος γὰρ τοῦ λόχου ἔχειν 16, ὁκτώ ἀνδρας ἔχει ἡ διμοιρία. Ὄταν οὖν αἱ φάλαγγες παραπορευόμεναι ἀλλήλαις, ἢ ἐν δεξιᾷ παραγωγῇ ἔχωσιν ἀμφοτέραι τοὺς ἡγεμόνας, ἢ ἐν εὐωνύμῳ, τότε λέγεται ὁμοίοςμος διφάλαγγια.

Ἦτις κατ' ἐπαγωγὴν παρευομένη, τοῦ μὲν ἡγουμένου τάγματος τοὺς ἡγεμόνας ἔχει ὡς εἰκὸς ἐν δεξιᾷ παραγωγῇ, τοῦ δὲ ἐπομένου, ἐν εὐωνύμῳ· ὡς πορεύεσθαι τὰ συντάγματα τὰ ἐναλλάξ, τὸ μὲν ἔχον ἐνδεατέρῳ μέρει τοὺς ἡγεμόνας, τὸ δὲ ἐν τῷ ἄλλῳ, καὶ ὁμοίως τὰ λοιπὰ. Ἰλῆ.

Ταύτην πρῶτος Ἰλέων εὗρεν ὁ Θεσσαλός· ὤθεν καὶ Ἰλῆ ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ κέκληται, καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ σχῆμα, Θεσσαλοὺς πάντας ἐγύμνασεν, ἔσι δὲ χρήσιμον, ἐπειδὴ καθ' ἑκάστην γωνίαν ἔχει στρατιγόν τεταγμένον, πρῶτον μὲν τὸν Ἰλάρχη, τελευταῖον δὲ τὸν Οὐραγόν, ἐκατέρωθεν δὲ τοὺς πλαγιοφύλακας, ἀντιμάχεται δὲ πρὸς ταύτην, ἢ μνηοειδῆς τὰ κέρατα ἔχουσα προπορευόμενα, καὶ ἐν αὐτοῖς τοὺς ἡγεμόνας τὸ μέσον κοιλαίνουσα, πρὸς τὸ κυκλῶσαι τὴν ἰππικὴν δύναμιν παρασκευασμένην, ὤθεν οἱ ἱππεῖς κατὰ τὸ τῶν Ταραντίνων ἀκροβολισμῶν σχῆμα πόρρωθεν ἀκοντίζουσι, τὴν κυκλικὴν πορείαν αὐτῶν ἀνασέλλοντες. Τάρας γὰρ πόλις τῆς Σικελίας, ἧς ὁ στρατιώτης ἀκροβολιστὴς κέκληται, διὰ τὸ ἐξ ἵππων μικρὰ πέμπειν ἀκόντια, καὶ μετέρχεσθαι συμπληγάδα. Ἑτερομήκης.

Ἦτις ἔχει διπλάσιον τὸ βᾶθος τοῦ μήκους· ἔσι δὲ ἀναγκαῖα κατὰ πλείονας τρόπους· καὶ γὰρ ἀπαιτῆσαι πολεμίους ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ἐν αὐτῇ διὰ τὸ μὴ

κατέχειν πλάτος, καὶ διακόψαι παρατεταγμένω πολερίαν δύναμιν, εὐκόλως δύναται τῇ πυκνώσει καὶ τῇ ῥώμῃ τοῦ κατατάγματος, καὶ διὰ ξενῆς δ' χώρας ἱκανὴ παρελθεῖν ἀνεπαισθήτως· ἀντίκειται δὲ αὐτῇ πεζικὴ δύναμις, ἣ καλεῖται πλαγία φάλαγξ· μηκύνει γὰρ ἑαυτὴν εἰς πλάτος, ἵνα καὶ διακόπτηται, ὀλίγον ἢ τὸ βάθος τὸ διακοπτόμενον καὶ ἢ τῶν ἰππέων τόλμα, μὴ εἰς ὄχλον, ἀλλ' εἰς αἶρα συντόμως ἐκφέρεται· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ πολλὰ πλάσιον ἔχει τὸ βάθος τοῦ μήκους. Ἰλῆ.

Περὶ ταύτης οὐδὲν πλέον ἔστιν εἰπεῖν, ἢ ὅτι συνέχευε μὲν, οὐ ζυγεῖ δέ· τὸ γὰρ χρειᾶδες τοῦ σχήματος προλαβόντες εἰρήκαμεν, ὅτι εὗρε μὲν αὐτὴν Ἰλέων Θεσσαλὸς, ἐπήσκησε δὲ αὐτὴν Γάσων Μυδείας ἀνὴρ· ἀναγκαίᾳ δὲ ἐστὶν ἐκ τῶν τεσσάρων ζυγῶν πεφυλαγμένη ἐκ τοῦ Λοχαγοῦ, ἐκ τοῦ Οὐραγοῦ, καὶ τῶν πλαγίουφυλάκων· τέτακται δὲ Ἰλῆ αὐτὴ ἐξ ἵπποτοξοτῶν, ὡς Ἀρμενίοις, καὶ Παρθυαίοις ἢν ἔθας, ἀντίκειται δὲ αὐτῇ ἢ τῶν πεζῶν ἢ καλεῖται μὲν Ἑπικάμπιος ἐμπροσθία, παρὰ τὸ κάμψιν μιμεῖσθαι τὴν περιαγωγὴν αὐτῆς, ὅρᾳ δὲ πρὸς ἀπάτην τῶν ἵπποτοξοτῶν, ἵνα ἢ ὁραθέντας αὐτοὺς, καὶ κατελάσαντας τοῦ κενώματος μοσολαθῶσιν, ἢ ἵνα τοῖς κέρασι ταραξάντες αὐτοὺς, καὶ καταλύσαντες αὐτῶν τὴν προσβολὴν διὰ τῶν μέσων σημαίων ὄντων ἐπιθέμενοι περιγέωνται· Ὁπισθία.

Καὶ αὕτη μεμηχανῆται πρὸς δόλον· ἀνοίξασα γὰρ τὸ μέσον χώρημα, ὀλίγους μὲν τοὺς ἐν τοῖς κέρασι προπορευομένους δείκνυσσι, τριπλασίονας δὲ ἔχοντες τοὺς ὀπισθεν ἐπομένους, ἵνα ἂν μὲν κατισχύσασιν οἱ ἐπὶ τῶν κεράτων τῆς προσβολῆς, ἀρκέσωσιν αὐτοὶ, εἰ δὲ μὴ, ῥαδίως ἐπιδραμόντες εἰς τὰ παρὰ ἑκάτερα μέρη, ἐνωθῶσι τῷ μείζονι τάγματι· ἢ δὲ πρὸς τὸ εἰρημένον ἀντιπαρασκευαζομένη τάγμα κυρ-

τη μὲν καλεῖται, διὰ τὸ περιφερὲς τῆς τάξεως· μηχανᾶται δὲ αὕτη ὀλίγην ἀποδείξαι τὴν συντεταγμένην ἰδίαν δύναμιν διὰ τοῦ κυρτοῦ σχήματος· τὰ γὰρ σφαιροειδῆ μικρὰ μὲν ἐν τῇ κυκλώσει φαίνεται, ἀπλούμενα δὲ εἰς τὸ διπλάσιον ἐκτείνονται, ὥς ἔστιν ἰδεῖν ἐπὶ τῶν κλύων, οἱ κυκλοτερεῖς εἰσὶν· ὅθεν αὖν ὁρῶνται, τὸ μὲν ἥμισυ φανερόν ἔχουσι, τὸ δὲ ἥμισυ κεκρυμμένον, καλλίστη δὲ παρατάξεσιν αὕτη τῇ τέχνῃ, τὸ δεῖξαι μὲν ἑαυτοὺς τοῖς πολεμίοις ὀλίγους, ἐπενεγκεῖν δὲ διπλασίονας. Τετραγώνος.

Αὕτη τετραγώνος μὲν τῷ σχήματι, ἀλλ' οὐ τῷ ἰσχυρῶ, ἐπὶ δὲ τῶν τετραγώνων οὐ διώριζαι ὁ ἀνισχυρὸς· ἔχει γὰρ καὶ διπλάσιον ποιῆσαι τὸ μῆκος τοῦ βάθους πρὸς τὴν τοῦ στρατιγοῦ χρείαν, ἐχρήσαντο δὲ μάλιστα τῷ σχήματι τούτῳ Πέρσαι, καὶ Σικελοὶ, καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ πλείστοι, καὶ τὴν παρωπίαν εὐχερῇ καταλαβόντες εἶναι, καὶ τὴν χρήσιν βελτίονα, ἀντίκειται δὲ αὕτη φάλαγγξ, ἣ καλεῖται ἔμβολος, καὶ ἔχει πάντα τὰ πλευρὰ ἐξ ὀπλιτῶν τεταγμένα· εἰληπται δὲ τὸ σχῆμα ἐκ τῶν ἱππικῶν ἔμβόλων, ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν ἱππέων εἰς προέχων ἔξαρκεῖ, ἐπὶ τῶν πεζῶν τρεῖς, ὥς οὐκ ὄντος ἐνὸς ἱκανοῦ προσβαλεῖν τοῖς πολεμίοις· οὕτως γοῦν Ἑπαμεινώντας ὁ Θηεαῖος πρὸς Λακεδαιμονίους μαχόμενος ἐν Λεύκτροις πυκνώσας εἰς ἔμβολον τὸ στρατεύμα, κατεκράτησε πλείστης δυνάμεως. Γίνεται δὲ, ὅταν ἡ ἀμφίσομος τῆς πορείας διφάλαγγίαν, τὰ μὲν ἔμπροσθεν κέρατα συνάψῃ, τὰ δὲ ὀπίσθεν διαξήσῃ ἐν σχήματι τοῦ Λ σκουρίου. Πλαίσιον.

Τοῦτο πολλαπλάσιον ἔχει τοῦ βάθους τὸ μῆκος, πλαίσιον δὲ λέγεται, ὅταν ἐκ πάντων τῶν πλευρῶν ὀπλῖται ὧσι, τῶν τοξοτῶν καὶ σφενδονητῶν κατὰ μέσου τεταγμένων· οἱ οὖν πρὸς τὸ τοιοῦτον ἀντιπαραταττόμενοι σχῆμα τὴν πεπλεγμένην ἀντεπά-

γούσι τάξιν, ἵνα τῷ ἀνωμάλῳ ἰδίῳ σχήματι προτρέψωνται τοὺς ἐκ τοῦ πλαισίου κατὰ τῶν προεξέχοντων τῆς πεπλεγμένης τάξεως ὀριεῖσθαι, καὶ διὰ τούτου λύσωσι τὴν πύκνωσιν τῆς τοῦ πλαισίου τάξεως, καὶ προορῶσι δὲ οἱ τῆς πεπλεγμένης λοχαγοὶ, τοὺς ἐξ ἐναντίας ἡγεμόνας, ἵνα ἐάντε πεπικνωμένοι ᾖσι, καὶ αὐτοὶ οὕτως ἀντιμάχωνται, ἐάντε μερίζωσιν ἑαυτοὺς κατὰ τῆς ἰδίας δυνάμεως, προὔπαντήσωσιν αὐτοῖς καὶ αὐτοὶ πρὸς μερισμὸν ὑπηρεπισμένοι.

Πλάγιον λέγεται, ὅταν ἐκ δυοῖν πλευρῶν γέννηται ἡ παράταξις, οὐκ ἐν τετραγώνῳ, ἀλλ' ἐν ἑτερομήκει σχήματι.

Ὅπλιται μὲν οὖν εἰσὶν, οἱ διὰ θωράκων, καὶ κρανῶν, καὶ περικνημίδων περιπεφραγμένοι, ἐπιφερόμενοι δὲ καὶ ἀσπίδας εὐμεγέθεις σπιθαμῶν ζ', ἢ θυρεοὺς ἐπιμήκεις, καὶ δόρατα ὥσει πηχῶν ια, πελτασσαι δὲ, οἱ εὐλαφροτέραν τούτων ἔχοντες ὅπλισιν, οἱ ἀντὶ θωράκων λωρίκια, ἢ ἐπιλωρίκια, πολλάκις δὲ καὶ κασσίδας περιβεβλημένοι· διὸ καὶ οἱ πλείους μετὰ τῶν ψιλῶν πεζῶν τούτους ἔταξαν· ψιλοὶ δὲ οἱ μὴδὲν τοιαύτης ὀπλίσεως ἐπιφερόμενοι, ἀλλ' ἡ μόνον τοῖς μακρόθεν πεμπομένοις ἐκηκόλοις χρώμενοι ὅπλοις, οἱ μὲν τόξοις, οἱ δὲ ἀκοντίοις, οἱ δὲ σφενδόναις.

Ὑπερφαλάγγισις.

Ὑπερφαλάγγισις μὲν ἐστίν, ὅταν ἐξ ἑκατέρων τῶν κεράτων τῆς φάλαγγος ὑπερέχωσι τῶν πολεμίων.

Ὑπερκέρασις.

Ὑπερκέρασις δὲ ἐστίν, ὅταν καθ' ἐν κέρασιν ὑπερέχομεν τῶν πολεμίων, ὥστε ὁ μὲν ὑπερφαλαγγῶν καὶ ὑπερκεράσει, ὁ δὲ ὑπερκερῶν, οὐχ' ὑπερφαλαγγήσει· δυνατός γάρ ἐστιν καὶ εὐλάσσονα δύνάμιν ἔχοντα ὑπερκεράσαι τοὺς πολεμίους· λεπτισμὸς δὲ

ίςιν, ὅταν τὸ βάθος τῆς φάλαγγος συναιρῇται, καὶ ἀντὶ 16 ἀνδρῶν, ἐλάσσονες γίνωνται.

Ἡ δὲ τῶν σκευοφόρων ἀγωγή ἀναγκαιοτάτη ἐν τοῖς μάλισα, καὶ ἡγεμόνος δεομένη τυγχάνει. Τρόποι δὲ εἰσὶ τῆς τῶν σκευοφόρων ἀγωγῆς πέντε· ἢ γὰρ αὐτὰ προάγειν δεῖ τῶν δυνάμεων, ἢ ἐπακολουθεῖν, ἢ ἐκατέρωθεν, ἢ τὸ πέμπτον ὑπὸ τῶν δυνάμεων περιέχεσθαι· πρὸ μὲν τῆς φάλαγγος, εἴαν ἐς πολέμιαν ἐμβάλης, παρὰ δὲ τὴν φάλαγγα, εἴαν τὰ πλάγια φοβούμενος πορεύῃ, ἐν δὲ τῇ φάλαγγι, εἴαν κοῖλον τὸ τάγμα τυγχάνει ἄγων. (*) Τελευταῖον δὲ παράγγελμα τῆς ἐξοπλισίας ἀποδοῦναι, ὀλίγον προειπόντας, πρῶτον μὲν, ὅτι δεῖ ταῦτα σύντομα εἶναι· εἶτα μὴ ἔχοντα ἀμφιβολίαν· κατὰ τάχος γὰρ ὑπακούοντες, φυλάσσεσθαι αὐτὰς ἀμφιβολίας ὀφείλουσιν, ἵνα μὴ οἱ μὲν τόδε τί ποιῶσιν, οἱ δὲ τοῦτο πρὸ ἐναντίον, οἷον εἴαν λέγω κλῖνον, δύνανται τοῦ ὀνόματος τούτου ἀκούσαντες οἱ μὲν ἐπὶ δόρυ, οἱ δὲ ἐπ' ἀσπίδα κλῖναι, καὶ ταραχὴν οὐκ ὀλίγην τὸ πρᾶγμα παρέξει· ἐπεὶ οὖν γένους τάξιν ἔχει τὸ εἰπεῖν κλῖνον, ἐκέλευσα δὲ ἐπὶ δόρυ ἢ ἀσπίδα, δεήσει ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν, κλῖνον ἐπὶ δόρυ, εἰπεῖν ἐπὶ δόρυ κλῖνον, τουτέστι προτάξαι τὸ εἶδος, καὶ ἐπιφέρειν τὸ γένος· ὁμοῦ γὰρ πάντες τὸ αὐτὸ ποιήσουσι· καὶ ὁμοίως μεταβάλλου, ἢ ἐξέλισσε· πάλιν γὰρ ταῦτα γένους τάξιν ἔχει, διὰ τὰ εἶδη προτάξομεν, οἷον ἐπὶ δόρυ μεταβάλλου, ἢ ἐπ' ἀσπίδα μεταβάλλου· ὡς περ οὕτω παραγγελοῦμεν, τὸν Λάκωνα ἐξελίσσειν, τὸν Μακεδόνα ἐξελίσσειν· τὸν Χορεῖον· εἴαν δὲ εἴπῃς ἐξέλισσε τὸν Μακεδόνα, ἢ ἐξέλισσε τὸν

(*) Τοῦναντίον δὲ τούτων ἂν εἴη συμφέρον· ὅρα Ἀ. ρ. ἰανὸν μβ'.

Λάκωνα, συμβήσεται, εἴαν προτάξῃς τὸν ἐξεληγμένον,
ἄλλο καὶ ἄλλο τὸ εἶδος ποιήσῃς τοῦ ἐξεληγμένου·
τούτου δὲ χάριν φυλακτέον τὰς εἰρημένας ἀμφιπό-
λιας, καὶ τὰ εἶδη προτάσσειν τῶν γενῶν· δεῖ δὲ
πρὸ πάντων παραγγέλλειν σιωπὴν, προσέχειν κε-
λεύσαντα τῷ παραγγελουμένῳ, ὅπερ καὶ Ὀμηρος
ἐν τοῖς μάλιστα ἐσημειώσατο.

„Ἡγεμόνες δὲ μάλιστα δαήμονες ἐσιχόωντο.

„Νωλεμέως πόλεμόνδε, κέλευε δ' εἴσιν ἕκαστος.

„Ἡγεμόνων, οἱ δ' ἄλλοι ἀκὴν ἔχον, οὐδέκε φαιῖς,

„Τόσσον λαὸν ἔπεσθαι ἔχοντ' ἐν σήθεσιν αὐδὴν.

„Σιγῇ δειδιότες σημάντορος ἀνδρὸς ἐνιπὴν.

„Οἱ δ' ἄρ' ἴσαν σιγῇ μένεα πνείοντες ἀχαιοί.

„Εὐθυμῷ μεμαῶτες ἀλεξέμεν ἀλλήλοισι.

Τῶν δὲ Βαρβάρων τὴν ἀκοσμίαν, ὀρνισιν ἀπεικά-
ζεν εἰπών.

„Τῶν δ' ὥς ὀρνίθων πετεινῶν ἔθνεα πολλὰ,

„Χηνῶν ἢ γεράων ἢ κύκνων δουλιχοδείρων,

„Αἴσιον ἐν λειμῶνι καυερίου ἀμφὶ ῥέεθρα,

„Εὐδα καὶ ἐνδα ποτῶνται ἀγαλλόμεναι πτερυγέσσι

„Κλαγγηδὸν προκαδιζόντων, σμαραγεῖ δὲ τε λειμῶν,

„Ὡς Τρώων ἀλαλητὸς ἀνὰ κρατὸν εὐρὺν ὁρώρει·

οὐ γὰρ πάντων ἦεν ὁμὸς ἔρως, οὐ δ' ἴα γῆρις
καὶ ἐν ἄλλοις,

„Αὐτὰρ ἐπεὶ κόσμηθεν ἡ μὲν ἡγεμόνεσσιν ἕκαστοι,

„Τρῶες μὲν κλαγγῇ τ' ἐνοπῇ τ' ἔσαν ὀρνίθες ὥς·

„Οἱ δ' ἄρ' ἴσαν σιγῇ μένεα πλείοντες Ἀχαιοί,

„Εὐθυμῷ μεμαῶτες ἀλεξέμεν ἀλλήλοισιν·

Ἄγε εἰς τὰ ὄπλα, παράσῃτε παρὰ τὰ ὄπλα, ὁ σκευο-
φόρος ἀποχωρεῖται τῆς φάλαγγος, εἴτα καὶ προσεχέτω
τῷ παρηγελμένῳ, ὑπόλαβε, ἀνάλαβε, διάσῃθι, ἀνω
τὸ δόρυ, σοίχει, ζύγει, παρόρα ἐπὶ τὸν ἡγαύμενον
τὸν ἴδιον λόχον ὁ ἀρχηγὸς ἀπευθυνέτω, συντείρει
τὰ ἐξ ἀρχῆς διαστήματα, ἐπὶ δόρυ κλῖνον, πρόστα-

γε, ἔχου οὕτως, εἰς ὀρθὸν ἀπόδος, ἐπ' ἀσπίδα κλῖ-
νον, πρόσαγε, ἔχου οὕτως, ἐπὶ δόρυ μεταβάλλου,
πρόσαγε, ἔχου οὕτως, τὸ βάθος διπλασίαζε, ἀπο-
κατάσῃσον, τὸν Λάκωνα ἐξέλισσε, ἀποκάσῃσον,
τὸν Μακεδόνα ἐξέλισσε, ἀποκατάσῃσον, τὸν Χο-
ρεΐον ἐξέλισσε, ἀποκατάσῃσον, ἐπὶ δόρυ ἐπίσρεφε,
ἀποκατάσῃσον, ἐπὶ δόρυ περίσπα, ἀποκατάσῃσον·
αὐταὶ σοι περὶ τοῦ τακτικοῦ ἀφηγήσεις ἐλέχθησαν,
σωτηρίαν τοῖς χρωμένοις αὐταῖς πορίζουσαι, καὶ τοῖς
ναντίοις ἤτταν ἐπείγουσαι.

Τέλος.

ΜΑΧΗ ΕΝ ΤΩ ΓΡΑΝΙΚΩ ΠΟΤΑΜΩ ΚΑΙ ΔΙΑΒΑΣΙΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

Αλέξανδρος διαβάς τὸν Ἑλλήσποντον προχωρεῖ πρὸς τὸν Γρανικὸν ποταμὸν, ἔχων παρατεταγμένον πᾶσαν τὴν στρατιάν, διπλὴν μὲν τὴν φάλαγγα τῶν πεζῶν, ἐκ δὲ τῶν πλαγίων τὰ ἵππικόν ἐκατέρωθεν· τὰ δὲ σκευοφόρα κατόπιν ἀκολουθοῦντα· ἔμπροσθεν δὲ πρὸ πάντων ἔσειλε μετὰ τοῦ Ἡγήλόχου προκατασκόπους τοὺς σαρισσοφόρους ἱππέας, καὶ ἐκ τῶν πεζῶν πεντακοσίους ψιλοῦς. Πλησιάζας δὲ πρὸς τὸν Γρανικὸν, βλέπει τινας ἐκ τῶν κατασκόπων τρέχοντας πρὸς αὐτὸν καὶ λέγοντας, ὅτι οἱ Πέρσαι ἴσαντα ὡς εἰς μάχην εἰς τὴν ἀντιπέραν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ παρατεταγμένοι. Ἐνταῦθα δὲ ὁ Ἀλέξανδρος βουλόμενος νὰ φέρῃ τοὺς πολεμίους εἰς ἔκπληξιν, καὶ νὰ ἐνσπείρῃ τὸν φόβον εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ πολέμου, παρατάττει τὸ σράτευμα ὡς εἰς μάχην, καὶ θέλει νὰ διαβῇ οὗτοις ἀπὸ πρώτης ἐφ' ἑαυτοῦ τὸν ποταμὸν πρὸς αὐτούς. Ὁ δὲ Παρμενίων ὑποδειλιάσας πρὸς τὴν τόλμην τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ νομίσας τὴν αὐτοσχέδιον ταύτην ὁρμὴν ἐπικίνδυνον ἔρχεται πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ λέγει οὕτω.

„Εἰς ἐμέ, ὦ βασιλεῦ, φαίνεται καλὸν νὰ στρατοπεδεύσωμεν πρὸς τὸ παρὸν ἐνταῦθα πρὸς τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ· καθότι σοχάζομαι, ὅτι οἱ πέρσες, ἔχοντες τὸ πεζικὸν ὀλιγώτερον, δὲν θά

„λουσι τολμήσῃ νὰ παραμείνωσι καὶ τὴν νύκτα πλη-
„σίον τοῦ ποταμοῦ, καὶ οὕτως τὸ πρῶτ' ἐθέλομεν ἔχη
„εὐκολίαν νὰ διαβῶμεν αὐτὸν, πρὶν νὰ κατα-
„ταχθῶσιν ἐκεῖνοι εἰς τάξιν· νῦν δὲ φαίνεται, ὅτι
„ἔχει κίνδυνον ἡ διάβασις· καὶ ὅτι δὲν εἶναι δυνα-
„τὸν νὰ διέλθῃ ἡ στρατιὰ τὸν ποταμὸν κατὰ μέτω-
„πον, καὶ διὰ τὸ βάθος αὐτοῦ πολλαχῇ, καὶ διὰ τὸ
„ὕψος καὶ ἀπόκριμον ἅμα τῆς ὄχθης ἀντικρυς· τὸ
„νὰ διαβῶμεν δὲ πάλιν κατὰ κέρας, καὶ ὃ μέρος
„αἱ ὄχθαι φαίνονται χαμηλότεραι, ἐθέλομεν ἀπαν-
„τήσῃ αὐτόθεν ὅλην τὴν φάλαγγα τῶν πολεμίων
„ἵππεων ἐμποδίζοντας ἡμῶν τὴν ἔκθεσιν· καὶ οὕτως
„τυχόν το πρῶτον σφάλμα θέλει φανῇ καὶ κατὰ
„τὸ παρὸν βλαβερόν, καὶ κατὰ τὸ μέλλον ὁμοίως
„εἰς ὅλον τοῦ πολέμου τὴν δόξαν.

„Ὁ Ἀλέξανδρος ὁμῶς ἀπεκρίθη οὕτως πρὸς ταῦτα·
„γινώσκω μὲν ταῦτα, ὡς Παρμενίων, ἀλλ' αἰσχύνο-
„μαι νὰ ἐμποδισθῶ ἀπὸ τοῦτο τὸ ῥεῦμα, ἀφ' οὗ
„διεπέρασα τὸν Ἑλλήσποντον εὐκολώτατα· καὶ ὅτι
„σοχάζομαι τοῦτο ἀνάξιον καὶ τῆς δόξης τῶν Μα-
„κεδόνων, καὶ τῆς ἐμῆς εἰς τοὺς πολέμους ἡξυτή-
„τος· καὶ μάλιστα οἱ πολέμιοι, ἂν δὲν δοκιμάσωσι
„ἄξιον τί ἐκ τοῦ εὐθέως κατὰ τὴν ἐν αὐτοῖς ἐγκεί-
„μενον φόβον, ἐθέλουσι λάβῃ θάρρος κατὰ τῶν Μα-
„κεδόνων·“ ταῦτα δὲ εἰπὼν πρὸς τὸν Παρμενίωνα,
„ἔσειλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἀριστερὰν πτέρωγα· αὐτὸς δὲ
„ἐπέρασε πρὸς τὸ δεξιὸν, ἔχων τὴν πᾶσαν στρατιάν
„τεταγμένην τοιοῦτοτρόπως.

Εἰς μὲν τὸ κέντρον ἔταξε τὴν φάλαγγα τῶν πε-
ζῶν εἰς πέντε ἢ ἕξ στρατηγίας διηρημένην εἰς δεκαεῖς
ὀπλίτας τὸ βάθος (8, 9, 10, 11, 12, 13.) πρὸς δὲ
τὸ δεξιὸν τούτων ἔταξε τοὺς Ὑπασπιστὰς (7)· μετὰ
τούτους δὲ ἔταξε τὴν Ἴλιον τοῦ Σωκράτους ὡς προτι-
μωμένην εἰς τὴν μάχην κατὰ κλῆρον τὴν ἡμέραν ἐ-

κείνην (6)* καὶ μετὰ ταύτην τοὺς σαρισσοφόρους ἰππέας (5)* καὶ μετὰ τούτους, τοὺς Παίονας (4)* μετὰ δὲ ταῦτα ἔταξε τοὺς ἐλαφροτέρους ἰππεῖς εἰς ὀκτῶ Ἰλας, οἵτινες ἑταῖροι τοῦ βασιλέως πρὸς τιμὴν αὐτῶν ὠνομάζοντο (1)* ὅπισθεν δὲ τῶν ὀκτῶ τούτων Ἰλῶν τῶν ἑταίρων ἐπέταξε δύο σώματα πεζικὰ τῶν ψιλῶν, συνημμένα ἐκ τῶν Ἀγριάνων καὶ τῶν τοξοτῶν (2, 3)* καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ. Εἰς δὲ τὸ ἀρισερὸν αὐθις ἔταξε τὸ ἰππικὸν τῶν Θετταλῶν εἰς τρία τάγματα (16)* ἔπειτα τοὺς συμμάχους καὶ τούτους ὁμοίως ἰππέας (15)* καὶ μετὰ τούτους τοὺς Θρᾷκας ὡσαύτως (14)* καὶ αὕτη μὲν ἦτορ ἡ παράταξις τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Οἱ δὲ Πέρσαι ἐξ ἐναντίας, ἔχοντες εἴκοσι χιλιάδας ἰππεῖς, καὶ ἄλλους τόσους σχεδὸν πεζοὺς Ἕλληνας μισθοφόρους, τὸ μὲν ἰππικὸν πᾶν παρέταξαν παρατείναντες αὐτὸ κατὰ πᾶσαν τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ (17)* τοὺς δὲ δυσμυρίους Ἕλληνας ἔταξαν ὅπισθεν τῶν ἰππέων ὀλίγον ἀπέχοντας (18).

Εὐταῦθα ἀμρότερον τὰ στρατεύματα ἴσαντο ἐκατέρωθεν ἡσυχάζοντες μέχρι τινὸς εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, ἀμφιδάλλοντες πρὸς τὸ μέλλον* ἔπειτα δὲ ἀναπιδῆσας ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὸν ἵππον, ἔδωκεν εὐθὺς τῆς ὁρμῆς τὸ σημεῖον* καὶ εὐθὺς ἐκινήθη εἰς τοῦμπροσθεν ὅλη ἡ στρατιὰ ἀλλαλάζουσα καὶ σαλπίζουσα* ἐξ ὧν πρῶτος ὁ Πτολεμαῖος ἐμβαίνει λαβὼς εἰς τὸν ποταμὸν κατὰ πρόσαξιν Ἀλεξάνδρου, ἔχων ἔμπροσθεν πάντων τὴν Ἴλιν τοῦ Σωκράτους (6)* καὶ τὰς ἄλλας δύο τάξεις ἀκολουθοῦσας (5, 4)* τοῦτον δὲ ἡκολουθοῦν ἐκ τῶν πεζῶν οἱ ὑπασπισταί (7)* καὶ μετὰ τούτους τὸ ἡμισυ τῆς φάλαγγος τῶν ὀπλιτῶν αἱ τρεῖς στρατηγίαι (8, 9, 10)* ὁ δὲ Πτολεμαῖος σπεύδων νὰ κάμῃ ἐκβασιν εἰς τὴν ἀντικρὺ ὄχθην, ἐβάλλετο ἰσχυρῶς ἄνωθεν ἐκ τῆς ὄχθης ὑπὸ

τῶν Περσικῶν ἀκοντίων· οἱ τινες μέρος μὲν βίπτοντες ἀκόντια ἀνωθεν ἐκ τόπου ἐπιτηδεύου, μέρος δὲ καὶ καταβάντες μέχρι τοῦ βεύματος, ὑπερτεροῦσαν παραπολὺ ἐν τῷ ἔργῳ, καὶ ἐξωθοῦσαν ἀνδρείως τοὺς Μακεδόνας· ἐν τούτῳ δὲ κακοπαθούντων τῶν περὶ Πτολεμαίου, ἐμβὰς ἤδη καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἀνωτέρω μετὰ τῶν ἐταίρων εἰς τὸν ποταμὸν (1, 2, 3), ἔφθασεν εἰς βοήθειαν τῶν κακοπαθούντων ἤδη, καὶ νικωμένων· καὶ ἐμβάλλει πρῶτος εἰς τοὺς Πέρτας ὅπου ἦσαν οἱ ἰσχυρότατοι αὐτῶν μάρισα, καὶ οἱ ἠγχεμένοι· καὶ ἐνταῦθα γίνεται ἵππομαχία ἰσχυρά· καὶ ἐν τούτῳ διέβαινον αἱ τάξεις τῶν Μακεδόνων ἀσφαλέσμερον ἤδη· οἱ δὲ φίλοι ὀπισθεν ἀκολουθοῦντες ἐβοήθουν τοὺς Μακεδόνας παραπολὺ, (2, 3), βίπτοντες ἀδιάκοπα βέλη κατὰ τῶν Περσῶν, καὶ ἐξωθοῦντες αὐτοὺς ἐντεῦθεν ἀπὸ τῆς ὄχθης· καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τῆς δεξιᾶς ἐγίνοντο πτέρυγος.

Ἐκ δὲ τοῦ Εὐωνύμου αὖτις διαβὰς τὸν ποταμὸν καὶ ὁ Παρμενίων, ἔχων τὸ ἱππικὸν τῶν Θεσσαλῶν (16)· καὶ μετὰ τούτους, τὸ τῶν συμμάχων (15)· καὶ τὸ τῶν Θρακῶν (14)· εὗρε τὴν ἰδίαν καὶ αὐτὸς δυσκολίαν εἰς τὴν ἑκδασιν ἔξω· ἐν δὲ τῷ μεταξύ τῆς εἰς διαφόρους τόπους ἵππομαχίας, ἡ πεζικὴ φάλαγξ τῶν Μακεδόνων προσπαθοῦσε νὰ παραταχθῇ ὡς εἰς μάχην καὶ κατὰ μέτωπον, τρεῖς μὲν στρατηγίαι (11, 12, 13) προχωρήσασαι ἐκ τοῦ πλαγίου τοῦ περὶ τὸν Παρμενίωνα ἱππικοῦ· τρεῖς δὲ πάλιν κατὰ τὰ ἴχνη τῶν Ὑπασπιστῶν ἐν τῷ δεξιῷ (8, 9, 10)· ἐντεῦθεν δὲ ἐκταθέντων καὶ διαχωρισθέντων ἤδη τῶν κεράτων, ἐκτείνοντο ἤδη αἱ τάξεις πρὸς τὸ κέντρον διὰ νὰ ἐνωθῶσι κατὰ τὴν ἀντικρυς ὄχθην· καὶ οὕτω κατασθεῖσα αὖτις ἡ φάλαγξ περὶ τὴν ὄχθην, καὶ προβαλοῦσα τὰ μακρὰ δόρατα πρὸς τοὺς πολεμίους, εὐκόλυνον τῶν ἄλλων τὴν ἑκδασιν, ὥς

ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀποκατέστη ἡ φάλαγξ ἀντικρὺς εἰς τὴν ὄχθην· καὶ ἀρχομένης ἤδη τῆς μάχης, ἐμήνυσεν εὐθὺς καὶ τὴν νίκην· καθότι, ἀφ' οὗ ἐτράπη τὸ μέσον τοῦ Περσικοῦ ἱππικοῦ εἰς φυγὴν, διαβράγχισαν εὐθὺς καὶ τὰ κέρατα ἐκατέρωθεν, ἀποσωζόμενοι, ὅπου ἐδύνατο ἕκαστος· ἔμειναν δὲ αὐτόθι μόνοι οἱ ἐπιταχθέντες Ἕλληνες μισθοφόροι (18)· οἵτινες δὲν ἔλαβον παντελῶς ἔργον ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐπιστρέψας τὴν φάλαγγα κατὰ τούτων τῶν μισθοφόρων, καὶ κυκλώσας αὐτοὺς μὲ τὸ ἱππικὸν πανταχόθεν, κατέκοψε πάντας, πλὴν δύο χιλιάδων· οἵτινες ἐλήφθησαν ζῶντες· μὲ ὅλον ὅτι ἄλλοι συγγραφεῖς λέγουσιν, ὅτι παρεδόθησαν ὅλοι.

Ἐφρονεύθησαν δὲ ἐκ μὲν τῶν ἱππέων Περσῶν ἕως χίλιοι μόνοι· καθότι ὀλίγον τι κατεδίωξεν αὐτοὺς ὁ Ἀλέξανδρος, βιαζόμενος νὰ ἐπιφέρῃ τὴν μάχην πρὸς τοὺς μισθοφόρους· ἐκ δὲ τῶν Μακεδόνων ἐφρονεύθησαν εἰκοσιπέντε μὲν ἐκ τῶν ἑταίρων τοῦ Ἀλεξάνδρου· τῶν ὁποίων καὶ ἀνέστησεν εἰκόνας χαλκᾶς· ἐξήκοντα δὲ ἐκ τῶν ἄλλων ἱππέων· καὶ τριάκοντα πεζοὶ ἐκ τῆς φάλαγγος· τοὺς ὁποίους τὴν δευτέραν ἡμέραν ἔθαψε πάντας μετὰ τῶν ὅπλων καὶ τῆς ἄλλης σολῆς· τοὺς δὲ γονεῖς αὐτῶν καὶ τοὺς παῖδας ἀφῆκεν ἐλευθέρους ἀπὸ πάσης συνεισφορᾶς καὶ λειτουργίας ἐν τῇ πατρίδι· ἐφρόντισε δὲ εὐθὺς καὶ διὰ τοὺς τετρωμένους, παρατηρήσας αὐτῶν τὰς πλagaς, καὶ ἐρωτῶν πάντας τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐπληρώθησαν, καὶ ποῖαν ἀνδραγαδίαν δεικνύμενοι, καὶ ἄλλα τοιαῦτα· τὰ ὅποια ὡς ἐρεδίζοντα τῶν στρατιωτῶν τὸ φιλότιμον, ἀνακουφίζουσι τοὺς πόνους αὐτῶν· καὶ αὕτη μὲν ἡ ἑκβασίς τῆς περιβολῆς τοῦ ποταμοῦ παρ' Ἀλεξάνδρου ἐγένετο.

ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΚΑΙ ΑΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΔΙΚΑΡΝΑΣΣΟΥ.

Ἀλέξανδρος μαθὼν ἐν Μιλήτῳ, ὅτι πολὺ τῶν βαρ-
 βάρων καταφυγόντες εἰς τὴν Ἀλικαρνασσὸν, ὀχυρώ-
 νται αὐτόθι, ἦλθε καὶ ἐσρατοπέδευσε πέντε σά-
 α μακρὰν ἀπ' αὐτῆς μὲ γνώμην νὰ κάμῃ τὴν πο-
 ρρκίαν αὐτῆς πολυχρόνιον· καθότι καὶ ἡ πόλις ἦ-
 ἐκ φύσεως δυνατὴ ἐκ τῆς τοποθεσίας, καὶ ὁ φυ-
 ττων αὐτὴν Μέρμων ἐφαίνετο ἐπιτηδειότατος καὶ
 ιώτατος ἀπὸ ὅλους τοὺς σατράπας τοῦ Δαρείου·
 ὅποیان μάλισμα, ἀφ' οὗ ἔλαβε τὴν ἐξουσίαν τῆς
 κρᾶς Ἀσίας παρὰ τοῦ Δαρείου ἐν τῷ πολέμῳ τού-
 καὶ ὅλου τοῦ ναυτικοῦ, εἶχε τὴν ὀχυρώσιν ἀσφα-
 ῶς πανταχόθεν, ἀπεφασσμένος νὰ πολεμήσῃ ἐκ ταύ-
 ὑπὲρ τοῦ Δαρείου πιςῶς ἐναντίον τοῦ Ἀλεξάν-
 ου, ἔχων ἅμα καὶ ἐκ τοῦ λιμένος οὐκ ὀλίγην βοή-
 ιαν ἐκ τοῦ ναυτικοῦ, καὶ ἄλλον ἄξιον τινὰ συμ-
 ηθὸν τὸν Εἰφιάλτην.

Ἡ δὲ πολιορκία διήρκησεν εἰς πολυκαιρίαν· καθό-
 δὲν ἔμεινε τέχνη καὶ μηχανὴ σρατιωτικὴ, τὴν ὅ-
 ιαν νὰ μὴν ἐνήργησαν οἵ τε πολιορκοῦντες, καὶ οἱ
 ιορκούμενοι εἰς τὴν βοηθειάντων ἐκάτεροι· μήτε
 δρεία καὶ γενναιότης, τὴν ὅποیان νὰ μὴν ἔδειξαν
 ἑρ' ἑαυτῶν ἐκατέρωθεν· καὶ πρῶτον μὲν πλησιά-
 ντος ἤδη τοῦ Ἀλεξάνδρου κατὰ τὰς πύλας τῆς
 λείας πρὸς τὰ Μύλασσα, ἐξορμῶσιν οἱ ἐκ τῆς πό-
 ως, καὶ συγκροτεῖται ἀκροβολισμὸς πρὸς ἀλλή-
 Τόμ. Ζ.

λους· ἀλλ' οἱ Μακεδόνες ἀνθορμήσαντες ἐκ τοῦ ἐναντίου γενναίως, κατέκλεισαν αὖθις αὐτοὺς εἰς τὴν πόλιν.

Μεθ' ἡμέρας δὲ αὖθις τιμὰς λαβὼν ὁ Ἀλέξανδρος τὴν τάξιν τοῦ Ἀμύντου, τοῦ Περδίκκα, καὶ τοῦ Μελεάγρου· καὶ πρὸς τούτοις τοὺς τοξότας καὶ τοὺς Ἀγρίανας, περιῆλθε τὴν πόλιν ὡς πρὸς τὴν Μύνδον, μὲν γυνώμην καὶ τὰ τεῖχη νὰ κατασκοπήσῃ, καὶ τὴν Μύνδον νὰ κυριεύσῃ, ἂν δυνηθῇ, ἐξ ἐφόδου, ἔχων πρὸς τοῦτο καὶ ὑπόσχεσιν τινα ἀπὸ τινος τῶν ἐνοικούντων· ἀλλ' ἔλθων αὐτόθι διὰ νυκτὸς, δὲν εὗρε τοὺς ὑποσχεθέντας προδύμους εἰς τῆς πόλεως τὴν παράδοσιν κατὰ τὰς συμφωνίας· ὅθεν μὴ ἔχων οὔτε κλίμακας, οὔτε μηχανὰς μεθ' ἑαυτοῦ, ἐπρόσβαλε νὰ ὑπορυξῶσι τὰ τεῖχη· καὶ τούτου γενομένου, ἐκρήμνισαν ἓνα πύργον οἱ Μακεδόνες· ἀλλ' οἱ Μύνδιοι ἀπομαχόμενοι ἔνδοθεν σαθερῶς, ἐλθόντες δὲ ἅμα καὶ ἐκ τῆς Ἀλικαρνασσοῦ κατὰ θάλασσαν, ἐξέκρουσαν ἐκείθεν τοὺς Μακεδόνας.

Εὐτεῦθεν λοιπὸν ἀποτυχὼν τοῦ σκοποῦ ὁ Ἀλέξανδρος, ἐπανερχεται αὖθις εἰς τὴν Ἀλικαρνασσὸν νὰ τὴν πολιορκήσῃ· καὶ πρῶτον μὲν προσάξει νὰ ἀναχωσῶσι τὴν τάφρον· τὴν ὁποίαν εἶχον περὶ τὴν πόλιν οἱ Ἀλικαρνασσεῖς, βάθος μὲν εἰς πεντεκαίδεκα πήχεις, πλάτος δὲ εἰς τριάκοντα· διὰ νὰ κινήσῃ εὐκόλως τὰς μηχανὰς πρὸς τὸ τεῖχος, ἐξ ὧν ἐμελλε νὰ ἐξώσῃ καὶ τοὺς πολεμίους ἀπὸ τούτων πύργους μὲ ἀκροβολισμόν· ἀναχωσθήσης δὲ τῆς τάφρου, καὶ τῶν μηχανῶν ἤδη πρὸς τὸ τεῖχος προσφερομένων, ἐθορμήσαντες ἔνδοθεν διὰ νυκτὸς οἱ Ἀλικαρνασσεῖς μὲ σκοπὸν νὰ κατακαύσωσι τὰς μηχανὰς καὶ τοὺς πύργους, εὗρήκαν μεγάλην ἀντίστασιν ὑπὸ τῶν Μακεδόνων τῶν φυλαττόντων ἑνταῦθα, καὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι συνέδραμον εἰς βοήθειαν, καὶ οὐ-

τω κατεκλείσθησαν αὐθις ἐντὸς τῶν τειχῶν· ἐφρονεύθησαν δὲ ἐνταῦθα ἑκατὸν μὲν καὶ ἑβδομήκοντα ἐκ τῶν Ἀλικαρνασσεῶν· ἑκκαίδεκα δὲ ἐκ τῶν Μακεδόνων, καὶ τριακόσιοι μάλιστα ἐπληρώθησαν.

Μετὰ δὲ ὀλίγας ἡμέρας δύο ὀπλῖται ἀπὸ τὴν τάξιν τοῦ Περδίκκου σύσκηνοι καὶ συμπόται, ἐλθόντες εἰς φιλονεικίαν περὶ ἀρετῆς, τὰ ἑαυτοῦ ἑκάτερος ὑψώνοντες προτερήματα, κινηθέντες μάλιστα κατὰ τι καὶ ἐκ τοῦ οἴνου, καὶ ἐντεῦθεν ὀπλισθέντες, προσέβαλον εἰς τὸ τεῖχος τῶν ἐναντίων, φιλοτιμούμενοι ἑκάτερος νὰ ὑπερβῇ τὸν ἕτερον εἰς τὴν ἀνδραγαθίαν· τοὺς ὁποίους ἰδόντες τινὲς ἔσωθεν ἐκ τῆς πόλεως δύο ὄντας, καὶ ἀπουενοημένως πλησιάζοντας εἰς τὸ τεῖχος, ἐξώρμησαν κατ' αὐτῶν· ἐξ ὧν ἐκεῖνοι ἄλλους μὲν ἐφόνευσαν, ἄλλους δὲ ἐπλήγωσαν· ἔπειτα δὲ ἐλαττούμενοι τέλος πάντων καὶ κατὰ τὴν θέσιν τοῦ τόπου, ἐνέδωκαν εἰς τὴν πληθύν αὐτῶν· ἀλλ' εὐθὺς πληθυνθέντες ἑκατέρωθεν αὐθις, οἱ μὲν Μακεδόνες ἐκ τῆς Περδίκκου τάξεως, οἱ δὲ ἐναντίοι ἐκ τῶν πολιορκουμένων, ἤλθον εἰς χεῖρας, καὶ συγκροτοῦσι μάχην ἰσχυράν πρὸς τὸ τεῖχος· καὶ τέλος πάντων οἱ ἐκ τῆς πόλεως ἐκδραμόντες, βιασθέντες ἐκ τῶν Μακεδόνων, κατεκλείσθησαν εἰς τὴν πόλιν· καὶ ὀλίγον ἔλσιψε νὰ κυριεύσουν οἱ Μακεδόνες τὴν πόλιν· ἐπειδὴ καὶ τὰ τεῖχη τότε δένῃσαν ἀκριβῶς πεφυλαγμένα, καὶ δύο πύργοι μάλιστα καὶ τὸ μεταξὺ αὐτῶν τεῖχος ἦσαν κρημνισμένοι· καὶ διὰ τοῦτο, ἂν τὸ κράτευμα ἐκινεῖτο ὅλον ὁμοῦ, δὲν ἦτον δύσκολος ἡ ἄλωσις τῆς πόλεως εἰς αὐτούς· ἔπεσε δὲ μετὰ ταῦτα καὶ ὁ τρίτος πύργος· ἀλλ' ἐπρόφθασαν ἔνδοθεν καὶ ἐκτίσαν ἄλλο τεῖχος μνηροειδὲς ἐκ πλύνθων εὐκόλως ἀπὸ πολυχερείας.

Οἱ δὲ Ἀλέξανδρος πρὸς τοῦτο τὸ νέον τεῖχος κι-

νεῖ τὰς μηχανὰς τὴν δευτέραν ἡμέραν· καὶ εὐθὺς ἐξέδραμον αὐτοὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως διὰ τὰ καύσου τὰς μηχανὰς· καὶ μέρος μὲν αὐτῶν τὰς πλησιέστερας, καὶ ἓνα πύργον ξύλιον ἔκαυσαν· τὰς δὲ πορρωτέρω οὖσας διεπύλαξεν ὁ Φιλώτας καὶ ὁ Ἑλλάνικος· οἵτινες ἦσαν φύλακες αὐτῶν ἐν τῷ τότε· ἰδόντες ὁμοῦ τὸν Ἀλέξανδρον ἐρχόμενον ἔξωθεν, ἀρήσαντες τὰ καυσικὰ μέσα, καὶ τὰ ὅπλα οἱ περισσότεροι μάλιχα, κατεκλείσθισαν εἰς τὰ τεῖχη· καὶ ἐντεῦθεν ἔκτε τοῦ νέου τείχους ἀπομαχόμενοι, καὶ ἅμα ἐκ τῶν πλαγίων σχεδὸν κατὰ νώτων ἀπὸ τῶν πύργων ἀκροβολίζοντες, ἔξωσαν ἐκεῖθεν τοὺς Μακεδόνας.

Μετὰ δὲ ὀλίγας αὐτοῖς ἡμέρας, κινήσαντος τοῦ Ἀλεξάνδρου τὰς μηχανὰς πρὸς τὸ τεῖχος, ἐξώρμησαν πάλιν ἔνδοθεν πανδημεὶ ἐκ τῆς πόλεως, ἄλλοι μὲν κατὰ τὸ τεῖχος τὸ κρημνισμένον, ὅπου ἴσατο ὁ Ἀλέξανδρος, ἄλλοι δὲ κατὰ τὸ Τρίπυλον· ὁ δὲν εἶχον οὐδεμίαν ὑποψίαν οἱ Μακεδόνες, φέροντες δόδας καὶ ἄλλας καυσικὰς ὕλας εἰς τὸ νὰ κατακαύσου τὰς μηχανὰς· ἀλλ' οἱ Μακεδόνες ἀνδορμήσαντες ἐβρώμενος, καὶ ῥίπτοντες βέλη συχνὰ ἀπὸ τῶν μηχανῶν καὶ τῶν πύργων, κατέκλεισαν αὐτοὺς εἰς τὰ τεῖχη· καὶ ἀπέθανον ἐνταῦθα πλῆθος πολὺ, ἄλλοι μὲν ἐμπесόντες εὐθὺς εἰς χεῖρας μὲ τοὺς Μακεδόνας, ἄλλοι δὲ ἐν τῇ ἐπιστροφῇ πρὸς τὸ τεῖχος τὸ κρημνισμένον, ὥς ξενὴν ἔχον εἰσόδον. Ὅσοι δὲ αὐτοῖς ἐξώρμησαν ἐκ τοῦ ἑτέρου μέρους κατὰ τὸ Τρίπυλον, τούτους ἀπήντησε Πτολεμαῖος ὁ βασιλικὸς σωματοφύλαξ, καὶ ἔτρεψεν αὐτοὺς εἰς φυγὴν πρὸς τὴν πόλιν· ἐνθα συντριβείσης τῆς γεφύρας διὰ τὸ πλῆθος αὐτῶν, καὶ οὕτω καταπεσόντες εἰς τὴν τάφρον, ἄλλοι μὲν ἐφονεύθισαν ὑφ' ἑαυτῶν κατεπατηθέντες, ἄλλοι δὲ ἔξωθεν ὑπὸ τῶν Μακεδόνων κτυπούμενοι ἄνωθεν· οἱ δὲ περισσότεροι μάλιχα ἐφο-

νεύθησαν κατ' αὐτάς τὰς πύλας τῆς πόλεως· καθότι
 φρονηθέντες οἱ πολιορκούμενοι ἔκλεισαν αὐτάς πρὸ
 καιροῦ πρὶν νὰ εἰσέλθουν σύμπαντες εἰς τὴν πόλιν·
 καὶ οὕτως οἱ ἀποκλεισθέντες ἔξω κατεκόπησαν πάν-
 τες παρὰ τῶν Μακεδόνων· ἐκ πάντων δὲ τούτων ὁ
 λίγων ἔλειψε νὰ κυριευθῇ ἡ πόλις, ἂν ὁ Ἀλέξανδρος
 δὲν ἀνεκαλοῦσεν ὀπίσω τὸ στρατεύμα, θέλων νὰ
 διαφυλάξῃ ἔτι τὴν Ἀλικαρνασσὸν ἀστυν, καὶ νὰ
 παραδοθῇ εἰς αὐτὸν παρὰ τῶν ἐνοικαύτων χωρὶς νὰ
 διαφραγῇ· ἀπέθανον δὲ εἰς αὐτὴν τὴν μάχην ἐκ
 μὲν τῶν πολιορκουμένων ὡς χίλιοι, ἐκ δὲ τῶν Μα-
 κεδόνων ὡς τεσσαράκοντα· καὶ οἱ Πτολεμαῖος ὁ σαρ-
 ματοφύλαξ, καὶ Κλέαρχος ὁ τοξάρχης, καὶ Ἀδδαῖος
 ὁ χιλιάρχης· καὶ ἄλλοι προσέτι τῶν ἀρίστων Μακε-
 δόνων.

Οἱ δὲ ἡγεμόνες τῶν Περσῶν ὁ Ὀρονταβάτης καὶ ὁ
 Μέμνων, βλέποντες ἐντεῦθεν μὲν τὸ τεῖχος κατα-
 κρημνισμένον, ἐκεῖθεν δὲ τοσούτους ἀνδράποδες, ἄλ-
 λους μὲν φονευθέντας, ἄλλους δὲ ἀπομάχους γενο-
 μένους ἐκ τῶν τραυμάτων, ἀπελπίσθησαν εἰς τὸ
 νὰ διασώσωσι τὴν πόλιν ἐκ τῶν παρόντων· ὅθεν
 περὶ τὸ μεσονύκτιον ἀνάφαντες τὸν ξύλιον πύργον,
 τὸν ὅποιον εἶχαν οἰκοδομήσῃ αὐτοὶ ἐναντίον εἰς τὰς
 μηχανὰς τῶν ἐχθρῶν, ὁμοίως δὲ καὶ τὰς ἀποθήκας
 τῶν βελῶν, καὶ τὰς γειτονικὰς οἰκίας τοῦ τεύχους,
 κατέφυγον ἄλλοι μὲν εἰς τὴν ἐν τῇ νήσῳ ἀκρόπολιν,
 ἄλλοι δὲ εἰς τὴν Σαλμακίδα. Ταῦτα δὲ μαθὼν ὁ Ἀ-
 λέξανδρος, ἐκίνησε διὰ νυκτὸς τὴν στρατιάν παρευ-
 θύς, καὶ ἐμπεσὼν εἰς τὴν πόλιν, ὅσους μὲν ἀπὸν-
 τουν ἔξω, ἐπρόσβαλε νὰ φονεύσωσι, τοὺς δὲ ἡσυχά-
 ζοντας εἰς τὰς οἰκίας νὰ τοὺς ἀφήσωσι· μετὰ δὲ
 φόνον πολὺν, γενομένης ἡμέρας ἤδη, ἰδὼν τοὺς Πέρ-
 σας καταφυγόντας εἰς τὰς ἀκροπόλεις ἐκείνας, ἀπελ-
 πίσθη πλέον νὰ τὰς πολιορκήσῃ· τὸ μὲν, ὅτι ἰ-

χρειάζετο πολυκαιρία εἰς τὴν πολιορκίαν αὐτῶν· τὸ δὲ, ὅτι καὶ δὲν εἶχεν ἀνάγκην, ἀφ' οὗ ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν αὐτήν· ὅθεν θάψας τοὺς αὐτόθι ἀποθανόντας ἐν τῇ νυκτὶ, ἔξειλε τὰς μηχανὰς εἰς τὰς Τράλλεις· κατηδάφησε δὲ καὶ τὴν πόλιν τὴν Ἀλικαρνασσὸν κατὰ τὸν ἡμέτερον συγγραφέα· κατ' ἄλλους δὲ μέρος ἴσως αὐτῆς· καθότι ἀφῆκε καὶ φυλακὴν εἰς αὐτήν.

ΜΑΧΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΡΟΣ ΔΑΡΕΙΟΝ
ΕΝ ΤΗ ΙΣΣΩ.

Ἀφ' οὗ ἐπλησίασαν πρὸς ἀλλήλους ὁ Δαρεῖος καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ μὲν Δαρεῖος κινεῖ τὴν στρατιάν, καὶ ἔρχεται εἰς τὴν πόλιν Ἰσσόν· ἔνθα ὅσους εὗρεν ἀβρώςτους ἐκ τῶν Μακεδόνων, πάντας κατέκοψεν· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος αὖθις κινούμενος πρὸς Δαρεῖον, ἐπέρασεν περαιτέρω αὐτοῦ ἐκ πλαγίου· ὥστε μαθὼν, ὅτι ὁ Δαρεῖος εἶναι εἰς τὴν Ἰσσόν δὲν ἐπίστυεν, ἕως οὗ ἐξεῖλεν ἐκ θαλάσσης τινὰς τῶν ἐταίρων καὶ ἐπληροφορήθη· τότε δὲ παραγγέλει τὸ κράτευμα νὰ δειπνήσῃ, καὶ σέλλει ὀπίσθεν εἰς τὰς πύλας τινὰς τῶν ἰππέων καὶ τῶν τοξοτῶν διὰ νὰ κατασκοπήσωσι τὴν ὁδόν· αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν πᾶσαν τὴν στρατιάν διὰ νυκτὸς, ἔρχεται ὀπίσω, καὶ κυριεύει αὖθις τὰς πύλας περὶ τὸ μεσονύκτιον· καὶ ἐντεῦθεν ἀναπαύει τὸ κράτευμα τὸ ἐπίλοιπον τῆς νυκτὸς, ἀφ' οὗ διώρισεν ἀκριβεῖς φυλακὰς· γενομένης δὲ ἤδη ἡμέρας, κινεῖται πρὸς τὸν Δαρεῖον, κατὰ κέρας ἔχων τὸ κράτευμα διὰ τὸ ξενὸν τῆς ὁδοῦ· τῆς ὁποίας κατ' ὀλίγον πλατυνομένης ἐφεξῆς, διέταξεν οὕτω τὴν στρατιάν· πρὸς μὲν τὴν ἀρχὴν τῆς δεξιᾶς πτέρυγος ἐτάχθη ὁ Νικάνωρ ἔχων τὸ ἄγλημα τῶν πεζῶν καὶ τοὺς ὑπασπιστάς (1)· μετὰ δὲ τοῦτον, ἡ φάλαγγ τοῦ Κοίνου (2)· ἔπειτα ἡ τοῦ Περδίκκα (3)· οἱ τινες ἐκτείνοντο μέχρι τοῦ κέντρου τῆς πάσης φάλαγγος.

ὑπὸ δεξιοῦ πρὸς τὰ ἔνδον ἀρχόμενοι· ἐν δὲ τῇ ἀρι-
σερᾷ αὐθις πτέρυγι ἐτάχθη ἡ φάλαγξ τοῦ Ἀμύν-
του (4)· ἔπειτα ἡ τοῦ Πτολεμαίου (5)· καὶ μετὰ
ταύτην ἡ τοῦ Μελεάγρου (6)· ἦσαν δὲ πάντες οἱ
πεζοὶ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Κρατεροῦ· τὸ δὲ σύμ-
παν ἀρισερεῖν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Παρμενίωνος·
καὶ μέχρι τοῦτο ἦτον ἡ φάλαγξ τῶν πεζῶν κατὰ
τὸ μέσον τῆς παρατάξεως πάσης.

Εἰκότως δὲ τούτων παρέταξεν ὁ Ἀλέξανδρος τὸ
ἰππικὸν τῶν ἐταίρων (7)· ἔπειτα τῶν Θεσσαλῶν
(8)· ἔπειτα τῶν Μακεδόνων (9)· ἔξελλε δὲ ἐντεῦ-
θεν ὀπισθεν τῆς φάλαγγος πρὸς τὸν Παρμενίωνα
τοὺς ἐκ Πελοποννήσου ἰππέας καὶ τοὺς ἄλλους σύμ-
μάχους (10)· ὁ δὲ Παρμενίων ἔχων ἅπαν τὸ εὐάνυ-
μον ἔλαβε παραγγελίαν παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου νὰ
μὴν ἀπομακρύνῃ ὑπὸ τὴν θάλασσαν παντελῶς,
μὴ τύχη καὶ κυκλωθῇ παρὰ τῶν ἐχθρῶν· τὸ ὅποιον
ἦτον δυνατόν νὰ γένη διὰ τὸ πλῆθος τοῦ Περσικοῦ
ἰππικοῦ· ὁ δὲ Νικάνωρ αὐθις ἐν τῷ δεξιῷ ἔξ ἐναν-
τίας ἔπρεπε νὰ μακρύνεται πρὸς τὰς ὑπέρβιας τοῦ
ὄρους, τὰς ὁποίας κατεῖχον ἡδὴ κύκλῳ οἱ Πέρσαι.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἰδὼν σχεδὸν πᾶσαν τὴν ἰππι-
κὴν δύναμιν τῶν Περσῶν μετακινήθεισαν πρὸς τὸ
δεξιὸν αὐτῶν ἐναντίον τοῦ εὐωνύμου αὐτοῦ, εἰς τὸ
ὅποιον ἦσαν παρ' αὐτοῦ τεταγμένοι ἰππεῖς μόνον οἱ
Πελοποννήσιοι καὶ οἱ σύμμαχοι, σέλλει εὐθύς ἐκ
τοῦ δεξιοῦ τὸ ἰππικὸν τῶν Θεσσαλῶν (8)· ἔμπροσ-
θεν δὲ τοῦ ἐν τῷ δεξιῷ ἰππικοῦ τάττει τοὺς προ-
δρόμους· τῶν ὁποίων ἡγεμῶν ἦτον ὁ Πρωτόμαχος
(12)· καὶ τοὺς Παίονας, τῶν ὁποίων ἡγεμῶν ἦτον ὁ
Ἀρίσων (13)· καὶ τοὺς τοξότας· τῶν ὁποίων ἀρχι-
γός ἦταν ὁ Ἀντίοχος (14)· διέταξε δὲ τοὺς Ἀγριά-
νας ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν Ἀττάλου, καί τινας τῶν ἰπ-
πέων καὶ τῶν τοξοτῶν εἰς ἐπικαμπὴν πρὸς τὸ ὄρος·

τὸ ὅποιον ἐκύκλωνε τὸ δεξιὸν αὐτοῦ κέρας (17)· καὶ οὕτως ἐνταῦθα σχηματίζονται δύο κέρατα· ἐν μὲν ὡς πρὸς τὸν Δαρεῖον (3---9) πρὸς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ· ἑτερον δὲ ὡς πρὸς τοὺς κυκλώσαντας κατὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους (15---17)· καὶ ταῦτα μὲν κατὰ τὸ δεξιόν.

Ἐν δὲ τῇ μέσῃ αὖθις πρὸ τῆς φάλαγγος κατετάχθησαν οἱ Κρήτες τοξόται (18) καὶ οἱ Θράκες (19)· ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Σιτάλκου· μετὰ τούτους δὲ τὸ ἱππικὸν (20)· καὶ μετὰ τούτους οἱ μισθοφόροι ξένοι (21)· ἐπειδὴ δὲ ἡ φάλαγξ κατὰ τὸ δεξιὸν δὲν ἐφαίνετο τόσον πυκνὴ ὡς πρὸς τὸ πλῆθος τῶν Περσῶν αὐτόθι, προσάζει ὁ Ἀλέξανδρος νὰ ἔλθωσιν ἐκ τοῦ μέσου δύο τάγματα ἐκ τῶν ἐταίρων, καὶ νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὸ δεξιόν (7)· ἐξ ὧν τῆς μιᾶς ἡγεμὼν ἦτον ὁ Περίδας· τῆς δὲ ἄλλης ὁ Παντῆρδας· κινηθέντων δὲ τέλος πάντων καὶ τῶν Ἀγριάνων κατὰ τῶν πεταγμένων Περσῶν ὑπὸ τὰς ὑπωρείας, καὶ διοξάντων αὐτοὺς ἐπιπολὺ διάστημα πρὸς τὸ ὄρος, ἔταξε καὶ αὐτοὺς ἐκ τούτου εἰς τὸ κέρας τὸ δεξιὸν ὁ Ἀλέξανδρος τοῦς τε Ἀγριάνας (15), καὶ τοὺς τοξότας (16)· ἐναντίον δὲ πρὸς τοὺς ὑπὸ τὸ ὄρος Πέρσας διώρισε μόνον τριακοσίους ἱππεῖς· τοὺς δὲ ἄλλους ἐκ τῶν μισθοφόρων Ἑλλήνων ὄντας μετεκόμισεν καὶ αὐτοὺς εἰς τὴν τάξιν τοῦ δεξιοῦ (22)· καὶ οὕτως ἐξέτεινεν ἐντεῦθεν τὸ δεξιὸν περαιτέρω τοῦ ἄριστερου τοῦ Δαρείου.

Ὁ δὲ Δαρεῖος αὖθις μαθὼν ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος πλησιάζει, ἔσειλε πέραν τοῦ Πινάρου ποταμοῦ τριάκοντα χιλιάδας ἱππικόν, καὶ δυσμυρίους ἐκ τῶν ψιλῶν, διὰ νὰ ἐκτάξῃ ἐν εὐκολίᾳ τὴν ἄλλην στρατιάν· καὶ πρῶτους μὲν παρατάττει ἐναντίον τῆς φάλαγγος τῶν Μακεδόνων τριάκοντα χιλιάδας Ἑλλήνας μισθοφόρους ὀπλίτας (24)· οἱ ὅποιοι φέν παρεχώ-

ρουν παντελῶς κατὰ τὴν ἀνδρίαν εἰς τῶν Μακεδόνων τὴν φάλαγγα· μετὰ δὲ τούτους ἐτάχθησαν οἱ Καδάκιοι ἐξήκοντα χιλιάδες, ἀνὰ τριάκοντα ἑκατέρωθεν τῶν Ἑλλήνων, ὅπλῃται καὶ οὗτοι οὔτε (25).· καὶ οὕτως ὁ τόπος δὲν ἐδέχετο ἄλλους κατὰ πλάτος διὰ ξενοχωρίαν· τάττει δὲ πρὸς τὸ ἀρισερὸν αὐτοῦ εἴκοσι χιλιάδας (26).· ἐξ ὧν ἄλλους μὲν ἔταξε περὶ τὸ δεξιὸν τοῦ Ἀλέξανδρου κατὰ πρόσωπον· ἄλλους δὲ ὅπισθεν τούτων μεταξὺ τῶν ὁρέων (28).· τὸ δὲ ἐπίλοιπον αὐτοῦ σράτευμα, πληθὺς καὶ ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν συνηθρισμένον, διορίζεται νὰ λάβῃ τάξιν ὀπίσθεν τῶν Ἑλλήνων (27).· διὰ τὴν ξενοχωρίαν τοῦ τόπου· καὶ ἐντεῦθεν ἐγίνεν ἀνωφελὲς παντελῶς· καθότι ὁ Δαρεῖος εἶχεν ἑξακοσίας χιλιάδας σράτευμα κατὰ τὸν συγγραφέα μας.

Μετὰ δὲ τὴν διάταξιν ταύτην τῆς στρατιάς, ἀνακαλεῖ ὁ Δαρεῖος ὀπίσω τὸ ἵππικόν· τὸ ὁποῖον εἶχε περάσῃ τὸν Πίναρον ποταμὸν διὰ νὰ παρατάξῃ τοὺς ἄλλους· καὶ σέλλει ἐξ αὐτῶν τοὺς περισσοτέρους ἐναντίον τοῦ Παρμενίωνος, ὅπου ἡ τοποθεσία ἦτον ἐπιτηδειοτέρα διὰ τὸ ἵππικόν (25).· τὸ δὲ ἐπίλοιπον ἐπέρασε πρὸς τὸ ἀρισερὸν κατὰ τὰ ὄρη· ἔπειτα δὲ σφαχθόμενος, ὅτι θέλει γένῃ αὐτόθι ἀνωφελὲς, ἐπέρασεν αὐθις πολλοὺς ἐξ αὐτῶν πρὸς τὸ μέρος τὸ δεξιόν· αὐτὸς δὲ μετὰ ταῦτα ἐξάθῃ εἰς τὸ κέντρον κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Περσῶν ἐν τῷ μέσῳ τῶν Ἑλλήνων (29).

Παραταχθέντων δὲ οὕτω ἑκατέρων τῶν στρατευμάτων, ἐπροχώρει ὁ Ἀλέξανδρος κατ' ὀλίγον, ὁ δὲ Δαρεῖος ἔμεινε κατὰ χώραν, ὅπου ἐτάχθη τὸ πρῶτον εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ· τοῦ ὁποῖου καὶ πολλὰ μέρη τὰ χθαμαλότερα μάλιστα περιέφραξε καὶ ὀχύρωσεν ἐναντίον τῶν Μακεδόνων· ὁ δὲ Ἀ-

λέξανδρος αὐτοῖς, ἐλθὼν ἤδη πλησίον, ἔτρεχε πανταχοῦ εἰς τὸ κράτευμα, καὶ τὸ ἐνεψύχωνε νὰ ὀρμήσουν γενναίως κατὰ τῶν ἐναυτίων· καὶ τὸ κράτευμα μὲ μίαν φωνὴν ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ νὰ τοὺς κινήσῃ εὐθύς· ἐντεῦθεν λοιπὸν προχωρεῖ αὐτοῖς καθ' ἡσυχίαν, ἵνα μὴ διακοπῇ τι μέρος τῆς φάλαγγος ἐκ τῆς βίας, καὶ γένη μεταξὺ χάσμα· ἀπ' οὗ δὲ ἔφθασεν ἐντὸς βέλους, πρῶτος αὐτὸς καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἱππεῖς, ὅσον ἐδύναντο τάχιζα ὥρμησαν εἰς τὸν ποταμὸν, διὰ νὰ ἀποφύγουν μὲ τὴν ὀξύτητα τὴν βλάβην τῶν ἀκουτίων τῶν πολεμίων, καὶ μάλιστα νὰ φέρωσιν ἐκπληξιν εἰς τοὺς Πέρσας μὲ τὴν παρὰδοχὸν ταύτην ὀρμὴν· τὸ ὅποιον καὶ συνέβη οὕτω, καθὼς ἐσυμπέραιναν ὁ Ἀλέξανδρος· καθότι τὸ Ἀριστερὸν τοῦ Δαρείου ἐνέδωκεν εὐθύς τὴν νίκην εἰς τοὺς Μακεδόνας.

Ἡ δὲ φάλαγξ ἀκολουθοῦσα ἤδη τὸ δεξιὸν (7, 8, 9 κτλ.) παρεμβάγη κατὰ μέρος ἀπὸ τὸ δεξιὸν κέρας τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ διὰ τὴν ταχύτητα αὐτοῦ πρὸς τὸν ποταμὸν, καὶ διάτινας κακοτοπίας, τὰς ὁποίας ἀπῆντησαν μεταξὺ· καὶ ἐνταῦθα οἱ Ἕλληνες οἱ μισθοφόροι τοῦ Δαρείου προσβάλλουσιν ἐρρωμένως καὶ διασπῶσι τὴν φάλαγγα· καὶ γίνεται ἐνταῦθα μάχη σφοδρὰ καὶ ἄμιλλα κρατερὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Μακεδόνων· τῶν μὲν Ἑλλήνων προθυμουμένων νὰ ἐξώσουν τοὺς Μακεδόνας ἀπὸ τοῦ ποταμὸν· τῶν δὲ Μακεδόνων, νὰ φυλάξωσι τῆς φάλαγγος τὴν τιμὴν· ἥτις μέχρι τοῦδε ἐδοξάζετο ὡς ἀνίκητος· καὶ ἡ ἀντιζηλία, τὴν ὁποίαν εἶχον πρὸς ἀλλήλους ἐκπαλαι οἱ Ἕλληνες οἱ Μακεδόνες, ἐκίνησεν αὐτοὺς ἐνταῦθα νὰ δείξωσιν ἑκάτεροι τὰς δυνάμεις των μετὰ μεγαλωτάτης προθυμίας· καὶ ἐνταῦθα φρονεῖται ὁ Πτολεμαῖος ὁ υἱὸς τοῦ Σελεύκου καὶ ἄλλοι εἴκοσι ἑνδοχοὶ Μακεδόνες.

ΑΛΛ' ὁ Ἀλέξανδρος, ἀφ' οὗ ἔτρεφεν εἰς φυγὴν τὸ ἀρισερὸν τοῦ Δαρείου, σρέφει τὴν νικῶσαν ἤδη δύναμιν πᾶσαν κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐν τῷ μέσῳ, καὶ εὐθὺς τοὺς μακρύνῃ ἀπὸ τὸν ποταμὸν, κυκλώσας αὐτοὺς ἐκ πλαγίου, καὶ ἐνταῦθα γίνεται αὖθις φόνος πολὺς. Τὸ δὲ ἱππικὸν αὖθις τῶν Περσῶν (23), τεταγμένον ἐναντίον τοῦ Θεσσαλικοῦ ἱππικοῦ (8), ὥρμητε πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐναντίον τῶν Θεσσαλῶν, καὶ ἐνταῦθα γίνεται μάχη σφοδρά· καὶ δὲν ἐνέδοσαν παντελῶς οἱ Πέρσαι, πρὶν νὰ μάθουν, ὅτι ὁ Δαρεῖος ἐτραπὴ εἰς φυγὴν, καὶ οἱ Ἕλληνες κατεκόπησαν· τότε ὅμως ἡ φυγὴ ἔγινε γενικὴ· καὶ ἐνταῦθα τὸ ἱππικὸν τῶν Περσῶν ἐδοκίμισε μεγάλην φθοράν, καὶ διὰ τὸ βάρος τῶν ὀπλῶν, καὶ διὰ τὴν ἀταξίαν ἐν τῇ φυγῇ, καὶ ὑπ' ἀλλήλων καταπατούμενοι, καὶ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν κατακοπτόμενοι ὀπισθεν· ὥς ὁ φόνος τῶν ἱππέων ἔγινεν ὅμοιος μὲ τὸν φόνον τῶν πεζῶν· καθότι αἱ Θεσσαλεῖς καταδιώκοντες ἑρβώμενως, δὲν ἔπαυον κόπτοντες καὶ φονεύοντες.

Ὁ δὲ Δαρεῖος, καθὼς εἶδε τὸ δεξιὸν κέρας τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅτι ἐνέβαλεν ὀρμητικῶς εἰς τὸ ἀρισερὸν αὐτοῦ, καὶ τὸ διέβριξε, τρέφας αὐτὸ εἰς φυγὴν, εὐθὺς ἐτράπη καὶ αὐτὸς εἰς φυγὴν, οὕτω καθὼς εὐρίσκετο ἐπὶ τοῦ ἅρματος μετὰ τῶν οἰκείων· καὶ ἐν ὧν μὲν ἀπαντοῦσε τόπους ὁμαλοῦς, ἔφρευγεν εἰς τὸ ἅρμα· ἀφ' οὗ δὲ ἔφθασεν εἰς τὰς σENOΧωρίας, κινήσας τὸ ἅρμα αὐτοῦ, καὶ τὸν κίνδυν, καὶ τὴν ἄσπίδα καὶ τὸ τόξον, καὶ ἀναστὰς εἰς ἵππον, ἔφρευγε· καὶ ἡ ρυτίξ ἐλθοῦσα εὐθὺς ἔκρυψεν αὐτὸν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Ἀλεξάνδρου· καθότι ἕως οὗ ἦτον ἰσως, κατεδίωκεν ὁ Ἀλέξανδρος· ἀφ' οὗ δὲ συνεσκότασεν, ἐπέσρεφεν εἰς τοῦπίσω· τὸ δὲ ἅρμα ὅμως, καὶ τὴν ἄσπίδα, καὶ τὸν κίνδυν, καὶ τὸ τόξον τὰ

ἔλαβε· ἀλλὰ καὶ ἡ διώξις αὐτῇ δὲν ἔγινε τόσοι τα-
 χεῖα· καθότι ἀφ' οὗ ἐτράπη εἰς φυγὴν τὸ ἄριστον
 τοῦ Δαρείου, ἐπέσρεψεν εὐθὺς νὰ βοηθήσῃ τὴν φά-
 λαγγα, τὴν ὁποῖαν εἶχαν διαρρήξῃ οἱ μισθοφόροι
 Ἕλληνες τοῦ Δαρείου· καὶ οὕτως ἀφ' οὗ εἶδε τοῦ-
 τος ἔξωσθέντας ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, τότε πλέον ἐ-
 τράπη εἰς τὸ διώκειν· νυκτὸς δὲ γενομένης, μὴ δυ-
 νάμενος νὰ φθάσῃ πλέον νὰ βάλῃ τὸν Δαρεῖον εἰς
 χεῖρας, ἐπέσρεψεν εἰς τὸ στρατόπεδον, ἀφ' οὗ ἔλαβε
 τὸ ἄρμα αὐτοῦ καὶ τὰ ὅπλα· ἀπέθανον δὲ ἐνταύτῃ
 τῇ μάχῃ ἑκατὸν χιλιάδες Πέρσαι· ἐξ ὧν αἱ δέκα ἡ-
 σαν ἱππεῖς· ἠλώθη δὲ καὶ τὸ στρατόπεδον τοῦ Δα-
 ρείου, καὶ ἡ μήτηρ, καὶ ἡ γυνὴ, καὶ ἡ ἀδελφὴ καὶ αἱ
 θυγατέρες τοῦ Δαρείου, καὶ πᾶσα ἡ ἄλλη ἀποσκευή.

ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΚΑΙ ΑΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΤΥΡΟΥ.

Οἱ Τύριοι ἀκούσαντες τὴν δυσυχίαν τοῦ Δαρείου εἰς τὴν ἐν Ἰσσοῦ μάχην, καὶ μαθόντες ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς, ἔειλαν πρέσβεις εἰς ἀπάτησιν αὐτοῦ, φέροντες χρυσοῦν σέφανον εἰς αὐτὸν, καὶ τροφάς εἰς τὸ σράτευμα· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος δεξάμενος ταῦτα, ἐζήτησε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν, καὶ νὰ προσφέρῃ θυσίαν εἰς τὸν Ἡρακλέα αὐτόθι· μὴ δεξαμένων δὲ τοῦτο τῶν Τυρίων, ἀναξιοπαθήσας ὁ Ἀλέξανδρος, ἀποφασίζει νὰ πολιορκήσῃ τὴν πόλιν.

Ἡ δὲ Τύρος νῆσος οὖσα, εἶχε καὶ τεῖχος πολλὰ ὑψηλὸν καὶ δυνατὸν, ἑκατὸν πεντήκοντα πόδας τὸ ὕψος, καὶ πλάτος ἀνάλογον· ἀπέχει δὲ τῆς ξηρᾶς τέσσαρα σάδια· ἀπὸ δὲ τῆς θαλάσσης αὐδὲς ἦσαν οἱ Τύριοι δυνατοὶ καὶ διὰ τὴν θαλασσοκρατίαν ἔτι τῶν Περσῶν, καὶ διὰ τὸ ἴδιον αὐτῶν ναυτικόν· ἀποφασίσαντες δὲ νὰ διαφυλάξωσι τὴν πόλιν μέχρι τῆς τελευταίας ρανίδος τοῦ αἵματος, ἀναβιβάζουσι τὰς μηχανὰς εἰς τὸ τεῖχος, ὀπλίζουσι τὴν νεύτητα, κατασκευάζουσι πᾶν εἶδος ὀργάνων μηχανικῶν, διῶν νὰ δυνηθῶσι νὰ βλάβωσι καὶ νὰ ματαιώσωσι τὰ ἔξωθεν μηχανήματα τοῦ ἐχθροῦ· καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐπρὸςυμοποιοῦντο ἀξίως τῆς ἐλευθερίας των κατὰ πάντα, ἔχοντες ἡγεμόνα ἀξιον, κατὰ τὸν Γάλλον μεταφρασὴν, νὰ προτιμᾶται τοῦ Μέμνωνος εἰς

τὴν δόξαν, ἥ καὶ νῦν ἰσοτιμᾶται τοῦλάχιστον, μετ' ὅλον ὅτι ἡ Ἰσορία μᾶς ἀπεσιώπησε τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός.

Ὁ δὲ μεταξὺ πορθμὸς τῆς θαλάσσης εἶχε βεῦμα ἐπικίνδυνον εἰς τοὺς πλέοντας, ἐμφυσῶντος σχεδὸν διηνεκῶς τοῦ ἀνέμου ὡς ἀπὸ μεσημερίας· ὥστε δὲν ἐδύνετο νὰ διαπλεύσῃ τις ἀσφαλῶς εἰς τὴν πόλιν· ταύτας δὲ τὰς δυσκολίας ἰδὼν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ μὴ θέλων νὰ διατρίψῃ αὐτόθι πολὺν καιρὸν, ζέλλει κατὰ τινας τῶν ἱστορικῶν κήρυκας προβάλλοντας τὴν εἰρήνην· οἱ δὲ Τύριοι συλλαβόντες αὐτοὺς, ἀνεβίβασαν εἰς τὰ τεῖχη, καὶ κατασφάξαντες, ἔρριψαν αὐτοὺς ἐνώπιον αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν· ἐντεῦθεν δὲ παροργισθεὶς ὁ Ἀλέξανδρος, ἀποφασίζει νὰ ἐνώσῃ τὴν νῆσον μετ' τὴν ξηρὰν δι' ἐνὸς προχώματος μεταξὺ· ὅς τις ἦτον ὁ μόνος τρόπος, καθ' ὃν ἤλπιζε τῆς πόλεως ταύτης τὴν ἄλωσιν, μὴ δυνάμενος ἄλλοθεν ὅτε στρατιὰν νὰ κινήσῃ, ὅτε μηχανὰς νὰ προσφέρῃ, περικυκλωμένης τῆς πόλεως πανταχόθεν ὑπὸ τῆς θαλάσσης, καὶ τῶν Περσῶν ἐτι θαλασσοκρατούντων.

Ἐπειδὴ ὅμως τὸ μεταξὺ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς νήσου ζενὸν πρὸς μὲν τὴν ξηρὰν δὲν ἦτον βαθύ, πρὸς δὲ τὸ τεῖχος αὐτὸ τῆς πόλεως ἐβαδύνετο μόνον εἰς τρεῖς ὀργεῖαις τὸ βαθύτερον, ἀπεφάσισε νὰ σιγκώσῃ αὐτόθεν τὸ πρόχωμα, ἔχων μάλιστα ὕλην πολλήν, λίθων μὲν ἐκ τῆς Παλαιοτύρου αὐτόθι ἐπὶ τῆς ξηρᾶς· ξύλα δὲ, ἐκ τοῦ ὅρου τοῦ Διεάνου· τὸ ὅποιον δὲν ἦτον τόσον μακρὰν· ἐπρουθυμοποιούντο δὲ εἰς τὸ ἔργον οἱ Μακεδόνες, ἐμψυχούμενοι παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὁ ὅποτος παριστάμενος εἰς τὸ ἔργον προσωπικῶς, καὶ διδάσκων αὐτοὺς πῶς νὰ γίνωνται ἑκάς, ἄλλοτε μὲν ἐκίνει αὐτοὺς μετ' αὐτὸν ἔπαινον, ἄλλοτε δὲ μετ' αὐτοὺς ὑποσχέσεις, καὶ μετ'

ἐπιπλήξεις ἐστ' ὅτε τινὰς ἐλαφράς· καὶ οὕτω συμ-
προθυμοποιούμενοι ἐπροχώρουν κατ' ἀρχὰς χωρὶς
δυσκολίας διὰ τὸ ὀλίγον βάθος τοῦ ὕδατος, καὶ
διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς ἐναντιώσεως· ἀπ' οὗ ὁμως ἐ-
προχώρησαν πρὸς τὴν πόλιν εἰς τὰ βαθύτερα, ἐν-
ταῦθα ἐδοκίμασαν πολλὰς δυσκολίας, ἔχοντες ἀ-
γῶνα οὐχὶ τοῦ προχώματος μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς
σωτηρίας αὐτῶν, ἕκτε τῆς πόλεως ἀνωθεν πολε-
μούμενοι, καὶ ἐκ τῆς θαλάσσης ὁμοίως· καὶ διὰ
τοῦτο καταγινόμενοι εἰς τὸ ἔργον, δὲν ἦσαν ἱκανοὶ
νὰ προφυλάττωται πρὸς τὰ βέλη τῶν ἐναντίων
καὶ ἐντεῦθεν ἐδοκίμαζον ζημίαν πολλήν· ἐκ δὲ
τῆς θαλάσσης αὐτοῖς, ὥς θαλασσοκρατοῦντες οἱ
Τύριοι, ἐπέπλεον μέχρι τοῦ προχώματος, καὶ δια-
σπῶντες τοὺς χάρακας, διέφθειρον καὶ τὸ ἔργον
τῶν, ἐφόνευσαν καὶ αὐτοὺς καταγινομένους καὶ διε-
σπαρμένους πανταχοῦ εἰς τὰ ἔργα· οἱ δὲ Μακεδό-
νες διὰ νὰ ἀποφύγωσιν αὐτὸ τὸ κακόν, ἔζησαν
δύο πύργους ἐπάνω τοῦ προχώματος, ὅσον ἐδύναν-
το πρὸς τὴν θάλασσαν προσωτέρω· καὶ ἐπάνω τού-
των ἔβαλον μηχανὰς τηλεβόλους νὰ ἀπομακρύνωσιν
ἐντεῦθεν τὰς νῆς τῶν ἐχθρῶν διὰ νὰ μὴ βλάπτω-
σι τοσοῦτον τοὺς ἐργαζομένους· τοὺς δὲ πύργους
ἐσκέπασαν μὲ δέρματα διὰ νὰ ἀντέχωσιν εἰς τὰ
βέλη τὰ πεφυρακτωμένα τῶν πολεμίων, καὶ νὰ
σκέπωσι ἅμα καὶ τοὺς ἐργαζομένους.

Οἱ δὲ Τύριοι ἐξ ἐναντίας ἐκίνησαν πάντα λίθον
διὰ νὰ μεταιώσωσι τὰ ἔργα τῶν Μακεδόνων· καὶ
ἀντιμηχανῶνται τοιοῦτον τί· λαβόντες μίαν νῆσιν
ἱππαγωγὸν, καὶ πληρώσαντες αὐτὴν μὲ κλήματα
ξηρὰ, καὶ δάδας, καὶ πίσσαν, καὶ θείον, καὶ ἄλλα
εὐφλεκτά πράγματα, κατέπηξαν δύο ἰσούς εἰς τὴν
πράραν, ἔχοντα ἑκάτερον ἀνὰ δύο κεραίας· ἐξ ὧν
ἀπῆρτησαν λέβητας, πλήρεις ὑλῶν καυσικῶν· αἱ

ὅποῖαι ἐπιχυθεῖσαι ἔμελλον νὰ ἐξάψωσιν ἐπὶ μέγα τὴν φλόγα· ἐπεδάρυνον δὲ καὶ τὴν ναῦν ὀπισθεν εἰς τὴν πρύμναν διὰ νὰ ὑψωθῇ ἡ πρῶρα ἐπιπολὺ πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοπομένου· παρατηρήσαντες δὲ ἄνεμον οὖριον ὡς πρὸς τὸ πρόχωμα, δῆσαντες αὐτὴν ἀπὸ ἄλλας δύο τριήρεις, τὴν ἔφερον πλησίον τοῦ προχώματος· καὶ ἐνταῦθα ἀνάψαντες τὴν ὕλην, καὶ ἐξώσαντες αὐτὴν ὅσον ἐδύναντο πρὸς τὸ πρόχωμα, ἐρρίψθησαν εἰς τὴν θάλασσαν οἱ τελευταῖοι, καὶ διεσώθησαν πλείοντες εἰς τὴν πόλιν· καὶ ἐνταῦθα μεγάλη γενομένη ἡ φλόξ, ἔφθασεν εἰς τοὺς πύργους· καὶ αἱ κεραφαὶ περικλασθεῖσαι, ἐξέχεον ἐκ τῶν λεδήτων τὰς διαφοροὺς καυσικὰς ὕλας εἰς τὸ πῦρ, καὶ ἐντεῦθεν ἐπὶνῆξαν ἐπὶ μέγα τὴν φλόγα· ἐκ δὲ τῆς θαλάσσης αὐθις πλησιάζοντες οἱ Τύριοι μετὰ τὰς ναῦς ἐκατέρωθεν, ἐμπόδιζον τοὺς Μακεδόνας νὰ φέρωσι τί σθεσθήριον εἰς τὴν φλόγα· ὥς αὖτε φθάνοντες οἱ πύργοι ἐκαίοντο, καὶ οἱ Τύριοι ἐν τούτῳ ἐμβάντες εἰς πλοῖα, ἀπέβησαν εἰς τὸ πρόχωμα, καὶ ἀνασπᾶσαντες αὐτοῦ τὸ χαράκωμα, ἔκαυσαν καὶ τὰς μηχανὰς ἀπάσας, ὅσαι ἀπέφυγον τὴν φλόγα ἀπὸ τῆς νεώς· καὶ πολλοὺς τῶν Μακεδόνων, ἀποκλείσαντες αὐτοὺς ἐν μέσῳ τῷ προχώματι, διέφθειραν.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, ματαιωθέντων αὐτοῦ σχεδὸν τῶν σκοπῶν, ἀναλαμβάνει ἐξ ὑπαρχῆς ἄλλον κόμπον, καὶ ἄρχεται αὐθις ἀπὸ τῆς ξηρᾶς νὰ πλατύνῃ τὸ πρόχωμα, διὰ νὰ ἐπιδέχεται πύργους περισσοτέρους, καὶ ἐπρόσαξεν ἅμα νὰ κατασκευασθῶσιν ἄλλαι μηχαναὶ νεαί· αὐτὸς δὲ προσωπικῶς ἐξάμενος πανταχοῦ, ἐνεψύχωνε τοὺς ἐργαζομένους· εἰς οὗ ὅμως νὰ γένωσι ταῦτα, λαβὼν αὐτὸς τοὺς Ὑπασπιστὰς καὶ τοὺς Ἀγριάνας, ἔρχεται εἰς τὴν Σιδῶνα διὰ νὰ συναθροίσῃ αὐτόθεν, ὅσας εὖρη τριήρεις· κα-

ὅτι ἐν ὅσῳ οἱ Τύριοι ἐθαλασσοκρατοῦσαν, ἦτον πολὺ δυσκολία νὰ τοὺς ὑποτάξῃ· ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ἔρχεται καὶ ὁ Γηρόστρατος πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀράβου· καὶ ὁ Ἐνυλος, ὁ βασιλεὺς τῆς Βύβλου, ἔχοντες τότε ἴδιον ναυτικὸν καὶ ἐκ τῶν Σιδωνίων τι νᾶς ναῦς· ὥστε προσετέθησαν εἰς τοῦ Ἀλεξάνδρου τὸ ναυτικὸν ὀγδοήκοντα νῆες ἐκ τῆς Φοινίκης· μετὰ δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἦλθον αὖθις ἐκ Γόδου δέκα νῆες, τρεῖς ἐκ τῶν Σόλων καὶ τῆς Μαλλοῦ, δέκα ἐκ τῆς Λουκίας, καὶ μία πεντηκόντορος ἐκ Μακεδονίας· καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ οἱ βασιλεῖς τῆς Κύπρου μαθόντες τὴν διαφθοράν τῆς στρατιᾶς τοῦ Δαρείου, καὶ τὴν ἔκτασιν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπὶ πάσης τῆς Φοινίκης, ἦλθον καὶ ἐνώθησαν μετ' αὐτοῦ, προσφέροντες εἰς αὐτὸν καὶ πέρα τὰς ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ναῦς.

Ἐν ᾧ δὲ κατεσκευάζοντο αἱ μηχαναὶ, λαβὼν Ἀλέξανδρος τοὺς Ὑπασπιστὰς καὶ τοὺς Ἀγριάνους καὶ τοὺς τοξότας ἐκστρατεύει εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἀντιλιθάνου κατὰ τῶν Ἀράβων· καὶ κυρίευει πάντας τοὺς μὲν μὲ βίαν, τοὺς δὲ μὲ συμφωνίαν· καὶ οὕτως ἐπιστρέφει μετὰ ἑνδεκα ἡμέρας εἰς τὴν Σιδῶνα· ὅπου εὗρε τὸν Κλέαρχον ἔλθοντα ἐκ Πελοποννήσου μετέσπαρας χιλιάδας Ἑλλήνας μισθοφόρους· εὐρών δὲ καὶ τὸ ναυτικὸν ἤδη ἑτοιμον, καὶ ἐμβιβάσας εἰς αὐτὸ ἐκ τῶν Ὑπασπιστῶν τινὰς, ὅσοι ἦσαν ἱκανοὶ ἐμᾶχην ἐκ τῶν κατασρωμάτων, ἂν τύχῃ, καὶ ἐμβαλὼν καὶ αὐτὸς, ἐπέπλεεν πρὸς τὴν Τύρον ἀπὸ τῆς Σιδῶνος, ἔχων αὐτὸς τὸ δεξιὸν κέρας ὡς πρὸς τὸ πέλαγος· τὸ δὲ μέσον, οἱ βασιλεῖς τῶν Κυπρίων καὶ τῶν Φοινίκων, πλὴν τοῦ Πρυταγόρου· οὗτος δὲ καὶ Καρτερός εἶχον τὸ ἀρισερὸν τῆς πάσης τάξεως τῶν τραμμένων πρὸς τὴν ξηράν.

Οἱ δὲ Τύριοι κατ' ἀρχάς μὲν ἦσαν ἀπεφασμένον νὰ ἔλθουν εἰς ναυμαχίαν, ἂν ἔβλεπον νὰ πλεῦσ

εἰς θάλασσαν ὁ Ἀλέξανδρος· τότε ὁμῶς ἀπρὸς θα-
κῆτως ἰδόντες τοσοῦτον πλῆθος νεῶν παρατεταγμέ-
νων εἰς τὸ πέλαγος, ἀπελπίσθησαν· καὶ φράξαν-
τες τὰ εἴματα τῶν λιμένων μὲ τὰς τριήρεις, ἐφύ-
λαττον οὕτως· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐπλευσε πρὸς τὴν
πόλιν, καὶ εἰς μὲν τὸν λιμένα τὸν πρὸς Σιδῶνα τε-
τραμμένον, δὲν ἐδύνατο νὰ εἰσέλθῃ διὰ τοῦ εἴμα-
τος τὴν ξενότητα, καὶ διὰ τὴν φύλαξιν αὐτόθι τῶν
ἀντιπρώρων τριήρων· ἀλλ' οἱ Φοίνικες προσπεσόν-
τες μόνον, κατέδυσαν τρεῖς ναῦς αὐτῶν· αἱ ὅποιαι
ἦσαν προσωτέρω ὡς προφυλακαί· ἐντεῦθεν δὲ ὥρ-
μίσθησαν οἱ Μακεδόνες πλησίον τοῦ προχώματος ἐν
τῇ κρήνῃ τῶν ἀνέμων αὐτόθι· τὴν δὲ δευτέραν ἡμέραν
αὐθις ἐπρόσαξεν ὁ Ἀλέξανδρος τοὺς μὲν Κυπρίους καὶ
τὸν Ἀνδρόμαχον τὸν ναύαρχον νὰ πολιορκῶσι τὴν
πόλιν κατὰ τὸν πρὸς Σιδῶνα ἀφορῶντα λιμένα, τοὺς
δὲ Αἰγυπτίους ἐκ τοῦ ἑτέρου λιμένος ὡς πρὸς τὴν
Αἴγυπτον, ὅπου εἶχε καὶ αὐτὸς τὴν σκηνὴν του.

Συναθροισθεῖσάν δὲ πολλῶν πολλαχόθεν μηχαν-
ῶν ἐκ Φοινίκης καὶ ἐκ Σιδῶνος καὶ ἐκ τῆς Κύπρου,
ἔβαλον ἐξ αὐτῶν ἄλλας μὲν ἐπάνω τοῦ νέου προχώ-
ματος, ἄλλας δὲ εἰς τριήρεις ἱππαγωγούς, καὶ εἰς
ἄλλας· γενομένων δὲ τούτων ἀπάντων ἐτοίμων, ἐ-
κίνησαν τὰς μηχανὰς πρὸς τὴν πόλιν κατὰ τὸ πρό-
χωμα, καὶ ἐκ θαλάσσης ὁμοίως ἀπὸ τῶν νεῶν πρὸς
τὸ τεῖχος· οἱ δὲ Τύριοι αὐθις σήσαντες πύργους ξυ-
λίνους ἐπὶ τῶν ἐπάλλεων, ἐξ ὧν ἀπομαχόμενοι,
ἔβριπτον πρὸς τοὺς ἔξω καὶ βέλη, καὶ οἰσούς πεπυ-
ρακτωμένους· ὥστε ἐπρόξενον ὡς εὖ εἰς τοὺς Μα-
κεδόνας νὰ πλησιάσωσιν εἰς τὰ τεῖχη· ἐκ δὲ τῆς
θαλάσσης αὐθις δὲν ἐδύναντο νὰ πλησιάσωσι διὰ
τινας λίθους μεγάλους προθεβλημένους ἐκεῖσε, καὶ
ἐξέχοντας μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος· μέχρι
οὗ τὰς ἐξείλκυσαν ἐκεῖθεν μετὰ μεγάλης δυσκολίας

κατὰ πρόσαξιν Ἀλέξανδρου· καθότι δὲν ἐσυγχώ-
ρουν τοῦτο παντελῶς οἱ Τύριοι ἐνδοθεν ὑπονηχόμε-
νοι καὶ κόπτοντες τὰς ἀγκύρας τῶν νεῶν τῶν Μα-
κεδόνων, ἐν αἷς ἰσάμενοι ἀνείλκον τοὺς λίθους, μέ-
χρις οὗ ἔβαλον ἀλύσεις ἀντὶ τῶν σχοινίων· καὶ οὕ-
τως ὡς ἀπὸ ἀσφαλεστέρου ὀρμάμενοι, ἐκτελοῦσαν
τὸ ἔργον κατὰ θυμὸν, ἐξάπτοντες βρόχους ἀπὸ τοῦς
λίθους, καὶ ἀνέλκοντες αὐτοὺς ἀπὸ μηχανῆς, τοὺς
ἐξέριπτον περαιτέρω εἰς τὰ βαρύτερα· καὶ οὕτως ἐ-
δύναντο πλέον νὰ πλησιάσωσι πρὸς τὸ τεῖχος αἱ
νῆες.

Οἱ δὲ Τύριοι ἀπορούμενοι πανταχόθεν, ἀπεφάσι-
σαν νὰ ἐκπλεύσωσιν ἐναντίον τῶν Κυπρίων νεῶν
κατὰ τὸν λιμένα τὸν πρὸς τὴν Σιδῶνα· ὅθεν διαπε-
τάσαντες ἰσία εἰς τοῦ λιμένος τὸ σῶμα διὰ νὰ λαν-
θάνωσι τοὺς ἐξῶθεν τὰ γενόμενα, ἐπλήρωσαν τρεῖς
μὲν πεντήρεις, τρεῖς δὲ τετρήρεις, καὶ ἑπτὰ τριήρεις
μὲ γυναικίους καὶ ἀνδρείους στρατιώτας καὶ εὐοπλο-
τάτους εἰς μάχην, ἃν τύχῃ, ἀπὸ τῶν κατασρωμά-
των· καὶ οὕτω κατὰ μεσημβρίαν, καθ' ἣν ὦραν ὁ
Ἀλέξανδρος ἐσυνήδιζε νὰ ἀναπαύεται εἰς τὴν σκη-
νῆν του, ἐκλέουσιν ἐκ τοῦ λιμένος, πρῶτον μὲν ἐν
ἡσυχίᾳ καὶ κατὰ μίαν· ἔπειτα δὲ, ἀφ' οὗ ἐπέσρε-
ψαν πρὸς τοὺς Κυπρίους, καὶ ἔμελλον νὰ φανῶσιν,
ἔτρεχον μετὰ βοῆς πολλῆς καὶ παρακινήσεως πρὸς
ἀλλήλους· καὶ προσπεσόντες ἀπροσδοκίτως ἐπυῖξαν
εὐθὺς τὴν πεντήρη τοῦ Πρυταγοροῦ τοῦ βασιλέως,
καὶ τὴν τοῦ Ἀνδροκλέους τοῦ Ἀμαθουσίου, καὶ τὴν
τοῦ Πασικράτους τοῦ Θουριέως· ἔκοπτον δὲ καὶ τὰς
ἄλλας, ἐξωθοῦντες αὐτὰς εἰς τὸν Αἰγιαλόν· ὁ δὲ Ἀ-
λέξανδρος εὐθὺς μαθὼν τὸ γενόμενον, ἐκπηδᾷ ἀπὸ
τῆς σκηνῆς, καὶ τὰς μὲν ἐτοίμους ναῦς προσάξει νὰ
περιέρχωνται εἰς τὸ σῶμα τοῦ λιμένος διὰ νὰ μὴν
ἐξέλθωσι καὶ ἄλλαι τριήρεις τῶν Τυρίων ἐκείθεν·

αὐτὸς δὲ ἀνάλαβὼν τινὰς πληρωθείσας ἐκ τοῦ προ-
χείρου, καὶ τὰς πεντήρεις, τὰς ὁποίας εἶχε μετ' ἐ-
αυτοῦ, ἔδραμεν ἐναντίου τῶν ἐκπλευσάντων Ty-
ρίων· τοῦτο δὲ ἰδόντες οἱ Τύριοι ἀπὸ τῶν τειχῶν,
ἐφώναζον πρὸς τοὺς οἰκείους νὰ ἐπιστρέψωσιν ὀπίσσω
εἰς τὸν λιμένα· μὴ ἀκούοντων ὅμως ἐκείνων διὰ τῶν
φόρουτον, μόλις ἔπειτα μὲ διάφορα σημεῖα τοὺς ἐ-
πληροφόρησαν· καὶ οὕτως ἐπιστρέψαντες ἔφρουγον
πρὸς τὸν λιμένα· ἀλλὰ τινὲς μὲν ἔφθασαν καὶ εἰ-
σῆλθον, τινὲς δὲ ἀποκλεισθέντες ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάν-
δρου, ἐκινδύνευσαν· καθότι ἄλλαι μὲν ἐκ τῶν νεῶν
κατετραυματίσθησαν· μία δὲ τετρήρης, καὶ ἄλλη
μία πεντήρης ἐλήφθησαν κατὰ τοῦ λιμένος τὸ στό-
μα· οἱ δὲ ἄνθρωποι, ὅσοι μὴ ἐφρονεύθησαν, ἐκπῆ-
δῆσαντες εἰς τὴν θάλασσαν, ἀπεκολύμβησαν εἰς
τὸν λιμένα καὶ διεσώθησαν.

Ἀφ' οὗ δὲ ἐματαιώθησαν οἱ σκοποὶ τῶν Τυρίων
καὶ ἐκ τῆς θαλάσσης, τότε ἐκίνησε τὰς μηχανὰς ὁ
Ἀλέξανδρος πρὸς τὸ τεῖχος· ἄλλας μὲν κατὰ τὸ ὑ-
ψωθὲν ἤδη πρόχωμα· ὅθεν καὶ δὲν ἐδυνήθη νὰ κα-
τορδῶσῃ οὐδὲν διὰ τὴν ἰσχὺν τῶν τειχῶν· ἄλλας
δὲ ἐπὶ τῶν νεῶν ἐκ θαλάσσης πρὸς τὴν Σιδῶνα· μὴ
δυνάμενος δὲ νὰ κατορδῶσῃ οὐδὲ αὐτοῦ ἀξιόλογον
τί, ἐτράπη πρὸς τὸ νότιον μέρος ὡς πρὸς τὴν Αἴ-
γυπτον· ὅπου καὶ διασείσας τὸ τεῖχος, ἐκρήμνισε
μέρος τι· καὶ ἐνταῦθα ἐπιβαλὼν γέφυραν εἰς τὸ μέ-
ρος τὸ πεπτωκός, καὶ ἀποπειράμενος νὰ ἀναβῇ ἐ-
πάνω εἰς τὸ τεῖχος ἐκείθεν, ἐξεκρούσθη εὐθύς ὑπὸ
τῶν Τυρίων· οἱ ὁποῖοι ἐμψυχωθέντες (κατὰ τὸν Γάλ-
λον μεταφραστήν) ἀπὸ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον, καὶ
τὴν ἐσχάτην ἀνάγκην, ἐματαιώσαν ὅλους τοὺς δυ-
νατοὺς σκοποὺς τῶν ἐχθρῶν· καθότι κινούμενοι ἄ-
νω καὶ κάτω διαπαντός, ἔπεμπον ἅπειρα κακὰ ἔξω
κατὰ τῶν Μακεδόνων τάξα, καὶ βέλη, καὶ λίθους

ἀπὸ μηχανῶν διαφόρων· τὰς ὁποίας ἐκίνουν κατὰ τὴν χρεῖαν ἐκάστην, οἷον· κόρακας δὲ ὧν συντρίβονται αἱ νῆες, δοκοὺς καταπιπτούσας καὶ ἀποκαυλίζουσας τὰς μηχανὰς τῶν ἐχθρῶν, ἢ περιλαμβανούσας αὐτὰς διὰ τοῦ ὀδοντωτοῦ κόρακος, ἢ ἀνθρώπων ἐξωθέν ἐκ τῶν τειχομαχούντων καὶ ναῦς πολλάκις διὰ ἀγκιστρῶν κόρακων ἀναρπαζούσας, καὶ τὰς τοιαύτας, δι' ὧν ἐξέρριπτον καὶ λίθους καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἐναντίον εἰς τοὺς ἐχθρούς· καὶ τὸ δεινότατον πάντων· ὅτι καίοντες μίαν ὕλην, ἐνέσπειρον αὐτὴν ἐπάνω τῶν Μακεδόνων, ἢ ὁποία καθὼς ἐπιπτεν εἰς τὰς σάρκας αὐτῶν διεπέρα τὸν πόνον μέχρι τῶν σκέων, καὶ ἐντεῦθεν ἐπροξένοι μίαν ὀδύνην ἀνήκουστον εἰς τοὺς στρατιώτας, ὥστε ἀφήσαντες τὰ ὅπλα καὶ διαβρῆξαντες τὰ ὁμάτια αὐτῶν, ἔμμενον ἀφελαντο εἰς τὰ βέλη τῶν πολεμίων· καὶ ταῦτα ἰδὼν ὁ Ἀλέξανδρος, ἀνεκάλεσεν ὀπίσω τὸ σράτευμα.

Μετὰ δὲ τρεῖς ἡμέρας αὐτῶν παρατηρήσας ὁ Ἀλέξανδρος νηνεμίαν, καὶ παρακινήσας τοὺς ἡγεμόνας τοῦ στρατεύματος νὰ ἐξορμήσωσιν εἰς τὸν ἀγῶνα γενναίως, ἐκίνησε τὰς μηχανὰς πρὸς τὸ τεῖχος καὶ κατέσεισεν αὐτὸ παραπολύ· ἰδὼν δὲ τὸ ἐκείνην μα αὐτοῦ ἱκανὸν ὄν, ἔφερεν ἄλλας δύο ναῦς, εἰς τὰς ὁποίας ἦσαν αἱ γέφυραι, διὰ νὰ ρίψῃ αὐτὰς εἰς τὸ μέρος τοῦ τεύχους τὸ διεβρῆγμένον· ἐξ ὧν τὴν μὲν μίαν ἔλαβον οἱ Ὑπασπισαί, τῶν ὁποίων ἡγεμὼν ἦν τὸν ὁ Ἀἰμῆτος· τὴν δὲ δευτέραν ἔλαβον τὸ τάγμα τοῦ Κοίνου, οἵτινες ὠνομάζοντο καὶ πεζέταιροι· δὲ Ἀλέξανδρος ἐτοιμάζετο νὰ ἀκολουθήσῃ τοὺς Ὑπασπιστὰς· ἐπρόσαξε δὲ καὶ πᾶν τὸ ναυτικὸν νὰ κυκλώσῃ πανταχόθεν τὴν πόλιν, προξενούντες φόβον πανταχοῦ ἀποβάσεως, καὶ τοξεύοντες πρὸς τοὺς ἐκ τοῦ τεύχους ἀπομαχόμενους, καὶ νὰ παραδιάσωσι μάλιστα τοὺς λιμένας, εἴτι δυνατόν νὰ εἰσέλθωσιν ἐν

θον ἐκεῖθεν ὥς νῦν ἔλθωσι πανταχόθεν εἰς ἀπαρίαν οἱ Τύριοι.

Γενόμενον δὲ τούτων ἐτοίμων ἀπάντων, ἐβρίβησαν αἱ γέφυραι εἰς τὸ τεῖχος τὸ διεβρηγμένον, καὶ ἀναβαίνουνσιν οἱ Ὑπασπισαί, καὶ ἐνταῦθα πρῶτος ὁ Ἀῤῥμῆτος ἀναβὰς, καὶ τοὺς ἄλλους παρακινῶν ἐφώνευσεν, ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθός· ἀκολουθῶν δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἔβλεπε καὶ διέταττε πάντα· καὶ οὕτως αὐτόθεν πρῶτον ἐκυριεύθη τὸ τεῖχος, ἀναβαίντος καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου μετὰ τῶν ἐταίρων· ἐντεῦθεν δὲ κυριευθέντων αὐτόθι πύργων τινῶν, καὶ μεσοπυργίων, ὥρμησεν ὁ Ἀλέξανδρος διὰ τῶν ἐπάλξεων, πρὸς τὰ βασιλεια, διὰ νῦν καταβῆ ἐκεῖθεν εὐκολότερον εἰς τὴν πόλιν· οἱ δὲ Τύριοι ἰδόντες τοὺς ἐχθροὺς ἐπὶ τῶν τειχῶν, συνηθροίσθησαν εἰς τὸ Ἀγηνόριον καὶ ἀντέστησαν αὖθις γενναίως· ὁ Ἀλέξανδρος δὲ προσπεσὼν ἰσχυρῶς εἰς αὐτοὺς μετὰ τῶν Ὑπασπισῶν, ἄλλους μὲν ἐφόνευσεν αὐτόθι, ἄλλους δὲ διεσκορπίσεν εἰς φυγὴν· οἱ δὲ Φοίνικες διασπᾶντες καὶ αὐτοὶ τὰ κλεῖθρα τοῦ λιμένος ἀπὸ τὸ νότιον μέρος τῆς πόλεως, καὶ εἰσελθόντες ἐντὸς, κατέκοπτον τὸ ναυτικὸν τῶν Τυρίων· οἱ δὲ Κύπριοι αὖθις καὶ αὐτοὶ ὁμοίως ἐκ τοῦ ἐτέρου λιμένος ἐκ τοῦ βορείου εἰσελθόντες εἰς τὸν λιμένα, ἐκυρίευσαν αὐτόθεν τὴν πόλιν· καὶ ἐνταῦθα ἀμφίβολοι γενόμενοι πανταχόθεν οἱ Τύριοι κατὰ τὸ Ἀγηνόριον ἀπεμάχοντο, καὶ ἐγένετο ἐνταῦθα φόνος πολὺς καὶ πάθος ἑλεεινόν, μετὰ μεγίστης ὀργῆς φονευόντων τῶν Μακεδόνων διὰ τὰ προηγουμένα πάθητων καὶ τῆς ταλαιπωρίας ἐν πάσῃ τῇ πολιορκίᾳ· ἀπέθανον δὲ ἐκ μὲν τῶν Τυρίων ὀκτακισχίλιοι· ἐκ δὲ τῶν Μακεδόνων Ἀῤῥμῆτος ὁ πρῶτος εἰς τὸ τεῖχος ἀναβὰς, καὶ σὺν αὐτῷ ἔτι εἴκοσι ἄλλοι Ὑπασπισαί· ἐν πά-

ση δὲ τῇ πολιορκίᾳ ὡς τετρακόσιοι μάλιστα· τοὺς
δὲ διασωθέντας Τυρίους ἕως τριάκοντα χιλιάδας
ἀνδραπόδισαν πάντας καὶ τοὺς ἐπώλησαν· τοιοῦ-
τον τέλος ἡ Τύρος ἔλαβε.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΩΝ ΚΑΤΑ
ΤΟΝ ΓΑΛΛΟΝ Chaussard.

Ἡ τάξις καὶ ἡ φήμη, τὴν ὁποίαν ἡ Ἀλεξάνδρεια μεταξὺ τῶν μεγάλων πόλεων ἔλαβεν, καὶ ἡ θέσις αὐτῆς, καὶ τὰ ἐρίπεια, τὰ ὁποῖα μετὰ δυσχίλια ἤδη ἔτι προσματυροῦσι καὶ βεβαιοῦσι τὴν δόξαν αὐτῆς καὶ λαμπρότητα, εἶναι ἄξια περιεργείας εἰς ἓνα φιλομαθῆ· περὶ ἧς θέλομεν εἰπῆ ὀλίγα τινα, ὅσα φαίνονται ἱκανὰ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ τῶν κατὰ καιροὺς μεταβολῶν τῆς πόλεως αὐτῆς. Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τύρου, ἔρχεται εἰς τὴν Αἴγυπτον ὁ Ἀλέξανδρος· τὸν ὁποῖον οἱ ἐγκάτοικοι τεταλαιπωρημένοι ὄντες ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Περσῶν, ἐδέχθησαν αὐτὸν χωρὶς τινὸς ἀντιστάσεως, ὥς ἔλευθερωτὴν καὶ εὐεργέτην αὐτῶν· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος διὰ τὴν φυλάξῃ τὴν ἐπαρχίαν αὐτὴν ἠνωμένην εἰς τὸ βασίλειόν του, ἐσοχάσθη ἀναγκαῖον νὰ κατασκευάσῃ αὐτόθι πόλιν καὶ λιμένα, ἄξιον νὰ δέχεται ναυτικὸν καὶ δύναμιν ἀξιόλογον ἐκ θαλάσσης· τὸ ὁποῖον καὶ ἀπετέλεσε, κτίσας αὐτόθι τὴν Ἀλεξάνδρειαν· ἣτις εἶχε τὴν θέσιν εἰς ἓνα τόπον περικυκλωμένον ἐκ μὲν τοῦ βορείου ἀπὸ τὴν μεσογείου θαλάσσαν· ἐκ δὲ τοῦ νοτίου, ἀπὸ τὴν Μαριώτιδα λίμνην· μεταξὺ δὲ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς νήσου Φάρου ἐν πρόχωμα ὑψωθὲν, καὶ ὀνομασθὲν Ἐπτασάδιον, σχηματίζει δύο λιμένας, ἓνα μὲν ὑπὸ

τὸ τεῖχος τῆς Φάρου, καὶ μέγα λιμένα ὀνομαζόμενον· δεύτερον δὲ πρὸς τὸ ἕτερον μέρος, Εὐνόσι καλούμενον· δύο δὲ ξενοὶ πορθμοὶ ἦσαν εἰς τὸ πρόχωμα τοῦτο, εἰς μὲν κατὰ τὴν πόλιν, ὃ ἕτερος δὲ πρὸς τὴν Φάρον· δι' ὧν τὰ πλοῖα διήρχοντο ἐκ τοῦ ἑτέρου εἰς τὸν ἄλλον λιμένα· καὶ τὸ πρόχωμα τοῦτο ἐνοῦται μὲ τὴν πόλιν ἐπάνω διὰ γεφυράς ὑψηλῆς ἐπὶ ὑψηλῶν σύλων ἐσθριγμένης, ὑποκάτω τῆς ὁποίας διήρχοντο τὰ πλοῖα, καὶ οὕτως ἐγένετο αὐτόθι ἡ κοινωνία.

Εἶναι ὅμως φανερόν, ὅτι εὐτεῦθεν μὲν ἡ θάλασσα, ἐκεῖθεν δὲ ὁ Νεῖλος μάλις αὖ δὲ ἀπάντων ὁ χρόνος, καὶ αἱ διαφοροὶ κατ' αὐτὸν μεταβολαὶ τῶν πραγμάτων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, μετέβαλον παραπολὺ τὸ σχῆμα τῆς γῆς, συναφθείσης ἡδὴ καὶ τῆς Φάρου εἰς τὴν ξηράν, καὶ τοῦ προχώματος ἐπιπολὺ ἐκατέρωθεν πλατυθéntος· ἦτον δὲ ὡς τῶσον ὁ κύκλος πάσης τῆς πόλεως εἰς ἑκατὸν καὶ εἴκοσι, διηρημένης κατὰ τὸ μέσον ἀπὸ δύο πλατείας σαυροειδῶς γενικώτερον· ἐξ ὧν ἡμὲν μία κατὰ τὸ μακρὸς πλατεία τῆς πόλεως, ἀρχομένη ἀπὸ τῆς πόλεως τῆς παραθαλασσίας, ἔφθανε κατ' εὐθείαν γραμμὴν εἰς τὴν Κανωπικὴν πύλιν ἣτις, πλάτος μὲν εἶχε χιλίων ποδῶν· μήκος δὲ ἄπειρον· ὅπου ἡ ὄρασις διακεχυμένη ἐξεπλήττετο ἀπὸ τὰ κάλλι καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν ἀξιολόγων κατασκευῶν· ἡ δὲ δευτέρα αὐτῆς ἀποτετεινομένη πρὸς τὸ πλάτος τῆς πόλεως, διέκοπτε τὴν προτέραν σαυροειδῶς· καὶ ταῦτα ἐν συντόμῳ περὶ τῆς ἀρχαίας Ἀλεξανδρείας.

Ἡ δὲ μετὰ ταῦτα λεχθεῖσα Ἀλεξανδρεία τῶν Ἀράβων ἐλάττωσε κατ' ὀλίγον τὴν δόξαν τῆς· ἐπειδὴ, ἀφ' οὗ οἱ Ἀράβες μετὰ μίαν πολιορκίαν δεκατεσσάρων μηνῶν, πιδήσαντες τὰ τεῖχη, τὴν ἐκურίευσαν, ἐν ᾧ ἔχασαν ἐκ τῶν οἰκείων εἴκοσι τρεῖς

χιάδας ἀνθρώπων, ἔγραψεν ὁ γρατηγὸς αὐτῶν εἰς
 τὸν Καλίφην οὕτω· „ἐκυρίευσα τὴν πόλιν· αὐτὴ ἔ-
 „χει μίαν ἄπειρον ἔκτασιν· δὲν δύναμαι νῦν σοι πε-
 „ριγράψω τὰ ἐν αὐτῇ περιεχόμενα θαύματα· εὐ-
 „ρίσκονται δὲ ἐν αὐτῇ 4000 λουτρά, 12,000 ἐλαιο-
 „κάπηλοι, 4000 ἑβραῖοι ὑποτελεῖς, 400 καμαβαί·
 „κ. τ. λ.“ κινηθεῖς εἰς ἐκπληξιν ἔτι καὶ ἐκ τῆς βι-
 βλιοθήκης τοῦ Πτολεμαίου, ἡ ὁποία περιεῖχε 400,000
 χειρόγραφα, ἐρώτησε καὶ περὶ ταύτης τὸν Καλί-
 φην· ὅστις ἀπεκρίθη μὲ ἄκραν ἀδιαφορίαν, „ἀν αὐ-
 „τὰ τὰ βιβλία δὲν περιέχουσι τί ἀπὸ τοῦ Κοράν,
 „εἶναι ἀνωφελεῖ, καὶ μάλιστα ἐπιβλαβὴ, ἀν περιέ-
 „χωσι ἄλλα πράγματα· ὁθεν κατὰκουσον αὐτὰ
 „πάντα.“ ἐντεῦθεν λοιπὸν τριαύτην μεταβολὴν δε-
 κιμάσασα ἡ περίφημος Ἀλεξάνδρεια, ἄρχισε νὰ
 σμικρύνεται κατ’ ὀλίγον· κατὰ δὲ τὸ 875 ἔτος ἀπὸ
 τοῦ σωτηρίου ἐκρήμνισαν τὰ ἀρχαῖα τεῖχη αὐτῆς,
 καὶ ἐσμικρυναν τὸν κύκλον ἐξ ἡμισείας, κτίσαντες
 ταῦτα τὰ τεῖχη, τὰ ὅποια μέχρι τῆς σήμερον σώ-
 ζονται. τὸ ἐμπόριον δὲ αὐτῆς ἔφθανον ἀπὸ τὴν Ἰσπα-
 νίαν μέχρι τῶν Ἰνδιῶν· αἱ δὲ διώρυχες εἰς καλὴν κα-
 τάσασιν οὔσαι, εὐκόλυνον τὰ ἀγώγιμα, πρὸς μὲν
 τὴν ἀνω Αἴγυπτον διὰ τῆς Μαρειώτιδος λίμνης· πρὸς
 δὲ τὸ Δέλτα, διὰ τῆς διώρυχος τοῦ Πτολεμαίου τοῦ
 Φιλαδέλφου.

Ἡ Φάρος (ἣτις ἦτον εἰς πύργος θαυμασίος κτισ-
 θεῖς παρὰ τοῦ Σωστράτου τοῦ Κηνδίου, κατὰ τὴν
 ἐν αὐτῷ ἐπιγραφὴν „Σώστρατος Κηνίδιος Δεξιφάνους
 Θεοῦ Σωτῆρσι ὑπὲρ τῶν Πλωϊζομένων.“) ἦτον ἐν
 θαυμασίῳ κτίριον, πολυώροφον, κυκλωμένον καθ’
 ἑκασον σέγος μὲ ἑξοχὰς ἐπισηριγμέναις εἰς Διδί-
 νους κύλους, ὑψηλὸν δὲ εἰς πόδας τετρακοσίους·
 εἰς δὲ τὴν κορυφὴν εἶχεν ἐν κάτωπρον ἐκ χάλυθος
 διατεθειμένον οὕτως, ὥστε παρέβαινε τὴν εἰκόνα ἑ-

νὸς πλοίου μεμακρυσμένου, πρὶν νὰ φθάσῃ ἡ ὄρα-
σις τοῦ ἀνθρώπου· ἔβαλλον δὲ εἰς τὸν πύργον
αὐτὸν φῶς καθ' ἐκάστην νύκτα πρὸς σημεῖον τῶν
πλεόντων, διὰ νὰ μὴ ἐξοκείλωσιν εἰς τὰ αὐτόθι πα-
ραθαλάσσια ἐπίπεδα ὄντα καὶ ἀφανῆ ἐν νυκτί· μέ-
λλας δὲ ταύτας τὰς μεταβολὰς ἡ Ἀλεξάνδρεια εἶ-
χε τινὰ ἔτι λαμπρότητα· ἀφ' οὗ ὁμως εἰς τὸν δέ-
κατον πέμπτου αἰῶνα ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Ὁθωμαν-
νῶν, ἔπαυσε πλέον ἀπὸ τῶν δόξαντης· πρότερον
μὲν ἀνδοῦσαν εἰς αὐτὴν αἱ ἐπιστῆμαι, ἡ ἀστρονομία,
ἡ γεωμετρία, ἡ ποιητικὴ, ἡ γραμματικὴ· ἡ μάλιστα
ὁμως τῆς τυραννίας ἀπεσόδησεν αὐτὰ κατὰ κράτος·
ἡ δὲ θεωρητικὴ ἐνεκρώθη διὰ τὸ ἐμπόδιον τῆς ἐξα-
γωγῆς τῶν σίτων ἀπὸ τῆς Θιβαΐδος· αἱ διώρυχες
ἐπληρώθησαν ἄμμου· τὸ ἐμπόριον ἡσθένησε· ταῦ-
τα πάντα συνέδραμον εἰς τὴν διαφθοράν τῆς Ἀλε-
ξανδρείας τῶν Ἀράβων· ἡ δὲ Πάρος, ἣτις πρότερον
ἐτίθετο εἰς τὰ ἑπτὰ θαύματα τοῦ κόσμου, ἦτον
κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐρίπειον· ἀντὶ δὲ αὐτοῦ
ἔκτισαν ἐν ὀχύρωμα ἀκαλλώπιστον καὶ ἀδύνατον·
νῦν δὲ δὲν βλέπει τις ἄλλο τι αὐτόθι, εἰμὴ σύλους
λιθίνους, ἄλλους μὲν ἔνθα, ἄλλους δὲ ἐκεῖσε κα-
ταβριμένους εἰς τὸν κονιορτόν· ἐξ ὧν οἱ Ὁθωμανοὶ
κατασκευάζουσι τοὺς μύλους των· ἐρίπεια παντα-
χόθεν ἐπισεσωρευμένα· ὥς θεωρῶν τις προσεκτι-
κώτερον ταῦτα, καὶ ἐνθυμούμενος τὰ παλαιόποτε
ἐνταῦθα ἀξιόλογα θαύματα, θλίβεται, καὶ κινεῖ-
ται εἰς δάκρυα· τοσαῦτα δὲ καὶ περὶ τῆς Ἀλεξαν-
δρείας τῶν Ἀράβων.

Ἡ δὲ νεωτέρα Ἀλεξάνδρεια εἶναι ὡς μία κωμό-
πολις, ἡ ὁποία μόλις περιέχει ὅσοοι κατοικοὺς· εἶναι
ὁμως ἐμπορικωτάτη διὰ τὴν ἀξιόλογον θέσιν της·
κεῖται δὲ παρὰ τῇ θαλάσσῃ εἰς τὸν μέγαν λιμένα,
τὸ ὁποῖον μέρος, καταβιβασθείσης τῆς θαλάσσης,

ἀπεχερσώθη, ὥς· καὶ ἡ ποτὲ νῆσος αὐτόθι ἡ λε-
γομένη Ἀντίρροδος, ἔμεινεν εἰς τὸ μέσον τῆς πό-
λεως, ἐν ὑψώμα γῆς κεκαλυμμένον ἀπὸ ἐρίπεια·
ὁμοίως δὲ καὶ ὁ παλαιότερ' λιμὴν ὀνομαζόμενος Κι-
βωτὺς κείμενος εἰς τὸν λιμένα τὸν παλαιὸν ἀπεχερ-
σώθη καὶ αὐτὸς κατὰ τὸ παρὸν· ἡ δὲ διώρυξ ἀπὸ
τῆς Μαρειώτιδος λίμνης καὶ αὐτὴ ὑψανίσθη· ἀλλὰ
καὶ αὐτὴ ἡ ἰδία λίμνη δὲν σώζεται πλέον διὰ τῶν
Ὀθωμανῶν τὴν ἀμέλειαν εἰς τὸ νὰ διατηρήσωσι τὰς
ἀπὸ τοῦ Νεῖλου εἰς ταύτην διώρυχας. Πρὸ δύο ἡμι-
σὺ αἰῶνας ἡ Μαρειώτις δὲν ἀπέτρεχε ἀπὸ τὰ τεῖχη
τῆς Ἀλεξανδρείας πλέον τῶν δύο μιλίων· τὴν σή-
μερον ὅμως εἶναι κεκαλυμμένη ἀπὸ τὴν ἄμμον τῆς
Διούας.

Ἡ δὲ διώρυξ Φαούη, ἣτις μόνη φέρει τὸ ὕδωρ
τοῦ Νεῖλου εἰς Ἀλεξανδρείαν, καὶ χωρὶς τῆς ὁποίας
δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἐκείνη, καθότι δὲν ἔχει ἄλ-
λο πότιμον ὕδωρ παντάπασιν, εἶναι ἐξ ἡμισείας
πλήρης ἰλύος καὶ ἄμμου, ἐν ᾧ εἰς τὸν καιρὸν τῶν
Ῥωμαίων καὶ μάλιστα καὶ αὐτῶν τῶν Ἀράβων, ἐ-
πλείτο, καὶ παρεκομίζοντο αὐτόθεν διάφοροι πρυγ-
ματεῖαι· τὴν σήμερον ὁμοίως εἶναι ὁ μόνος λιμὴν
τῆς Αἰγύπτου, δι' οὗ ἐξέρχονται τὰ προϊόντα αὐτῆς
πρὸς τὴν μεσόγειον θάλασσαν· ὁ δὲ λιμὴν, ὅστις ὀ-
νομάζεται νέος, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ μόνον δέχονται
τοὺς Εὐρωπαίους οἱ Ὀθωμανοὶ, ἐνεπλήσθη τόσον ἀ-
πὸ τὴν ἄμμον ὥς· εἰς τὰς τρικυμίας ἢ τροπὶς τῶν
πλοίων ἐγγίζει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, καὶ
πολλάκις κοπτομένων τῶν ἀγκυρῶν, συμπίπτουσι
πρὸς ἀλλήλα, καὶ ἀφανίζονται· ὁ δὲ παλαιὸς ὅμως
λιμὴν, ὃς τις προκαλύπτεται ἀπὸ προχώματα γῆς,
δὲν ἔχει τοιοῦτους κινδύνους, πλὴν οἱ Ὀθωμανοὶ δὲν
δέχονται ἄλλους ξένους αὐτόθι· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς
μὲ τὸν καιρὸν δέλει καταντήσῃ εἰς τὴν κατάρασιν

τοῦ νέου· καθότι ἐκ διακοσίων ἤδη ἐτῶν ῥίπτουσιν ἐνταῦθα τὸν ἐκ τῶν πλοίων ἄμμον, καὶ οὕτως ἀκολουθοῦντες θέλουν τὸν ἀποκαταστήσῃ ἄχριστον καὶ αὐτόν· ἐπειδὴ τὸ ἔθος τῶν Ὀθωμανῶν καταγίνεται μᾶλλον νὰ διαφθείρῃ μὲν τοῦ παρωχημένου χρόνου τὰ ἔργα, νὰ ἀφαιρῇ δὲ καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ μέλλοντος· καθότι εἰς τὸν δεσποτισμὸν καὶ εἰς τὴν ἀμάθειαν δὲν θεωρεῖται οὐδὲν εἰς τὴν αὔριον.

ΛΕΙΨΑΝΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ.

Ὡς τόνον ὁ πανδαμάτωρ χρόνος δὲν ἐδυνήθη νὰ ἐξαλείψῃ ἔτι ἐξ ὀλοκλήρου τὰ θαυμάσια ἔργα τῆς Ἀρχαίας Ἀλεξανδρείας· ἐπειδὴ τὰ ὑπόγεια ὕδροδοχεῖα, ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν ἐπιτηδειότατα κατασκευασμένα, καὶ τὰ πολυάριθμα ὕδραγωγεῖα αὐτῆς, σώζονται ἔτι ὀλόκληρα ἐκ δύο χιλιάδων ἡδὴ ἐτῶν.

Πρὸς δὲ τὸ μέρος αὐτῆς τὸ ἀνατολικόν τοῦ βασιλικοῦ οἴκου, σώζονται δύο ὑβελίσκοι, ὀνομαζόμενοι κοινῶς αἱ βελόναί τῆς Κλεοπάτρας· εἶναι δὲ ἐκ λίθου Θηβαϊκοῦ κεκαλυμμένοι ἀπὸ Ἱερογλυφικά· ἐξ ὧν ὁ μὲν εἰς πεπτωκὸς ἡδὴ καὶ συντετριμμένος, κεῖται ὑπὸ τὴν ἄμμου· ὁ δὲ ἕτερος ἵσταται ὄρθιος· μονόλιθος δὲ ἑκάτερος ὄντες, ἔχουσιν ὕψος μὲν ἀνὰ ἐξήκοντα πόδας, πλάτος δὲ εἰς τὴν βᾶσιν ἀνὰ ἑπτὰ τετραγωνικούς.

Πρὸς δὲ τὴν πύλιν τοῦ Ράχιτ ἢ τῆς Μετήλιος εὐρίσκονται πέντε σῦλοι ἐκ μαρμάρου, ὅπου ἦσαν αἱ σφαῖραι τοῦ γυμνασίου· οἱ δὲ λοιποὶ σῦλοι, τῶν ὁποίων ἡ θέσις πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν ἐφαίνετο εἰς τὴν γραμμὴν των, ἠφανίσθησαν ὑπὸ τῆς βαρβαρότητος τῶν κρατούντων.

Τὸ δὲ ἀξιολογώτερον καὶ περιεργότερον τῆς ἀρχαιότητος λείψανον εἶναι ὁ σῦλος ὁ ἐκ λίθου ἑρμυδροῦ ἐν τέταρτον τῆς λεύκης ἀπέχων τῆς μεσημέ-

κρινῆς πύλης τῆς πόλεως· τοῦ ὁποίου τὸ ἐπισυλίον, ἦται ἡ κεφαλὴ εἶναι Κορίνθιος εἰς σχῆμα φύλλων κροίνικος χωρὶς νὰ εἶναι ὀδοντωτόν· τοῦ ὁποίου τὸ ὕψος εἶναι ποδῶν ἑννέα· ἀπὸ δὲ τῆς βάσεως μέχρι τούτου τοῦ ἐπισυλίου, ὅλος ὁ κορμὸς μονόλιθος ὢν, ἔχει ὕψος μὲν ποδῶν ἑννεήκοντα, πλάτος δὲ κατὰ τὴν διάμετρον ἑννέα ποδῶν· ἡ δὲ βάσις τετραγωνικὴ, δεκαπέντε ποδῶν ἀφ' ἑκάστης πλευρᾶς· ἣτις κεῖται ἐπάνω εἰς δύο τοίχους ὀριζοντικούς ἐκλίθων συνδεδεμένων μὲ μολυβδον· ἐξ ὧν ἀποσπᾶσαντες πολλοὺς οἱ Ἀραβες αὐτόθι, ἐζήτουν ἐν αὐταῖς θησαυρόν· τὸ δὲ σύμπαν τοῦ σύλου ἀνάστημα ἐκ τῆς βάσεως μέχρι τοῦ ἐπισυλίου εἶναι ἑκατὸν δεκατεσσάρων ποδῶν· ἔχει δὲ πολὺ τὸ ἀποσίθων ἐκ τῆς ἐργασίας· ἐκ δὲ τοῦ βορείου ὀλίγον ἐσχισμένη· εἶναι ὡς τόσον τὸ θαυμασιώτερον ἔργον τῆς ἀρχαιότητος εἰς τὴν μεγαλοπρέπειαν· ἐκ δὲ τῆς θαλάσσης μακρὰν φαίνεται ἐπάνω τῆς πόλεως, καὶ γίνεται σημεῖον τοῖς πλέουσιν· ἀφ' οὗ δὲ πλησιάσῃ τις ἔρχεται εἰς ἐκπλιξιν· συναρπαζόμενος ἀπὸ τὴν καλλομένην τοῦ ἐπισυλίου, τὸ ὕψος τοῦ σύλου, καὶ τὴν ἀπλὴν ἐργασίαν τῆς βάσεως.

Οἱ σοφοὶ περιηγῆται δὲν ἐδυνήθησαν νὰ εἰκασώσιν εἰς ποῖον αἰῶνα ὑπὸ τίνος ἀνιργέρθῃ αὐτὸ τὸ θαυμασιόν ἔργον· συμπεραίνουνσι δέ τινες, ὅτι δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀνιργηγερμένον εἰς τιμὴν τοῦ Πομπηίου· ἐπειδὴ ὁ Στράβων καὶ ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης δὲν ἀνέφερον περὶ αὐτοῦ παντελῶς, ὡς ἀμφιβάλλοντες τοῦτο· ἀλλ' ὁ Ἀκουλφρέδας ὀνομάζει τὸν σῦλον, Στύλιον Σεβήρου· καὶ τοῦτο εἶναι μάλιστα πιθανόν· καθότι ὁ Σεβήρος ἐλθὼν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἐφιλοφρονήθῃ τοὺς ἐγκατοίκους, καὶ ἐντεῦθεν εὐδοκιμήσας, ἔλαβεν ἴσως εἰς εὐγνωμοσύνης σημεῖον παρ' αὐτῶν τοῦ σύλου τούτου τὴν ἐγερσιν· ἐπειδὴ

εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ἀβουλφίδα· ἡ πρὸς τὸ δυτικὸν ἑλληνικὴ ἐπιγραφὴ ἀνεγινώσκετο ἔτι, καὶ ἐφαίνετο τοῦ Σεβήρου τὸ ὄνομα, καθὼς φαίνεται· νῦν δὲ μόνον φωτιζομένης ὑπὸ τοῦ Ἡλίου, μόλις φαίνονται ἐξ ἡμισείας ὀλίγα κοίχτια ταύτης ἀτέκμαρτα.

Σώζεται δὲ ἔτι μεταξὺ τῶν λειψάνων τῆς Ἀντιόνης τῆς κτισθείσης παρὰ τοῦ Ἀδριανοῦ εἰς σύλος μεγαλοπρεπής· τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιγραφὴ σωζομένη ἔτι, τὸν ἀφιερώνει εἰς τὸν Ἀλέξανδρον τὸν Σεβήρον.

Προχωρῶν δέ τις ἡμισυ μιᾶς λεύγης πρὸς τὸ μεσημβρινὸν τῆς πόλεως μέρος, ἀπαντᾷ αὐτόθι τὰ ὑπόγεια νεκροδοχεῖα, εἰς τὰ ὅποια ὁδηγούμενος τις ἀπὸ πολλοὺς ἐλιγμούς, καταβαίνει ὡς εἰς ὑπόγεια σπήλαια· ἔνθα ἔκειντο τὰ σώματα τῶν νεκρῶν· μέχρι τούτων δὲ ἐκτεινομένη ποτὲ ἡ Νεκρόπολις τὸ προάσκειον, περιεῖχε ποτὲ καὶ κήπους ἀξιολόγους, καὶ ναοὺς θαυμασοὺς, καὶ ἄλλα ἀξιόλογα Μουσουλῆα.

Πρὸς δὲ τὸ μέρος τῆς θαλάσσης εὐρίσκεται μία μεγάλη δεξαμενὴ ἐσκαμμένη εἰς τὴν πέτραν ἐπὶ θαλάσσης· καὶ πρὸς τὸ πλάγιον ταύτης εὐρίσκονταν δύο ἀνώγεα ἐσκαμμένα διὰ τοῦ πρίλακος μὲ θρόνους ἅμα ἐκ τῆς αὐτῆς ὄντας πέτρας· ἔνθα μία διώρυξ πολὺςροφος φέρει ἐκ τῆς θαλάσσης τὸ ὕδωρ· ὀνομάζεται δὲ τοῦτο κοινῶς ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων, Λουτρὸν τῆς Κλεοπάτρας· ἦτον δὲ ποτὲ καὶ τοῦτο κεκοσμημένον ὡς ἐκ τῶν ἐρικείων φαίνεται.

Τὸ Μουσεῖον, τοῦ ὁποίου τὴν θέσιν δεικνύουσι μόνον τὰ ἐν αὐτῷ νεκροδοχεῖα, ἦτον αὐτόθι· τῶν ἐπισημῶν τὸ καταφύγιον· αἱ ὅποιαι ἠνθισαν αὐτόθι ἐπὶ πολὺ· ἀλλ' ἡ ἀμάθεια νῦν καὶ ἡ βαρβαρότης ἐδάρυναν παραπολὺ ἐπάνω εἰς τῶν ἐπισημῶν τὴν πατρίδα.

ΜΑΧΗ ΕΝ ΑΡΒΗΛΟΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ
ΠΡΟΣ ΔΑΡΕΙΟΝ.

Οἱ ἀριθμοὶ δεικνύουσι τοὺς τόπους τῶν τεταγμένων ἐν τῷ ἐπομένῳ πίνακι· οἷον, οἱ μὲν οὕτω (— 1) σημειούμενοι φανερώουσι τὰ σώματα τοῦ Δαρείου· οἱ δὲ ἄπλοι τὰ τῆς στρατίας τοῦ Ἀλεξάνδρου οὕτω (1).

Επανελθὼν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου ὁ Ἀλέξανδρος, κατεδίωκεν αὐτῆς τὸν Δαρεῖον· καὶ φθάσας εἰς τὸν Εὐφράτην, διαβαίνει αὐτὸν χωρὶς ἐμπόδιον τί· ὁμοίως δὲ διαπεράσας καὶ τὸν Τίγρητα ποταμὸν, προχωρεῖ πρὸς τὴν Ἀσσυρίαν μεταξὺ τῶν Σογδιανῶν ὁρέων καὶ τοῦ Τίγρητος πρὸς τὸ δεξιόν· προχωρῶν δὲ τέσσαρας ἡμέρας ἀκαταπαύσως, καὶ μαθὼν παρὰ τῶν προδρόμων, ὅτι ἐφάνησαν τινὲς ἵππεῖς ἐμπροσθεν εἰς τὸ πεδίον ὡς χίλιοι, ἀνέλαβε τοὺς ἑταίρους καὶ τοὺς προδρόμους, καὶ ἔτρεχε κατ' αὐτῶν· λαβὼν δὲ ἑξ αὐτῶν αἰχμαλώτους, καὶ μαθὼν τὸ πλῆθος τὸ ἄπειρον τῆς στρατίας τοῦ Δαρείου, δὲν ἐτράπη εἰς θάυμασμόν παντελῶς· ἦτον δὲ τὸ πλῆθος κατὰ μὲν τὸν Ἀρριανὸν ἀκολουθοῦντα τὸν Ἀριστόβουλον καὶ Πτολεμαῖον συγχρόνους τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς ἑκατὸν μυριάδας πεζικόν, καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδας ἵππικόν· καὶ δυακόσια δρεπανηφόρα ἄρματα, καὶ δεκαπέντε ἑλέφαντες· ἀλλὰ ταῦτα βέβαια ἔχουσι μίαν ὑπερβολὴν πάντη ἀπίθανον· ὁ δὲ Κύντος Κούρτιος παρέ-

δωκε τὸ ψεῦδος τοῦτο ὅπως οὖν μετριώτερον εἰς ἑκατοσίας χιλιάδας ἀναριθμᾶζον τὸ πεζικόν, καὶ εἰς ἑκατὸν τεσσαράκοντα πέντε τὸ ἵππικόν.

Μαθὼν δὲ ἔτι ἐξ αὐτῶν, ὅτι ὁ Δαρεῖος εἶναι πλησίον. ἐξάβη αὐτοῦ καὶ ἀνέπαυσε τὸ στρατεύμα τέσσαρας ἡμέρας, περιτειχίσας ἀσφαλῶς τὸ στρατόπεδον μὲ τάφρον καὶ χαράκωμα πανταχόθεν· καὶ ἐντεῦθεν κινήσας τὴν στρατιάν περὶ δευτέραν φυλακὴν τῆς νυκτός, ἔφθασε τὸ πρῶν πλησίον τῶν πολεμίων, ἀφίσας τὰ σκευοφόρα καὶ πάντα τὸν ὄχλον ὑπίστω εἰς τὸ στρατόπεδον· ἰδὼν δὲ τὸ στρατόπεδον τοῦ Δαρείου περὶ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, προβάλλει εἰς τοὺς ἡγεμόνας τῆς στρατιᾶς, ἃν πρέπει νὰ εἰσβάλωσιν εἰς τὸν ἔχθρὸν οὕτως ὥς ἔχουσιν ἐκ τῆς ὁδοπορίας, χωρὶς τινὸς ἀναβολῆς· καὶ ἐνταῦθα ἐνίκησεν ἡ γνώμη τοῦ Παρμενίωνος, ὅτι πρέπει νὰ περιεργασθῶσι πρότερον καὶ τὴν θέσιν καὶ τὴν δύναμιν τῶν ἔχθρῶν, καὶ οὕτως ἔπειτα ἔχοντες ἰδέαν τοῦ πράγματος, νὰ ἐπιχειρισθῶσι τὴν μάχην.

Ὁ δὲ Δαρεῖος μαθὼν τοῦ Ἀλεξάνδρου τὴν κίνησιν, διέταξε τὴν πολυάριθμον στρατιάν ὥς εἰς μάχην· καὶ ἐπειδὴ διέτριψεν εἰς περιέργειαν ὁ Ἀλέξανδρος, ἐβάσασε καὶ ἐκεῖνος τὸ στρατεύμα ἑνοπλον εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν ἐν ὁλόκληρον ἡμερόνυκτον· τὸ ὁποῖον ἐκάκωσε καὶ ἀδυνάτισε τὸ στρατεύμα παραπολύ· ἡ δὲ τάξις τῆς στρατιᾶς τοῦ Δαρείου ἦτον ταιαύτη κατὰ τὸν Ἀριςτόβουλον, κατὰ τὸ ἐγγράφον ταύτης, τὸ ὁποῖον εὗρήκαν ὕστερον, ὥς λέγει ὁ Ἀρρίανός.

Διέταξεν ὁ Δαρεῖος εἰς μὲν τὸ ἀρισερὸν πτερόν τοὺς Βακτρίους ἱππεῖς (--- 1) καὶ τοὺς Δάας (--- 2) καὶ τοὺς Ἀραχωίτους (--- 3)· μετὰ δὲ τούτους τοὺς ἱππεῖς καὶ πεζοὺς Πέρσας (--- 4 καὶ 5) καὶ μετὰ τούτους τοὺς Σουσίους (--- 6)· καὶ μετὰ τούτους τοὺς Καδουσίους (--- 7)· οἱ ὅποιοι ἔφθανον μέχρι τοῦ κέν-

ταῖον τοῦ Κρατεροῦ (16)· ὅστις διοικοῦσεν ὅλον τὸ περ-
 ξικὸν ἐν τῷ ἄριστῳ· τὸ ὅποιον ἦτον περιτετειχισμέ-
 νον ἐξῆς μὲ τὸ ἵππικόν τῶν συμμάχων (17), ὑπὸ τὴν
 ἐξουσίαν τοῦ Εὐρυγυίου· καὶ πρὸς τούτους μὲ τὸ ἵπ-
 πικόν τῶν Θετταλῶν (18), ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Φι-
 λίππου· εἰς ὅλον δὲ τὸ εὐώνυμον γενικῶς στρατηγὸς
 ἦτον ὁ Παρμενίων.

Ὅλον τὸ κράτευμα τοῦτο ἐτάχθη εἰς δεκαεξὶ τὸ
 βάθος, καὶ εἰς δύο χιλιάδας καὶ τετρακοσίους ὀκτώ
 τὸ πλάτος, συγκεκροτημένον ἀπὸ διάφορα εἶδη ὀ-
 πλων· τὰ ὅπῃα ἦσαν ἐπιτηδεϊότατα καὶ εἰς τὸ μά-
 χεσθαι, καὶ εἰς τὸ ἀπομάχεσθαι· καὶ δὲν ἀφίνου-
 σιν οὐδεμίαν ἀμφισβολίαν, ὅτι ἐν τοιοῦτον συντε-
 ταγμένον Μακεδονικὸν σῶμα ἔμελλε νὰ διασκορπί-
 σῃ τὸ Περσικόν, ὡς κακῶς μὲν διατεθειμένον, κά-
 κισα δὲ ὀπλισμένον. Ὡς τόσον ἐν ταῖς εἰρημένοις
 δὲν φαίνεται τόσον τοῦ Ἀλεξάνδρου ἡ δεξιότης καὶ
 εὐφυΐα, ὅσον ἐν ταῖς ἐξῆς ἐπrouήσε διὰ νὰ ἀσφα-
 λίσῃ τὰ πλάγια, τὰ ὅποια ἐπαπειλοῦσεν ὁ ἐχθρὸς
 νὰ κυκλώσῃ διὰ τὸ πλῆθος.

Ὅθεν ἐτάξε κατὰ τὸ δεξιὸν τοῦ ἵππικοῦ τῶν ἐ-
 ταίρων μίαν σειρὰν ἐκ τῶν Φιλῶν στρατευμάτων
 συντεθειμένην ἐκ μέρους τῶν Ἀγριάνων (19), ὑπὸ
 τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἀττάλου· καὶ ἀπὸ τοὺς τοξότας
 Μακεδόνες (20), ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Βρίσωνος· καὶ
 ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους καλουμένους ξένους (21), ὑπὸ τὴν
 ἐξουσίαν τοῦ Ηλεάνδρου· πρὸ τούτων δὲ ὀλίγον τι
 διάστημα ἔμπροσθεν ἐτάξε τὸ ἐλαφρὸν ἵππικόν (22),
 καὶ τοὺς Παιῖνας (23), ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἀρίστω-
 νος· μετὰ ταῦτα δὲ ἐσχημάτισε καὶ τρίτην σειρὰν
 ὀλίγον τι πρὸ τῆς δευτέρας, συντεθειμένην ἀπὸ τὸ
 ἵππικόν τῶν ξένων (24), ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Με-
 νίδου· ὅστις ἔλαβε προσηγὴν νὰ ἐφορμήσῃ ἐκ πλα-

γίου πρὸς τὸν ἔχθρὸν, εἰὰν τὸν ἰδῇ νὰ κυκλώσῃ τὸ δεξιὸν αὐτοῦ.

Ἐκ τούτων δὲ παρατηρήσας ὁ Ἀλέξανδρος, ὅτι τὸ ἵππικὸν τοῦ ἔχθρου (--- 25, 26) εἶναι διωρισμένη νὰ κυκλώσῃ τὸ δεξιὸν αὐτοῦ, ἐν ᾧ τὸ ἐν τῇ πρώτῃ σειρᾷ τοῦ ἔχθρου ἵππικὸν (--- 4, 6, 11, 12 κ. τ. λ.) ἔμελλε νὰ προσβάλῃ εἰς τὸ κατὰ μέτωπον ἵππικὸν αὐτοῦ, ἐπρονόησεν οὕτω καὶ περὶ τούτων, καὶ ἐπρόσβαλε τὸ αὐτὸ ἵππικὸν τῶν ξένων (24) νὰ προδράμῃ ἔμπροσθεν τῆς σειρᾶς, καὶ εὐθὺς καθὼς ἰδῇ τὸ ἵππικὸν τῶν Σκυθῶν (--- 25) νὰ κινῆται, εὐθὺς νὰ διαιρεθῇ εἰς δύο, καὶ τὸ μὲν ἐν μέρῳ ἀκολουθοῦν τὸ δεξιὸν αὐτοῦ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν πρόοδον ἐκείνου, τὸ δὲ ἄλλο πάλιν μέρος νὰ λάβῃ τοὺς αὐτοὺς ἔχθρους ἐκ πλαγίου· διήρησε δὲ οὕτω τοῦτο τὸ σῶμα εἰς δύο ἐξ αἰτίας τοῦ πολλοῦ βάρους τῶν πολεμίων· ἐν δὲ τῷ ἔργῳ τῆς μάχης τὸ ἵππικὸν τῆς δευτέρας σειρᾶς (22, 23), τὸ ὁποῖον εἶχεν ἤδη τὸ μέτωπον ἐλεύθερον ἔμελλε νὰ προσβάλῃ εἰς τὸν Περσικὸν (--- 4) κατὰ τὸ ἀρισερὸν τοῦ Δαρείου· καὶ ἐπειδὴ οὗτοι ἦσαν ἀσυγκρίτως ὀλίγοι πρὸς τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, προσδιώρισεν εἰς αὐτοὺς ἔτι καὶ τοὺς τοξότας (26).

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπρονόησεν ἔτι καὶ διὰ τὸ ἀρισερὸν, ἐπειδὴ ὁ ἔχθρος ὑπερεφάλαγγιζε μᾶλλον, αὐτόθι, ἢ κατὰ τὸ δεξιόν· καὶ προέταξε μάλιστα τούτου εἰς δευτέραν σειρὰν ἵππικὴν εἰς δύο σώματα μεγάλα διηρημένην (--- 29, 30) ἐξ ὧν τὸ ἐν ἔμελλε νὰ κυκλώσῃ τοὺς Μακεδόνας, καὶ νὰ προσβάλῃ εἰς αὐτοὺς κατὰ νῶτα, ἐν ᾧ τὸ ἕτερον εἶχε νὰ προσβάλῃ κατὰ μέτωπον εἰς τοὺς Θεσσαλοὺς (18) καὶ εἰς τὰ ἄλλα αὐτόθι σώματα· διὰ νὰ ἀπαντήσῃ λοιπὸν καὶ τοῦτο ὁ Ἀλέξανδρος, προέταξε κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἀρισεροῦ τὸ ἐπίλοιπον μέρος τοῦ ξενικοῦ

ἱππικοῦ (30) μετὰ προσαγῆς νὰ κλίνωσιν εἰς ἐπικαμπὴν, καὶ νὰ προσβάλωσιν εἰς τοὺς πολεμίους ἐκ τοῦ πλαγίου, εἰάν κινηθοῦν ὡς εἰς κύκλωσιν· καὶ ἐπειδὴ ἦσαν καὶ οὗτοι ὀλίγοι ὡς πρὸς τὸ πλῆθὺς τῶν πολεμίων, προσδιώρισεν εἰς βοήθειαν αὐτῶν καὶ ἓν σῶμα πεζικὸν ἐκ τῶν ψιλῶν Θρακικόν (27)· καὶ πρὸς τούτοις δύο ἕτερα σῶματα ἱππικά (28, 29) εἰς μίαν ἄλλην πλαγίαν σειρὰν, ἡνωμένην πως μὴ τὸ ἱππικὸν τῶν Θετταλῶν (18)· ἔδωκε δὲ προσαγὴν εἰς τοὺς Θρᾶκας αὐτοὺς, εἰάν τὸ ξενικὸν τοῦτο ἱππικὸν δὲν δυνηθῇ νὰ ἐμποδίσῃ τὸ ἱππικὸν τοῦ ἐχθροῦ, νὰ ἐπικάμψωσι καὶ αὐτοὶ πρὸς αὐτοὺς, καὶ νὰ προσβάλωσιν αὐτοῖς καὶ αὐτοὶ ἐκ πλαγίου, καὶ νὰ ρίψωσι κατ' αὐτῶν πολλὰ βέλη ἄμα, ἐν ᾧ τὸ ἱππικὸν τὸ εἰς τὸ τέλος τῆς πλαγίας σειρᾶς (28, 29), κινηθὲν ὀλίγον τι, θέλει ἀπαντήσῃ τοὺς ἐναντίους κατὰ μέτωπον· ὥς τὸ Περσικὸν αὐτὸ ἱππικὸν τὸ διωρισμένον νὰ κυκλώσῃ τοὺς Μακεδόνας, περιέπεσεν αὐτὸ εἰς τὸ ἴδιον, κτυπηθὲν κατὰ μέτωπον, ἐκ πλαγίου, καὶ κατὰ νῶτα παρὰ τῶν μισθοφόρων τούτων Ἑλλήνων.

Βλέπων δὲ ἔτι ὁ Ἀλέξανδρος τὴν ἑκτασιν τῶν πολεμίων, ἐφρόντισεν ἔτι νὰ ἐπιτάξῃ καὶ ἄλλην σειρὰν εἰς ὀλίγον διάστημα ὀπισθεν τῆς φάλαγγος συντεθειμένην ἐκ τοῦ ἡμίσεως μέρους τῶν Πελταταςῶν (31)· καὶ ἐκ δύο ταγμάτων τῆς φάλαγγος (32)· οἵτινες ἦσαν σύμπαντες τεταγμένοι εἰς ὅκτω τὸ βάθος· ὁ δὲ σκοπὸς τούτων ἀπέβλεπε, εἰάν οἱ πολέμιοι κυκλώσαντες προσβάλωσιν εἰς τὴν φάλαγγα ὀπισθεν, αὐτὴ ἢ ἐσχάτη σειρά θέλει τοὺς κτυπήσῃ αὐτόθεν, καὶ θέλει βοηθήσῃ τὴν φάλαγγα· ἂν ὁμως δὲν ἔλθωσιν εἰς κύκλωσιν οἱ ἐχθροὶ, τότε προσιδέμενοι εἰς τὴν φάλαγγα θέλουσι αὐξήσῃ τὴν δύναμίντης ἐπὶ πολὺ, Ἐπρόσβαξε δὲ ἔτι καὶ τοῦτο

ὁ Ἀλέξανδρος τοὺς ἡγεμόνας τῆς δευτέρας σειρᾶς ὅπισθεν, εἰς ἰδοῦν τὰ κέρατα ἀδύνατα πρὸς τὴν προσβολὴν τῶν ἐχθρῶν, εὐθὺς νὰ διαιρεθῶσι κατὰ τὸ κέντρον, καὶ περιελθόντες εἰς τέταρτον κύκλου, νὰ ἐπίβοιθῶσιν, ὅπου τὸ καλέσῃ ἡ χρεία· τὸ ὁποῖον τοῦτο, ἐξαίφνης φανέν εἰς τοὺς πολεμίους τοὺς φέρεῖ εἰς ἐκπληξιν.

Ἐναντίον δὲ τῶν δρεπανηφόρων ἀρμάτων τῶν ἐν τῷ ἀρισερῷ τοῦ Δαρείου προέταξε τὸ ἄλλο ἡμισυ μέρος τῶν Ἀγγριάνων (25), καὶ τῶν ταξοτῶν, καὶ τοὺς ἀκοντιστὰς τοῦ Βαλάκρου (26) ἔμπροσθεν τοῦ ἐλαφροῦ ἵππικοῦ ἐν τῷ δεξιῷ· οὗτοι δὲ προσεῖχον, πόντε θέλουσι κινηθῆ τὰ δρεπανηφόρα, καὶ οὕτως νὰ ὁρμήσωσι κατ' αὐτῶν ἐκ τοῦ ἐναντίου, καὶ ρίπτουντες βέλη νὰ φρονεύσωσι καὶ ἀρματηλάτας καὶ ἵππους· ὅπισθεν δὲ πάντων εἰς ἓν διάστημα ἱκανὸν ἀφῆκεν ὁ Ἀλέξανδρος τὴν ἀποσκευὴν τοῦ πολέμου, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους Πέρσας· καὶ προέταξεν εἰς τοὺς τοὺς ἐν σώμα πεζικὸν Θρακικὸν (33)· οὕτως δὲ διέταξε τὴν στρατιάν ὁ Ἀλέξανδρος· ἡ ὁποία κατὰ τὸν Ἀρριανὸν συνεπασούτο εἰς τεσσαράκοντα χιλιάδας πεζικόν, καὶ ἑπτὰ χιλιάδας ἵππικόν· ἀλλὰ τὰ διάφορα σώματα, τὰ ὁποῖα ὁ αὐτὸς ἐπαριθμεῖ ἀνωτέρω, μαρτυροῦσιν, ὅτι ἔσφαλεν εἰς τὸν λογαριασμόν του.

Προχωρῶν δὲ οὕτως κατ' ὀλίγον ὁ Ἀλέξανδρος, παρεγκλίνων μάλισα ὡς πρὸς τὸ δεξιόν, ἔφθασεν νὰ περάσῃ τὸ μέρος τὸ προωδοπεποιημένον ὑπὸ τοῦ Δαρείου, μὴ θέλων νὰ προσβάλῃ κατὰ τὸ κέντρον ἐνθα ἦσαν οἱ μισθοφόροι Ἕλληνες τοῦ Δαρείου, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀρισερὸν μάλισα κέρας· ὅθεν προχωρῶν πρὸς τὰ δεξιὰ μᾶλλον, ἀνέβαινε μὲν πρὸς τὸ ἀρισερὸν τῶν ἐχθρῶν, ἀπεμακρύνετο δὲ ἀπὸ τὸ δεξιόν· καθέτι συνακολουθοῦσεν αὐτῷ πλαγίως πᾶσα ἡ

στρατιά· ὥς κατ' ὀλίγον τὸ ξενικὸν αὐτοῦ ἵππικόν ἐπλησίασεν εἰς τὸ ἵππικὸν τῶν Σκυθῶν· ὁ δὲ Δαρεῖος φοβούμενος νὰ μὴ πάθῃ τι ἐκεῖθεν, δίδει τὸ σημεῖον τῆς μάχης εἰς τὸ ἵππικὸν τῶν Σκυθῶν (--- 25) καὶ τῶν Βακρίων (--- 1), νὰ ἐξορμήσωσι καὶ νὰ ἐμποδίσωσι τοῦ πρόσω τοὺς Μακεδόνας· ὁ Μενίδας ὁμῶς μὲ τὸ ἵππικὸν τῶν Ἑλλήνων τῶν μισθοφόρων (24) διέκοψεν αὐτοὺς μεταξύ· γενομένης δὲ αὐτόθι ἵππομαχίας ἰσχυρᾶς, ὑπερτεροῦσαν οἱ Σκύθαι, καὶ εὐθὺς ὁ Ἀλέξανδρος ἔδωκε σημεῖον εἰς τὸν Ἀρέταν μετὰ πάντος τοῦ ἵππικοῦ τῆς δευτέρας σειρᾶς (22, 23), καὶ εἰς ἓν σῶμα πεζικὸν ἐκ τῶν ψιλῶν ἐκ τῆς τρίτης σειρᾶς (26) νὰ προχωρήσωσιν εἰς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων· τούτου δὲ γενομένου, ἐνέκλιναν οἱ Σκύθαι.

Ἀλλ' ἐφορμήσαντες αὖθις οἱ ἄλλοι Βάκτριοι (--- 4), συνεκρότησαν αὖθις τὴν ἵππομαχίαν, καὶ κατ' ὀλίγον ἔθλιβον τοὺς Μακεδόνας ὑπερτεροῦντες τῷ ἀριθμῷ, καὶ τοῖς ὅπλοις ἀσφαλέστεροι ὄντες, καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐξεῖλεν ἐνταῦθα τοὺς Ἀγριάνας (19) καὶ τοὺς τοξότας τοὺς Μακεδόνας (20)· καὶ οὕτω τὸ ἵππικὸν ἐκδιάζοντες τοὺς ἐχθρούς, καὶ προχωροῦντες, ἔτρεψαν αὐτοὺς εἰς φυγὴν· καὶ ἐν τούτῳ ἀφίνει ὁ Δαρεῖος τὰ δρεπανηφόρα κατ' αὐτὸν τὸν Ἀλέξανδρον, διὰ νὰ ἀναταράξωσι τὴν φάλαγγα τῶν Μακεδόνων· ἀλλ' οἱ Ἀγριάνες καὶ ἀκοντισταὶ τοῦ Βαλάκρου (26) κατακόφοντες καὶ ἀρματιλάτας καὶ ἵππους, ἐματαίωσαν αὐτοῦ τὰς ἐλπίδας· τινὰ δὲ καὶ ἐκ τῶν χαλινῶν τοὺς ἵππους λαβόντες, καὶ τοὺς ἀναβάτας κατακρημνίσαντες, ἔτρεψαν εἰς ἄλλο μέρος, καὶ διάφθειραν οὕτω πάντα.

Τὸ δὲ ἵππικὸν (--- 4, 6) τὸ ὁποῖον ἐν τάξει τοῦ Δαρείου ἦτον σύμμικτον μὲ τὸ πεζικόν, ἰδόντες τοὺς Σκύθας καὶ τοὺς ἄλλους θλιβομένους ἐν τῷ

ἄριστον τοῦ Δαρείου παρὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ κα-
 λούμενοι ἐξ αὐτῶν εἰς βοήθειαν, ἐξελθόντες ἀνοή-
 τως ἐκ τῆς σειρᾶς ἔδραμον ἔμπροσθεν· ἀλλὰ τῶν
 διασημάτων τῆς σειρᾶς μενόντων ἀνοικτῶν, ἐν οἷς
 ἦσαν αὐτοὶ τεταγμένοι, εὐρῶν ὁ Ἀλέξανδρος τὸν
 καιρὸν προσβάλλει αὐτόθι, καὶ εἰσχωρήσας εἰς ἓν
 τῶν χασμάτων, λαμβάνει τὴν φάλαγγα τοῦ Δαρείου
 ἐκ τῶν πλευρῶν, ἐν ᾧ τὸ ἐπίλοιπον ἱππικὸν αὐτοῦ
 προσέβαλεν εἰς αὐτὴν κατὰ μέτωπον· εἰς τὸν αὐ-
 τὸν δὲ καιρὸν καὶ οἱ Πελτασταὶ (9, 10) κάμψαντες
 ὀλίγον τι, ἐτάχθησαν κατὰ κέρας, καὶ οὕτω προσ-
 έβαλον ἔμπροσθεν εἰς τὸ πεζικὸν τῶν Περσῶν· ἡ
 δὲ πρώτη τάξις τῆς φάλαγγος τῶν Μακεδόνων (11)
 ἀκολουθεῖ αὐτούς, καὶ οὕτως ἐφεξῆς καὶ αἱ ἄλλαι
 μέχρι τῆς τελευταίας (16) ἐκινήθησαν τρόπον τινά
 πρὸς αὐτὸ τὸ κέντρον τῶν ἐναντίων.

Αὐτοὶ δὲ οἱ διάφοροι συγκροτισμοὶ τοῦ ἱππικοῦ,
 καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ τάγματος, τὸ ὅποιον διε-
 πέρασε κατὰ τὸ χάσμα τὴν σειρὰν τοῦ Δαρείου,
 κατώρθωσαν τὸν σκοπὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου· καθότι
 ἦλθον οἱ ἐναντίοι εἰς ταραχὴν, καὶ ἐτράπησαν εὐ-
 θὺς εἰς φυγὴν ἄλλοι μὲν εὐθὺς, ἄλλοι μετὰ μίαν
 ὀλίγην ἀντίστασιν· ὁ Δαρεῖος καὶ αὐτὸς ἰδὼν τὴν
 ταραχὴν τοῦ στρατεύματος, καὶ Ἀλέξανδρον αὐτοῦ
 μὲν ἐν σῶμα ἱππικὸν ὀπισθεν αὐτοῦ ἤδη γενόμε-
 νον, καὶ ἐρχόμενον ἤδη πρὸς τὸ κέντρον μὲν βίαν,
 ὁμοίως δὲ καὶ τὴν φάλαγγα ἔμπροσθεν ἐπαπειλοῦ-
 σαν ἤδη τὸ πρόσωπον, τὰυτα λέγων ἰδὼν ἐφωβήθη·
 καὶ φοβηθεὶς ἐτράπη εὐθὺς εἰς φυγὴν, ἀκολουθού-
 μενος παρὰ πολλῶν ἄξιωματικῶν καὶ μέρους τῶν
 σωματοφυλάκων αὐτοῦ· τὰυτα δὲ ἰδόντες καὶ αἱ
 ἐν τῷ ἄριστῳ ἀνδρείως πολεμήσαντες μέχρι τοῦδε
 ἱππεῖς, ἠκολούθησαν καὶ αὐτοὶ τὴν φυγὴν· καὶ
 ἐνταῦθα ὁ Ἀρέτας καὶ ὁ Μενίδας δὲν τοὺς ἐδίωξαν

ὅπισθεν, ἀλλὰ σραφέντες πρὸς ἄλλα αὐτόθι συ-
ζήματα τῶν ἐχθρικῶν σρατευμάτων, τὰ ὅποια ἐ-
μάχοντο ἔτι, προσέβαλον εἰς αὐτά· καὶ οὕτω κατ'
ὀλίγον χωροῦντες ἠνώδησαν μὲ τὸ σῶμα τοῦ Ἀλε-
ξάνδρου, καὶ ἐντεῦθεν ἐνεργοῦσαν εἰς τὸ ἐξῆς μετ'
αὐτοῦ.

Ἀλλὰ μὲ ὅλον ὅτι εὐδοκιμοῦσεν ὁ Ἀλέξανδρος
κατὰ τὸ δεξιὸν αὐτοῦ κέρασ, ἡ νίκη ὁμως ἦτον ἔτι
ἀμφίβολος· ἐπειδὴ οἱ μισθοφόροι Ἕλληνες τοῦ Δα-
ρείου (--- 32) ἐν τῷ κέντρῳ, καὶ ἐν μέρος μέγα τοῦ
πεζικοῦ τῆς ὀπισθοφυλακῆς (--- 21, 22) ἦσαν ἔτι
εἰς τὴν θέσιν των σταθεροί· καὶ πρὸς τούτοις ὅλον
τὸ δεξιὸν τοῦ Δαρείου δὲν εἶχεν ἔλθῃ εἰς μάχην·
οἱ ὅποιοι ἰδόντες μάλισα τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἱππικοῦ
τῶν Ἀρμενίων (--- 29) πρὸς τοὺς μισθοφόρους Ἕλ-
ληνας τοῦ Ἀλεξάνδρου (30), ἐκινήθησαν νὰ ἐπιπέ-
σωσιν ἐπάνω τοῦ Παρμενίωνος· ἐπειδὴ προλαβοῦσα
ἡ ἱππικὴ δύναμις τῶν Ἀρμενίων, ἀρχομένης ἡδὴ
τῆς μάχης ἐν τῷ ἀρισερῷ τοῦ Δαρείου, ἔδραμαν νὰ
κυκλώσῃ τὸ ἀρισερόν τῶν Μακεδόνων· ἡ διάταξις
ὁμως τῆς σειρᾶς τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἣτις ἐβάστα τὸ
ἀρισερόν πολλὰ μακρόν, ἐδίασεν αὐτοὺς νὰ ἔλθω-
σιν εἰς χεῖρας πρῶτον μὲ τοὺς ἱππεῖς τῶν μισθο-
φόρων τοῦ Ἀλεξάνδρου· τοὺς ὁποίους αὐτὸς εἶχε
συντεταγμένους κατὰ τὸ ἔσχατον τοῦ ἀρισεροῦ (30),
ἔχοντας εἰς ἐπιβολήθειαν καὶ ἐν σῶμα ἐκ τῶν ψιλῶν
πεζικῶν (27)· οἱ δὲ Ἕλληνες οὗτοι αὐτόθι, ἐνήργη-
σαν μὲν ἀνδρείως καὶ τακτικῶς, ἀλλ' ἐνέδωκαν τέ-
λος πάντων εἰς τὸν ἀριθμὸν τὸν πολὺν τῶν ἐχθρῶν,
ὥς προσιθεμένους εἰς τοὺς Ἀρμενίους καὶ ἄλλων
ταγμάτων ὅπισθεν, παρεχώρησαν ἐκεῖθεν μετ' εὐ-
ταξίας ἀνδρείως ἀπομαχόμενοι, μὲ ὅλον ὅτι ὁ Παρ-
μενίων ὀλίγην βοήθειαν εἰς τοσαύτην ἀνάγκην τοὺς
ἐξεῖλε, φοβούμενος καὶ αὐτὸς τὸ κατ' ἑαυτὸν τῶν

ἐχθρῶν πλῆθος, καὶ διὰ τοῦτο εἶχε τοὺς Θεσσαλοὺς ἰππεῖς εἰς τὸ ἀρισερόν τῆς φάλαγγος (18).

Τὸ δὲ σράτευμα τοῦτο ἐν τῷ δεξιῷ τοῦ Δαρείου δὲν ἤσθαι παντελῶς τὴν φυγὴν αὐτοῦ, ἕως οὗτοι οἱ μισθοφόροι Ἕλληνες τοῦ Δαρείου κτυπηθέντες ἐκ πλαγίου, καὶ κατὰ τὰ νῶτα παρὰ τῶν Πελτασῶν (10, 9), καὶ ἡ δευτέρα δὲ σειρά (--- 21, 22, 13, 24) διασκορπισθεῖσα παρὰ τοῦ Ἀλέξανδρου, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν· καὶ ἤθελαν τραπῆ καὶ οἱ ἐπίλοιποι πάντες μετ' ὀλίγον, εἰάν δὲν συνέβαινεν τὶ συμβεβηκὸς ἐναντίον· καθότι, τὰ τάγματα τοῦ δεξιοῦ τῆς φάλαγγος (11, 12) συνορμήσαντες κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν μετὰ τῶν πελτασῶν (9, 10), ἐπαρακίνησαν οὕτω καὶ τὰ λοιπὰ τῆς φάλαγγος τάγματα (13, 14, 15, 16), τὰ ὅποια ἦσαν ἐκ πλαγίου ὀπισθεν μᾶλλον καὶ ἤττον, νὰ συνακολουθήσωσιν ἐναντίον τῶν πολεμίων· τὸ σράτευμα ὅμως τὸ ἐν τῷ δεξιῷ τοῦ Δαρείου, ἰδόντες τὴν μάχην ἰσχυρὰν γινομένην κατὰ τὸ κέντρον, συνώρμησαν πρὸς τοῦτο τὸ μέρος ὅλοι, καὶ τὸ πλῆθος τοῦτο ἔφερεν εἰς τόσῃν δυσκολίαν τὴν φάλαγγα, ὥστε δὲν ἐδυνήθη πλέον νὰ προχωρήσῃ καὶ περαιτέρω· καὶ ἐν τούτῳ ὁ Ἀλέξανδρος, διὰ νὰ ἐξελίξῃ τὸ τόσον κακὸν, ἐπέπεσεν ὀπισθεν εἰς τοὺς πολεμίους· καὶ ἐν τῷ αὐτῷ καιρῷ ἀκουσθεῖσης ἤδη καὶ τῆς φυγῆς τοῦ Δαρείου, καὶ τῆς φθορᾶς ὁμοίως τοῦ ἀρισεροῦ κέρατος, ἐξεχύθη πλέον ἢ ἐκπληξίς καὶ ὁ φόβος εἰς ὅλον τὸ σράτευμα γενικῶς· καὶ τὸ πρᾶγμα ἐγένετο παράδοχον· καθότι οἱ Πέρσαι, ἀποκοπείσης αὐτῶν τῆς ἀναχωρήσεως ὀπισθεν ὑπὸ τοῦ Ἀλέξανδρου, καὶ ἐκ πλαγίων ὑπὸ τῆς φάλαγγος, ἐζητοῦσαν νὰ διαπεράσωσι διὰ μέσου τῆς φάλαγγος· ἡ ὁποία μὲ ὅλον τὸ πολὺ βάρος της, δὲν ἐδύνατο νὰ ἀνδέξῃ εἰς τόσον βάρος τοῦ πολυπληθοῦς ἐκείνου σρατεύματος· ὅθεν τὸ ἀρισερόν με-

ρος αὐτῆς (14, 15, 16), μᾶλλον τι ἐπιφορτισμένον, ἐνέδωκεν ὁπωσοῦν, ἐν ᾧ τὸ δεξιὸν προχωροῦντες δὲν ἐπαπατήρησαν τοῦτο· καὶ ἐνταῦτα διαβραγείσης ἤδη τῆς φάλαγγος, τὰ πολυάριθμα σώματα τῶν Περσῶν ἱππικάτε καὶ πεζικά ἀπὸ τοῦ κέντρου αὐτῶν, διεπέρασαν διὰ τοῦ χάσματος, καὶ ἔξωσαν τὴν σειρὰν τῶν Μακεδόνων ἐπιπολύ.

Αὐτὸ τὸ συμβεβηκὸς ἐδυσκόλευσεν παραπολύ τὸν Παρμενίωνα· ὅς τις εἶχε καὶ ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους ἀντικείμενον τῶν Ἀρμενίων τὸ ἱππικόν (--- 29)· τὸ ὅποσον μακρὰν ἐν ἀπὸ τῆς σειρᾶς τῶν Περσῶν, δὲν εἶχε μάθῃ ἔτι αὐτῶν τὴν φυγὴν· καὶ διὰ τοῦτο ἐξακολουθοῦσε τὴν μάχην ἀνδρείως· ὥς ἢ ἤλθεν εἰς φόβον ὁ Παρμενίων, μήπως τὸ πλῆθος τοῦτο τὸν κυκλώσῃ καὶ ὀπισθεν, ἐν ᾧ εἶχεν ἔτι νὰ κάμῃ καὶ μετὰ τὸ πεζικόν τῶν ἐχθρῶν ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν· ἀλλὰ τὸ ἀνόητον κίνημα τῶν Περσῶν διέσωσε τὸν γέροντα Παρμενίωνα· ὅς τις δὲν ἀδύνατο πλέον μήτε νὰ μηνύσῃ εἰς τὸν Ἀλέξανδρον τὴν κατάσασίν του· ἐπειδὴ ἰδόντες οἱ Πέρσαι, ὀπισθεν τῶν Μακεδόνων τὸ στρατόπεδον, φυλαττόμενον μόνον ἀπὸ τοὺς Θρᾷκας (33), ἐπέπεσον εἰς αὐτοὺς μηδὲν τοιοῦτον ἐλπίζοντας· καὶ ἀναποδογυρίσαντες αὐτούς, ἐλευθέρωσαν τοὺς αἰχμαλώτους, καὶ ἐντεῦθεν ἐδόθησαν εἰς τὰ λάφυρα· καὶ ἐνταῦθα ἀναπνεύσας ὁ Παρμενίων, ἔσειλε κατ' αὐτῶν τὰ τάγματα τῆς δευτέρας αὐτοῦ σειρᾶς (32)· τὰ ὅποια, μετὰ ὅλου ὅτι δὲν εἶχον οὐδεμίαν ἀναλογίαν πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀνδρίαν, καὶ διότι ἦσαν ἀκμῆτες πρὸς κεκμηκότας, ἐξάδησαν ἱκανὰ νὰ διασκοπίσωσι τοὺς ἐχθρούς.

Ἐν τούτῳ δὲ πᾶν τὸ ἱππικόν τὸ ἐν τῷ δεξιῷ τοῦ Δαρείου, τὸ ὅποσον ἀνθίστατο ἔτι ἐξ ἀνάγκης ἀπομαχόμενον, καὶ οὐχὶ ἐπ' ἐλπίδι νίκης τινὸς ἐφε-

ἤης, ἄρχισε νὰ τραπῇ εἰς φυγὴν· καὶ ὁ Παρμενίων
 τότε, ὡς νικητὴς ἤδη ἔσειλε τὸ μεγαλύτερον μέρος
 τοῦ ἱππικοῦ τῶν Θεσσαλῶν (18), εἰς βοήθειαν τῶν
 Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι ἐμάχοντο ἔτι πρὸς τοὺς Ἀρμέ-
 νιους ἐξ ἐλάσσονος δυνάμεως· αὐτὴ λοιπὸν ἡ βοή-
 θεια ἔκαμε τὴν κρίσιν τοῦ πολέμου, καὶ οἱ Ἀρμέ-
 νιοι τρέψαντες τὰ νῶτα ἔφευγον· ἐν τούτῳ δὲ καὶ
 ὁ Ἀλέξανδρος μαζῶν τὴν δυσκολίαν τοῦ Παρμενίω-
 νος, καὶ ἀφήσας αὐτόθι τοὺς Πελτασάς (9, 10) καὶ
 ἐκ τῶν ἄλλων ψιλῶν τὰ τάγματα (19, 20, 21, 25,
 26)· διὰ νὰ ἐνεργῶσιν αὐτόθι κατὰ τῶν ἐχθρῶν,
 ἰδραμεν αὐτὸς μὲ τὸ ἱππικὸν εἰς βοήθειάν του· ἐρ-
 χόμενος δὲ ἀπαντᾷ κατ' ὁδὸν πληθὺς ἱππέων Περ-
 σῶν καὶ πεζῶν· οἱ ὅποιοι ἐζήτουν ἐκ παντὸς τρό-
 που τὴν σωτηρίαν των, φεύγοντες ὀπίσθεν ἀπὸ
 τοὺς Μακεδόνας καὶ τοὺς Θεσσαλοὺς· ἐνταῦθα δὲ
 ἀπαντήσαντες ἤδη καὶ ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ἄλλους
 ἐχθροὺς καὶ ἀπηλπισθέντες, ἐπέπεσον ἀνδρείοτα-
 τα εἰς τὸ μέσον τοῦ Ἀλεξάνδρου· ὁ ὅποιος ἔχασεν
 ἐνταῦθα ἕως ἐξήκοντα ἱππεῖς, ἐξ ὧν ἦτον καὶ ὁ
 γενναϊότατος Μενίδας· ὅστις ἔδειξε μεγάλην ἀν-
 δραγαδίαν εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς μάχης κατὰ τὸ ἀρισε-
 ρὸν τοῦ Δαρείου· ὤθεν διὰ νὰ νικήσῃ αὐτὸς ὁ Ἀλέ-
 ξανδρος ἔπρεπε νὰ παραχωρήσῃ ἐξόδον εἰς αὐτοὺς
 μᾶλλον, παρὰ νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ· καὶ οὕτοι δια-
 σκορπισθέντων τῶν ἐχθρῶν πανταχόθεν, ἰδοῦθι
 τότε ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν δίωξιν τοῦ Δαρείου· καὶ
 διαβάς τὸν Λύκον ποταμὸν, κατεδίωκε μέχρι τῆς
 νυκτός· καὶ ἐνταῦθα ἀναπαύσας ὀλίγον τὶ τὸν στρα-
 τὸν ἐκ τοῦ ἀπείρου ἐκείνου κόπου τῆς περιβοήτου
 αὐτῆς ἡμέρας, ἐκίνησεν αὖθις αὐτὸν περὶ τὸ με-
 σονύκτιον, καὶ οὕτως ἔφθασε τὸ πρωὶ εἰς τὰ Ἀρ-
 βήλλα, ἐπτα λεύγας ἀπὸ τὸ εἰδίον τῆς μάχης ἀπέ-
 χοντα, μὲ ἐλπίδα νὰ προσφθάσῃ τὸν Δαρεῖον αὐτὸς·

σι· ἄλλ' ἐκεῖνος ὀλίγον προυτίζων ἤδη περὶ τῶν θησαυρῶν ἐν Ἀρβήλοις, ἐζήτει ἑαυτῷ σωτηρίαν, ἐξακολουθῶν τὴν φυγὴν ἐπιπόνως.

Τοιαύτη λοιπὸν ἐξάσθη ἡ ἐν Ἀρβήλοις ἀξιωματικὸς νευτός μάχη· τὴν ὁποίαν ὁ Ἀρρίανός παρέδωκεν εἰς ἡμᾶς μὲ τόσον ἀκρίβειαν, ὅσον μία σύντομος περιγραφή μεγάλου πράγματος ἦτον ἐπιδεκτικὴ ἔργον τοῦτο καὶ ἀποτέλεσμα μέγα τῆς Ἑλληνικῆς τακτικῆς καὶ ἀνδρίας· καὶ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ἐμφυδάλη τις, ὅτι διεπέρασεν ὁ Ἀλέξανδρος μὲ τὴν φάλαγγα τοσαῦτα ἄπειρα πλήθη· ἄλλ' ἐκεῖνο φαίνεται μάλιστα θαυμαστόν, ὅτι ἐν ᾧ ὁ Ἀλέξανδρος μὲ ὅλην τὴν στρατιάν του περιεῖχε μόνον τὸ ἀρίστερόν τοῦ ἐχροῦ, καὶ μέρος ὀλίγον τοῦ κέντρου, τὸ λοιπὸν τῶν Περσῶν, οἱ ὅποιοι δὲν ἦσαν βέβαια ὀλιγώτεροι ἀπὸ τριακοσίας χιλιάδας, ἔμμενον ἄπρακτοι καὶ ἀκίνητοι ἢ ἐκινήθησαν ἔπειτα ἐκ διαδοχῆς κατ' ὀλίγους· καὶ ἐν ᾧ τὸ ἵππικόν τὸ βαρὺ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἔκαμνε μεγάλην σφαγὴν εἰς τὴν σειρὰν τοῦ Δαρείου, τότε τὸ ἐλαφρόν (30) ἠνωμένον μὲ ἐν σώμα ἐκ τῶν ψιλῶν πεζικόν (27), ἐδυνήθη ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ πολέμου μέχρι τοῦ τέλους νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὸ βαρύτερον καὶ πολυάριθμον ἵππικόν τῶν Περσῶν, τοῦτο φαίνεται τρόπον τινὰ ἀπίθανον· τὰ δὲ ἄλλα, ὅτι ἐφόνευσεν τριακοσίας χιλιάδας ἐχθρῶν κατὰ τὸν Ἀρρίανόν, καὶ ὅτι ἐκ τῶν αὐτοῦ ἐφρονεύθησαν ἵππεῖς ἑκατόν, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων κατὰ ἀναλογίαν, δὲν εἶναι ἀπίθανα ταῦτα εἰς μίαν ἀνδρίαν Ἑλληνικὴν, καὶ μάλιστα εἰς μίαν τοιαύτην τακτικὴν, τὴν ὁποίαν ἔδειξε μάλιστα ὁ Ἀλέξανδρος εἰς ταύτην τὴν μάχην, εἰς τὸ νὰ σχηματίσῃ πλαγίως ὅλην τῆς στρατιᾶς τὴν σειρὰν, εἰς τὸ νὰ προσβάλη εἰς τὴν ἐχθρὸν ἐξ ἐνὸς μόνου μέρους, νὰ σχηματίσῃ ἄλλην σειρὰν καὶ ταύτην πλαγίαν εἰς ἐπι-

βοήθειαν τοῦ ἑλαφροῦ ἵππικοῦ, εἰς τὸ νὰ κάμουν τὴν ἐπικαμπὴν εἰς τμήμα ἡμικυκλίου, καὶ οὕτω νὰ προσβάλωσιν εἰς τὸν ἐχθρὸν ἐκ πλαγίου· τὸ νὰ σχηματίσῃ δευτέραν σειρὰν ὀπίσω τῆς φάλαγγος εἰς ἀντίστασιν τῶν μελλόντων νὰ τοὺς κυκλώσωσι· τὸ νὰ ἀνοίξωσιν ἀπὸ τοῦ κέντρου πρὸς τὰ πλάγια κυκλικῶς, καθὼς ἀνοίγουσιν ἅμα αἱ θύραι, ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν ἐπερχομένων ἐκ τῶν πλαγίων· τὸ νὰ σχηματίσῃ τὸ ἵππικὸν εἰς ἐμβολὴν, καὶ οὕτω νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὸ διεβρηγμένον μέρος τῆς σειρᾶς τοῦ Δαρείου· τὸ νὰ μεταβάλῃ τοὺς Πελταςὰς κατὰ κέρας, καὶ οὕτω καὶ τὰ ἀκόλουθα τάγματα ἐφεξῆς· κ. τ. λ. αὕτη δὲ ἡ μάχη ὡς τόσον εἶναι ἐν παράδειγμα πρὸς θεωρίαν τῆς τακτικῆς τῶν Ἑλλήνων· καὶ ταῦτα μὲν τὰ πλείω ἐκ τῶν τοῦ Γάλλου Chaussard.

Τ Ε Λ Ο Σ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΚΙΝΗΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

--	--	--	--

300

ΑΡ

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΤΑ ΕΠΙΣΤΟΛΑΝΑ

ἀριθ. χρ. 4060

Ἡμερομηνία
καταβολῆς

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟΝ

